ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Verne_Jules-Patnactilety_kapitan.PDB

PDB Name: Verne_Jules-Patnactilety_kapita
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 21.5.2006
Modification Date: 21.5.2006
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

JULES VERNE

Patnáctiletý kapitán

NÁVRAT, BRNO 1997

Díl první

I. KAPITOLA
Loď Pilgrim

Dne 2. února 1873 se nalézala loď Pilgrim (Poutník) na 43°57' jižní šířky a na 165°19' západní délky greenwichského poledníku.

Tato loď, která měla čtyři sta tun nosnosti, byla vystrojena v San Francisku pro velký rybářský lov v jižních mořích a patřila Jamesovi W. Weldonovi, bohatému rejdaři v Kalifornii, který velení na ní už před několika lety svěřil kapitánu Hullovi.

Pilgrim byl jedním z nejmenších, ale také z nejlepších plavidel loďstva, které James W. Weldon každého roku vysílal jak nahoru Beringovou úžinou až do Severního ledového oceánu, tak i do končin Tasmánie nebo k Hoornovu mysu a dolů až do antarktických moří.

Loď plula znamenitě. Její plachtoví a lanoví, s kterým se dalo lehce zacházet, dovolovalo, že kapitán Hull se mohl s hrstkou lidí odvážit i do ledových spoust na jižní polokouli. Kapitán se dovedl „protlouci“, jak námořníci říkají, i když se ocitl uprostřed ledových ker, které se v létě ženou kolem Nového Zélandu anebo mysu Dobré naděje, na šířce mnohem nižší, než je ta, kterou dosahují v severních mořích naší zeměkoule. Ovšem šlo tu jen o ledovce menších rozměrů, které už opětným sražením byly zeslabeny a teplou vodou ohlodány a jejichž největší množství taje a rozpouští se buď v Tichém nebo Atlantském oceáně.

Kapitán Hull, který byl dobrým námořníkem a mimoto jedním z nejobratnějších vrhačů oštěpů čili harpun při lovu velryb, velel mužstvu, které se skládalo z pěti lodníků a nováčka. To bylo ovšem poněkud málo pro lov velryb, který vyžaduje četné mužstvo. Je ho zapotřebí jak pro řízení útočného člunu, tak pro rozkouskování polapených vodních velikánů. Ale podle příkladu některých rejdařů James W. Weldon považoval za mnohem hospodárnější, nenajímat v San Francisku přespočet lodníků k řízení lodi. Na Novém Zélandě neschází harpunáři, lodníci všech národností, kteří nabízejí své služby pro období lovu a vyznají se v něm. Když je období lovu skončeno, zaplatí se jim jejich mzda a odvezou se na břeh. Čekají pak zase, až lovci velryb následujícího roku přijdou a vezmou je do svých služeb. Je to vhodnější způsob využitkování lodníků, které není potřeba trvale zaměstnávat, a který zabezpečuje největší zisk z jejich spolupůsobení.

Tak se také jednalo na palubě lodi Pilgrim.

Loď právě prodělala své období lovu na hranicích jižního polárního kruhu. Ale její bečky na tuk, její podpalubní prostory nebyly ještě naplněny kořistí. V současné chvíli byl už lov obtížný. Velryby až do krajnosti uštvané se vyskytovaly jen zřídka. Po obyčejné velrybě, která se v severním moři nazývá „Nord caper“, v jižním moři „Sulpher boltone“, nebylo ani vidu ani slechu. Rybáři se museli spokojovat lovem „Fin backů“ čili jubartů, obrovských vodních savců, na které útočení není bez nebezpečí.

Také kapitán Hull tak činil za této výpravy, ale hodlal se při příští cestě odebrat do vyšších stupňů šířky a kdyby bylo potřeba odvážit se až ke Klářinu a Adeliinu území, za jejichž objevení sluší děkovat slavnému veliteli Astrolab a Zélée, Francouzovi Dumontovi ďUrvillovi, jak to dosvědčil Američan Wilkes.

Období lovu nebylo celkem pro Pilgrima šťastné. Na počátku ledna, totiž v polovině jižního léta, i když doba návratu pro lovce velryb ještě nenadešla, byl kapitán Hull nucen opustit místa lovu. Jeho mužstvo - sebranka různých pochybných existencí - jak se říká, ztratilo kázeň a proto musel kapitán pomýšlet na to, aby se ho zbavil.

Pilgrim tedy zabočil na severozápad, směrem k Novému Zélandu, k němuž se přiblížil dne 15. ledna. Zakotvil ve Waitematu, aucklandském přístavu, který leží v hloubi zálivu Chouraki, na východním pobřeží severního ostrova. Kapitán zde bez odkladu vysadil na břeh rybáře, které najal pro období lovu.

Mužstvo nebylo spokojeno. Scházelo alespoň dvě stě beček tuku k doplnění nákladu Pilgrima. Loď až dosud neměla tak bídnou kořist z lovu. Kapitán Hull se vracel téměř se stejným zklamáním, jaké pociťuje zkušený myslivec, který se poprvé z lovu ubírá domů s prázdnou. Jeho samolibost byla těžce dotknuta a on nemohl odpustit těm ničemům, protože nedostatek kázně jej připravilo úspěch lovu.

V Aucklandu by se marně pokoušel najmout nové mužstvo k lovu.

Všichni lodníci, se kterými bylo možno počítat, už byli získáni pro jiné velrybářské lodi. Kapitán, když se proto vzdal naděje na doplnění mužstva Pilgrima chtěl už definitivně Auckland opustit, když byl požádán, aby přijal na loď cestující. Tuto žádost nemohl nepřijmout.

Paní Weldonová, choť majitele Pilgrima, jeho pětiletý synáček Jack a jeden z Weldonových příbuzných, kterého nazývali bratranec Benedikt, meškali v té době v Aucklandu. James W. Weldon, který byl za obchodními účely nucen občas navštívit Nový Zéland, tam vzal tyto tři osoby s sebou a chtěl je opět dovézt do San Franciska. Ale ve chvíli, kdy celá rodina už měla odplout, onemocněl vážně malý Jack a jeho otec byl neodkladnými, vysoce důležitými záležitostmi svého obchodu nucen odejet z Aucklandu sám a zanechat tam svou ženu, svého syna a bratrance Benedikta.

Tři měsíce uplynuly, - tři dlouhé měsíce odloučení, které pro paní Weldonovou byly krajně trapné. Zatím se ale její chlapec tak zotavil, že pomýšlela na svůj odjezd, když jí bylo ohlášeno připlutí Pilgrima.

Aby se v této roční době mohla vrátit do San Franciska, musela by se paní Weldonová odebrat do Austrálie a tam by bylo nutné vyhledat zámořskou společnost Golden Age, která udržuje spojení od Melbourne k zemské Panamské úžině. Až by se dostala do Panamy, byla by nucena očekávat odjezd amerického parníku, který má na starosti pravidelné spojení mezi Panamou a Kalifornií. To by ale mělo za následek průtahy, přestupování z lodi na loď, což je vždy nepříjemné pro paní a dítě. V té době, kdy se odhodlala stůj co stůj odjet, dorazil Pilgrim do Aucklandu. Neváhajíc ani na okamžik požádala kapitána Hulla, aby ji vzal na palubu a dopravil do San Franciska, totiž ji s jejím synem, s bratrancem Benediktem a s Nanou, starou černoškou, která už od jejího dětství byla v jejích službách. Tři tisíce námořních mil bylo potřeba urazit na plachetní lodi. Ale loď kapitána Hulla byla ve velmi dobrém stavu a krásné počasí ještě trvalo po obou stranách rovníku. Kapitán Hull ochotně vyhověl přání paní Weldonové a postoupil svůj vlastní pokojík cestující dámě. Přál si, aby za plavby, která mohla trvat čtyřicet až padesát dní, paní Weldonová byla ubytována tak pohodlně, jak to na velrybářské lodi bylo vůbec možné.

Za těchto okolností poskytovala plavba pro paní Weldonovou jisté výhody. Jediná nevýhoda náležela v tom, že plavba se musela nutně prodloužit tou okolností, že Pilgrim měl složit své zboží ve Valparaísu, v Chile. Až by to bylo vykonáno, mohla loď klidně plout dále na sever za větrů, které tuto krajinu činí velmi příjemnou.

Ostatně paní Weldonová byla statečná žena, která se moře nebála.

Bylo jí nyní třicet let, měla pevné zdraví, byla zvyklá dlouhému cestování, protože už několikrát svého manžela na jeho plavbách po různých mořích doprovázela. Proto se nelekala vyhlídky na různé příhody na palubě plachetní lodi prostřední velikosti. Kromě toho znala kapitána Hulla jako výborného námořníka, ke kterému její manžel James W. Weldon sám měl nejlepší důvěru. Pilgrim byl pevnou lodí, výborně plul a byl z té stránky znám v celém loďstvu amerických velrybářů. Příležitost k přeplavbě se naskytla. Bylo třeba jí využít. A paní Weldonová jí také využila.

Bratranec Benedikt, jak se samo sebou rozumí, ji měl doprovázet.

Tento bratranec byl dobrý muž a měl asi padesát let. Ale přesto, že byl teprve padesátník, nebylo by rozumné nechat jej samotného cestovat. Byl spíše dlouhý než velký, spíše úzký než hubený, měl kostnatou tvář a velikou lebku s hustými vlasy. Jeho osobnost se nedala tak snadno odhadnout, ale co bylo na první pohled patrné, že je jedním ze ctihodných učenců se zlatými brýlemi, bytost mírná a dobrá, určená zůstat po celý život velkým dítětem a zemřít ve vysokém stáří jako stoleté novorozeně.

„Bratránek Benedikt“ - tak byl ustavičně jmenován v rodině i mimo ni a měl skutečně vzezření lidí, o kterých se zdá, že přišli na svět jako bratranci, - bratránek Benedikt, kterému vždy a všude jeho dlouhé ruce a ještě delší nohy překážely, byl naprosto neschopen sám si poradit a pomoci a to třeba v nejjednodušších okolnostech. Nepřekážel nikomu, nebyl nikomu nepohodlný, ale spíše choval nejlepší péči o jiné jako o sebe sama. Snadno se spokojil se vším, vpravoval se do všeho, zapomínal na jídlo a pití, jestli mu nebylo přineseno, byl necitelný proti mrazu a vedru a jak se zdálo, patřil spíše rostlinstvu než říši zvířat. Představte si úplně zbytečný strom, bez ovoce a téměř bez listí, nezpůsobilý někoho živit nebo někomu poskytovat útočiště, ale který by přece měl dobré srdce.

Takovým byl bratranec Benedikt. Nesmírně rád by lidem prokazoval různé ochoty, kdyby jich byl schopen.

A konečně jej měli rádi právě pro jeho slabost. Paní Weldonová jej jaksi považovala za své dítě, - jako by byl starším bratříčkem jejího malého Jacka.

Ale budiž zde podotknuto, že bratranec Benedikt přesto všechno nikdy nezahálel. Naopak, byl zdatný pracovník. Jeho jedinou náruživostí byla přírodní věda, která úplně zaujímala jeho srdce i mysl.

Slovíčko „přírodní věda“ znamená ovšem velmi mnoho.

Je známo, že tato věda se skládá ze zoologie, botaniky, mineralogie a geologie.
Bratranec Benedikt nebyl ani botanik, ani mineralog, ani geolog.
Byl tedy snad zoolog v celém rozsahu tohoto slova, jaksi novým Cuvierem Nového světa, který živočichy rozebíral analýzou nebo skládal syntézou, byl jedním z těch hlubokých znalců, kteří se vnořili do studia čtyř typů, na které moderní věda rozdělila všechno živočišstvo, obratlovce, měkkýše, členovce a hvězdýše? Zabýval se naivní, ale horlivý učenec těmito čtyřmi hlavními oddíly a probíral se řády, kmeny, čeleďmi, podčeleďmi, druhy a různostmi, podle kterých se rozeznávají?
Nikoliv.
Věnoval se studiu obratlovců, savců, ptáků, plazů a ryb?
Naprosto ne.
Dával snad přednost měkkýšům, od hlavonožců až do bryoariů a neskrývala snad malakologie před ním už žádné tajemství?
Ani to ne.
Byli to tedy hvězdýši, ostnokožci, polypové, hlísty, houbovití živočichové a nálevníci, pro které shořelo tolik oleje v jeho studijní lampě?
Musíme si tedy přiznat, že ani hvězdýši nebyli předmětem jeho studia.
Protože z celé zoologie zbývá nyní už jen oddíl živočichů členovců, vyplývá z toho, že pouze tento oddíl to mohl být, který vzbudil všechnu náruživost bratrance Benedikta.
Ale i to vyžaduje bližší objasnění.
Členovci jsou rozděleni na šest tříd: hmyz, mnohonožky, pavouky, korýše, cirrhopody (raky svijonohé) a annelidy (červy článkované či kroužkované).
Bratranec Benedikt ve vědeckém smyslu by nerozeznal dešťovku od pijavice, domácího pavouka od nepravého štíra, mořského ráčka od žáby, mnohonožku od stonožky.
Pro Bůh, čím tedy byl vlastně bratranec Benedikt?
Prostý hmyzoznalec čili entomolog - nic víc.
Namítne se snad, že entomologie podle etymologického významu tohoto slova je částí přírodních věd, která obsahuje všechny článkovité živočichy. To je ve všeobecném smyslu správné, ale stalo se zvykem, že se tomuto slovu přikládá omezenější význam. Užívá se ho dnes jen o vlastním studiu hmyzu, totiž o všech článkovitých zvířatech,jejichž tělo se skládá ze tří okrouhlých článků, na koncích spolu souvisících a kteří mají tři páry noh, následkem čehož se jim dostalo jména hexapodů (šestinožců).
Protože pak bratranec Benedikt se omezil na studium členovců této třídy, nebyl ničím jiným, než prostým entomologem.
Ale nesmíme se tím dát zmást. V této třídě hmyzu se počítá deset řádů a to: rovnokřídlí (orthoptera - Typy: kobylky, cvrčkové, atd.), síťokřídlí (neuroptera - Typy: mravkolvi, vážky.), žilnokřídlí (hymenoptera - Typy: včely, vosy, mravenci.), motýli (lepidoptera - Typy: motýlové, atd.), polokřídlí (hemiptera - Typy: cikády, mšice, blechy, atd.), brouci (coleoptera - Typy: chrousti, svatojanské mušky, atd.), dvojkřídlí (diptera - Typy: komáři, moskyti, mouchy.), rhipiptera - Typy: stylopy.), cizopasníci (paraziti - Typy: roztoče, atd.), a thysanuři - Typy: rybenky obecné, chvostoci, atd.).
Protože v některých z těchto řádů, např. coleopterů čili brouků rozeznává se 30 000, dipterů 60 000 druhů, předmětů ke studiu tedy zajisté nescházelo a čtenář musí uznat, že takové studium může úplně jednotlivého člověka, i když by byl sebepilnější a horlivější, zaměstnat.
A tak podle pravdy byl život bratrance Benedikta úplně a jedině zasvěcen hmyzoznalectví.
Této vědě věnoval všechen svůj čas, - všechno bez výjimky, ano i hodiny k spánku určené, protože on také ustavičně snil jen o svých „Hexapodech“. Nedalo by se ani spočítat, kolik špendlíků nosil zapíchaných do rukávů a do límce svého kabátu, kolik jich měl v podšívce svého klobouku a kolik v obrubě své vesty! Když se bratranec Benedikt vracel z nějaké vědecké procházky, tvořil jeho drahocenný klobouk přírodovědeckou sbírku, protože uvnitř i zevnitř byl posázen hmyzem napíchaným na špendlíky.
A nyní, když ještě doložíme, že právě tato entomologická náruživost jej přinutila, aby pana Weldona a jeho ženu doprovázel na Nový Zéland, pověděli jsme vše o této originální osobnosti. Jeho sbírka tam byla obohacena o několik vzácných druhů a lze tedy pochopit, že nyní spěchal, aby se vrátil a aby je pěkně roztřídil ve skříních svého kabinetu v San Francisku.
Když tedy nyní paní Weldonová a její synáček se vraceli do Ameriky na palubě Pilgrimu, bylo zcela pochopitelné, že bratránek Benedikt je na této cestě provázel.
Ale paní Weldonová by nemohla doufat, že v něm najde podporu, kdyby se ocitla v nějaké kritické situaci. Naštěstí tu šlo jen o cestu, která za krásné roční doby neposkytuje žádné obtíže, a pak se paní Weldonová nalézala na lodi, jejíž kapitán zasluhoval její úplnou důvěru.
Za těch tří dnů zastávky Pilgrima u Weitematy vykonala paní Weldonová v největším chvatu všechny své cestovní přípravy, protože nechtěla zdržet odplutí lodi. Domorodé služebnictvo, které najala v Aucklandu, propustila, a dne 22. ledna se dala dopravit na palubu Pilgrima, a nevzala s sebou nikoho jiného kromě svého syna Jacka, bratrance Benedikta a Nan, svou starou černošku.
Bratranec Benedikt si nesl ve zvláštní skříni svou sbírku hmyzu.
V této sbírce bylo mimo jiné několik exemplářů nových staphylinů, jistého druhu masožravých brouků, kteří mají oči nad hlavou a kteří, jak se zdá, se až dosud vyskytují jedině v Nové Kaledonii. Byl mu také doporučen jistý jedovatý pavouk, - „kapito“ nazývají jej - jak Maorové, - jehož uštknutí bývá pro domorodce často smrtelné. Ale pavouci nepatří do řádu vlastního hmyzu, ale patří k arachnidám, a bratranec Benedikt je proto považoval za nejkrásnější klenot své

sbírky pozoruhodného staphylina novozélandského.
Samo sebou se rozumí, že bratranec Benedikt zaplatil značné pojistné, aby si pojistil svou skříň, protože jemu se zdálo, že je jeho sbírka drahocennější, než celý náklad rybího tuku a velrybí kostice, který byl uložen v podpalubí Pilgrima.
Když už měla loď odplout a paní Weldonová a její cestovní přátelé se dostavili na palubu, přiblížil se k dámě kapitán Hull: „Samozřejmě je pochopitelné, paní Weldonová," mluvil k ní, „že používáte ke své cestě Pilgrima, děláte to na vlastní zodpovědnost..."
„Proč mne na to upozorňujete, pane Hulle?" ptala se paní Weldonová.
„Protože jsem v té příčině nedostal rozkaz od vašeho pana manžela a protože kromě toho vám brigga goeletta neposkytne záruku pohodlné plavby, jako plachetní loď, zvlášť ustanovená pro dopravu cestujících."
„Myslíte, pane Hulle," odpověděla paní Weldonová, „kdyby můj manžel zde byl, že by váhal vstoupit na palubu Pilgrima ve společnosti své ženy a svého dítěte?" „Ne, paní Weldonová, on by neváhal," pravil kapitán Hull, „ne, ne, zcela jistě ne, jako bych já neváhal! Pilgrim je dobrá loď, i když zakusil právě smutný rybolov, a já se na něj mohu spoléhat, jako zkušený námořník, který už několik let velí své lodi. Co jsem dříve řekl, paní Weldonová, tím jsem chtěl dostát své zodpovědnosti a vám opětně připomenout, že na palubě nenajdete tohle pohodlí, na které jste zvyklá."
„Nejde-li tu o nic jiného, než o moje pohodlí, pane Hulle," odvětila paní Weldonová, „nepadá to u mne na váhu. Nejsem cestující, která by si ustavičně stěžovala na úzkou prostoru kabiny nebo nedostatečný výběr při tabuli." Na to paní Weldonová, když několik okamžiků pohlížela na svého malého Jacka, kterého držela za ruku, říkala:
„Tedy odjeďme, pane Hulle!" Hned byly dány rozkazy k zvednutí kotev, plachtoví bylo napjato a Pilgrim se otočil tak, aby se co nejrychleji dostal ze zálivu a zamířil svou špicí směrem k Americe.
Ale tři dny po odplutí byla loď nucena silným východním větrem napnout plachty na levém boku, aby se udržela ve svém směru.
Tak se stalo, že dne 2. února se kapitán Hull ocitl na vyšší šířce, než zamýšlel. Jeho loď byla v těch místech, jakoby chtěl spíše obeplout Roomův mys, než nejkratší čarou dorazit do Ameriky.

II. KAPITOLA
Dick Sand

Zatím však bylo moře stále příznivé a až na zpoždění, jemuž se nedalo vyhnout, probíhala plavba za snesitelných okolností.
Paní Weldonová byla na palubě Pilgrima ubytována tak pohodlně, jak to bylo možné. Zadní část paluby neměla vyvýšené dunetty, pod níž se obyčejně nalézají kajuty, ani příbytku pro mužstvo. Následkem toho tam nemohla být paní Weldonové vykázána kabina. Musela se spokojit pokojíkem kapitána Hulla, který se nalézal blízko kormidla a tvořil zcela prosté námořní obydlí. Ale ani to nechtěla paní Weldonová přijmout, kapitán musel vynaložit všechnu svou výmluvnost, aby jeho kabinu přijala. V této úzké prostoře se tedy paní Weldonová ubytovala se svým dítětem a se starou Nan. Zde obědvala ve společnosti kapitána a bratrance Benedikta, pro kterého byl upraven pokojík vpředu.
Velitel Pilgrima se ubytoval v kabině, která byla vykázána pro druhého lodního důstojníka, kdyby byl na lodi. Brigga goeletta ale podnikala své výpravy, jak známo, za podmínek, které připouštěly, aby se uspořilo ustanovení druhého důstojníka.
Lodníci Pilgrima, vesměs dobří a spolehliví námořníci, byli sloučeni společenstvím myšlenek i zvyků. Toto období rybolovu bylo už čtvrté, kterého se společně účastnili. I když byli všichni Američané ze západu, znali se už dávno a pocházeli ze stejného pobřeží kalifornského státu.
Tito bodří lidé se chovali velmi uctivě k paní Weldonové, choti svého majitele lodi, kterému projevovali neomezenou oddanost. Vysvětlovalo se to tím, že sami byli ve vysoké míře zúčastněni na výtěžku lodi a že až dosud je provázel veliký zdar. Jestliže při jejich malém počtu bylo zapotřebí, aby každý jednotlivec napjal všechny své síly, zvyšoval se tím také jejich podíl na výtěžku při účtování po skončeném období rybolovu. Tentokrát ovšem byly jejich naděje na nějaký přebytek praskrovné a právem byli rozezleni na ty ničemy z Nového Zélandu, kteří podle jejich mínění všechno pokazili.
Jediný člověk mezi všemi na palubě nebyl amerického původu. Byl to rodilý Portugalec, ale mluvil plynně anglicky, nazýval se Negoro a konal skromné služby kuchaře na lodi.
Protože kuchař Pilgrima v Aucklandu prchl, nabídl se Negoro, který byl právě bez zaměstnání, k této službě. Byl to zamlklý člověk, velice málo sdílný, stranil se všech rozmluv, ale vykonával svou povinnost přiměřeně. Když jej přijal do svých služeb, měl kapitán Hull, jak se zdálo, dost šťastnou ruku, a lodní kuchař si od svého vstoupení na loď nezasloužil žádné pokárání.
Nicméně kapitán Hull litoval, že neměl ani čas ani příležitost, aby se dostatečně poučilo jeho minulosti. Jeho tvář nebo spíše jeho pohled se mu nezamlouval, a když jde o to, aby zcela neznámý člověk byl přijat na palubu, do kroužku lidí tak úplně odkázaných na sebe, nemělo by se nic zanedbat, aby bylo všechno jasné o jeho dosavadním chování.
Negoro mohl být asi čtyřicetiletý muž. Byl hubený, střední postavy, měl tmavohnědé vlasy a vousy, tvář osmahlou sluncem a byl podle všeho velmi silný. Měl nějaké vzdělání? Ano, tomu nasvědčovaly některé poznámky, které mu někdy uklouzly. Ostatně nemluvil nikdy ani o své minulosti, ani o své rodině. Odkud přišel a kde dřív žil, se nemohlo uhodnout. Jaká bude jeho budoucnost? To se rovněž nemohlo vědět. Oznámil jen svůj úmysl, že loď opustí ve Valparaísu. Každým způsobem to byl velice zvláštní člověk. Nezdálo se, že by byl lodníkem. Všechno, co se týkalo námořnictví, mu bylo cizejší, než by někdo mohl očekávat u lodního kuchaře, který převážnou část života strávil na moři.

Nicméně houpání lodi a vlnění moře mu nezpůsobovalo nepohodlí, jako se to stává lidem, kteří nejsou na plavbu zvyklí, a to už bylo výhodou pro něj - jako lodního kuchaře.
Celkem jej bylo málo vidět. Za dne meškal obyčejně ve své úzké kuchyni u své pece ze železné litiny, která zaujímala největší část prostoru. Když nastala noc a oheň v peci vyhasl, Negoro se odebral na své lůžko, které mu bylo vykázáno vzadu v ložnici mužstva. Jakmile ulehl, tak také tvrdě usnul.
Jak jsme už výše řekli, skládalo se mužstvo z pěti lodníků a mladého plavčíka.
Tento plavčík byl patnáctiletý chlapec. Neznal ani otce ani matku.
Ubohý chlapec, který byl od svého narození opuštěn, byl vychován a vzděláván veřejnou dobročinností.
Dick Sand - tak byl nazýván - pocházel ze státu New York a podle všeho z hlavního města tohoto státu.
Křestní jméno Dick - což je zkrácenina jména Richard - bylo dáno malému sirotkovi, protože to bylo jméno soucitného kolemjdoucího, který dítě našel asi dvě nebo tři hodiny po jeho narození. Co se týče jména Sand, obdržel je jako příjmení na památku, že byl nalezen na cípu Sandy Hook (Sand - angl. „písek“), který tvoří vstup do newyorského přístavu při ústí Hudsonu.
Dick Sand nebyl vysoké postavy a také se nemohlo očekávat, že, až úplně vyroste, dosáhne nějaké pozoruhodné výšky, ale zato byl silného těla. Nebylo pochyb, že byl anglického původu. Byl snědý, ale měl modré, jasné oči, které zářily ohnivě jako křišťál. Jeho námořnické povolání jej už přiměřeně připravilo k životním zápasům. Jeho inteligentní tvář prozrazovala ráznost povahy. To ale nebyla ráznost divokého odvážlivce, ale chlapce, který má pravou odvahu.
Často se uvádějí tři slova z nedokončeného Vergiliova verše:
A udaces fortuna juvat!
ale citují se nesprávně. Básník řekl:
Audentes fortuna juvat...

To znamená, že štěstěna se usmívá skoro vždy na ty, kteří mají odvahu, ale ne, kteří jsou ztřeštěnými odvážlivci. Odvážlivec jedná obyčejně nerozvážně. Ten ale, kdo má odvahu, přemýšlí dříve než jedná.
V tom záleží celý rozdíl.
Dick Sand byl audens. Maje patnáct let věděl už, co chce, měl jaksi už svůj cíl na zřeteli, a prováděl nezvratně to, na čem se ustanovil.
Jeho čilá a přece vážná tvář bezděky každého zajímala. Neplýtval zbytečně slovy nebo posunky, jak to obyčejně dělají chlapci v jeho věku.
Brzy, v době svého života, kdy ještě chlapci jemu rovní nepřemítají o životních záhadách, chápal svůj bídný stav a slíbil sám sobě, že vlastní pílí ze sebe něco udělá.
A své slovo dodržel - byl už skoro mužem ve věku, kdy jiní bývají ještě pouze dětmi.
Jako zároveň velmi pružný, hbitý a obratný při všech tělesných cvičeních, patřil Dick Sand k těm bytostem vyznamenaných přírodou, o kterých se může říci, že se narodily s dvěma levýma nohama a dvěma pravýma rukama. Následkem toho se všeho chápal pravou rukou a nikdy nekráčel nepravou nohou.
Jak už bylo řečeno, byl malý sirotek vychován veřejnou dobročinností. Byl nejprve dán do dětského útulku, ve kterých se v Americe vždy najde místečko pro ubohé opuštěné děti. Sotva mu byly čtyři roky, už se Dick učil číst, psát a počítat v jedné ze škol newyorského státu, které se tak štědře vydržují dobrovolnými příspěvky.
Jako osmiletého chlapce přiměla Dicka jeho touha po moři k tomu, že vstoupil jako lodní plavčík na loď, určenou k plavbě do jižních moří. Tam se učil řemeslu lodníka od nejútlejšího mládí. Znenáhla vyučován lodními důstojníky, kteří se o chlapce zajímali, nabýval vědomostí. Lodní nováček brzy postoupil a mohl doufat, že se později vyšplhá ještě výš. Dítě, které už v útlém věku poznává, že práce je životním zákonem, které si je toho brzy vědomo, že člověk si musí vydělávat na svůj chléb v potu tváří - což je naučení bible, které se stalo pravidlem pro lidstvo - je zajisté předem určeno k velkým věcem, protože mu jednou nadejde den, když bude mít nejen vůli, ale i sílu, aby je vykonalo.
Byl tehdy ještě lodním začátečníkem na palubě jakési obchodní lodi, když kapitán Hull poznal Dicka Sanda. Statečný námořník pojal ihned upřímnou náklonnost k hodnému chlapci a upozornil na něj později i majitele lodi Jamese W. Weldona. Ten rovněž oplýval živým zájmem o sirotky, a postaral se o doplnění jeho vzdělání v San Francisku a dal jej vychovat v katolickém náboženství, ke kterému jeho rodina patřila.
Za doby svých studií jevil Dick Sand neobyčejnou náruživost pro zeměpis a cestování a když poněkud vyspěl, dostalo se mu také poučení o té části matematiky, která se týká nauky o plavbě. Když nabyl přiměřeného teoretického vzdělání, snažil se je prakticky zdokonalit. Jako nováček vstoupil na Pilgrima a tentokrát to bylo poprvé, co na něm konal službu. Dobrý námořník má právě tak znát velký rybolov jako plavbu na širém moři. Je to také dobrá příprava pro všechny možnosti, které přináší námořnická kariéra. Ostatně Dick Sand plul na lodi Jamese W. Weldona - svého dobrodince - které velel jeho ochránce, kapitán Hull. Nacházel se tedy v poměrech pro něj nejvýhodnějších.
Bylo by zbytečné mluvit o oddanosti, jakou choval k celé Weldonově rodině. Lepší bude, když o tom budou mluvit jeho skutky. Ale čtenář zajisté pochopí, jak byl mladý námořník šťastný, když se dozvěděl, že paní Weldonová mu byla už několik let matkou a v malém Jackovi viděl malého bratříčka, ale přesto všechno nikdy nepouštěl ze zřetele svůj skutečný stav vůči synovi bohatého rejdaře. Jeho ochráncové a dobrodincové dobře věděli, že dobré semeno, které do jeho nitra zaseli, padlo na úrodnou půdu. Jeho srdce bylo přeplněno vděčností, a kdyby bylo jednou potřeba, aby obětoval svůj život pro ty, kteří jej dali vzdělat a kteří jej naučili milovat Boha, mladý nováček by se nerozpakoval přinést tuto oběť. Krátce řečeno Dick Sand, i když mu bylo teprve patnáct let, jednal a myslel jako třicetiletý muž.
Paní Weldonová znala cenu svého chráněnce. Mohla mu s úplnou důvěrou svěřit malého Jacka. Dick Sand zbožňoval to dítě, které znajíce jeho lásku rádo vyhledávalo svého „staršího bratra“. Za dlouhých dob volna, které se naskytují při plavbě, když je moře klidné a když není třeba, aby napjatému plachtoví byla věnována zvláštní pozornost, byli Dick

a Jack téměř stále spolu. Mladý lodní nováček ukazoval chlapci vše, co jej na lodi a na moři mohlo zajímat. Paní Weldonová bez bázně viděla Jacka, jak provázen Dickem Sandem šplhal se po provazových žebřících, vlezl až do stěžňového koše a spouštěl se jako šipka po šikmě postaveném ráhnu. Dick Sand byl ovšem stále za ním, připraven jej podporovat nebo jej zadržet, kdyby paže pětiletého dítěte zeslábly. Tato cvičení šla Jackovi, který následkem své nemoci byl trochu bledý, velice k duhu, nabyl rychle zase červené barvy na palubě Pilgrima, což bylo možné děkovat hlavně tomuto dennímu tělesnému pohybu a svěžímu mořskému větru.

Loď plula dost dobře a kdyby směr větru byl trochu příznivější, ani cestující ani mužstvo Pilgrima by si neměli proč stěžovat.

Ale ustavičný východní vítr přece jen kapitána znepokojoval, protože mu bránil, aby se přidržel nejkratší cesty k americkému pobřeží.

Kromě toho se obával, až se ocitne nablízku obratníku Kozoroha v pásmu bezvětří, že toto bude velmi nepříjemně působit na další plavbu lodi, nemluvě ani o rovníkovém proudu, který by ji neodolatelnou mocí hnal na západ. Byl těmito nepříznivými okolnostmi, za které nemohl být činěn zodpovědným, velmi znepokojen, a to kvůli paní Weldonové. Pomyslel už na to, kdyby se setkal s některým zámořským parníkem plujícím do Ameriky, že by jí poradil, aby další cestu vykonala na parníku. Bohužel jej ale vítr zdržoval v příliš vysokých šířkách, takže se nemohl setkat s některým z těch velkých parníků, které pluly do Panamy. Kromě toho tehdy nebylo spojení po Tichém oceánu mezi Austrálií a Amerikou tak živé, jako za našich dob.

Bylo tedy potřeba nechat věcem volný průběh a už se zdálo, že nic nepřeruší tuto jednotvárnou, zdlouhavou plavbu, když právě toho dne 2. února na délce a šířce udané na počátku tohoto vypravování se udála první příhoda.

Dick Sand a Jack se uvelebili kolem deváté hodiny ranní za překrásného počasí na příčním rámci stěžně s košem. Odtud viděli nejen celou loď pod sebou, ale i daleko široko po moři. Dozadu byl obzor trochu zakryt velkým stěžněm, nesoucím plachtu brigantinku a vrcholkovou plachtu. Ráhnoví a plachtoví jim zakrývalo rozhled na část moře a na nebe. Vpředu viděli, jak vyčnívá do moře nahnutý přední stě žeň se svými třemi ostře napjatými plachtami, které vypadaly jako tři veliká, nerovná křídla. Pod sebou viděli plachty boční, nad sebou nižší a horní plachtu vrcholkovou, jejichž obrubné lanoví naráželo při ostrém větru o ráhna. Loď, která má napjaté plachty hlavně na levém boku, pracovala statečně proti větru.

Dick Sand právě vysvětloval Jackovi, jak Pilgrim, jehož náklad byl souměrně rozložen a v rovnováze držen, se nemůže překlopit, i když je nyní silně nakloněn na bok, když jej malý chlapec brzy přerušil:

„Co to tamhle vidím?“ zvolal.

„Vidíte něco, Jacku?“ ptal se ho Dick Sand a vzpřímil se na ráhně.

„Ano, tamhle!“ odvětil malý Jack, ukazuje na jisté místo na moři, kam v té chvíli právě mezerou mezi plachtovím bylo vidět.

Dick Sand pozoroval chvíli bedlivě označené místo a pak silným hlasem zvolal:

„Na pravém boku jsou nějaké trosky!“

III. KAPITOLA
Vrak lodi

Na pokřik Dicka Sanda se hned zburcovala celá posádka, lodníci, kteří právě nebyli na stráži, vyběhli na palubu. Kapitán Hull opustil svou kabinu a odebral se na předek lodi.

Paní Weldonová, Nan a sám bratranec Benedikt, který byl jinak ke všemu netečný, se opírali o zábradlí na zádi pravého boku, aby viděli trosky, které Dick Sand ohlásil.

Negoro, lodní kuchař, neopustil kabinu, která mu sloužila za kuchyni, a byl z celé posádky lodi jediný, kterého setkání se s troskami lodi nezajímalo.

Všichni s napětím pohlíželi na plovoucí předmět, který se v dálce asi tří anglických mil před Pilgrimem na vlnách houpal sem a tam.

„Eh, co by to mohlo být?“ ptal se jeden z lodníků.

„Nepochybně opuštěný vor!“ odpověděl jiný.

„Snad jsou na tom voru ještě ubozí trosečníci?“ podotkla paní Weldonová.

„Dozvíme se to,“ odtušil kapitán Hull. „Ale tyto trosky nejsou vorem. Je to překocená kostra lodi...“ „Eh, co myslíte? Není to snad spíše mořské zvíře, snad obrovský mořský savec?“ ozval se bratranec Benedikt.

„To nemyslím,“ namítl Dick Sand.

„Co myslíš, že to je, Dicku?“ ptala se paní Weldonová.

„Je to překlopená loď, jak soudil pan kapitán, paní. Mně se zdá, že vidím, jak se měděné části boku lesknou na slunci.“ „Opravdu..., to se mi také zdá...,“ potvrzoval kapitán Hull.

Poté se obrátil k podkormidelníkovi.

„Kormidlo po větru, Boltone,“ velel, „otočte loď na čtvrt, abychom se dostali k vraku.“

„Ano, pane,“ odvětil podkormidelník.

„Ale já trvám na svém,“ namítl bratranec Benedikt. „Rozhodně je to zvíře!“

„Pak by to musela být mědí pobitá velryba,“ odvětil kapitán Hull, „protože už vidím určitě, jak se její měď leskne na slunci.“ „Každým pádem, bratránku Benedikte,“ doložila paní Weldonová, „byste musel připustit, že tato velryba je mrtva, protože sebou ani nehýbe!“

„Ale, ale, sestřenko Weldonová," odporoval umíněný Benedikt, „nebylo by to poprvé, co bychom potkali velrybu spící na povrchu moře." „Máte pravdu," odpověděl kapitán Hull, „ale zde neběží o velrybu, ale o loď." „To teprve uvidíme," namítl bratranec Benedikt, který by ostatně rád všechny savce arktického i antarktického moře považoval za hmyz vzácného druhu.

„Jen kupředu, Boltone, kupředu!" křičel opět kapitán Hull, „ale dej pozor, abys nenarazil na vrak. Jeď kolem ve vzdálenosti jednoho lana (asi 300 metrů). Kostře bychom sice už neublížili, kdybychom na ni narazili, ale sami bychom mohli utrpět citelné poškození a já bych nerad bok Pilgrima vydal všanc nárazu. Uhni trochu, Boltone!" Předek Pilgrima, který až dosud přímo mířil k troskám, se lehkým pohybem kormidla odchýlil.

Pilgrim byl ještě asi anglickou míli vzdálen od vraku. Lodníci zvědavě napínali své zraky do dálky. Co kdyby vrak lodi skrýval drahocenný náklad, který by se mohl dopravit na Pilgrima? Jak známo, patří třetí díl takového nákladu jeho zachráncům a v případě, že náklad neutrpěl škody, učinilo by mužstvo „dobrý lov". To by bylo alespoň útěchou a náhradou za nezdařený rybolov v jižních mořích.

Po čtvrthodině byl vrak už jen půl anglické míle vzdálen od Pilgrima.

Byla to skutečně loď, jejíž bok vyčníval ven z vody. Protože loď byla až po okraj překlopena, nemohl se nikdo na palubě udržet. Ze stěžňoví nebylo už nic vidět. Na nosičích stěžňů bylo vidět ještě několik potrhaných lan. Stěna levého boku byla proražena a bylo vidět, že z ní vyčnívala prkna a trámy.

„Loď byla proražena," zvolal Dick Sand.

„O tom není pochybnosti," odpověděl kapitán Hull, „ale přece je pravým divem, že se hned neponořila."

„Jestliže se zde stala srážka," mínila paní Weldonová, „můžeme doufat, že mužstvo této lodi bylo druhou, která do ní vrazila, zachráněno."

„Ano, musíme tak doufat, paní Weldonová," odtušil kapitán, jestliže mužstvo nehledalo záchranu na svých vlastních člunech, totiž v tom případě, že by druhá loď po srážce hned plula dále, - což se bohužel někdy stává."

„Je to možné?... To by byl ale důkaz veliké nelidskosti, pane Hulle!"

„Zajisté, paní Weldonová... zajisté!... ale máme o tom dostatek smutných příkladů. Co se týká mužstva této lodi, myslím, že jej spíše opustilo, protože nevidím jediný člun. Jestli lidé nebyli z paluby zachráněni na druhou loď, myslím, že se pokusili sami o to, aby někde přistáli ke břehu! Ovšem při této vzdálenosti od americké pevniny jakož i od ostrovů Oceánie se obávám, že se jim to nepodařilo."

„Možná," pravila paní Weldonová, „že nebude nikdy závoj z tajemství této katastrofy odhalen! Nicméně je možné, že přece snad někdo z mužstva se nachází ještě na palubě." „To není pravděpodobné, paní Weldonová," odpověděl kapitán Hull.

„Kdyby tam někdo byl naživu, zpozoroval by už, že se přibližujeme, a dal by nám signál. Ostatně přesvědčíme se o tom. - Uhni trochu, Boltone, uhni!" zvolal kapitán dávaje podkormidelníkovi rukou znamení, kterým směrem má jet.

Pilgrim nyní byl už jen na tři délky lana vzdálen od vraku a nebylo už pochybnosti, že kostra lodi je úplně opuštěna od celého mužstva.

Ale v té chvíli udělal Dick Sand posunek, kterým dával ostatním znamení, aby umlkli.

„Slyšte, slyšte!" zvolal.

Všichni napjatě naslouchali.

„Zaslechl jsem cosi jako štěkot!" zvolal Dick Sand.

A skutečně bylo slyšet vzdálený štěkot, který vycházel z lodi. Nebylo pochyb, že uvnitř se nalézal živý pes, který tam byl nepochybně uzavřen. Bylo dost možné, že záklopky na vraku byly hermeticky uzavřeny. Ale to nebylo možné vidět, protože paluba vraku byla překlopena na opačnou stranu.

„A kdyby tam byl třeba jen pes, pane Hulle, měli bychom jej zachránit," žádala paní Weldonová.

„Ano, ano!... křičel malý Jack... „My ho zachráníme!... Dám mu nažrat... On nás bude mít rád. Maminko, počkej, půjdu mu pro kousíček cukru!..."

„Jen zde zůstaň, milé dítě," odvětila paní Weldonová s úsměvem.

„Myslím spíše, že ubohé zvíře zmírá hlady a že dobrá paštika mu bude milejší než tvůj kousek cukru!" „Tedy mu dám svou polévku!" zvolal malý Jack. „Mohu se jí zcela dobře zříci!" Štěkot bylo v této chvíli už naprosto zřetelně slyšet. Pouze tři sta stop dělilo obě lodi od sebe. A vtom se už objevil velký pes na obrubě kormy, na které se snažil udržet. Přitom štěkal ještě silněji. „Rowiku," obrátil se kapitán Hull na lodního mistra Pilgrima, „stáhněte plachtoví a ať se na moře spustí malý člun." „Jen se drž, pejsku, jen se drž!" křičel malý Jack na zvíře, které mu, jak se zdálo, odpovídalo přidušeným štěkotem.

Plachtoví Pilgrima bylo tak rychle staženo, že loď stanula takřka bez pohnutí asi sto metrů od vraku.

Člun byl spuštěn a kapitán Hull, Dick Sand a dva lodníci do něho vstoupili.

Pes pořád ještě štěkal. Brzy se vyšplhal na obrubu a zase padal zpět na palubu. Zdálo se, jakoby se svým štěkotem neobracel pouze k těm, kteří se blížili. Upozorňoval jím také lodníky nebo cestující, kteří snad byli uzavřeni v lodi?

„Je snad na palubě ještě někdo, který zkázu lodi přežil?" ptala se paní Weldonová sama sebe.

Po několika okamžicích odrazil člun k vraku ležícímu na boku.

Ale náhle se změnilo celé chování psa. Po prvním radostném štěkání, kterým vítal zachránce, následoval zuřivý štěkot, jakoby se strašný vztek zmocnil podivného zvířete.

„Co je tomu psu?" pravil kapitán Hull, zatímco člun objel záď lodi, aby přistal na druhé straně paluby ponořené do vody.

Jak kapitán Hull, tak i na palubě Pilgrima bylo zpozorováno, že vztek psa propukl, když Negoro opustil kuchyň a odebral se na palubu.

Copak pes už znal kuchaře a nyní jej opět poznal? To bylo přece nepravděpodobné!

Ať tomu bylo jakkoliv, Negoro, když se podíval na psa, nejevil žádné překvapení, ale jen na okamžik svraštil čelo a pak se vrátil do své kuchařské kabiny.
Zatím člun obeplul celý vrak, který nesl pouze jediné jméno: Waldeck.
Waldeck, ale žádné další jméno nebylo připojeno, nic neoznačovalo, jaký je jeho domovský přístav. Ze způsobu stavby kostry a jiných podrobností, které zrak námořníka ihned zpozoruje, usoudil kapitán Hull zcela určitě, že loď je amerického původu. Její jméno to ostatně také potvrzovalo. Ale nyní byla tato kostra tím jediným, co zbylo z velké briggy, mající pět set tun nosnosti.
Na předku Waldecku svědčila široká trhlina o místě, kde se stal náraz. Protože se kostra překlopila, nalézal se tento otvor pět nebo šest stop nad vodou, čímž se vysvětlovalo, že brigga se dosud neponořila.
Na palubě, kterou kapitán nyní mohl úplně přehlédnout, nebyl nikdo.
Pes opustil obrubu kormy a vběhl do otevřené velké záklopky, odkud brzy dovnitř a hned zase ven štěkal.
„Zvíře není zcela jistě na palubě samotné!“ mínil Dick Sand.
„Ne, skutečně, o tom není pochyb!“ soudil kapitán.
Člun plul podél zábradlí levého boku, které bylo napůl ve vodě.
Kdyby se moře poněkud rozčeřilo, tak by se Waldeck v několika vteřinách ponořil.
Paluba briggy byla jako vymetena od jednoho konce k druhému.
Z velkého stěžně a z předního stěžně zbývaly už jen pahýly, které byly asi dvě stopy nad svými ložisky zlomeny a pádem nyní strhly s sebou vše, co se nalézalo na předku. Ale nikde kolem vraku nebylo vidět žádné další trosky, což nasvědčovalo tomu, že katastrofa se asi udála už před několika dny.
„Jestliže skutečně několik nešťastníků při srážce vyvázlo životem, nepochybně už hladem nebo žízní zahynuli, protože v zásobní komoře už nemůže být ani trochu vody. Pochybuji, že bychom tam našli něco jiného než mrtvoly.“
„Nikoliv, pane kapitáne,“ namítl nyní Dick Sand. „Pes by tak neštěkal, kdyby tam nebyly ještě živoucí bytosti!“ V tom okamžiku byl pes zavolán Dickem Sandem a skočil do moře a s namáháním připlaval ke člunu, protože, jak bylo patrné, byl už úplně vysílen.
Lodníci mu pomohli do člunu, ale pes se nevrhl na kus chleba, který mu Dick Sand nejdřív podával, ale na vědro, ve kterém bylo trochu pitné vody.
„Ubohé zvíře umíralo žízní!“ zvolal Dick Sand.
Kapitán nyní vyhledal vhodné místo, aby člun mohl pohodlně přirazit k Waldecku, a za tímto účelem se člun od vraku vzdálil několik kroků. Pes, který se domníval, že jeho zachránci nechtějí vstoupit na palubu, zatahal Dicka Sanda za kabát a znova se dal do žalostného vytí.
Rozuměli mu. Jeho němohra byla tak zřetelná, že nebylo zapotřebí ji lidskými ústy objasňovat. Člun se přiblížil až ke kotevním ložiskům na levém boku lodi. Tam lodníci člun upevnili, zatímco kapitán Hull a Dick Sand vstoupili na palubu provázeni psem a nikoliv bez obtíží vnikli až k veliké záklopce mezi hlavním a předním stěžněm.
Otevřenou záklopkou se oba odvážili do vnitřku lodi.
Vodou do poloviny naplněný podpalubní prostor neobsahoval žádné zboží. Brigga plula pouze s přítěží - s přítěží písku, která při překlopení se lodi převážila na jednu stranu a loď udržovala v tomto směru. Zde se nedalo nic zachraňovat.
„Není zde nikdo?“ zvolal kapitán Hull.
„Nikdo,“ odpověděl Dick Sand, když se odvážil až k druhému konci prostoru.
Ale pes, který zůstal na palubě, pořád ještě štěkal a jak se zdálo vynucoval si kapitánovu pozornost.
„V stupme tedy zase nahoru,“ řekl kapitán Hull k Dicku Sandovi.
Oba se opět objevili na palubě.
A tu přiběhl pes k nim a namáhal se, aby je při vábil k zádi lodi.
Následovali jej.
Tam v prostoře pod dunettou spatřili pět těl - podle všeho pět mrtvol - které ležely na podlaze.
Při světle, které vnikalo okénkem, poznal kapitán Hull, že to jsou těla pěti černochů.
Dick Sand, který od jednoho spěchal ke druhému, zpozoroval, že nešťastníci ještě dýchají.
„Rychle na palubu, na palubu!“ křičel kapitán Hull.
Oba lodníci, kteří zůstali ve člunu, byli přivoláni, aby pomohli vynést ubohé trosečníky z dunetty.
Nebyla to lehká věc, ale po několika minutách bylo všech pět černochů položeno do člunu, aniž by měl jediný z nich tušení o tom, že se děje pokus o jejich zachránění. Ale několik kapek na posilněnou, potom trochu čerstvé vody, opatrně jim podané, je snad bude moci zase vzkřísit k životu.
Pilgrim byl jen na půl délky lana vzdálen od vraku a brzy zase přirazil člun k lodi. Z velkého ráhna bylo spuštěno lano na vytahování břemen, a jím byli černoši, kteří pořád ještě nejevili ani jedinou známku života, vyzdviženi a pohodlně položeni na palubě Pilgrima.
Pes je doprovázel.
„Ach, ti nešťastníci!“ zvolala paní Weldonová, když spatřila ubohé lidi, kteří zde bez ducha před ní leželi.
„Oni žijí, paní Weldonová! My je zachráníme! Ano, my je zachráníme!“ zvolal Dick Sand.
„Copak se jim vlastně přihodilo?“ ptal se bratranec Benedikt.
„Počkejte, až budou moci mluvit,“ odvětil kapitán Hull, „pak nám řeknou svou historii. Ale především jim musíme dát trochu vody, do které přimíchám několik kapek rumu.“ Potom se kapitán obrátil.
„Negoro!“ zvolal.
Při tomto jméně se pes prudce obrátil směrem, kterým kapitán volal, jeho srst se zježi1a a vycenil zuby.
Lodní kuchař se však neobjevoval.

„Negoro!“ zvolal kapitán podruhé.
Pes dával znovu najevo známky zuřivosti.
Negoro vyšel z kuchyně.
Jakmile se ukázal na palubě, pes už se na něj vrhl a chtěl ho uchvátit za krk.
Kuchař od sebe odrazil zvíře ranou pohrabáčem, kterým se ozbrojil. Několik lodníků uchopilo psa a odvlekli jej od Negora.
„Copak znáte toho psa?“ ptal se kapitán Hull kuchaře.
„Já?“ odvětil Negoro. „Nikdy jsem ho ještě neviděl.“ „Ale to je velice podivné!“ zamumlal sám pro sebe Dick Sand.

IV. KAPITOLA
Zachránění z lodi Waldeck

Obchod s otroky byl doposud silně rozšířen v celé části Afriky, ležící na rovníku, ačkoliv anglické a francouzské křižovací lodi jsou pořád na stráži, přece ještě každý rok opouští mnoho lodí s nákladem otroků angolské a mozambické pobřeží, aby dopravily černochy na různá místa světa, a bohužel musíme říci, na různá místa civilizovaného světa.
Kapitán Hull to dobře věděl.
I když tyto končiny otrokáři navštěvují zřídka, přece se ptal sám sebe, jestli černoši, o jejichž záchranu se právě přičinil, nenáleželi k nákladu otroků, který Waldeck dopravoval do některé osady na Tichém oceáně. Jestliže tomu tak bylo, dosáhli černoši svobodu už tím, že se dostali na loď kapitána Hulla, který nyní toužil po okamžiku, aby jim to mohl oznámit.
Zatím bylo postaráno o to, aby trosečníkům z Waldecku se dostalo co nejlepší péče. Paní Weldonová, podporována Nan a Dickem Sandem, jim dala požít trochu čerstvé vody, které se jim už několik dní nedostávalo, a když nabyli vědomí, bylo jim podáno trochu potravy.
Nejstarší černoch - bylo mu kolem šedesáti let - mohl brzy promluvit a odpovídal anglicky na otázky, které mu byly kladeny.
„Loď, která vás dopravovala, se srazila s nějakou jinou, je to pravda?“ ptal se nejprve kapitán Hull.
„Ano,“ odpověděl starý černoch. „Srážka se stala před deseti dny za tmavé noci. My jsme spali...“
„Ale kde je mužstvo lodi Waldeck? Co se s ním stalo?“
„Nebylo už na lodi, pane, když jsme se dostali na palubu.“
„Mužstvo se tedy snad zachránilo na palubě lodi, která se s Waldeckem srazila?“ ptal se kapitán Hull.
„Snad, aspoň v to doufám,“ odtušil starý černoch.
„A po srážce se ta druhá loď nevrátila, aby vás zachránila?“ „Ne. Bohužel, ne.“ „Ponořila se snad?“ „Neponořila se,“ odpověděl starý černoch potřásaje hlavou, „protože jsme ji viděli, jak od nás ve tmě prchala.“ Tato skutečnost, kterou všichni zachránění černoši potvrdili, by se mohla zdát nepravděpodobná. Nicméně bylo až příliš pravdivé, že mnozí kapitáni po srážce, kterou svou neobezřelostí způsobili, prchají se svou lodí, aniž by se starali o osud nešťastníků, které vydávají napospas záhubě bez nejmenšího pokusu, aby jim přispěli na pomoc!
Když kočí dělají totéž na veřejných cestách a ulicích, ponechávajíce jiným starost o ty, kterým úraz způsobili, už to je odsouzeníhodné.
Jejich oběti ale mohou být aspoň ubezpečeni, že jim bezodkladně bude zajištěna pomoc. Ale že lidé na širém moři opouštějí své bližní, to není k uvěření, to je hanba!
Kapitán Hull znal několik příkladů podobné nelidskosti a zmínil se o nich paní Weldonové a doložil přitom, že takové příhody, ačkoliv jsou strašlivé, se přece dost zhusta vyskytují.
Potom pokračoval ve svých otázkách.
„Odkud plul Waldeck?“
„Z Melbourne, pane.“
„Vy tedy nejste otroci?..“
„Ne, pane,“ odvětil starý černoch a ihned se postavil na nohy. „Jsme poddaní státu Pensylvánie a občané svobodné Ameriky!“ „Ah, přátelé,“ zvolal rychle kapitán Hull, „buďte klidní, neobávejte se, že by vaše svoboda byla ohrožena tím, že jste se ocitli na americké lodi Pilgrimu!“ Těch pět černochů, které dopravovala loď Waldeck, přináleželo skutečně do státu Pensylvánie. Nejstarší z nich byl v Africe prodán ve věku šesti let, byl dopraven do Spojených států, ale už po mnoho let, od vydání zákona, jímž bylo otroctví zrušeno, nabyl svobody. Jeho přátelé, kteří byli vesměs mnohem mladší než on, byli synové otroků osvobozených před jejich narozením, byli narozeni jako svobodní a žádný běloch na ně nikdy neměl vlastnické právo. Nemluvili už ani černošským nářečím, které nezná než časoslova v neurčitém způsobu, - a tohle nářečí zvláště od poslední občanské války čím dále tím více mizelo.
Zachránění černoši opustili dobrovolně Spojené státy a vraceli se tam také dobrovolně.
Jak kapitánovi Hullovi dále sdělili, byli najati k práci na rozsáhlé usedlosti, která patřila jistému Angličanovi blíže Melbourne v jižní Austrálii. Tam strávili tři roky a když se zajistili velmi slušnou částkou peněz, vraceli se nyní, když jejich smlouva vypršela, do Ameriky.
Za tím účelem vstoupili na loď Waldeck a zaplatili za plavbu stejnou sumu jako každý jiný cestující. Dne 5. prosince opustili Melboume a o sedmnáct dní později byli za čiré noci velkým parníkem překoceni.
Černoši tehdy právě spali... Několik vteřin po strašné srážce vyrazili na palubu ven.
Stěžně byly nachýleny a loď se pořád více klonila na bok, ale neponořila se, protože voda jen slabě vnikala do podpalubí. Co se týče kapitána a mužstva Waldecku, všichni zmizeli, buď že někteří spadli nebo se vrhli do moře,

anebo že se zachránili na lanoví velikého parníku, který po srážce zbaběle prchal, aby se už nevrátil.
Těchto pět černochů zůstalo na palubě, na kostře lodi z poloviny ponořené do moře, na širém moři, v dálce dvanácti set mil od pevné půdy.
Nejstarší z černochů se jmenoval Tom. Jeho věk, jeho rázná povaha a jeho hojné zkušenosti, nasbírané za dlouhého života, plného strádání, zkoušek a práce, činily jej přirozeným vůdcem přátel, s nimiž zároveň byl najat.
Ostatní černoši, kteří měli dvacet pět až třicet let věku, se jmenovali Bat (zkratka jména Bartholomew), který byl synem starého Toma, Austin, Akteon a Herkules. Všichni čtyři byli silného, vypracovaného těla a byli by na trzích ve střední Africe draze prodáni. Ačkoliv vytrpěli nesmírné útrapy, přece se na nich dalo poznat, že byli vychovanci svobodných škol, kterých má Severní Amerika hojný počet.
Tom a jeho přátelé se tedy ocitli po srážce na Waldecku samotni.
Neměli žádné prostředky, aby nehybnou kostru lodi opět vzpřímili, anebo aby ji opustili, protože oba záchranné čluny při srážce byly roztříštěny a strženy do moře. Bylo tedy zapotřebí čekat, jestli náhodou nepopluje kolem nich loď, která by se jich ujala. Ale vrak lodi nestál na jednom místě, ale byl unášen proudem. Tato okolnost vysvětluje, proč Pilgrim potkal Waldecka mimo jeho dráhu, neboť protože Waldeck plul z Melbourne, měl být na mnohem nižším stupni šířky.
Za těchto deset dní, co uplynulo mezi srážkou lodi a chvílí, kdy Pilgrim se přiblížil k vraku, živili se černoši trochou potravy, kterou našli v zásobní komoře na předku lodi. Ale protože se nemohli dostat do velké zásobárny, kterou voda úplně zatopila, neměli žádný prostředek, aby uhasili svou žízeň. I bečky připevněné na vodu na palubě byly při srážce rozbity a strženy do moře. Černoši trpěli strašlivě žízní. Už minulý den pozbyli Tom a jeho přátelé následkem palčivé žízně vědomí, a byl skutečně už svrchovaný čas, že Pilgrim připlul, aby je zachránil.
Tak znělo vypravování Toma, který stručnými slovy kapitánovi všechno řekl, co se jemu a jeho přátelům přihodilo. Nebylo příčiny pochybovat o hodnověrnosti starého černocha. Jeho přátelé potvrdili všechno, co řekl, ostatně skutečnost sama byla jejich nejlepší svědkyní.
Také jiný tvor zachráněný z vraku by nepochybně mluvil s touto upřímností, kdyby mohl mluvit.
To byl pes, kterého jedině pohled na Negora, jak se zdálo, velice dráždil. Byla to nenávist, zcela nevysvětlitelná a záhadná u tohoto zvířete.
Dingo - tak se pes nazýval - patřil k tomu velkému plemeni psů, které pochází z Nového Holandska. Ale nebylo to v Austrálii, kde jej kapitán Waldecku našel. Bylo to před dvěma lety, že kapitán se setkal se zvířetem na západním africkém pobřeží, nedaleko ústí řeky Kongo. Pes byl tehdy už hladem nadobro umořený. Kapitán Waldecka se ujal krásného zvířete, které však nebylo příliš přítulné, a jak se zdálo, pořád ještě tesknilo po svém dřívějším pánovi, od kterého snad bylo násilně odloučeno a kterého nemohlo už v pusté krajině najít. Dvě písmena - S. V. - vyrytá na jeho obojku byla vším, co minulost zvířete připomínalo, která se už nedala vypátrat.
Dingo, krásné a silné zvíře, byl větší než pyrenejští psi a byl skvostným exemplářem novoholandského plemene velkých ovčáckých psů. Když se vzpřímil a hlavu překlonil dozadu, dosahoval výšky dospělého muže. Jeho mrštnost a síla svalů svědčila o tom, že by se bez váhání vrhl na jaguára i pardála a že by se nezalekl postavit se proti medvědovi. Měl hustou srst a pěkný ohon se srstnatým chumáčem na konci jako lev. Celkem byl tmavožluté barvy a jen na tlamě měl několik bělavých skvrn. Tohle zvíře, když by bylo rozvzteklené, tak by mohlo být strašlivé a je proto pochopitelné, že Negoro nebyl nijak potěšen uvítáním, kterého se mu dostalo od tohoto statečného příslušníka psího plemene.
Jestliže nebyl Dingo přítulný, nebyl také ani zlý. Zdálo se spíše, že je smutný. Starý Tom zpozoroval už na palubě Waldecku, že tento pes neměl náklonnost k černochům. Ne že by jim chtěl ublížit, ale že se jim nejraději vyhýbal. Snad na africkém pobřeží, kde se potuloval, nenakládali s ním domorodci příliš šetrně. Ačkoliv Tom a jeho přátelé byli zcela hodní lidé, přece se k nim nestal příchylnější. I za těch deset dní, které trosečníci strávili na vraku Waldecku, se jich stranil, živil se, aniž někdo věděl jak, a trpěl jako oni strašnou žízní.
To byly tedy všechny bytosti, které byly zachráněny z vraku, který při prvním prudším úderu vln se musel ponořit. V takovém případě nemohlo být pochyb, že by se všichni ocitli v hlubinách oceánu, kdyby neočekávaně nebyl Pilgrim bezvětřím a protivným větrem býval nucen tudy plout. Tím bylo kapitánovi Hullovi umožněno vykonat dílo lidskosti.
Nyní šlo o to, aby trosečníci Waldecku, kteří při katastrofě lodi ztratili své úspory, nabyté tříletou vytrvalou prací, byli dopraveni do svého domova. To se také mělo stát. Pilgrim měl nejprve složit svůj náklad ve Valparaísu a odtud měl plout podél amerického pobřeží až nahoru do Kalifornie. Tam očekávalo Toma a jeho přátele srdečné uvítání od Jamese W. Weldona - tak alespoň černochy lidumilná paní Weldonová ujišťovala - a oni mohli doufat, že se jim dostane pomoci, aby se bez obtíží dostali zpět do Pennsylvanie.
Co do nejbližší budoucnosti zajištěni, oplývali tito dobří lidé vděčností vůči paní Weldonové a kapitánu Hullovi. Byli jim zajisté velice zavázáni díkem, a i když byli chudí černoši, přece nepochybovali o tom, že jednou se jim budou moci za všechno dobré, co pro ně bylo učiněno, odplatit.

V. KAPITOLA
S. V.

Zatím Pilgrim pokračoval ve své plavbě a snažil se všemožně udržet východní směr. Ale bohužel bezvětří nepřestávalo kapitána Hulla znepokojovat. On sám si nedělal starosti proto, že jeho plavba z Nového Zélandu do Valparaísa se opozdí o jeden nebo dva týdny, bylo mu to ale nemilé kvůli paní Weldonové, kterou průtahy na cestě musely pořád více unavovat.

Ale paní Weldonová si nestěžovala a s filozofickou trpělivostí snášela všechno nepohodlí.
Ještě téhož dne 2. února k večeru, jim zmizel z očí vrak lodi Waldeck.
Kapitán Hull se postaral především o to, aby starého Toma a jeho přátele pokud možno pohodlně ubytoval. V příbytku mužstva, který se nalézal na předku lodi, by všichni nenašli místo. Proto pro ně bylo vyhledáno vhodnější místo na předku pod palubou. Ostatně ti lidé, kteří byli na drsnou práci zvyklí, nemohli být vybíraví a při krásné, teplé a svěží povětrnosti jim stačily podpalubní prostory pro celou plavbu.
Život na palubě, jehož jednotvárnost byla touto příhodou přerušena, přišel opět do starých kolejí.
Tom, Austin, Bat, Akteon a Herkules by se rádi stali nějakým způsobem užitečnými. Ale při větru, který stále lehce vanul jedním směrem, se nedalo nic dělat, protože plachtoví bylo stále napjato v jednom směru. Nicméně jestli šlo o to, aby se udělala nějaká změna na palubě, starý černoch a jeho přátelé ihned s největší ochotou pomáhali lodníkům, a sluší se uznat, že obrovský Herkules při takových pracích nešetřil svých sil. Tento silák, který měřil dobrých šest stop, měl tolik síly, jako houf lodníků dohromady!
Malý Jack s nemalou radostí pozoroval, když Herkules přiložil ruku k dílu. Naprosto se ho nebál, a když jej Herkules rukama uchopil a houpal jako loutku, chlapec jásal a jeho smích se rozléhal po celé palubě.
„Pozvedni mne hodně vysoko," pobízel jej malý Jack.
„Takhle, pane Jacku?" odpovídal Herkules.
„Nejsem snad těžký?"
„Vždyť vás ani v rukou necítím."
„Tak tedy ještě výš! Co můžeš vysoko!" A Herkules, který držel obě nohy dítěte ve své široké ruce, jej nosil jako akrobat v cirkusu po palubě. Nejvíce Jacka bavilo, když jej hodně vysoko zvedal, tu se chlapci zdálo, že vyrůstá. Pokusil se také o to, aby byl pro Herkula těžkým - ale obrovský černoch pořád ještě tvrdil, že ho v rukou ani necítí.
Dick Sand a Herkules se tedy stali nerozlučnými společníky malého Jacka. Ale k oběma se přidružil ještě třetí.
To byl Dingo.
Bylo už řečeno, že Dingo byl málo přítulným psem. To mělo nepochybně svůj původ v tom, že společnost na Waldecku se mu nezamlouvala. Na palubě Pilgrima tomu ale bylo jinak. Jack, jak se zdá, si jako první dovedl získat jeho náklonnost. Patrně stejně rád si hrál s malým chlapcem, jako Jack s ním. Brzy bylo jasné, že Dingo patřil k psům, kteří jsou šťastni ve společnosti dětí. Ostatně Jack mu nikdy neublížil. Jeho největší rozkoší bylo, když si na Dinga mohl nasednout jako na koně, a musí se uznat, že tento druh koní je přece jen daleko lepší než čtyřnožci ze dřeva nebo lepenky, i když na nohách měly kolečka. Jak uháněl na Dingově hřbetě, který jej ochotně nosil!
Ostatně Jack nebyl těžký, neměl více než polovinu váhy, jako má jockey pro závodního koně.
Ale zato Jack také každý den udělal důkladný průlom do zásoby cukru v lodní spižírně.
Dingo se brzy stal miláčkem celého mužstva na lodi. Jediný Negoro se vyhýbal každému styku se zvířetem, jeho odpor k němu byl stále stejný a stále záhadný.
Ale malý Jack nezanedbával pro Dinga nijak Dicka Sanda, svého dřívějšího přítele. Celý čas, který služba na palubě nevyžadovala, strávil lodní nováček s chlapcem.
Paní Weldonová, jak se samo sebou rozumí, schvalovala tuto důvěrnost s největším zadostiučiněním.
Jednoho dne, 6. února, mluvila s kapitánem o Dicku Sandovi a kapitán velice chválil svého plavčíka.
„Tento chlapec," mluvil k paní Weldonové, „se jednou stane výborným námořníkem, za to vám ručím! On má pravý námořnický pud a tento pud neúnavně doplňuje praktickými vědomostmi svého povolání. Je to úžasné, co se už za krátkou dobu své činnosti naučil."
„Musím také doložit," odtušila paní Weldonová, „že je to velice hodný chlapec, je spolehlivý, vysoce vyspělý na svůj věk a ještě nikdy, co jej znám, se nedopustil ničeho, za co by zasloužil pokárání." „Ano, je to hodný chlapec," pravil kapitán Hull, „kterého má každý rád a každý oceňuje." „Až tato plavba bude skončena," prohlásila paní Weldonová, „chce jej můj manžel, pokud vím, dát zapsat do hydrografického kurzu, aby tak později mohl obdržet diplom kapitána." „A pan Weldon má pravdu," přisvědčoval kapitán Hull. „Že Dick Sand se jednoho dne stane chloubou amerického námořnictva, o tom jsem přesvědčen." „Ubohý sirotek začal velmi trudně svůj život, je to pravda?" pravila paní Weldonová. „Prošel již drsnou školou života!" „Zajisté, paní Weldonová, ale naučení, kterého se mu dostalo, nebylo pro něho ztraceno. Pochopil, jak se člověk musí životem protloukat, a je nyní na nejlepší cestě." „Ano, na cestě povinnosti!" „Podívejte se na něj, paní Weldonová," začal opět kapitán Hull.
„Stojí právě u kormidla, maje zrak upřený na vrcholek plachty na předním stěžni. Nic jej nečiní roztržitým, on drží loď bez kolísání stále v pravém směru. Dick Sand má už nyní pevnou ruku jako starý námořník! To je dobrý počátek pro námořníka! Naše povolání, paní Weldonová, patří k těm, kterému je zapotřebí se brzy vyučit. Kdo nebyl lodním plavčíkem, nestane se nikdy pravým námořníkem, aspoň ne na obchodních lodích. Zde jej musí vše poučovat a protože se musí všechno dít zároveň instinktivně i s rozvahou, musí se pravý námořník naučit, aby se dovedl nejen rychle odhodlat, ale aby také dovedl ihned správně jednat." „Ale zdá se mi, kapitáne Hulle," namítla paní Weldonová, „že ve válečném loďstvu není nouze o dobré důstojníky."
„Není," odtušil kapitán Hull, „ale, pokud vím, nejlepší z nich téměř všichni zahájili svou životní dráhu už jako děti, a nemluvě o Nelsonovi a některých jiných, musím říci, že nejsou nejhoršími mezi nimi ti, kteří začali jako lodní plavčíci." V tom okamžiku bylo vidět bratrance Benedikta, který vstupoval na zadní část paluby. Byl jako vždy zahloubán do sebe a staral se tak málo o svět, jako by se o něj nestaral prorok Eliáš, kdyby se opět vrátil na zemi.
Bratranec Benedikt se začal procházet po palubě jako usoužená duše, prohlížel všechny štěrbiny v lodním roubení, prošťoural klece s drůbeží a pátravě vkládal prsty do skulin mezi prkna na palubě, odkud prýštily dehet a smůla.
„Ah, bratránku Benedikte!" oslovila jej paní Weldonová, jak se vám vede, dobře, je to tak?" „Ano... sestřenko Weldonová..., daří se mi dobře, ale přece... hm... přece bych už byl raději na pevné zemi." „Co hledáte zde pod lavicí,

pane Benedikte?“ ptal se kapitán Hull, když spatřil, jak se shýbl a rukama hrabal pod lavicí.
„Hmyz, pane,“ odsekl bratranec Benedikt nevrle. „Co bych tam jiného hledal, pane?“ „Hmyz? Máte pravdu, něco jiného od vás nelze očekávat. Ale pochybuji, že na moři obohatíte svou sbírku.“ „A proč ne, pane? Copak není možné najít na palubě nějaké přátele...“ „Bratránku Benedikte,“ pravila nyní paní Weldonová, „neraďte se s kapitánem Hullem! Jeho loď je tak čistá, že se marně namáháte a že se vrátíte ze svého lovu s prázdnou.“ Kapitán Hull se dal do smíchu.
„Paní Weldonová přehání,“ odvětil. „Přece ale myslím, pane Benedikte, že byste marně pátral po hmyzu v našich kabinách.“ „Eh, bodejť bych to nevěděl!“ zvolal bratranec Benedikt rozhořčeně.
„Přesvědčil jsem se o tom, bohužel!...“ „Ale v podpalubí Pilgrima byste snad mohl najít nějaké šváby, jenže nijak nepatří ke vzácnému nebo zajímavému hmyzu.“ „Máte pravdu, ty noční ortopedy, které už Vergilius a Horatio prokleli, jsou velmi málo zajímavé!“ odvětil bratranec Benedikt a vzpřímil se zase do celé své výšky. „Tito blízcí příbuzní tak zvaných periplaneta orientalis a amerických kakerlaků, kteří obývají...“
„Kteří znepokojují, chcete říci...“ namítl kapitán.
„Ne, kteří panují na každé palubě...“ odvětil směle bratranec Benedikt.
„To je roztomilé panství!...“ „Ah, vy nejste entomolog, pane?“ „Jen potud, pokud je toho nezbytně zapotřebí,“ usmál se kapitán.
„A vy, bratránku Benedikte,“ řekla se smíchem paní Weldonová, „patrně byste si z lásky k vědě přál, aby vás švábi snědli?“ „Nepřeji si nic jiného, sestřenko Weldonová,“ odvětil nenapravitelný sběratel hmyzu, „přesto bych obohatil svou sbírku o několik vzácných exemplářů, které by ji učinily slavnou.“ „Copak nejste spokojen tím, co jste našel na Novém Zélandě?“ „Jsem, zajisté, sestřenko Weldonová. Byl bych už tím šťastný, že jsem našel exemplář nového krátkokřídlého hmyzu, který byl až dosud nalezen o tisíc mil dále, v Nové Kalábrii.“ V tom okamžiku přiskákal k bratranci Benediktovi Dingo, který si hrál s Jackem.
„Pryč! Jdi pryč!“ zvolal entomolog odstrkuje od sebe zvíře, které se k němu tlačilo.
„Ale pane Benedikte! Vy tedy máte rád švábya nenávidíte psy?“ zvolal kapitán Hull.
„A tak hodného psa!“ řekl malý Jack, který velkou tlamu Dinga vzal do svých drobných ruček.
„Neříkal jsem, že ho nenávidím!...“ odvětil bratranec Benedikt. „Ale nedivte se mi! To prožluklé zvíře zklamalo moje naděje, které jsem choval při setkání s ním!“ „Proboha!“ zvolala paní Weldonová, „snad jste nedoufal, že jej budete moci připojit k řádu svých dipter nebo hymenopter?“ „Ne,“ odpověděl vážně bratranec Benedikt. „Ale jestli se nemýlím, bylo řečeno, že tento Dingo, i když je novozélandského plemene, byl nalezen na západním pobřeží Afriky.“ „Ano, to je úplná pravda,“ odpověděla paní Weldonová. „Tom, jak vypravoval, to častěji slyšel od kapitána Waldecku.“ „Nuže, myslel jsem si... doufal jsem... že tento Dingo přinesl s sebou několik druhů polokřídlého hmyzu, který se vyskytuje jen v Africe.“ „Oh, dobrotivá nebesa!“ zvolala paní Weldonová.
„A že snad...“ dokládal bratranec Benedikt, „najdu na něm nějakou blechu africké pouště... nějaký nový, neznámý druh...“
„Slyšíš to, Dingo?“ prohlásil kapitán Hull. „Slyšíš to, pejsku? Ty jsi hanebně zanedbal svou povinnost!“ „Ale já jej marně prohlížel, marně jsem mu chytal blechy,“ dokládal entomolog s výrazem nejhlubšího politování. „Nenašel jsem ani jediný exemplář nějakého hmyzu...“ „A přece byste jej, jak doufám, ihned a bez slitování zabil a nabodl na špendlík!“ zvolal kapitán Hull.
„Pane,“ odvětil bratranec Benedikt suše, „nezapomínejte, že také Sir John Franklin si naprosto z toho nedělal výčitky ve svém svědomí zabíjet sebemenší hmyz, a třeba by to byl jen americký komár, jehož uštknutí je nepříjemnější než štípnutí blechy, a dáte mi za pravdu, že Sir John Franklin byl námořníkem, který se mohl ke každému jinému přirovnat!“ „Zajisté, pane!“ odvětil kapitán Hull a uklonil se.
„A jednoho dne, když jej exemplář dvojkřídlého hmyzu důkladně potýral, odfoukl jej a řekl, aniž mu ublížil: Jděte! Svět je dost velký pro vás i pro mne.“ „Ah!“ pravil kapitán Hull.
„Ano, pane!“ „Nuže, pane Benedikte,“ řekl nyní kapitán Hull, „to řekl už také někdo jiný ještě před Franklinem!“ „Někdo jiný?“ „Ano, tím byl strýc Tobias.“ „Nepochybně také entomolog?“ ptal se živě bratranec Benedikt.
„Nikoliv! Byl to strýc Tobias de Sterne, a tento ctihodný strýc pronesl téměř stejná slova, když ke komáru, který jej znepokojoval, ale kterého nechtěl zabít, pravil: Jdi, chudáku, svět je dost velký pro nás, abychom se ty i já v něm mohli srovnat!“ „To byl hodný muž, tento strýc Tobias!“ odvětil bratranec Benedikt. „Je už mrtev?“ „To si myslím,“ odpověděl s vážnou tváří kapitán Hull, „protože nikdy nežil.“ Všichni se usmívajíce dívali na bratrance Benedikta.
Takovýmito rozmluvami a mnohými podobnými, které se vždy entomologie dotýkaly, jakmile se jich účastnil bratranec Benedikt, mílely dlouhé hodiny obtížné plavby částečně za bezvětří a částečně za opačného větru. Moře bylo pořád přívětivé, ale vítr nutil briggu-goelettu, aby se držela pod ním. Pilgrim jen zvolna mohl plout na východ a všichni toužili už po chvíli, kdy opustí tuto mořskou končinu a dostanou se do jiné, kde snad vítr bude příznivější.
Musíme se také zmínit o tom, že bratranec Benedikt se pokusilo to, aby mladého Dicka Sanda zasvětil tomuto učení. Protože náš učenec neměl na palubě nikoho lepšího, namáhal se, aby černochy získal pro svou vědu, ale ti byli naprosto nechápaví. Tom, Akteon, Bat a Austin se dokonce brzy vytratili z jeho přednášek a profesorovi zbyl jediný Herkules, který, jak se aspoň zdálo, měl přirozené vlohy k tomu, aby rozeznal cizopasníka od thysanura.
Obrovský černoch žil v této době ve světě chroustů, masožravých brouků, hrobaříků, písečníků, střevlíků, sylph, kovaříků, mušek, roháčů, potemníků, klikorohů, mšic, prohlédl si celou sbírku bratrance Benedikta, který se přitom třásl úzkostí, když viděl útlé, křehké exempláře svých brouků mezi hrubými a velikými prsty Herkula, které byly tvrdé a silné jako svěrák. Ale obrovský žák naslouchal přednáškám svého učitele tak pilně, že to stálo za nebezpečí, že něco poláme nebo rozdrtí.
Zatímco bratranec Benedikt tímto způsobem pracoval, nenechala také paní Weldonová malého Jacka bez zaměstnání. Učila jej číst a psát. Co se týká počtů, chtěl mu zase Dick Sand vštípit jejich počátky. Ve věku pěti let učí se malé dítě

lépe praktickou hrou než teoretickým, vždy trochu nepřístupným způsobem.
Jack se neučil číst ze slabikáře, ale pohyblivými literami, které červenou barvou byly vytištěny na jednotlivé dřevěné kostky, s kterými se brzy obeznámil, pokládaje je k sobě, aby tvořily některé slovo. Někdy paní Weldonová sama z kostek sestavila nějaké slovo, pak je zase rozházela a Jack z nich zase musel slovo sestavit.
Chlapec si velice oblíbil tento způsob učit se číst. Každého dne strávil v kabině nebo na palubě několik hodin tím, že sestavoval a rozebíral písmena své abecedy.
Tato hra ho jednoho dne vedla k tak neobyčejnému a neočekávanému pozorování, že je nutné se o něm podrobně rozepsat.
Bylo to ráno dne 9. února. Jack ležící na palubě bavil se sestavováním slov, které starý Tom měl zase sestavit, když je Jack rozházel.
Tom si přitom musel zakrýt oči, aby neviděl, co dítě s kostkami dělá.
Mezi literami, kterých bylo padesát, byly některé velká, jiné malá písmena. Kromě toho byly na některých kostkách vytištěny číslice, takže se z nich dala utvořit zrovna tak nějaká číslice, jako nějaké slovo.
Kostky byly postaveny v řadách na palubě a malý Jack vzal brzy jednu, brzy druhou z nich, aby sestavil některé slovo, což byla zajisté pro něj velká práce.
Dingo přiběhl k Jackovi, pobíhal chvíli kolem něho a pak se náhle vrhl na jednu z kostek, uchopil ji do své tlamy a položil ji na palubu několik kroků od Jacka.
Kostka nesla velké písmeno, písmeno S.
„Dingo, výborně, Dingo!“ vykřikl malý chlapec, který zpočátku měl strach, aby mu pes jeho S nepohltil.
Ale Dingo se vrátil, opakoval své dřívější jednání, pak uchopil jinou kostku a položil ji k první.
Ta druhá kostka představovala písmeno V.
Jack tentokrát vykřikl hodně hlasitě.
Na jeho pokřik k němu přiběhli paní Weldonová, kapitán Hull a Dick Sand, kteří se procházeli po palubě. Malý Jack jim vypravoval, co se událo.
Dingo, tedy znal písmena! Dingo uměl číst! To bylo zcela jisté, Jack to viděl!
Dick Sand chtěl opět obě kostky zvednout a dát je mezi ostatní, ale Dingo na něj vycenil zuby.
Přece se však podařilo lodnímu nováčkovi je zvednout a zase smíchat mezi ostatní písmena.
Ale Dingo se znovu na ně vrhnul, opět obě písmena uchvátil a odnesl je stranou. Tentokrát ale na ně položil obě své tlapy a byl, jak se zdálo, odhodlán je stůj co stůj chránit. Ostatní písmena abecedy neměla, jak se zdálo, pro něj žádnou zajímavost.
„To je přece divné!“ řekla paní Weldonová.
„Rozhodně je to neobyčejná věc,“ odvětil kapitán Hull, který se bedlivě díval na obě dvě písmena.
„S.V.,“ řekla paní Weldonová.
„S.V.,“ opakoval po ní kapitán Hull. „Ale vždyť to jsou právě ta písmena, která má Dingo na svém obojku.“ Potom když se najednou obrátil ke starému černochovi, zeptal se ho:
„Tome, neřekl jste, že ten pes patřil kapitánovi Waldecku pouze krátkou dobu?“ „Ano, pane,“ odpověděl Tom. „Dingo nebyl ani celá dvě léta na palubě lodi.“ „A neříkal jste, že kapitán Waldecku našel psa na západním pobřeží Afriky?“
„Ano, pane, někde poblíž ústí Konga. Kapitán o tom mluvil častěji.“
„Tedy on nevěděl, ani komu pes dříve patřil, ani odkud přišel?“ ptal se kapitán Hull dále.
„Nevěděl, pane. S nalezeným psem se nenadělá tolik okolků, jako s nalezeným dítětem, pes nemá žádné průkazy a také nemůže nic vypravovat.“ Kapitán se odmlčel a zahloubal se do svých myšlenek.
„Vzbuzují ve vás tato písmena nějaké vzpomínky?“ ptala se paní Weldonová kapitána Hulla, když jej chvíli nechala přemýšlet.
„Ano, paní Weldonová, vzpomínku, nebo aspoň zvláštní shodu okolností.“
„Jakou?“
„Tato dvě písmena mohou mít jistý smysl a mohou nám podat podrobnější vysvětlení o osudu neohroženého cestovatele...“
„Co tím chcete říci?“ ptala se paní Weldonová.
„Podívejte, paní! Roku 1871 - tedy asi před dvěma roky - odejel francouzský cestovatel, který obdržel podporu od Francouzské zeměpisné společnosti do Afriky za tím účelem, aby ji proputoval od západu k východu. Svou cestu zahájil přesně od ústí Konga. Chtěl dorazit na východ k mysu Delgado při ústí řeky Rovoumy, podél jejíhož toku se chtěl ubírat. Tento francouzský cestovatel se jmenoval Samuel Vernon.“ „Samuel Vernon!“ opakovala paní Weldonová.
„Ano, paní, a dvě písmena, jimiž obě jména začínají, jsou stejná, která Dingo zvolil mezi ostatními a která jsou vyryta na jeho obojku.“ „Opravdu,“ odvětila paní Weldonová. „A co se stalo s cestovatelem?..“
„Nastoupil svou cestu,“ odpověděl kapitán Hull, „a od té doby po něm nebylo ani vidu ani slechu.“
„Po celou tu dobu?“ ptal se Dick Sand.
„Ano, po celou,“ opakoval kapitán Hull.
„A co z toho soudíte?“ mínila paní Weldonová.
„Že Samuel Vernon patrně nemohl dorazit na východní africké pobřeží, buď že padl do zajetí domorodců, anebo že jej na cestě stihla smrt!“
„A tento pes?...“
„Tento pes patřil nepochybně jemu a šťastnější než jeho pán, jestli je moje předpokládání správné, se dostal zpět na západní pobřeží u ústí Konga a byl tam v této době nalezen kapitánem Waldecku, který se ho ujal.“

„Ale dovolte," namítla paní Weldonová, „copak víte, že francouzský cestovatel měl při nastoupení své cesty psa s sebou? To může být vaše pouhá domněnka."

„Zajisté, paní Weldonová," odpověděl kapitán Hull, „je to moje pouhá domněnka. Ale naproti tomu je jisté, že Dingo zná tato dvě velká písmena S. a V, která j sou začínajícími písmeny obou jmen francouzského cestovatele. Nemohu ovšem vysvětlit, za jakých okolností se je tohle zvíře naučilo znát, ale opakuji, že je velmi určitě poznává.

Podívejte se, jak je před sebou svými tlapami strká, jako by nás vyzývalo, abychom si je s ním přečetli." Úmysl Dinga byl skutečně zcela patrný.

„Byl Samuel Vernon sám, když opouštěl pobřeží Konga?" ptal se Dick Sand.

„To sice nevím," odpověděl kapitán Hull, „ale je pravděpodobné, že se dal doprovázet četou domorodců." Zatímco bylo takto rozmlouváno, opustil Negoro svou kuchyni a vstoupil na palubu. Nikdo ihned nezpozoroval jeho přítomnost a neviděl zvláštní pohled, který vrhal na psa, když poznal písmena, která Dingo střežil. Sotva ale Dingo zvětřil lodního kuchaře, už dával najevo strašný vztek.

Negoro se ihned odebral do kuchyně a pohrozil ještě psovi pěstí.

„V tom se skrývá tajemství!" zamumlal sám pro sebe kapitán Hull, kterému tento malý výjev neušel.

„Ale, pane kapitáne," zvolal Dick Sand, „není snad úžasné, že pes poznává písmena abecedy?"

„Dokonce není!" zvolal malý Jack. „Maminka mi vypravovala povídku o pejskovi, který uměl číst i psát, ano i domino hrát jako pravý učite1!"

„Milé dítě," odvětila paní Weldonová usmívajíc se, „ten pes, který se jmenoval Munito, nebyl snad učencem, jak si myslíš. Jestli mohu věřit, co mi o něm bylo vypravováno, nemohl rozeznat jedno písmeno od druhého, z kterých skládal svá slova. Ale jeho pán, obratný Američan, když zpozoroval, že Munito má neobyčejně vyvinutý sluch, vycvičil jej v tom směru a dosáhl tím úžasných výsledků."

„Jak to mohl vykonat, paní Weldonová?" ptal se Dick Sand,jehož tato historka zajímala skoro stejně jako malého Jacka.

„Takhle, milý příteli. Když Munito měl před obecenstvem pracovat, byla písmena podobná těmto zde rozložena na stole. Munito pobíhal mezi nimi očekávaje, až bude pronesen nahlas nebo šeptem rozkaz. Ovšem nezbytnou podmínkou bylo, aby jeho pán tohle slovo znal."

„Kdyby tedy jeho pán nebyl přítomen?.." ptal se Dick Sand.

„Nemohl by pes nic udělat," odpověděla paní Weldonová. „Proč?

To lze prostě vysvětlit. Písmena byla rozložena na stole, Munito se procházel celou jejich abecedou. Jestli se přiblížil k písmenu, které měl zvolit pro utvoření žádaného slova, zastavil se, ale nezastavil se proto, že písmeno znal, ale proto, že zaslechl slabý šelest, který pocházel od párátka do zubů, které jeho pán v ruce trochu ohnul a zase nechal narovnat. Tento šelest byl pro Munita znamením, že má uchopit písmeno, u kterého se zastavil a že je má k těm ostatním, které už vybral, položit." „Ah, to tedy bylo celé to tajemství!" zvolal Dick Sand.

„Ano, tím je všechno vysvětleno," doložila paní Weldonová. „Je to zcela jednoduchá věc, jako vše, co se děje v oboru kouzelnictví.

V Američanově nepřítomnosti by už Munito nebyl Munitem. Proto jsem opravdu udivena, že Dingo, i když zde není jeho pán - jestliže by byl cestovatel Samuel Vernon jeho pánem - ihned obě písmena dovedl rozeznat a vyhledat mezi padesáti ostatními různými velkými a malými písmeny."

„Opravdu," mínil kapitán Hull, „je to velice podivuhodné. Považte, v našem případě jde o dvě určitá písmena, ne o nějaké celé libovolné slovo. Celkem dokázal například ten pes, který zazvonil u dveří kláštera, aby jemu bylo dáno jídlo ustanovené pro kolemjdoucí chudé, a ten druhý, který byl vycvičen, aby se svým přítelem střídavě točil rožněm, a který se zdráhal tuto službu konat v den, kdy jindy byl svým společníkem vystřídán, vlastně více důvtipu, který hraničil až na lidskou inteligenci. Každým způsobem máme zde před sebou určité faktum. Mezi všemi písmeny abecedy zvolil Dingo pouze tato dvě: S a V.

Ostatní, jak se zdá, ani nezná. Z toho můžeme soudit, že jeho pozornost z nějaké nám neznámé příčiny byla obrácena na tato dvě písmena."

„Ah, kapitáne Hulle," odvětil mladý plavčík, „kdyby Dingo mohl mluvit!... Snad by nám řekl, co znamenají pro něj tato dvě písmena a proč cení zuby, jakmile spatří našeho kuchaře!"

„A jsou to pořádné zuby!" prohlásil kapitán Hull, protože Dingo právě otevřel tlamu a ukázal své strašné špičáky.

VI. KAPITOLA
Velryba se ukázala

Bylo to zcela pochopitelné, že tento zvláštní případ byl opět a opět předmětem rozhovorů mezi paní Weldonovou, kapitánem Hullem a Dickem Sandem. Zvláště poslední se nemohl zhostit jisté nedůvěry vůči Negorovi, jehož chování ale zatím dosud nezavdávalo příčiny k nespokojenosti.

Na přední části paluby se také o tom mluvilo, jenže tam se nečinily stejné důsledky z příhody. V ložnici mužstva byl Dingo považován za psa, který umí číst a snad i psát lépe než mnohý lodník. Co se týče mluvy, soudilo se, že má nepochybně dobré příčiny, aby mlčel.

„Ale jednoho dne," pravil podkormidelník Bolton s úsměvem, „přijde tento pes a bude se nás ptát, kam plujeme a jestli je vítr na západ-sever-západ-polosever a my mu budeme muset odpovědět!" „Ale jsou přece zvířata, která mluví!" namítl jiný lodník, „straky, papoušková! Proč by tedy pes také nemohl mluvit, když k tomu má chuť? Musí to být přece jen těžší, mluvit zobákem než tlamou!" „Nepochybně," odvětil lodní mistr Howick, „jenže jsme to nikdy neviděli." Tito

dobří lidé by hodně žasli, kdyby se jim řeklo, že i to už se přihodilo a že jeden dánský učenec měl psa, který dovedl zcela zřetelně pronést asi dvacet slov. Ale že by tento pes také rozuměl tomu, co mluvil, nebylo nijak možné tvrdit. Celá propast jej tedy dělila pořád ještě od mluvícího světa. Patrně ten pes, jehož hrtan byl tak sestrojen, že mohl pronášet slova, vědělo jejich významu zrovna tak málo jako papouškové, sojky nebo straky. Věta není u těchto zvířat nic jiného, než jakýsi druh zpěvu nebo mluveného křiku, převzatého z cizího jazyka, jehož smysl nelze uhodnout.

Ostatně ať je tomu jakkoliv, stal se pes Dingo hrdinou dne, čímž ale nijak nezpyšněl. Kapitán Hull několikrát opakoval pokus. Kostky dřevěné abecedy byly položeny před Dinga, a pes vždy bez omylu, bez váhání vybral mezi nimi písmena S a V, ostatních si ani nevšímaje.

Také před bratrancem Benediktem byl tento pokus několikrát opakován, ale, jak se zdálo, naprosto ho nezajímal.

„Nesmí se myslet," řekl jednoho dne blahosklonně, „že snad psi mají nějakou výsadu, aby byli důvtipní. Ostatní zvířata se jim v tom úplně vyrovnají, řídíce se jen svým pudem. Tak je známo o krysách, že opouštějí loď, která má utonout, o bobrech, že předvídají rozvodnění a včas své hráze vyvyšují. A co koně Nikodema, Skanderbega a Oppiena, jejichž žal byl tak hluboký, že vzali za své, když jejich pánové zemřeli? Nesmíme také zapomenout na osly, kteří vynikali neobyčejnou pamětí, a na celou řadu jiných tvorů, kteří patří k naší fauně! Neslyšeli jste o ptácích, obdivuhodně vycvičených, kteří bez chyby napsali slova, která jim jejich učitelé diktovali, o chocholatých papoušcích, zvaných kakadu, kteří spočítali jako kterýkoliv úředník pro vyměřování délek, osoby shromážděné v salóně? Neexistoval papoušek, za kterého bylo zaplaceno sto dukátů ve zlatě, který svému pánovi, kardinálovi, aniž se zmýlil v jediném slově, recitoval celé apoštolské vyznání víry? A konečně, nemá-li oprávněná pýcha entomology povznést až k vrcholu, když vidí, jak prostý, obyčejný hmyz podává důkaz o neobyčejné inteligenci a potvrzuje tak výmluvně myšlenku:

In minimis maximus Deus

Nejsou obdivuhodní mravenci, kteří by mohli být příkladem stavitelům velkých měst, nebo argyronety, které zhotovují potápěcí zvony, aniž by měly nejmenší ponětí o mechanice, nebo blechy, které za sebou vlečou malé kočáry jako praví koně, které cvičí jako vojáci a střílejí z děl lépe než elitní dělostřelci na West Pointu? (Americká vojenská akademie ve státě New York, zal. 1802.) Proto, věřte mi, nezasluhuje Dingo tolik chvály a jestli se vyzná v abecedě, je to snad proto, že patří k jistému druhu pastýřských psů, který ještě v zoologické vědě není klasifikován a který by se měl nazývat Canis alphabeticus z Nového Zélandu!" Navzdory těmto a podobným řečem závistivého broučkaře Dingo neztrácel všeo-becnou vážnost a v prostorách určených pro mužstvo na předku lodi byl dosud jako zázračný zjev mezi zvířaty předmětem častých rozhovorů.

Pouze Negoro nesdílel nadšení pro psa. Snad se mu zdál být příliš důvtipný! Jedno bylo ovšem jisté: pes vždy osvědčoval totéž nepřátelství proti lodnímu kuchaři a nepochybně by to došlo ke zlým koncům, kdyby se jednak kuchař nedovedl bránit proti útokům psa a kdyby jinak zase sympatie celého mužstva nechránily psa před kuchařem.

Negoro se vyhýbal více než kdy jindy tomu, aby nevstoupil na palubu, když tam byl Dingo. Ale Dick Sand zcela zřetelně viděl, že od výše zmíněné příhody s písmeny vzájemný odpor mezi člověkem a psem ještě vzrostl. To bylo skutečně záhadné, dalo by se říct nevysvětlitelné.

Dne 10. února se ještě více utišil severovýchodní vítr, který až dosud se dostavoval po dlouhém a unavujícím bezvětří. Kapitán Hull mohl tedy doufat, že nastane změna ve směru vzduchových proudů. Snad bude moci loď konečně se zcela napjatými plachtami plout. Od jejího odchodu z přístavu v Aucklandu uplynulo teprve sedmnáct dní. Opoždění nebylo tedy příliš vážné a za příznivého větru mohl Pilgrim brzy nahradit ztracený čas. Bylo nutné ještě několik dní čekat, až by žádoucí obrat větru na západ se stal skutkem.

Končina Tichého oceánu, ve které se nalézali, byla vždy pustá. Daleko široko nebylo vidět ani jedinou loď. Pilgrim plul zde na šířce, které se námořníci obyčejně vyhýbají. Velrybářské lodi z jižních moří se dosud nevracely. Kapitán Hull, který byl nucen pro mimořádné okolnosti opustit rybolov před ukončením sezóny, nemohl tedy ani doufat, že se setká s některou lodí, která by plula stejným směrem. Velké zámořské parníky, jak jsme se už zmínili, pluly z Austrálie do Ameriky na mnohem nižších šířkách.

Protože ale moře je široko daleko pusté, nesmí pravý námořník zapomenout, že stále musí mít bedlivé oko pro celé okolí až k hranicím dalekého obzoru. I když se povrchnímu pozorovateli zdálo, že je tento celý rozhled jednotvárný, přece poskytuje neskonalé četné změny pro toho, který jim rozumí. Často zcela nepatrné změny pak povzbuzují obrazotvornost a rozněcují poezii moře. Trocha mořské trávy, která se houpá na vlnách, větev chaluhy, která za sebou tvoří lehký pruh, kus prkna, jehož původ by člověk chtěl vypátrat - více není ani zapotřebí. Vůči nekonečnosti oceánu nedá se zde lidská mysl ničím jiným odvrátit. Obrazotvornost volně rozepíná svá křídla. Každá z vodních částiček, které vypařováním se stále nalézají mezi nebem a, zemí, může v sobě skrývat tajemství nějaké katastrofy. Jestli bychom neměli závidět těm, kterým je dopřáno pronikat tajemství oceánu, těm duchům, kteří se povznášejí nad pohnutou hladinu až k výším nebes?

Ostatně život se jeví všude nad mořem i pod ním. Cestující Pilgrima mohli pozorovat, jak celá hejna ptáků, která opouštěla před zimou drsné podnebí polárních krajin, zuřivě pronásledovala i nejmenší rybičky. A najednou Dick Sand když zastřelil některé z těchto rychlých křídlatců, podal důkazy o tom, že je i v tomto ohledu dobrým žákem pana Jamese W. Weldona a že umí podivuhodně zacházet se zbraní, s puškou stejně jako s Coltovým revolverem.

Brzy bylo vidět bílé bouřliváky, hned zase jiné ptáky téhož druhu s hnědými okraji křídel. Někdy táhla kolem lodi celá hejna kapských buřňáků nebo tučňáků, kteří se na souši pohybují těžkopádně a směšně.

Ale na moři, jak kapitán Hull vypravoval, užívají tito ptáci svých krátkých nožek jako ploutví a překonávají co do rychlosti i nejhbitější ryby, takže námořníci se už často domnívali, že to jsou ryby, tak zvaní pruhovaní tuňáci.

Ještě výše se pohybují obrovští albatrosové čili tohajky hýkavé a rozrážejí vzduch svými křídly, která měří v rozpětí

deset stop, a vrhají se pak na hladinu, do které zobákem sekají, hledajíce potravu.
Všechny tyto výjevy tvoří pestré divadlo, které jen uzavřené duše vůči půvabům a přírodním krásám mohou považovat za jednotvárné.
Řečeného dne procházela se paní Weldonová po zadní palubě Pilgrima, když zvláštní zjev upoutal její pozornost. Voda moře se stala téměř jedním rázem červenavou. Mohlo se zdát, že je krví zbarvena, a toto nevysvětlitelné zbarvení sahalo daleko široko, až kam lidský zrak mohl dohlédnout.
Dick Sand byl právě s malým Jackem nablízku paní Weldonové.
„Podívej se, Dicku," pravila k lodnímu plavčíkovi, „jak podivnou barvu dnes má voda Tichého oceánu! Způsobila to snad nějaká mořská rostlina?"
„Ne, paní Weldonová," odpověděl Dick Sand, „toto zbarvení způsobily myriady malých korýšů, kteří jsou obyčejně potravou velkých mořských savců. Rybáři je nazývají, a to právem, ‚potravou pro velryby'." „To jsou korýši?" zvolala paní Weldonová udiveně. „Ale ti jsou tak drobní, že by je bylo možné nazvat mořským hmyzem! Bratránek Benedikt bude zajisté u vytržení nad tím, že zde bude moci doplnit svou sbírku." Po těchto slovech se obrátila.
„Bratránku Benedikte!" zvolala.
Pan Benedikt se právě objevil na palubě skoro současně s kapitánem Hullem.
„Bratránku Benedikte," oslovila jej paní Weldonová, „podívejte se na tu obrovskou červenavou mořskou hladinu, která se táhne až do nedozírné dálky." „Podívejte se!" doložil kapitán Hull, „to je práce pro velryby! Pane Benedikte, tu se vám naskýtá skvostná příležitost pro studium těchto zvláštních druhů korýšů."
„Hm," odvětil entomolog.
„Cože, vy nad tím krčíte rameny?" zvolal kapitán. „Dovolte, vy nemáte přece právo projevit takovou lhostejnost! Tito korýši tvoří jednu ze šesti tříd členovců, jestli se nemýlím, a jako takoví jsou..." „Hm, hm," opakoval bratranec Benedikt a záporně vrtěl hlavou.
„Ah, to se podívejme! Jak se zdá, chováte se k této věci příliš pohrdavě jako entomolog!" „Kdybych byl snad entomologem," prohlásil bratranec Benedikt, , „mohl byste mít pravdu, ale já jsem výhradně hexapodist, studuji jen šestinožce, kapitáne Hulle, prosím, neračte na to zapomínat!" „Nuže, budiž," odvětil kapitán Hull, „zkrátka vás korýši nezajímají, jinak by tomu ovšem bylo, kdybyste měl velrybí žaludek! Oh, jak skvostná by zde byla hostina! - Poslyšte, paní Weldonová, když my velrybáři za doby rybolovu spatříme moře pokryté těmito korýši, víme zcela určitě, že je čas, abychom si připravili své oštěpy a lana! V takovém případě jsme si jisti, že zvěř není vzdálena!" „A je možné, aby taková malá zvířátka živila tak veliká?" ptal se Jack.
„Ah, milý chlapče," odvětil kapitán Hull, „malá zrnka krupice nebo mouka, která je přece samý prášek, nám také dávají dobrou polévku.
Ano, příroda to tak chtěla a utvořila. Jestli velryba plave uprostřed takové červenavé vody, je její polévka připravena, zbývá jen, aby velryba otevřela svůj obrovský jícen. Myriady korýšů ihned do něho vnikají, nesčetné kostice v jícnu zvířete se napnou jako rybářské sítě, takže nic už nejde nazpět a brzy zmizí celé množství vetřelců v obrovském žaludku velryby jako polévka ve tvém vlastním." „Nesmíte totiž zapomínat, Jacku," poznamenal Dick Sand, „že paní velryba neztrácí čas tím, aby odstraňovala slupky korýšů, jako to děláte vy, když jíte mořské raky!" „Kromě toho padá pro nás na váhu," dokládal kapitán Hull, „že když je velryba tímto způsobem zaměstnána, mnohem snáze se jí můžeme přiblížit, aniž bychom vzbudili její nedůvěru. To bývá nejpříznivější okamžik, aby byla s úspěchem proklána oštěpem." V tom okamžiku se po palubě rozlehl hlas jednoho z lodníků, jakoby chtěl potvrdit před chvílí pronesená kapitánova slova.
„Velryba, velryba před levým bokem lodi!" Kapitán Hull se rázem obrátil.
„Velryba!" opakoval.
A hnán pudem rybo lovce odkvapil na předek lodi.
Paní Weldonová, Jack, Dick Sand, bratranec Benedikt jej tam následovali.
A skutečně z dálky asi čtyř anglických mil oznamovalo zvláštní šumění vody, že veliký vodní savec se pohybuje uprostřed červenavé vody. Lovci velryb to ihned neklamně poznali.
Ale vzdálenost byla přece dosud příliš veliká, aby mohli rozeznat, k jakému druhu tento exemplář vodních savců patří. Ty druhy jsou, jak známo, dost různé.
Byla to tam skutečně jedna z velryb, po kterých lovci zvláště v severních mořích pasou. Tyto cetaceje, jimž hřbetní ploutve scházejí, ale jejichž kůži pokrývá hustá vrstva tuku, dosahují délky až osmdesáti stop, průměrně jsou kolem šedesáti stop dlouhé, ale i pak takový netvor poskytuje snadno až na sto sudů tuku.
Nebo snad je to tak zvaný „humpback", který patří k druhu savců kytovitých, balenopterů, - jejichž název by zajisté byl hoden povšimnutí našeho entomologa? Tito kytovití savci však mají hřbetní ploutve. Tyto ploutve jsou bílé barvy, mají délku jako poloviny těla těchto mořských savců a podobají se dvěma křídlům, takže by se mohlo zdát, jako by tyto velryby chtěly létat.
Nebo to snad byl - a to bylo nejvíce pravděpodobné - mořský savec známý pod jménem „jubart", jehož délka se nezřídka vyrovná délce velryby?
Kapitán Hull a jeho mužstvo se ještě o této otázce nemohli vyslovit, ale pohlíželi na mořského savce s mnohem větší žádostivostí než obdivem.
Jestli je pravda, že hodinář, který se octnul v komnatě vůči nástěnným hodinám, pociťuje neodolatelnou potřebu, aby je natáhl, tím spíše pociťuje velrybář, když spatřil velrybu, nepřemožitelné přání, aby se jí zmocnil! Lovci vysoké zvěře jsou, jak se říká, tak náruživějšími než ti, kteří se spokojují s drobnou zvěří. Zdá se tedy, že čím je zvíře větší, tím více dráždí touhu lovců. Co asi pociťují lovci slonů a lovci velryb! A pak zde spolupůsobilo ještě také zklamání, kterého se dožilo mužstvo Pilgrima, když se vracelo z jižních moří z rybolovu s nedostatečným nákladem!...
Zatím se kapitán Hull namáhal, aby rozpoznal živočicha, který se ukázal na širém moři. Dosud nebyl na tuto vzdálenost

zřetelně vidět.
Nicméně pro zkušené oko velrybáře bylo snadné podle jistých podrobností vše uhodnout.
Především vzbudil proud páry a vody, který velryba vydechujíc metala do vzduchu, pozornost kapitána Hulla, protože podle něho se dalo nejsnáze posoudit, jaký druh cetacejí mají před očima.
„Vlastní tak zvaná velryba to není," zvolal. „Její proud vychrlené vody by byl v každém případě vyšší, ale za to také tenčí. Kdyby tu šlo o velrybu druhu ‚humpbacků', podobal by se šumot vychrleného proudu vzdálenému třeskotu rakety, ale tomu tak není, protože jestli bedlivě naslouchámе tomuto šumotu, poznáváme, že je zcela jiného rázu. Co soudíš o této věci, Dicku?" ptal se kapitán Hull obraceje se k lodnímu plavčíkovi.
„Domnívám se, kapitáne," odpověděl Dick Sand, „že zde máme co dělat s jubartem. Podívejte se, jak z dýchacích otvorů prudce vyráží do vzduchu proud vody. Nezdá se vám také - což by potvrzovalo moje mínění - že ten proud obsahuje více vody než zhuštěné páry? A to, jestli se nemýlím, je charakteristická zvláštnost jubartů." „Máš pravdu, Dicku," odvětil kapitán Hull. „Není o tom už ani pochybnosti! Je to skutečně jubart, který tu plave na povrchu červené vody!" „Ah, to je hezké zvířátko!" zvolal malý Jack.
„Ano, milý chlapče! A dále je to pro nás výhodou, že to veliké zvíře právě snídá a nemá ani tušení, že je pozorují velrybáři!" „Zdá se mi, že tento jubart je neobyčejně veliký," podotkl Dick Sand.
„Ano, ano, je tomu tak," odpověděl kapitán Hull, který se pořád více rozjařova1. „Počítám, že je aspoň sedmdesát stop dlouhý."
„Skutečně!" doložil lodní mistr. „Půl tuctu takových velryb by postačilo, aby vrchovatě naplnilo loď tak velkou, jako je naše!" „Ano, to by postačilo!" odtušil kapitán, který vstoupil na stěžeň nahnutý na přídi lodi, aby zřetelněji viděl.
„A tímto zvířetem," mínil dále lodní mistr, „bychom doplnili v několika hodinách polovinu dvou set sudů tuku, které nám ještě scházejí!" „Ano!... Skutečně... ano!..." zabručel kapitán Hull.
„Je to pravda," mínil Dick Sand, „ale bývá to někdy těžký úkol útočit na tak obrovského jubarta!"
„Velmi těžký, velmi těžký!" potvrzoval kapitán Hull. „Tyto velryby mají strašné ocasy, kterým se člověk nemůže přiblížit bez nedůvěry.
Nejlepší člun by neodolal úderu takového ocasu. Ale kynoucí kořist je vábnou odměnou za namáhání."
„Ah, co!" namítl jeden z lodníků, „krásný jubart je vždy tučnou kořistí."
„A výnosnou!" mínil druhý.
„Bylo by škoda, kdybychom tomuto, plujíce kolem něho, nesložili svou poklonu," usmál se třetí.
Bylo patrné, že stateční námořníci, vidouce velrybu, se pořád více rozjařovali. Tam na moři plaval celý náklad tuku, bylo zapotřebí vztáhnout po něm jen ruce. Kdo by je takto slyšel mluvit, zajisté by se domníval, že tu neběží o nic jiného, jen o to, aby sudy čerstvě naplněné byly postaveny do podpalubí Pilgrima na doplnění jeho nákladu.
Několik lodníků, kteří se vyšplhali na stěžně, zajásalo radostí a touhou po tučné kořisti. Kapitán Hull nemluvil, pouze si hryzal nehty.
Pokušení bylo nesmírné. Na vlnách se houpal magnet, který neodolatelnou silou přitahoval Pilgrima a jeho mužstvo k sobě.
„Maminko, maminko," křičel malý Jack, „chtěl bych mít velrybu, abych viděl, jak se to dělá." „Ah, ty bys chtěl mít velrybu, milý chlapče? Eh, proč ne, přátelé?" odvětil kapitán Hull, který konečně mohl popustit uzdu svému vlastnímu tajnému přání.
„Schází nám sice mužstvo na posilu, ale snad bychom mohli sami..."
„Ano, to se rozumí!" zvolali lodníci všichni najednou.
„Není to poprvé, co se chopím harpuny," doložil kapitán Hull, „a uvidíte, jak ji dosud dovedu zarazit do slabin zvířete!"
„Hurá! Hurá! Hurá!" odpovídalo mužstvo na kapitánova slova.

VII. KAPITOLA
Přípravy

Je pochopitelné, že objevení se tak velikého zvířete způsobilo takové vzrušení mezi mužstvem Pilgrima.
Velryba, která plula po červenavých vlnách, se zdála být obrovských rozměrů. Polapit ji a doplnit jí náklad lodi, bylo věcí až příliš svůdnou! Mohli si lovci velryb nechat ujít podobnou příležitost?
Nicméně paní Weldonová považovala za svou povinnost zeptat se kapitána Hulla, jestli nehrozí žádné nebezpečí pro jeho mužstvo a pro něj samotného, když bude za daných okolností útočit na velrybu.
„Nebezpečí není žádné, paní Weldonová," odpověděl jí kapitán Hull.
„Nejednou jsem podnikl lov na velrybu s jediným člunem a vždy se mi podařilo se jí zmocnit. Opakuji vám, že pro nás nehrozí žádné nebezpečí a proto ani pro vás samotnou." Paní Weldonová, která tím byla upokojena, nečinila už další námitky.
Kapitán Hull dal ihned potřebné rozkazy k lovu jubarta. Ze zkušenosti věděl, že stíhání těchto balenopter není bez jistých obtíží a chtěl se jim už předem vyhnout.
Bylo jasné, že lov bude méně pohodlný, protože mužstvo lodi k němu může použít jen jednoho člunu, i když Pilgrim měl šalupu, která byla zavěšena mezi velkým a předním stěžněm, a tři kocábky, z nichž dvě byly zavěšeny na roubení levého boku lodi a třetí na zádi lodi.
Obyčejně se užívalo všech tří kocábek zároveň k lovu velryby. Ale za sezóny rybolovu mělo mužstvo Pilgrima posilu, která byla najata v přístavech Nového Zélandu.
Za současných okolností mohl Pilgrim poskytnout k útoku na velrybu jen pět lodníků, totiž tolik, co jich bylo zapotřebí

k obsazení jedné jediné kocábky. Využít pomoci Toma a jeho přátel, kteří se hned zpočátku horlivě nabízeli, nebylo možné. Řízení člunu lovců velryb vyžaduje nesmírnou obratnost. Jediný nesprávný pohyb kormidla, jediný nesprávný úder veslem může způsobit odchylku a zmařit útok na velrybu.

Ale kapitán Hull nechtěl opustit svou loď, aniž by na ní ponechal aspoň jediného muže, na kterého by se mohl zcela spolehnout. Bylo nutné, aby zachoval na zřeteli všechny možné případy.

Protože pak kapitán Hull potřeboval k obsazení člunu pokud možno silné lodníky, neváhal svěřit Dicku Sandovi péči o řízení Pilgrima.

„Dicku," mluvil k němu, „ukládám ti, abys zůstal na palubě za mojí nepřítomnosti, která, jak doufám, bude krátká."

„Ano, pane," odvětil lodní plavčík.

Dick Sand by se rád zúčastnil lovu, který jej velice vábil, ale poznával, že jednak svalnaté ruce dospělých mužů jsou způsobilejší pro službu na člunu než jeho, a že jinak on samojediný může nahradit kapitána. Musel se tedy vzdát své touhy po účasti při lovu.

Mužstvo člunu se tedy mělo skládat z pěti lodníků, počítaje do toho i mistra Howicka, tedy z celého mužstva Pilgrima. Čtyři lodníci se posadili k veslům a Howick se chopil dlouhého vesla vzadu, které sloužilo k řízení člunu. Prosté kormidlo nemůže řídit loď dost hbitě a v případě, že by se postranními vesly nemohlo pracovat, může zadní veslo, obratně řízené, snadno člun ochránit před prudkými údery ocasu pronásledované velryby.

Zbýval tedy ještě kapitán Hull. Jemu bylo vyhrazeno místo harpunáře, které, jak řekl, nezastával poprvé. Na něm tedy bylo, aby hodil oštěpem čili harpunou, aby vedl dozor při rozvinování se lana upevněného na konci harpuny a aby obrovské zvíře dobil ranami kopím, jakmile by se opět objevilo na povrchu moře.

Lovci velryb užívají někdy také střelné zbraně k tomuto druhu lovu. Pomocí zvláštního přístroje, jakéhosi druhu děla, upevněného na palubě lodi nebo předku člunu, vymrští se proti velrybě oštěp, který má na konci připevněné lano, kromě toho se vypalují také třaskavé kule na velrybu, které v těle zvířete způsobují velké zpustošení.

Ale Pilgrim neměl podobný přístroj, který je ostatně velice drahý a s nímž je obtížné manipulovat. A proto lovci velryb, kteří jsou bez toho málo nakloněni k novotám, dávají přednost primitivním útočným zbraním, harpuně a kopí, kterými dovedou obratně zacházet.

Kapitán Hull se chtěl tedy obvyklými prostředky pokusit o to, aby se zmocnil jubarta, který se objevil v dálce pěti mil od jeho lodi.

Počasí lovu přálo. Moře, úplně klidné, bylo velmi příznivé řízení člunu. Vítr se naprosto utišil a Pilgrim nemohl daleko odplout za doby, až by mužstvo bylo na moři velrybou zaměstnáno.

Člun na pravém boku lodi byl tedy odvázán a čtyři lodníci v něm zaujali svá místa.

Howick jim podal dva velké metací oštěpy, kterých se užívá jako harpun, a pak tři dlouhá kopí s ostrými hroty. K těmto útočným zbraním přidal pět balíků hebkých, ale velmi silných provazů, které lovci velryb nazývají „vlasem k chytání velryb" a které mají délku šesti set stop. Tolik bývá často zapotřebí, protože nezřídka se stává, že ani všechna lana na sebe navázaná nestačí „poptávce", když se velryba ponoří příliš hluboko.

To bylo veškeré nářadí k lovu, které bylo pečlivě uloženo na předku člunu.

Howick a čtyři lodníci očekávali už jen rozkaz, aby odrazili od Pilgrima.

Jediné místo bylo v člunu volné, a sice místo vpředu určené pro lovce velryb, které měl zaujmout kapitán Hull.

Rozumí se samo sebou, že mužstvo Pilgrima, než opustilo palubu, rozvěsilo plachty tak, aby loď pokud možno setrvávala na stejném místě.

Než kapitán Hull vstoupil do člunu, vrhl poslední pohled na svou loď. Přesvědčil se, jestli je všechno v pořádku, jestli je lanoví připraveno a jestli jsou plachty řádně rozvěšeny.

Protože z lodníků měl pouze plavčík zůstat sám na palubě za jeho nepřítomnosti, která mohla trvat i několik hodin, přál si, aby Dick Sand vyjma nezbytného případu nic nepodnikal.

Ještě v poslední chvíli před odchodem mu dal své poslední rozkazy.

„Dicku," řekl, „nechám tě zde o samotě. Bdi nad vším. Kdyby nenadále bylo zapotřebí uvést loď do pohybu, což by se mohlo stát v případě, že bychom se při stíhání jubarta dostali daleko, mohou ti Tom a jeho přátelé pomoci. Když jim řekneš, co mají dělat, jsem přesvědčen, že to také provedou." „Ano, kapitáne Hulle," odpověděl starý Tom, „a pan Dick na nás může úplně spoléhat." „Jen poroučejte, poroučejte," zvolal Bat. „Nepřejeme si nic toužebněji, než abychom se něčím stali užitečnými." „Co se má udělat?.." ptal se Herkules a už si vyhrnoval široké rukávy.

„Prozatím nic," prohlásil Dick Sand usmívaje se.

„Jsem vždy k vašim službám," pravil obrovský černoch.

„Dicku," pokračoval kapitán Hull, „počasí je nádherné. Vítr se uklidnil. Nic nenasvědčuje tomu, že by se zase osvěžil. Ale ať se děje cokoliv, za žádných okolností nesmíš spustit člun na moře a opustit loď!" „Ano, zachovám se podle vašich rozkazů." „Kdyby bylo zapotřebí, aby nám Pilgrim přijel vstříc, dám ti znamení praporem vztyčeným na kopí." „Buďte bez starosti, pane kapitáne," ujišťoval jej Dick Sand, „nepustím váš člun z očí." „Dobrá, milý synu," odpověděl kapitán Hull. „Jen měj odvahu a zachovej chladnou mysl. Jsi nyní kapitánovým zástupcem. Dělej čest své hodnosti. Nikdo ji ještě nezaujímal ve tvém věku..." Dick Sand usmívaje se neodpověděl, ale jeho tvář se pokryla ruměncem. Kapitán Hull porozuměl tomuto ruměnci a úsměvu.

„Statečný chlapec," pomyslel si kapitán, „je opravdu plný skromnosti a odvahy." Nicméně bylo z těchto napomenutí patrné, že kapitán Hull, ačkoliv mínil, že s tím není spojeno žádné nebezpečí, neopouštěl loď rád, i když jen na několik hodin. Ale neodolatelný pud velrybáře, zejména pak přehorlivá snaha, aby doplnil náklad tuku a vyhověl zakázkám, které James W. Weldon ve Valparaísu uzavřel, to vše jej pudilo k tomu, aby se pokusilo toto dobrodružství. Ostatně moře bylo tak podivuhodně příznivé k pronásledování velryby. Ano - jeho mužstvo, ani on nemohl odolat podobnému pokušení. Výprava by byla ukořistěním velryby šťastně ukončena, a tato poslední myšlenka padala nejvíce na váhu u

kapitána Hulla.
Kapitán Hull se odebral k schůdkům.
„Mnoho štěstí," zvolala na něj paní Weldonová.
„Prosím vás, neubližujte příliš ubohé velrybě!" zvolal malý Jack.
„Ne, milý chlapče," odvětil kapitán Hull s úsměvem.
„Dotýkejte se jí jen mírně, pane." „Ano... rukavičkami, Jacku." „Někdy," prosil bratranec Benedikt, „lze na hřbetě těchto velkých savců najít množství dost zajímavého hmyzu!" „Nuže, pane Benedikte," prohlásil usmívaje se kapitán Hull, „vy budete moci na velrybě vykonat prohlídku, až ji budeme mít po boku Pilgrima." Poté se obrátil k Tomovi a řekl:
„Tome, spoléhám na vás a vaše přátele, že při vyvrhování velryby nám budete nápomocni, až totiž bude zavěšena po boku naší lodi, což se zanedlouho stane." „Jsem k vašim službám, pane kapitáne," odvětil starý černoch.
„Dobrá!" řekl kapitán Hull. „Dicku, tito dobří lidé ti pomohou připravit prázdné bečky. Ať je za naší nepřítomnosti vynesou na palubu, až se vrátíme, pak půjde práce rychleji od ruky."
„Všechno bude připraveno, kapitáne." Těm, kteří to nevědí, nutno říci, že velryba, když je usmrcena, se přivleče až k lodi a připevní se k jejímu pravému boku. Potom slezou lodníci, když se obují do bot se železnými špicemi, na hřbet obrovského živočicha a odřezávají z něho dlouhé pruhy tuku od hlavy až k ocasu. Tyto pruhy se pak rozkrájejí na kusy půl druhé stopy široké, potom se ještě rozsekají na menší kusy, které se pak narovnávají do sudů. Naplněné sudy se pak spustí do podpalubí.
Obyčejně se stává, že velrybářská loď, když je lov skončen, se snaží, aby se co nejrychleji dostala ke břehu, kde se práce dokončují. Mužstvo vstoupí na břeh a tam se vrstvy velrybího tuku vlivem tepla rozpouštějí a dobývá se z nich olej nebo vlastně rybí tuk. (Při tomto rozpouštění ztrácejí vrstvy tuku velryby asi třetinu své váhy.) Ale za daných okolností nemohl kapitán Hull ani pomyslet na to, aby se vracel ke břehu a tuto práci tam dal vykonat. Spíše zamýšlel chtít zásoby tuku teprve ve Valparaísu zpracovat. Ostatně doufal, že se brzy vítr obrátí a že než uplyne dvacet dní, dorazí k americkému pobřeží.
Nastal okamžik, kdy měla výprava od Pilgrima odrazit. Než Pilgrim ukončil svou plavbu, přiblížila se loď o něco k místu, kde jubart prozrazoval svou přítomnost chrlením vody a páry ze svých dýchacích otvorů.
Velryba pořád ještě plavala uprostřed rozsáhlého červeného pole pokrytého korýši, otvírajíc automaticky svou širokou tlamu, a při každém jejímu zavření pohltila myriady malých živočichů.
Podle znalců rybolovu nebylo zapotřebí se obávat, že by pomýšlela na útěk. Nebylo pochyb, že velryba nebyla, jak velrybáři říkají, „připravena k boji".
Kapitán Hull se přesunul přes roubení lodi a spustil se po provazovém žebříku na předek člunu.
Paní Weldonová, Jack, bratranec Benedikt, Tom a jeho přátelé naposled ještě přáli kapitánovi štěstí k lovu.
Dingo se sám postavil na zadní tlapy a položiv hlavu přes zábradlí, jak se zdálo, loučil se také s mužstvem.
Poté se všichni odebrali na příď, aby jim nic neušlo ze zajímavých podrobností tohoto lovu.
Velrybářský člun odrazil a působením čtyř vesel, které silná paže uváděla do pohybu, se vzdaloval od Pilgrima.
„Dávejte na všechno pozor, Dicku!" zvolal kapitán Hull naposled na mladého plavčíka.
„Spolehněte se na mne, kapitáne." „Jedno oko měj pro loď a jedno pro naši kocábku, milý chlapče!
Nezapomeň!" „To se stane, kapitáne," prohlásil Dick Sand, který spěchal zaujmout své místo u kormidelního kola.
A už byl lehký člun vzdálen několik set stop od Pilgrima. Kapitán Hull stál na přídi a když nemohl volání učinit srozumitelným, opakoval svá přání velmi zřetelnými posunky.
Ale vtom se dal Dingo, který pořád ještě své tlapy opíralo zábradlí lodi, do žalostného vytí, které i na lidi, kteří by byli nejméně pověrčivými, muselo udělat nepříjemný dojem.
Paní Weldonová se zachvěla při tomto žalostném vytí psa.
„Dingo," zvolala, „Dingo! Takovým způsobem chceš povzbuzovat odvahu svých přátel? Rychle zaštěkej jasněji a veseleji!"
Ale pes už neštěkal a spustil zvolna své tlapy ze zábradlí, přiblížil se k paní Weldonové a lichotivě jí lízal ruku.
„Ani už nevrtí vesele ohonem!..." zabručel Tom polohlasitě. „To je špatné znamení! Špatné znamení!"
Ale v tom už se Dingo vztyčil a rozzuřeně zaštěka1.
Paní Weldonová se obrátila.
Negoro právě opustil svou kuchyni a ubíral se na příď lodi, chtěje se také nepochybně podívat na počínající lov velryby.
Dingo se ale hnal proti němu se stejně prudkou jako nevysvětlitelnou zuřivostí.
Negoro když spatřil psa, uchopil sochor ležící na palubě a postavil se proti němu.
Dingo mu chtěl vyskočit na hrdlo.
„Pojď sem, Dingo!" vykřikl nyní Dick Sand, který opustil na okamžik své místo a přikvapil na příď.
Paní Weldonová se rovněž snažila upokojit podrážděné zvíře.
Dingo poslechl ne bez odporu a s hlubokým vrčením se vrátil k plavčíkovi.
Negoro nepronesl ani jediné slovo, ale jeho tvář byla chvíli velice bledá. Potom odhodil sochor a vrátil se do své kuchyňské kabiny.
„Herkule," řekl Dick Sand, „já vám výslovně dávám na starost, abyste střežil tohoto člověka, rozumíte mi?" „Ano, budu jej střežit," odvětil jednoduše Herkules a přitom stiskl své obrovské pěsti na znamení souhlasu.
Paní Weldonová a Dick pak napjatě pozorovali člun, který čtyři vesla tak rychle unášela.
Člun se podobal už jen malému bodu na moři...

VIII. KAPITOLA
Jubart

Kapitán Hull, jako zkušený lovec velryb, nesměl nic ponechat náhodě. Lov jubarta je vždy těžkou věcí. Nic nesmí být opomenuto. A v tomto případě se také nic neopomenulo.

Především kapitán Hull zamířil člunem tak, že se přibližovali velrybě proti větru, aby nebyla žádným hlukem upozorněna na to, že je jí nepřítel nablízku.

Rowick řídil člun obloukem po okraji červenavých vln, v jejichž středu jubart plaval. Díval se jak jej obejít.

Lodní mistr byl velice chladnokrevný námořník a kapitán Hull měl k němu největší důvěru. Neobával se ani za mák, že by se ocitl v rozpacích nebo že by se stal roztržitým.

„Jen opatrně, Rowicku," pravil kapitán. „Musíme se pokusit o to, abychom jubarta překvapili. Nesmí nás spatřit dříve, dokud by nebyl na dosah harpuny."

„To se rozumí, pane kapitáne," odpověděl mu lodní mistr.

„Točím se stále po okraji červených vln tak, abychom pluli stále jen proti větru."

„Dobrá," pravil kapitán Hull. „Chlapci, dělejte co možná nejméně hluku svými vesly."

Vesla pečlivě obalená slámou bez šumu a pleskotu se nořila do vody. Člun, obratně řízený lodním mistrem, dorazil k okraji rozsáhlé hladiny, pokryté korýši. Vesla na pravém boku se nořila do zelenavě průhledné vody, zatímco z vesel na levém boku, když se vyzvedla z červené vody, kapaly červené krůpěje, jako by z nich kapala krev.

„Víno a voda!" prohlásil jeden z lodníků.

„Ano," odtušil kapitán Hull, „ale voda, která se nedá pít, a víno, které se nedá polknout! - Ale teď, chlapci, nemluvme a tužme se." Člun, řízený lodním mistrem, se bez hluku pohyboval na povrchu červenavé vody, jakoby plul po vrstvě oleje.

Velryba se nehýbala z místa a jak se zdálo, ještě ani člun, který se kolem ní v oblouku otáčel, nezpozorovala.

Dělaje tento okruh, kapitán Hull se nutně vzdaloval pořád více od Pilgrima, který se pořád zdál být menším.

Rychlost, s jakou se všechny předměty na moři zmenšují, dělá vždy neobyčejný dojem. Zdá se, jako by člověk na ně hleděl obráceným koncem dalekohledu. Tento optický klam pochází patrně odtud, že nám na ohromných prostranstvích moře schází bod opory k jakémukoliv přirovnání. Tak se dělo i s Pilgrimem, který se před očima ztrácel a zdál se být mnohem vzdálenější, než tomu ve skutečnosti bylo.

Půl hodiny po odjezdu kapitán Hull a jeho přátelé se ocitli proti větru u velryby, takže ta zaujímala jaksi střed mezi člunem a lodí.

Nadešla chvíle, kde šlo především o to, aby člun pokud možno bez velkého hluku se přiblížil k velrybě. Všechno záleželo na tom, aby se lovci nepozorovaně dostali k boku zvířete a jemu dobře mířenou ranou vrazili harpunu do těla dříve, než by vzbudili jeho pozornost.

„Veslujte volněji, chlapci," řekl kapitán polohlasem, „ale bez hluku." „Mně se zdá," odvětil Howick, „že ničema už něco větří! Vydychuje méně prudce než před chvílí!"

„Ticho!" opětoval kapitán Hull úzkostlivě.

Pět minut poté byl člun už jen na dvě stě metru vzdálen od jubarta.

Lodní mistr Howick stoje vzadu řídil člun tak, aby se přiblížil k levému boku obrovského mořského savce, ale obezřele se vyhýbal tomu, aby se člun nedostal na dosah jeho strašného ocasu, jehož jediná rána by postačila rozdrtit člun na kusy.

Na přídi člunu stál kapitán Hull maje nohy trochu rozkročené, aby měl bezpečnější oporu. V ruce držel harpunu, kterou se měl podniknout první útok. Od jeho obratnosti se mohlo očekávat, že harpuna se zaryje co nejhlouběji do spousty tuku a masa, která vyčnívala z vody.

Vedle kapitána leželo ve škopku první z pěti lan, pevně přivázané k harpuně. K tomuto lanu se měla ostatní čtyři jedno po druhém připevňovat, kdyby se velryba ponořila do přílišné hloubky.

„Je vše hotovo, chlapci?" zašeptal kapitán Hull.

„Ano," odvětil Rowick a uchopil ještě pevněji veslo do svých širokých rukou.

„Tedy kupředu, kupředu!" zašeptal kapitán.

Lodní mistr uposlechl rozkazu a člun dorazil k samému zvířeti, od kterého už nebyl vzdálen ani deset kroků.

Velryba se nehýbala, jak se zdálo, spala. Velryby, které lovci překvapí při spánku, se velmi snadno přemohou, a nezřídka se stává, že už první úder harpunou je smrtelně poraní.

„Tato nehybnost je opravdu podivná," pomyslel si kapitán Hull.

„Snad ničema nespí?.. Ale přece!... Něco v tom rozhodně vězí!" Ta stejná myšlenka napadla lodního mistra, který by rád spatřil druhý bok zvířete, aby poznal, o co tady běží.

Ale nebyl čas k přemýšlení, teď se musel vykonat útok rázně a rozhodně.

Kapitán Hull držel harpunu v polovině její násady, několikrát jí mávnul proti boku zvířete, aby vyzkoumal bezpečnost jejího vrhu. Potom napjal všechny síly a vrazil harpunu do boku velryby.

„Nazpět! Nazpět!" zvolal téměř zároveň.

A lodníci jedním rázem odrazili zpět ve směru, ve kterém by byli chráněni před úderem strašného ocasu velryby.

Ale v tom okamžiku vykřikl lodní mistr úžasem a jeho výkřik poučil ostatní, proč velryba tak dlouho a tak neobyčejně nepohnutě ležela na povrchu moře.

„Mládě!" zvolal Rowick.

Velryba udeřena harpunou se téměř úplně překotila na bok a přitom Rowick spatřil mládě, které právě kojila.

Tato okolnost, jak kapitán Hull dobře tušil, nebyla ale lovu prospěšná. Mohlo se očekávat, že matka se bude zuřivě

bránit nejen kvůli sobě, ale i kvůli svému „malému“, - jestli se toho slova dá užít o zvířeti, které měří aspoň dvacet stop.
Navzdory předpokladům nevrhla se velryba ihned na člun a nebylo zapotřebí, aby se přeťalo lano přivázané k harpuně, aby se lovci mohli dát bezpečněji na útěk. Naopak velryba, jak se to často stává, následována svým mládětem ponořila se šikmo do mořské hlubiny, potom se strašným skokem objevila opět nahoře a prohánělа se prudce pod samým povrchem, jakoby chtěla ze sebe harpunu setřást, ale než se poprvé ponořila, kapitán Hull a lodní mistr Rowick, stojíce v člunu, měli dost času, aby celé zvíře spatřili a mohli odhadnout jeho velikost.
Tento jubart patřil k velrybám největšího druhu. Od hlavy až k ocasu měřil aspoň osmdesát stop. Jeho kůže žlutavě hnědá byla pokryta nesčetnými tmavými skvrnami.
Bylo by to opravdu škoda, kdyby po tak šťastném počátečním útoku byli lovci nuceni opustit tak bohatou kořist.
Nyní bylo zahájeno stíhání velryby, vlastně velryba vláčela člun za sebou. Člun, jehož vesla byla zdvižena, uháněl jako střela po vlnách.
Ačkoliv člun, který raněná velryba vlekla za sebou, se chvílemi povážlivě zakolébal, přece Howick, který se nedal ničím vyrušit ze své chladnokrevnosti, jej stále udržoval v rovnováze.
Kapitán Hull, pohlížeje pořád na velrybu, nepřestával opakovat svůj obvyklý refrén:
„Pozor, Howicku, pozor!“ Ale tohoto napomínání nebylo naprosto zapotřebí, protože lodní mistr ani na okamžik nezapomněl na svou povinnost, která pro něho byla důležitější než všechny jiné okolnosti.
Protože člun se přece jen nepohyboval ze stejnou prudkostí, s jakou velryba sem tam sebou zmítala, rozvinovalo se lano na harpuně připevněné tak rychle, že se dalo obávat, že se prudkým třením kterému na pokraji člunu bylo podrobeno, zapálí. Kapitán Hull se tedy staral o to, aby bylo stále vlhké, a naplňoval nádobu, ve které lano bylo svinuto, vodou.
Velryba, jak se zdálo, nechtěla se ani zastavit, ani svůj útěk zmírnit. Bylo zapotřebí přivázat druhé lano k prvnímu a i toto bylo brzy spotřebováno.
Po pěti minutách se muselo navázat třetí lano, které stejně jako ostatní dvě brzy zmizelo ve vodních hlubinách.
Velryba se ani na okamžik nezastavila. Harpuna patrně neporanila žádnou důležitější část jejího těla. Podle šikmého směru lana bylo možné poznat, že velryba místo aby se vracela na povrch, se spíše ještě hlouběji ponořovala.
„U čerta!“ zvolal kapitán Hull. „Ta obluda nám pohltí všech pět lan!“ „A odvleče nás ještě další hezký kus cesty od Pilgrima,“ doložil lodní mistr.
„A přece se musí vrátit na povrch, aby načerpala vzduch do plic,“ odvětil kapitán Hull.
„Vždyť to není ryba a potřebuje zrovna tak svou dávku vzduchu jako každý jiný smrtelník.“
„Ale ta zadržela pořádně dech, aby mohla lépe utíkat,“ říkal se smíchem jeden z lodníků.
Skutečně lano se pořád ještě rozvinovalo se stejnou rychlostí.
Ke třetímu lanu bylo brzy potřeba navázat čtvrté, což lodníky poněkud znepokojovalo, protože vznikla obava, že jim takto jejich kořist přece jen unikne.
„U čerta, u čerta!“ bručel kapitán Hull, „to jsem nikdy neviděl. To je čertovský jubart!“ Konečně bylo páté a poslední lano navázáno, ale když byla jeho polovina rozvinuta, povolovala je táhnoucí síla.
„Výborně!“ zvolal kapitán Hull radostně. „Lano už není tak napjato. Chlapík je už zemdlený.“ V tom okamžiku byl Pilgrim vzdálen více než pět anglických mil od člunu.
Kapitán Hull když vztyčil praporec upevněný na konci kopí, dal znamení lodi, aby se přiblížila.
A téměř hned mohl vidět, že Dick Sand, jemuž Tom a jeho přátelé pomáhali, rozpíná plachty, aby se loď mohla přiblížit k místu lovu.
Ale vítr byl slabý a celkem málo příznivý. Jen chvílemi zavanul o něco silněji, což ale trvalo jen krátce. Pilgrim se tedy musel velice namáhat, aby ke člunu dorazil, ano, nebylo v tu chvíli vůbec jisté, jestli se mu to podaří.
Zatím velryba, jak bylo předpovídáno, se vrátila na povrch, aby nabrala vzduch, přičemž se nad vodou objevila také harpuna, která velrybě vězela pevně v boku. Velryba chvíli zůstala opět téměř nehybná, jakoby očekávala své mládě, které jí při jejím divokém útěku nemohlo stačit.
Kapitán dal opět veslovat všemi silami, aby zase dorazili k velrybě, a brzy byl člun od ní jen nepatrně vzdálen.
Dvě vesla byla odložena a dva lodníci se ozbrojili dlouhými kopími, což kapitán také učinil. Tato kopí měla být opět vražena do těla zvířete.
Howick obratně řídil člun a byl stále připraven dát se rychle na ústup, kdyby se velryba chtěla na člun vrhnout.
„Pozor!“ zvolal kapitán. „Miřte dobře! Je vše připraveno, Howicku?“
„Jsem připraven, pane,“ odpověděl lodní mistr, „ale jedna věc mne znepokojuje! Proč zvíře, které dříve tak divoce prchalo, je nyní tak klidné?“ „Máte pravdu, Howicku, to je mi také podezřelé.“ „Musíme se mít na pozoru.“ „Ano, jen kupředu!“ Kapitán Hull se lovem pořád více rozjařova1.
Člun se přiblížil k velrybě ještě více. Ta se jen zvolna obracela.
Mládě ještě nebylo u ní a tedy snad po něm pátrala.
Náhle učinila pohyb ocasem, kterým se vzdálila o třicet kroků od svých pronásledovatelů.
Chtěla se velryba dát zase na útěk? Mělo toto nekonečné pronásledování začít znova?
Ale nikoliv, o to nyní nešlo. Situace se v několika vteřinách úplně změnila.
„Pozor!“ prohlásil kapitán Hull. „Zvíře se chystá k útoku a vrhne se na nás! Pozor, Howicku, pozor!“ Velryba se skutečně obrátila tak, že stála čelem proti člunu. Potom zuřivě bijíc svými obrovskými ploutvemi do vody, vrhla se kupředu. Lodní mistr, který očekával tento přímý útok, otočil kormidlo tak, že velryba jako střela se hnala kolem člunu, aniž se ho mohla dotknout.
Kapitán Hull a dva lodníci přitom zasadili velrybě tři prudké rány kopími hledíce dotknout se některého jejího důležitějšího ústrojí.

Velryba se zastavila a když vychrlila do veliké výše dva proudy vody smíšené s krví, obrátila se znova proti člunu vymršťujíc se z vody, což poskytovalo přímo strašlivý pohled.
Lodníci už před sebou neměli stíhanou obludu, ale rozvztekleného nepřítele.
Museli být dokonalými lovci velryb, aby při této příležitosti neztratili hlavu.
Howick se ještě jednou obratně vyhnul útoku jubarta, když včas couvnul z nebezpečného místa.
Tři nové údery kopími způsobily zvířeti tři nové rány. Ale zvíře plujíc kolem člunu bičovalo vodu tak prudce svým strašlivým ocasem, že se zvedla obrovská vlna, jakoby se moře náhle rozbouřilo. Člun by se bezmála překotil a vlna, která by přeskočila do člunu, by jej zpoloviny naplnila vodou.
„Vědra! Honem vědra!“ vykřikl kapitán Hull.
Dva lodníci, kteří pustili vesla rychle vyčerpávali vodu z člunu, zatímco kapitán přeřízl lano, které se nyní stalo zbytečným.
Zvíře rozzuřené bolestí už ani nepomyslelo na to, aby prchalo. Místo toho opakovalo své útoky a jeho smrtelný zápas se mohl stát lovcům opravdu nebezpečný.
Potřetí se zvíře obrátilo a znova se hnalo proti člunu.
Ale člun do poloviny naplněn vodou, se už tak lehko nemohl pohybovat jako dříve. Jak se měl tedy vyhnout úderu, který jej ohrožoval? Jestli se už člun nedal otáčet, nemohl se také dát na útěk, to bylo jasné.
Ostatně i kdyby se člun dal seberychleji na ústup, jubart by jej vždy několika skoky dohonil. Nyní už nešlo o to, aby lovci útočili, ale aby se bránili.
Kapitán Hull se nemýlilo vážnosti situace, ve které se ocitl se svými lodníky.
Třetí útok už nemohl být úplně odražen. Velryba, která se hnala kolem člunu, dotkla se ho takovou silou, že Howick se svalil ze své kormidelní lavice.
Následkem prudkého kolísání člunu ani jediné ze tří napřažených kopí nezasáhlo velrybu.
„Howicku! Howicku!“ vykřikl kapitán, který se sám stěží udržel na nohou.
„Zde!“ hlásil se lodní mistr povstávaje ze dna loďky.
Ale přitom zpozoroval, že jím uchopené veslo se jeho pádem přelomilo.
„Jiné veslo!“ křičel kapitán Hull.
„Už je mám,“ odpovídal Howick.
V tom okamžiku nastalo pod vodou několik sáhů od člunu podivné šumění a kypění, jakoby voda byla ve varu.
Mládě se opět objevilo na povrchu. Velryba je spatřila a rychle se k němu vrátila.
Touto okolností musel boj nabýt strašlivého rázu. Velryba nyní bojovala za dva, za sebe a své mládě.
Kapitán Hull pohlédl rychle k Pilgrimu a znovu zamával praporcem.
Ale co mohl Dick Sand nyní vykonat? Vše, co se dalo učinit, stalo se už při prvním kapitánově signálu. Plachtoví Pilgrima bylo rozvěšeno a vítr se do něho zvolna opíral. Bohužel loď neměla šroub, kterým by se její běh mohl urychlit. Další člun spustit na moře a kapitánovi s černochy přispět na pomoc také nemohl, jednak proto, že by to vyžadovalo celou dobu, a dále proto, že měl rozkaz loď za žádných okolností, ať se děje cokoliv, neopouštět. Ale pro všechny případy dal spustit vzadu kocábku z jejích závěsů a loď ji vlekla za sebou, aby se v ní popřípadě kapitán a jeho přátelé mohli zachránit, kdyby to bylo zapotřebí.
Zatím jubart, který mládě kryl svým tělem, byl opět připraven k útoku a tentokrát se pohyboval tak, aby přímo vrazil do člunu. Naučil se už útočení na nepřítele.
„Pozor, Howicku!“ vykřikl kapitán naposled.
Ale lodní mistr byl tentokrát už takřka odzbrojen. Místo dlouhého vesla, které už svou délkou působilo silněji, měl v ruce krátké veslo.
Pokusil se dát člunu jiný směr.
Ale to už bylo nemožné!
Lodníci poznávali, že jsou ztraceni. Všichni se vzpřímili a vyrazili ze sebe strašný výkřik, doufajíce, že snad bude slyšet až na Pilgrimu.
Hrozná rána ocasem obludy stihla loďku zdola.
Člun byl neodolatelnou silou vymrštěn do vzduchu a padl na tři kusy jako roztříštěný zpět na vlny, které byly strašně rozbouřeny divokými pohyby velryby.
Nešťastní lodníci, i když byli těžce poraněni, přece měli ještě sílu zachránit se buď tím, že by plavali, nebo tím, že by se zachytili nějaké trosky z loďky.
Kapitán Hull se o to také pokusil, ano, na chvíli se mu podařilo pomoci lodnímu mistrovi na plovoucí kus loďky...
Ale jubart v nejvyšším stupni rozvzteklený ještě jednou se obrátil a snad v posledním záchvatu strašného smrtelného zápasu znovu svým ocasem bičoval rozbouřené vlny, ve kterých ubožáci plavali.
Po několik minut nebylo vidět nic jiného než smršť, která vodu v celých chumáčích na všechny strany rozstřikovala.
Po čtvrthodině, když Dick Sand, který následován černochy vskočil do kocábky, dorazil na jeviště katastrofy, zmizely už všechny živoucí bytosti úplně a na zase utišené hladině nezbylo už nic jiného, než jednotlivé trosky člunu, které se kolébaly na krví začervenalé vodní hladině.

IX. KAPITOLA
Kapitán Sand

První dojem, který cestující na palubě Pilgrima měli, hleděli na tuto děsnou pohromu, byl směsí soucitu a hrůzy. Nejprve nemysleli na nic jiného, jen na strašnou smrt kapitána Hulla a jeho pěti lodníků. Úžasně strašný výjev se udál takřka před jejich očima, aniž mohli něco vykonat k jejich záchraně! Ano, nemohli ani včas dorazit, aby přijali nešťastně poraněné přátele a aby proti strašným úderům a skokům rozvztekleného jubarta postavili pevnou kostru Pilgrima! Po kapitánu Hullovi a jeho lodnících bylo veta, zmizeli, zmizeli navždy!

Když brigga-goeletta dorazila na místo neštěstí, klesla paní Weldonová na kolena a pozvedla ruce k nebesům.

„Modleme se!“ říkala zbožná žena.

Za těchto slov přitáhla svého malého Jacka k sobě, který s pláčem klekl vedle své matky. Ubohé dítě chápalo vše. Dick Sand, Nan, Tom a ostatní černoši stáli s nachýlenou hlavou kolem paní Weldonové.

Všichni po ní opakovali její modlitbu, ve které vzývala nekonečné milosrdenství Boží pro ty, kteří se právě před soudnou stolicí Boží objeví.

Potom se obrátila paní Weldonová k ostatním a řekla:

„A nyní, přátelé, žádám nebesa, aby nám samým dala sílu a odvahu.“ Nemohla zajisté ani dost vroucně vzývat za tohoto přispění toho, který vše může, protože jejich situace byla bez odporu nesmírně těžká!

Loď, která je nesla, postrádala nyní kapitána, který ji řídil, a mužstvo, které by ji obsluhovalo. Nacházela se téměř uprostřed obrovského Tichého oceánu a vzdálena stovky mil od jakékoliv země, byla zde hříčkou vln a větrů.

Jaký osud přivedl tuto velrybu do cesty Pilgrima? Jaký neblahý osud svedl nešťastného kapitána HuBa, který býval obyčejně tak moudrý a prozřetelný, aby dal všechno všanc kvůli doplnění svého nákladu?

Katastrofa byla taková, že se jich málo vyskytuje v letopisech lovců velryb, protože při ní nebylo možné ani jediného lodníka zachránit.

Ano, zde zavládlo strašné řízení osudu!

Nyní nebyl na palubě Pilgrima už ani jediný skutečný námořník!

Ale přece - jeden tam byl. Dick Sand, ale to byl jen lodní plavčík, mladý patnáctiletý člověk!

Kapitán, kormidelník, lodníci, slovem celé mužstvo lodi se nyní spojovalo v jeho osobě.

Na palubě byla navíc dáma, matka se synem, jejíž přítomnost dělala stav věcí ještě obtížnějším.

Vedle toho tady bylo několik černochů, statečných a horlivých, odhodlaných zajisté poslechnout toho, kdo jim bude rozkazovat, ale naprosto neznalých námořnického řemesla!

Dick Sand zastavil se založenýma rukama strnule se dívaje na místo, kde vlny pohltily kapitána HuBa, jeho ochránce a pozorovatele, ke kterému lnul s pravou synovskou láskou a oddaností. Potom jeho oči zabloudily k obzoru, pátrajíce po nějaké lodi, od které by mohl žádat přispění anebo které by aspoň mohl svěřit paní Weldonovou.

On sám nechtěl Pilgrima děj se co děj opustit. Naprosto ne, dokud by se nepokusil, aby jej dopravil do některého přístavu. Ale především si přál, aby paní Weldonová a její syn byli v bezpečí. Tyto dvě bytosti, kterým byl oddán tělem i duší, si přál mít stůj co stůj mimo veškeré nebezpečí.

Moře však bylo široko daleko opuštěno. Od té chvíle, co jubart zmizel, nic už neznepokojovalo vodní povrch. Kolem Pilgrima bylo jen nebe a voda. Mladý plavčík věděl až příliš dobře, že je v končinách, do kterých obchodní lodi nezabloudí, a že lovci velryb ještě meškají daleko odtud na místech lovu.

Nezbývalo tedy nic jiného než dívat se stavu věcí směle do tváře a uvažovat o věcech tak, jak toho za daných poměrů bylo zapotřebí.

To také Dick Sand učinil a zároveň z celého srdce prosil Hospodina za jeho pomoc a přispění.

Jaké rozhodnutí asi patnáctiletý chlapec udělá?

V tomto okamžiku se objevil Negoro opět na palubě, kterou ve chvíli katastrofy opustil. Jaké pocity při katastrofě asi měl ten člověk, tak záhadný, nemohl nikdo říci. Díval se na pohromu, aniž učinil jediný pohyb rukou, aniž přerušil své obvyklé mlčení. Jeho zrak ale hltavě stopoval všechny podrobnosti. Ale kdyby měl někdo čas, aby jej v té chvíli pozoroval, užasl by nad tím, že ani sval se při tomto neštěstí nezachvěl v jeho lhostejné tváři. Také se tvářil, jakoby ani neslyšel, když zbožná paní Weldonová všechny lidi na palubě vyzvala, aby se modlili za utonulé mužstvo.

Negoro se odebral na záď lodi, kde nepohnutě stál Dick Sand. Zastavil se na tři kroky od plavčíka.

„Chcete mi něco říci?“ ptal se Dick Sand.

„Jsem povinen mluvit zde jen s kapitánem Hullem,“ odpověděl Negoro, „a v případě, že by zde nebyl, s lodním mistrem Howickem.“

„Víte přece dobře, že oba zahynuli!“ zvolal nevrle plavčík.

„Kdo tedy nyní velí na palubě?“ ptal se velmi drze Negoro.

„Já,“ odpověděl bez rozpaků Dick Sand.

„Vy!“ řekl Negoro posměšně a krčil rameny. „Patnáctiletý kapitán!“

„Ano, kapitán, kterému je patnáct let!“ odpověděl Dick Sand a udělal krok proti lodnímu kuchaři.

Ten před ním ucouvl.

„Nezapomeňte na to!“ prohlásila paní Weldonová pevně. „Je zde pouze jeden kapitán... kapitán Sand, a každý ať ví, že si dovede zjednat poslušnost!“ Negoro se uklonil, ironicky zamumlal několik slov, kterým nebylo rozumět a vrátil se do své kuchyně.

Jak bylo vidět, Dick Sand učinil své rozhodnutí.

Zatím brigga-goeletta vlivem svěžího větru, který plachtoví nadouval, opustila rozsáhlou plochu, pokrytou korýši.

Dick Sand prozkoumal stav plachtoví. Potom jeho oči pátravě přelétly palubu. Zmocnil se ho pocit, že musí vzhledem k ohromné zodpovědnosti, která v budoucnosti bude spočívat na něm, mít také sílu, aby ji nesl. Odvážil se pohlédnout na pozůstalé osoby na Pilgrimu, jejichž pohledy se na něj upíraly. A on v jejich očích četl, že na ně může spoléhat,

proto jim také krátce řekl, že i oni na něj mohou spoléhat.
Dick Sand zcela upřímně své nitro podrobil vlastnímu zkoumání.
I když i nyní chtěl, aby s pomocí Toma ajeho přátel plachty podle okolností správně napjal, přece ještě patrně neměl všechny potřebné vědomosti, aby mohl každou chvíli vypočítat, kde se loď právě nachází.
Po čtyřech až pěti dalších letech by se s určitostí Dick Sand všechno, co je zapotřebí ke krásnému, ale těžkému povolání námořníka, naučil! Zajisté by pak dovedl užívat sextantu, přístroje, který kapitán Hull denně bral na pomoc, aby zjistil výši hvězd. Pak by mohl bezpečně na chronometru zjistit hodinu greenwichského poledníku a z toho odvodit pomocí hodinového úhlu zeměpisnou délku. Slunce by pak denně bylo jeho rádcem! Měsíc, oběžnice by mu říkaly: zde, na tomto bodu moře je tvá loď! Obloha, na které se hvězdy pohybují jako u hodin, které žádný otřes nemůže uvést v nesoulad a jejichž přesnost je dokonalá, ta by jej pak poučovala o čase a vzdálenosti! Astronomickým pozorováním by pak mohl, jak to činil kapitán Hull, každého dne zjistit místo, na kterém plul Pilgrim, takřka na míli a tím zároveň určit cestu, kterou už urazil, jakož i tu, kterou je nutné ještě urazit!
Nyní to však mohl odhadnout pouze měřítkem lodní rychlosti a pouze na kompase mohl zjistit směr cesty.
Nicméně už neváhal!
Paní Weldonová chápala vše, co se děje ve statečném srdci mladého kapitána.
„Děkuji, Dicku," říkala hlasem, který se nechvěl. „Kapitán Hull už není! Jeho mužstvo zahynulo s ním! Osud spočívá ve tvých rukou!
Dicku, ty zachráníš loď a všechny, které nese!" „Ano, paní Weldonová," odvětil Dick Sand, „ano! Pokusím se o to s pomocí Boží!" „Tom a jeho přátelé j sou hodní lidé, na které se můžeš najisto spoléhat," podotkla paní Weldonová.
„Vím to a udělám z nich námořníky, tak že budeme moci spolupracovat. Při pěkné povětrnosti to půjde snadno! Při špatné povětrnosti... nuže, při špatné povětrnosti budeme zápasit a přece vás zachráníme, paní Weldonová, vás a vašeho malého Jacka, všechny! Ano, já cítím, že se mi to podaří..."
Poté ještě opakoval:
„S pomocí Boží!" „Nyní, Dicku, jestli pak můžeš poznat, kde se náš Pilgrim právě nachází?" ptala se dáma.
„Ano, lehce," odpověděl mladík. „Podívám se jen na palubní mapu, na které kapitán ještě včera určil stav lodi."
„A budeš moci uvést loď do správného směru?"
„Ano, zamířím na východ tak, aby přímo směřovala k místu na pobřeží, kde máme přistát." „Ale, Dicku," pokračovala opět paní Weldonová, „pochopíš snad, není-li pravda, že tato katastrofa mohla, ano, musela naše dřívější záměry změnit? Nyní už nejde o to, abychom Pilgrima dopravili do Valparaísa. Teď musí být naším cílem každý nejbližší americký přístav."
„Zajisté, paní Weldonová," odpověděl mladý kapitán. „Neobávejte se však ničeho. Nemůžeme minout americké pobřeží, které se táhne tak hluboko na jih."
„Kde leží?" ptala se paní Weldonová.
„Tam, v tomto směru," prohlásil Dick Sand ukazuje prstem na východ, přičemž vrhl pohled na kompas.
„Dobrá, Dicku, jen abychom už dorazili do Valparaísa nebo na jakékoliv jiné místo na pobřeží, na tom nezáleží. Jen toho je zapotřebí, abychom už nalezli pevninu." „A to také uděláme, paní Weldonová, já vás vysadím na břeh na bezpečném místě," odpověděl mladý kapitán pevným hlasem. „Ostatně nevzdávám se naděje, že blížíce se k zemi potkáme některou z pobřežních lodí - Ah, paní Weldonová, vítr se obrací, dostáváme severozápadní! Bůh dej, aby se tak stalo, pak bychom měli dobrou cestu!
Pak bychom napjali všechny plachty od brigantiny až po trojhrannou plachtu na předku lodi." Dick Sand mluvil s důvěrou námořníka, který cítí dobrou loď pod nohama, loď, kterou dovede za všech okolností ovládat. Uchopil tedy řídidlo kormidla a zavolal své přátele, aby je poučil, jak si mají počínat s plachtovím, když mu paní Weldonová připomněla, že je především potřeba, aby se zjistilo, kde se' právě v tu chvíli Pilgrim nachází.
Ano, skutečně, to se zdálo být nejdůležitější věcí. Dick Sand se odebral do kapitánova pokoje, aby přinesl mapu, na které bylo naznačeno, kde den předtím loď plula. Mohl proto paní Weldonové ukázat, že brigga-goeletta plula na 43°35' šířky a 146°13' délky, protože za posledních dvacet čtyři hodin zůstala vlastně téměř na jednom a témže místě.
Paní Weldonová se naklonila nad mapou. Pozorovala její hnědý stín, který představoval zemi napravo od obrovského oceánu. To bylo pobřeží Jižní Ameriky, obrovská hráz, položená mezi Tichý a Atlantický oceán od mysu Hoorn až po břehy Kolumbie. Když člověk pohlížel na mapu, která se před jeho očima rozkládala, zdálo se, že to musí být zcela lehké, aby se cestující Pilgrima vrátili do své vlasti. Ale to spočívalo v klamu, kterého se každý stává obětí, kdo s měřítkem, podle něhož tyto námořní mapy jsou provedeny, není obeznámen. A tak se zdálo i paní Weldonové, jakoby už souš mohlo být zdaleka vidět, když na mapě byla jen tak málo viditelná.
A kdyby někdo Pilgrima na této bílé mapě označil ve správném měřítku, tvořil by menší tečku než nejmenší z mikroskopických nálevníků. Podoben matematickému bodu, který nelze měřit, musel by se považovat za ztracený, jak tomu ve vodní poušti Tichého oceánu skutečně bylo.
Dick Sand neměl stejné pocity jako paní Weldonová. Věděl, že země je vzdálena a že k měření této vzdálenosti nestačí stovky mil. Ale jeho rozhodnutí bylo pevné: zodpovědnost, která spočívala na jeho bedrech, z něho učinila muže.
Nadešla chvíle, aby se jednalo. Bylo zapotřebí užít severozápadního větru, který osvěženě vál. Nepříznivý vítr ustoupil příznivému, a několik obláčků roztroušených na obloze ve formě řas svědčilo o tom, že vítr aspoň nějaký čas potrvá.
Dick Sand zavolal Toma a jeho přátele.
„Přátelé," pravil k nim, „naše loď nemá už jiné mužstvo než vás.
Nemohu loď řídit bez vaší pomoci. Nejste lodníci, ale máte silné paže.
Užijte jich ve službách našeho Pilgrima a budeme se moci dostat kupředu. Naše spása závisí na tom, aby všechno na palubě bylo v pořádku." „Pane Dicku," odvětil Tom, „moji přátelé a já, my jsme vašimi lodníky. Máme dostatek dobré

vůle. Všechno, co mohou muži udělat, bude vykonáno podle vašich rozkazů.“ „Velmi dobře řečeno, Tome,“ pravila paní Weldonová.

„Ano, dobře řečeno,“ pokračoval Dick Sand, „ale musíme také být obezřelými a já nehodlám přidat příliš mnoho plachtoví, abychom si ničím neublížili. Trochu méně rychlosti, ale za to více bezpečnosti, to je hlavní věcí, kterou nám okolnosti ukládají. Řeknu vám, přátelé, co každý z vás má dělat. Co se mne týče, hodlám zůstat u řídidla tak dlouho, pokud mne únava nedonutí, abych je opustil. Občas několik hodin spánku postačí, abych nabyl zase svěžích sil. - Ale za těchto několik hodin bude zapotřebí, aby mne někdo z vás zastupoval. Tome, ukážu vám jak se řídí loď pomocí kompasu. Není to těžké ajestli si dáte poněkud pozor, brzy se naučíte řídit loď v dobrém směru.“ „Jsem k vašim službám, pane Dicku,“ odpověděl starý černoch.

„Tedy,“ odvětil mladý kapitán, „zůstaňte u mne u řídidla až do večera - a kdyby mne únava přemáhala, můžete mne pak po několik hodin zastupovat.“ „A já,“ zvolal malý Jack, „copak já bych nemohl trochu pomáhat svému příteli Dickovi?“ „Ano, milé dítě,“ odpověděla paní Weldonová a tiskla Jacka k sobě, „my tě naučíme řídit kormidlo, a jsem přesvědčena, když budeš stát u řídidla, že budeme mít příznivý vítr!“ „Zcela jistě, maminko, slibuji ti to,“ odpověděl chlapec tleskaje rukama.

„Ano,“ mínil mladý kapitán usmívaje se, „dobří lodní pacholíci dovedou udržovat dobrý vítr! To říkají aspoň staří námořníci!“ Potom se obrátil k Tomovi a ostatním černochům a řekl:

„Přátelé, napneme nyní všechny plachty a postavíme je tak, aby se do nich vítr řádně nabíral. Budete dělat jen to, co vám řeknu.“ „Jen poroučejte,“ prohlásil Tom, „uděláme všechno, co nám nařídíte, kapitáne Sande!“

X. KAPITOLA
Za následujících čtyř dnů

Dick Sand byl tedy kapitánem Pilgrima a bez otálení vykonal potřebná opatření, aby loď za příznivého větru mohla plout plnými plachtami.

Rozumí se, že cestující měli jen jednu naději: totiž, aby dorazili k nějakému přístavu na americkém pobřeží vůbec, i když by to nebylo Valparaíso. Dick Sand se zabýval především tím, aby zjistil směr a rychlost Pilgrima, protože podle toho teprve mohl učinit své výpočty. K tomu však bylo nutně zapotřebí, aby každého dne na mapě zaznamenal cestu, kterou loď urazila, což se dalo kompasem a plavboměrem docela přesně zjistit. Naštěstí bylo na palubě jedno z těch patentních měřítek lodní rychlosti s ciferníkem a šroubem, které označovalo rychlost za určitou dobu. Tento užitečný přístroj mohl vykonat na lodi ty nejlepší služby a černoši s ním brzy velmi obratně zacházeli.

Jedinou závadou, která mohla mít za následek značné opoždění, byly mořské proudy. Aby se jim loď vyhnula, k tomu nestačilo obyčejné měření, jediné astronomické pozorování mohlo poskytnout spolehlivý výpočet. Bohužel k pozorování nestačily ještě vědomosti mladého kapitána.

Na chvíli Dicku Sandovi napadlo, že by snad bylo nejmoudřejší věcí, dopravit Pilgrima zpět na Nový Zéland. Plavba nazpět by nebyla tak dlouhá, a určitě by svou myšlenku provedl, kdyby vítr, který až dosud vál proti lodi, se nezměnil. Nezbývalo tedy nic jiného, než dát se jím unášet směrem k Jižní Americe.

Vítr se skutečně téměř úplně obrátil a vál nyní ze severozápadu a byl pořád ostřejší. Bylo tedy zapotřebí využít příznivé chvíle, aby se urazilo co možná nejvíce cesty.

Dick Sand dal napnout všechny plachty Pilgrima.

Brigga-goeletta měla přední plachtu na spodní části stěžně, nad ní plachtu vrcholovou na vrcholovém ráhnu, potom plachtu nad stožárovým košem a plachtu na nejvyšší špici stěžně.

Velký stěžeň byl méně obtížen plachtovím. Nesl na své spodní části pouze brigantinku a nad ní vrcholovou plachtu.

Mezi těmito dvěma stěžni mohly se vyvěsit ještě na ráhnech tři další trojhranné plachty.

Konečně vpředu na ležatém stěžni byly připevněny tři trojhranné plachty.

Trojhranné plachty, brigantinku, plachtu vrcholovou a plachty vyvěšené mezi stěžni bylo možné lehce řídit. Mohly být napjaty z paluby, aniž by bylo zapotřebí vyšplhat se na stěžně, protože nebyly připevněny na ráhnech provazy, které se dříve musely rozvázat.

Ale naproti tomu upravení plachet na předním stěžni vyžadovalo velkou obratnost. Jestliže se mají tyto plachty napnout, musí se lodníci vyšplhat po lanech držících stěžeň z boku anebo ke stožárovému koši či k vrcholkovým ráhnům, - a to musí vykonat, ať už chtějí plachty napnout nebo stáhnout, anebo změnit jejich povrch. Přitom musí stoupat po lanech visících pod ráhny, přičemž jednou rukou pracují a druhou se drží, což je práce nebezpečná pro každého, kdo na ni není zvyklý. Pohyby lodi, zmítání se brzy podél lodi a zase ze strany na stranu, které je ve stěžních daleko silnější než na palubě, jako by bylo délkou páky zesíleno, šlehání plachet, jakmile vane trochu ostřejší větřík, to všechno může velmi snadno smést lodníka do moře. Byla to tedy pro Toma a jeho přátele bez odporu velice nebezpečná práce.

Naštěstí vál dost mírný vítr. Moře nemělo ještě čas, aby se rozčeřilo. Pohyby lodi kupředu a nazad a kolébání z jedné strany na druhou ještě byly dost mírné.

Když Dick Sand zpozoroval signál kapitána Hulla zaměřil k dějišti katastrofy, Pilgrim měl napjaty jen své plachty na ležatém stěžni, brigantinku, velkou přední a košovou plachtu. Aby loď ze stavu nehybnosti vyrušil, nemusel Dick Sand mnoho na dřívějším rozvěšení plachet změnit, bylo potřeba jen otočit lanem velkou přední plachtu.

Černoši mu přitom zcela dobře pomáhali.

Ale nyní zamýšlel využít co nejvíce příznivého větru vanoucího ze širého moře a proto bylo velice nutné plachtoví doplnit, napnout plachtu vrcholovou, plachtu na nejvyšší špici stožáru a plachty mezistěžňové.

„Přátelé," pravil mladý kapitán ke svým pěti černochům, „dělejte to, co vám nařídím, a všechno půjde dobře." Dick Sand stál u kormidelního řídidla.

„Vzhůru!" zvolal. „Tome, napněte všechny plachty."

„Ano..." řekl Tom, ale přitom se poškrábal rozpačitě za uchem nevěda, jak má tomuto rozkazu rozumět.

„Copak nerozumíte?... Musíte je odvázat!... Ano, tak... A vy, Bate, dělejte totéž!... Dobrá!... Pozor!... Táhněte vzhůru!"

„Tak?" ptal se Bat.

„Ano, tak. Velmi dobře!... A teď Herkule... pěkně silně!... Zatáhněte pořádně!" Nebylo to rozváženo, když Dick Sand řekl Herkulovi, aby silně zatáhl. Obr zatáhl, jakoby chtěl všechno plachtoví strhnout.

„Eh, ne tak silně, příteli!" vykřikl Dick Sand směje se. „Vy byste nám polámal stěžně." „Vždyť jsem sotva zatáhl," omlouval se Herkules.

„Nuže dělejte jen, jako byste se namáhal! Uvidíte, že to postačí!...

Popusťte!... Táhněte... podejte si ruce!... A teď přivažte lana... tak!...

Dobrá! Teď všichni najednou!... Táhněte!... Dobrá!" Zvolna se obracelo plachtoví na předním stěžni, jehož lanoví na levém boku lodi bylo uvolněno. Vítr, který se nyní opíral do plachet, začal urychlovat pohyb lodi.

Dick Sand dal nyní uvolnit provazy u dolních cípů třírohých plachet a zavolal černochy na záď lodi.

„Vidíte, přátelé, už je to hotovo a šlo to dobře! Nyní se musíme zabývat velkým stěžněm. Ale nepotrhejte nic, Herkule!"

„Vynasnažím se, abych jednal podle vašeho přání," odvětil obr, nechtěje patrně vzít na sebe větší zodpovědnost.

Toto upravení plachet bylo dost snadné. Provazy z cípů plachet byly odpoutány, do brigantinky se hned opřel vítr a účinek této plachty na rychlost lodi byl ihned patrný.

Nato byla napnuta nad brigantinkou vrcholová plachta, kterou bylo zapotřebí jen na jedné straně odpoutat, natáhnout a opět připevnit. Ale Herkules zatáhl se svým přítelem Akteonem tak silně, nemluvě o malém Jackovi, který jim také pomáhal, že se provaz přetrhl.

Všichni tři padli nazpět, ale naštěstí si neublížili. Malý Jack byl touto veselou nehodou nadšen.

„Tak ne! Tak ne!" křičel Dick Sand. „Svažte prozatím oba konce a mírně zatáhněte!" To vše se dělo před očima Dicka Sanda, aniž pustil kormidelní křídlo. Pilgrim plul už rychle maje příď obrácenou k východu, a nebylo nic jiného zapotřebí, než aby tento směr zachoval. Nebylo nic snadnějšího, protože vítr byl tomuto směru příznivý a nebylo nutné obávat se značnějších odchylek od vykázané dráhy.

„Dobrá, přátelé!" pravil jejich mladý kapitán. „Než dorazíme k zemi, budou z vás dobří námořníci."

„Děláme všechno, co můžeme nejlépe, kapitáne Sande," odvětil Tom.

Paní Weldonová také pochválila tyto dobrodušné lidi.

Malý Jack byl rovněž pochválen, protože statečně pomáhal.

„Mně se zdá, pane Jacku," pravil Herkules k dítěti usmívaje se, „že jste to byl vy, kdo provaz přetrhl! Jakou to máte sílu ve své ručce!

Bez vás bychom nic nepořídili!" A malý Jack - velice pyšný nad touto chválou silně potřásl rukou svého přítele Herkula.

Ale úprava plachtoví na Pilgrimu tím nebyla ještě dokončena. Bylo ještě zapotřebí napnout nejvyšší plachty. Košová plachta, nejvyšší plachta a mezistěžňové plachty musely ještě více urychlit běh lodi.

A Dick Sand se rozhodl je napnout.

Tato práce byla těžší než ostatní, mezistěžňové plachty se ovšem daly z paluby vytáhnout a uvázat, ale nikoliv čtverhranné plachty na předním stěžni. Bylo nutné vyšplhat se až na ráhna, aby mohly být uvolněny, a Dick Sand nechtěje nikoho ze svého improvizovaného mužstva uvést do nebezpečí, chtěl tuto práci vykonat sám.

Zavolal tedy Toma a když jej postavil k řídidlu kormidla, ukázal mu, jak je zapotřebí řídidlo držet, aby loď plula jedním směrem. Potom rozestavil Herkula, Bata, Akteona a Austina, dva u provazů nejvyšší vrcholové plachty, druhé u provazů košové plachty a sám pak se vyšplhal na hlavní stěžeň. Vylézt po provazovém žebříku na záporech lanoví na přední stěžeň, vyšinout se odtud na lanoví koše a zachytit se příček bylo pro mladého kapitána naprostou hračkou. Za necelou minutu už stoupal po napnutých lanech podél celé košové plachty a uvolnil téměř všechny provazy, kterými byla plachta pevně spoutána.

Potom se vyšplhal až k nejvyšší plachtě pod samou špicí stěžně a rovněž ji napnul.

Dick Sand při ukončení této práce se spustil na velké lano, držící stěžeň z pravého boku, a spustil se po něm na palubu.

Tak podle jeho pokynů byly obě plachty silně uvázány a upevněny, načež byly ještě vztyčeny plachty mezistěžňové, čímž byla celá práce skončena.

Herkules tentokrát nic nepotrhal.

Pilgrim měl nyní všechno své plachtoví napnuto. Nepochybně by Dick Sand k němu mohl připojit ještě menší boční plachty na levém boku lodi, ale toto vyvěšení bylo za daných okolností obtížné, a kdyby bylo potřeba tyto plachty zase stáhnout, nedalo by se to udělat rychle.

Mladý kapitán tedy od toho upustil.

Tom byl pak vystřídán u řídidla kormidla, kde za Dicka Sanda zaujal své místo. Vítr se osvěžoval. Pilgrim poněkud nakloněn na pravý bok rychle si razil cestu vodní hladinou nechávaje za sebou hladkou brázdu, která byla důkazem o správné stavbě lodi.

„Plujeme teď rychle kupředu, paní Weldonová," řekl Dick Sand, „kéž nám Bůh zachová tento příznivý vítr." Paní Weldonová stiskla mladému kapitánovi ruku. Poté zemdlena vzrušením, které za posledních hodin zažila, uchýlila se do své kabiny, a tam se ponořila do jakéhosi druhu bolestného omámení, které nebylo spánkem.

Nové lodní mužstvo zůstalo na palubě briggy-goeletty, dívaje se z přídě lodi pozorně na moře a připraveno bez

odkladu být poslušné rozkazů Dicka Sanda, kdyby bylo nutné podle větru znova upravit plachtoví, ale pokud vítr zachovával nynější směr, nebylo naprosto nic k práci.

A co vlastně dělal po celou tu dobu bratranec Benedikt?

Bratranec Benedikt se zabýval tím, že zkoumal pod lupou členovce, kterého konečně přece našel na palubě, prostou orthopteru, jejíž hlava úplně mizela pod předhrudím, byl to hmyz plochých krovek, kulatého bříška, který patřil k druhu rusů a to rusů amerických.

Když učenec prohledával Negorovu kuchyni - udělal tento skvostný nález, právě ve chvíli, kdy lodní kuchař chtěl řečený hmyz nemilosrdně zahladit. Bratranec Benedikt se nad tím velice rozdurdil, což ostatně Negora ani za mák nerozčílilo.

Ale věděl vůbec bratranec Benedikt, jaká změna se stala na palubě od té chvíle, co kapitán Hull a jeho přátelé se vydali na neblahý lov velryby? Ano, zajisté. On byl také na palubě, když Pilgrim dorazil na místo, kde bylo vidět trosky velrybářského člunu. Mužstvo briggy-goeletty tedy zahynulo takřka před jeho očima.

Kdyby někdo tvrdil, že ho tato katastrofa nedojala, nespravedlivě by jej obviňoval. Soucit pro svého bližního, který každý člověk chová, mu zajisté nescházel. Rovněž byl hluboce dojat neblahou situací, do které se dostala jeho sestřenice. Přišel sám, aby stiskl paní Weldonové ruku a aby jí řekl: „Nemějte strach! Já jsem zde! Já zde zůstanu!“ Potom se bratranec Benedikt vrátil do své kabiny, aby nepochybně přemýšlelo důsledcích této hrozné události a o rázných opatřeních, která je potřeba činit.

Ale na cestě ke své kabině našel řečeného rusa a protože ponechal úmysl - odůvodněný ostatně proti některým entomologům - dokázat, že tento lodní hmyz nejen co do barvy, ale i co do způsobů se velice liší od obyčejných rusů a švábů na pevnině, začal svého zajatce studovat a zapomněl na to, že kapitán Hull byl a už není velitelem lodi Pilgrim a že nešťastník zahynul se svým mužstvem. Nalezený hmyz jej úplně zaměstnával! Obdivoval se mu tak, jakoby tento strašný hmyz patřil ke druhu zlatých rusů.

Život na lodi se opět dostal do obyčejných kolejí, i když ještě každý pochopitelně pociťoval hluboký žal nad nenadálou pohromou.

Od toho dne Dick Sand musel napnout všechny své síly, aby se o všechno postaral, každému vykázal jeho místo a byl obměn vůči všem možným případům. Černoši vykonávali jeho rozkazy s velikou horlivostí. Nejdokonalejší pořádek trval na Pilgrimu. Mohlo se tedy doufat, že všechno půjde bez nehody.

Co se týče Negora, neučinil už žádný nový pokus, aby se vzepřel autoritě Dicka Sanda. Zdálo se, že ji mlčky uznal. Byl jako vždy zaměstnán ve své těsné kuchyňce a bylo jej vidět na palubě stejně zřídka jako dříve. Ostatně Dick Sand byl odhodlán, kdyby se dopustil nejmenšího odporu, poslat jej pod palubu, kde by zůstal po celou další cestu. Na jediný pokyn Dicka Sanda by Herkules uchopil lodního kuchaře za krk a dopravil ho do lodního vězení. To by šlo velmi rychle.

V takovém případě by Nan, která uměla vařit, nahradila Negorovu práci v kuchyni. Negoro si nepochybně pomyslel, že není nenahraditelný, a protože byl stále střežen, jak se zdálo, vystříhal se všeho, kvůli čemu by mohl být odstaven.

Vítr, který ještě do večera prudce zesílil, nevyžadoval již žádné změny v plachtoví Pilgrima. Jeho pevné stěžně, jeho lanoví, které bylo v dobrém stavu, připouštělo, aby za těchto poměrů snesly i ten nejsilnější vítr.

Často bývá zvykem na noc poněkud stáhnout plachty a zejména košové, vrcholové a ty na nejvyšších špicích stěžňů zúžit. Děje se to z obezřetnosti pro případ, že by loď náhle překvapil prudký náraz větru.

Ale Dick Sand se domníval, že tentokrát není zapotřebí použít této opatrnosti. Ze stavu povětrnosti se nedalo předvídat nic nepříznivého, kromě toho byl mladý kapitán odhodlán strávit noc na palubě a bedlivě vše střežit. Záleželo především na tom, aby loď rychle plula a brzy se dostala do méně pustých a ztracených končin.

Jak jsme se už zmínili, měřítko lodní rychlosti čili plavboměr a kompas byly jedinými nástroji, kterých Dick Sand mohl použít, aby zjistil přibližně cestu, kterou Pilgrim vykonal.

Za tohoto dne dal mladý kapitán každou půl hodinu měřit rychlost plavby a zapisoval si takto získané číslice.

Co se týče kompasu, který se také nazývá buzola, byly na palubě dva. Jeden byl v kompasovém domku před očima toho, kdo stál u kormidelního řídidla. Jeho ciferník, osvětlovaný ve dne denním světlem a v noci dvěma postranními lampami, ukazoval v každé chvíli, jakým směrem loď pluje.

Druhý kompas byl převrácenou buzolou, upevněnou na trámu v kabině, kterou kdysi obýval kapitán Hull. Tímto způsobem mohl vždy, aniž kabinu opustil, kontrolovat, jestli se zachovává předepsaný směr anebo jestli loď neobratností či neopatrností muže u řídidla se příliš neodchyluje ze své dráhy.

Ostatně je málo lodí, které by neměly dva kompasy, jako jsou všude dvoje hodiny. Je zapotřebí, aby se tyto přístroje stále mezi sebou srovnávaly, čímž se pečuje o spolehlivost jejich údajů.

Pilgrim byl tedy v této příčině dostatečně opatřen a Dick Sand odporučoval svým černochům, aby zachovali největší obezřelost k oběma kompasům, které pro ně byly nezbytně potřebné.

Ale bohužel v noci ze dne 12. na 13. února, co měl mladý kapitán hlídku a stál u kormidelního řídidla, se udála nemilá nehoda. Kompas, který byl upevněn měděným kruhem na trámu v kabině, se odpoutal a spadl na podlahu. Bylo to zpozorováno teprve následujícího dne.

Jak mohl měděný kruh povolit, se nedalo vysvětlit. Nicméně bylo možné, že měď oxidovala a že při prudkém zakolísání lodi kruh povolil. V noci bylo moře trochu živější. Ale ať tomu bylo jakkoliv, kompas byl tak porouchán, že se už nedal opravit.

Dick Sand byl nemálo roztrpčen. Od nynějška byl nucen omezit se na druhý kompas v budce. Za porouchání kompasu v kapitánově kabině se nikdo nemohl činit zodpovědným, ale tato nehoda mohla mít mrzuté důsledky. Mladý kapitán učinil tedy všechna opatření, aby byl druhý kompas chráněn před každou nehodou.

Vyjma tuto příhodu šlo všechno na palubě Pilgrima v pořádku.

Když paní Weldonová viděla, že Dick Sand je tak klidný, nabyla také opět důvěry. Tím ale nemá být řečeno, že se snad dříve oddávala beznadějnosti. Především spoléhala v dobrotivost Boží, a jako upřímná a zbožná katolička se posilňovala modlitbou.

Dick Sand zařídil svůj čas tak, že vždy v noci sám řídil loď. Spal pět až šest hodin ve dne, a to mu stačilo a nikdy se necítil unaven.

Když spal, zastupoval jej u kormidla starý Tom nebo jeho syn Bat a dbajíce jeho pokynů znenáhla se vycvičili na dost dobré kormidelníky.

Paní Weldonová a Dick spolu častěji rozmlouvali. Dick Sand ochotně přijímal rady této důvtipné a srdnaté dámy. Každého dne jí ukazoval na mapě, jaký kus cesty loď urazila, a snažil se své výpočty co možná přesně zhotovit podle rychlosti plavby a směru lodi.

„Podívejte, paní Weldonová," opakoval jí často, „při tomto příznivém větru není ani možné, abychom nedorazili k pobřeží Jižní Ameriky. Nechci to zrovna určitě tvrdit, ale myslím, že, až naše loď se přiblíží k zemi, nebude to daleko od Valparaísa!" Paní Weldonová se nemohla naprosto obávat, že by směr lodi nebyl správný, zvláště když severozápadní větry byly tomuto směru stále příznivé. Ale jak velice byl Pilgrim ještě vzdálen od jihoamerického pobřeží! A kolik nebezpečí ještě na něj číhalo na rozsáhlém prostranství, které jej dělilo od pevniny, nemluvě ani o tom, že mohla nastat změna v povětrnosti!

Jack, jako všechny děti jeho věku bezstarostný, opět se věnoval svým obvyklým hrám, pobíhal po palubě a bavil se s psem Dingem. Určitě zpozoroval, že jeho přítel Dick Sand už méně se jím zabýval než dříve, ale jeho matka mu vysvětlila, že mladý kapitán se musí nyní věnovat svému zaměstnání a že nemá čas, aby si s ním hrál. Malý Jack se tímto objasněním uspokojil a nevyrušoval už kapitána Sanda.

A tak šlo na palubě všechno v dobrém stavu. Černoši vykonávali rozumně svou práci a každým dnem nabývali více cviku ve svém námořnickém řemesle. Tom byl, jak se rozumí samo sebou, lodním mistrem, za kterého jej jeho přátelé zvolili. Velel lodní stráži, když Dick odpočíval, a zastával hlídku se svým synem Batem a s Austinem. Akteon a Herkules tvořili druhou hlídku pod velením Dicka Sanda. A tak co on řídil loď, ostatní dva byli vpředu na stráži.

Ačkoliv tyto mořské končiny se zdály být úplně opuštěny a skutečně nebylo zapotřebí obávat se srážky, kapitán trval na tom, aby hlídka zvláště za noci byla co nejvíce ostražitá. Neplul nikdy bez strážných světel - zeleného světla na pravém boku a červeného světla na levém boku, - jednal tak zajisté moudře a obezřele.

Ale přece někdy za noci, když Dick Sand řídil sám kormidlo, pociťoval zemdlení, které se ho neodolatelně zmocňovalo. Jeho ruka spočívala na řídidlu jen bezděčně. To byl následek únavy, ke které se nechtěl ani sám sobě přiznat.

A za noci ze dne 13. na 14. února se stalo, že únava přemohla Dicka Sanda tou měrou, že chtěj nechtěj si musel na několik hodin odpočinout a svěřit kormidlo starému Tomovi.

Nebe bylo pokryto hustými mračny, která se hlub oko skláněla působením studeného večerního vzduchu. Nastala pak čirá tma, že nebylo možné rozeznat ani horní plachty, ztracené v temnotách. Herkules a Akteon byli na hlídce na přídi.

Na zádi lodi světlo v kompasové budce propouštělo jen nejasný svit, který se odrážel od kovové ozdoby kormidlového řídidla. Lodní svítilny, které svůj plamen vysílaly ven na moře, ponechávaly palubu lodi v čiré temnotě.

Kolem třetí hodiny ranní způsobil jakýsi druh hypnotismu, že i starý Tom byl přemožen spánkem. Jeho oči, které dlouho byly upřeny na osvětlený bod kompasové budky, ztratily zrakovou schopnost a starý černoch byl zachvácen omračnou spavostí, při které ztratil citlivost.

Nejenže neviděl, ale ani by necítil, kdyby jej někdo v té chvíli bodl.

Nemohl tedy také vidět stín, který se tiše plížil po palubě.

Byl to Negoro.

Když se připlížil ke kormě - lodní kuchař vsunul pod kompasovou budku těžký předmět, který držel v ruce.

Potom chvíli pozoroval osvětlený ciferník kompasu - a pak se vzdálil, aniž ho někdo spatřil.

Kdyby následujícího jitra Dick Sand zpozoroval tento předmět, který Negoro vsunul pod kompasovou budku, pospíšil by si, aby jej odstranil.

Byl to kus železa, jehož vlivem střelka kompasu ukazovala zcela jinak, než měla. Místo aby označovala směr k magnetickému severnímu pólu, který jen o něco málo se různí od severu naší zeměkoule, ukazovala nyní na severovýchod. Tato odchylka obnášela čtyři čtvrti čili jinak řečeno polovinu pravého úhlu.

Tom se brzy vzpamatoval ze svého omámení. Upřel své oči na střelku kompasu... Myslel a musel myslet, že Pilgrim nepluje pravým směrem.

Otočil tedy řídidlo tak, aby loď opět plula na východ..., aspoň tak myslel.

Ale při odchylce střelky, o které nemohl vědět, příď lodi byla obrácena místo na východ na - jihovýchod.

Pilgrim maje příznivý vítr neplul už ve směru, který si bylo přát, ale s povážlivou odchylkou čtyřiceti pěti stupňů od tohoto směru.

XI. KAPITOLA
Bouře

V týdnu, který následoval po této příhodě, od 14. února do 21. neudálo se na palubě nic pozoruhodného. Severozápadní vítr ještě poněkud více zesílil a Pilgrim plul rychle, urazil přesně sto šedesát anglických mil za dvacet čtyři hodiny. To bylo zajisté téměř vše, co se mohlo žádat od plachtové lodi těchto rozměrů.

Podle mínění Dicka Sanda se blížila brigga-goeletta končinám, kudy plují velké zámořské lodi, které se z jedné polokoule chtějí dostat na druhou. Mladý kapitán stále doufal, že potká jednu z těchto lodí a chtěl požádat velkou loď,

aby buď převzala cestující Pilgrima anebo aby mu půjčila na výpomoc několik lodníků a snad také některého lodního důstojníka. Ale přes všechnu bdělost nebylo možné spatřit žádné lodi a moře bylo stále pusté.

Dick Sand se tomu poněkud divil. Už několikrát jel touto částí Tichého oceánu za svých tří velrybářských výprav do jižních moří.

Na šířce a délce, na které se domníval plout, to bylo v každém případě rozhodně velmi podivnou věcí, že loď plula několik dní, aniž spatřila nějakou anglickou nebo americkou loď, která by od mysu Hoorn plula k rovníku anebo se ubírala ke krajnímu cípu Jižní Ameriky.

Ale Dick Sand nevěděl a nemohl vědět, že Pilgrim se nachází už na vyšší šířce, totiž jižněji než předpokládal.

Tím byly vinny dvě věci.

První záležela v tom, že mořské proudy, jejichž lodní rychlost Dick mohl jen dokonale odhadnout, vypudily loď z jejího pravého směru, aniž bylo možné tuto okolnost zjistit.

Druhá příčina spočívala v tom, že zločinná Negorova ruka způsobila odchylku střelky na kompase, který už neudával určitý směr, což rovněž Dick Sand nemohl zjistit, protože druhý kompas byl rozbit.

Následkem toho mladý kapitán myslel, že pluje východním směrem, zatímco ve skutečnosti plul jihovýchodně! Měl sice střelku kompasu stále na očích a plavboměr pravidelně spouštěl na moře. Oba tyto přístroje mu dovolovaly do jisté míry řídit loď a odhadovat počet mil, které urazila. Ale jestli to mohlo postačit?

Zatím Dick Sand stále ubezpečoval paní Weldonovou, kterou příhody při plavbě začaly znepokojovat, že je všechno v pořádku. „Dorazíme, zcela jistě!“ opakoval. „Dorazíme k americkému pobřeží, buď tu nebo tam, na tom bude málo záležet, ale my musíme zakotvit u amerického břehu!“

„Nepochybuji o tom, Dicku.“

„Je samozřejmé, paní Weldonová, že bych měl poněkud klidnější mysl, kdybyste nebyla na palubě, kdybych měl zodpovědnost jen za sebe, ale...“

„Ale kdybych já nebyla na palubě,“ prohlásila paní Weldonová, „kdybychom bratranec Benedikt, Jack, Nan a já nepodnikli zpáteční cestu na Pilgrimu, a kdybychom dále Toma a jeho přátele nezachránili, byli byste nyní zde jen dva, ty a Negora... Co by se asi stalo z tebe, kdyby ses zde ocitl sám s tímto zlým člověkem, k němuž nemáš důvěru? Ano, milé dítě, co by se z tebe stalo?“ „Nejprve bych se postaral o to, abych Negora učinil neškodným,“ odpověděl rázně Dick Sand.

„A řídil bys loď sám?“ „Ano... sám... a s pomocí Boží!“ Tato odhodlaná slova opět posilnila naději paní Weldonové. Ale přece dívaje se na svého malého Jacka pociťovala častěji nepokoj!

Ačkoliv jako žena nechtěla prozradit, jaké obavy v mateřském srdci pociťuje, přece nebyla proto, aby potlačila v sobě úzkost, která ji svírala srdce.

Jestliže nebyl mladý kapitán dost pokročilý ve svých hydrografických studiích, aby mohl zjistit místo, na kterém loď pluje, měl za to opravdu námořnický čich pro změny povětrnosti. Jednak vzezření oblohy, jednak změny na barometru mu umožňovaly, aby zůstal ustavičně bdělým. Kapitán Hull, který byl dobrý meteorolog, jej naučil, aby si bedlivě všímal tohoto přístroje, jehož předpovídání povětrnosti bylo neobyčejně spolehlivé.

Podáváme zde několika slovy návod k řádnému pozorování barometru:

1. Když barometr po dost dlouhém trvání krásného počasí klesá rychle a ustavičně, bude zcela určitě pršet, ale jestli trvalo krásné počasí delší dobu, může rtuť klesat dva i tři dny v barometrické rouře, než nastane změna v povětrnosti. Čím delší čas uplyne mezi klesáním rtuti a příchodem deště, tím déle pak trvá deštivé počasí.

2. Jestli ale začne za deštivé povětrnosti, která trvala už dlouho, barometr stoupat zvolna a pravidelně, přijde zcela jistě krásné počasí, a potrvá rovněž tím déle, čím větší byla mezera mezi příchodem krásného počasí a stoupáním barometru.

3. Jestliže v obou uvedených případech následuje změna povětrnosti bezprostředně po změně na rtuťovém sloupku barometru, nepotrvá tato změna dlouho.

4. Stoupá-li barometr zvolna, ale stále po dva nebo tři dny či déle, oznamuje krásné počasí, i když po tu dobu nepřestává pršet, ale jestli stoupá barometr za deštivé povětrnosti dva dny nebo déle a padá-li, sotvaže nastalo krásné počasí, potrvá to jen velmi krátkou dobu.

5. Na jaře a na podzim náhlé klesání barometru oznamuje vítr. V létě, kdy teplota je velmi značná, oznamuje bouři. V zimě po mrazu, který nějaký čas potrval, oznamuje rychlé klesání rtuti změnu větru provázenou oblevou a deštěm, ale stoupání za mrazu, který už nějaký čas trvá, předpovídá sníh.

6. Rychlé změny barometru se nesmí nikdy vykládat jako předpovídání povětrnosti suché nebo deštivé po delší dobu. K takovému předpovídání se hodí jen stoupání nebo klesání, které se děje zvolna a stále.

7. Ke konci podzimu, když po delším deštivém a větrném počasí barometr začne stoupat, znamená toto stoupání, že se obrací vítr na sever a že se blíží mráz.

To jsou asi všeobecné důsledky které lze čerpat z údajů tohoto vzácného přístroje.

Dick Sand to věděl a přesvědčil se o tom sám za různých okolností svého námořnického života, proto také byl připraven na každou možnou změnu.

Kolem 20. února zpozoroval mladý kapitán, že se barometrický sloupek začíná měnit, což mu nemohlo ujít, protože několikrát denně barometr zkoumal. Skutečně barometr klesal zvolna a stále, a to předpovídalo déšť, ale déšť se dostavil teprve za několik dní, z čehož Dick Sand soudil, že špatné počasí potrvá poněkud delší dobu. To se také stalo.

Ale déšť přišel s větrem a od té chvíle vál tak ostrý vítr, že hnal před sebou vzduch rychlostí šedesáti stop ve vteřině, anebo třiceti jedné míle čili sedmapadesáti a půl kilometru za hodinu.

Dick Sand musel udělat některá opatření, aby stěžně a plachtoví Pilgrima neuvedl do nebezpečí.

Dal už stáhnout nejvyšší vrcholové a mezi stě žňové plachty, a byl odhodlán dát stáhnout i košovou a některé z ostatních zúžit.

Tato poslední práce činila jisté obtíže, protože mužstvo bylo dosud málo vycvičeno. Ale nesmělo se otálet a nikdo také neotálel. Dick Sand, provázen Batem a Austinem, se vyšplhal do lanoví předního stěžně a stáhl plachtu nad stožárovým košem. Při méně hrozivém počasí by nechal obě ráhna na stěžni, ale předvídaje, že bude zapotřebí stáhnout všechny plachty a popřípadě stěžeň položit na palubu, sňal obě ráhna a spustil je na palubu. Jak se rozumí samosebou, je při velmi prudkém větru potřeba stáhnout nejen plachtoví, ale často překotit i stěžně. Tím se zjednává velká úleva, protože loď je pak méně obtížena ve výši a tolik nepodléhá otřesům vlnobití.

Po skončení této první práce - vyžadovala dvě hodiny - Dick Sand a jeho přátelé se starali o to, aby zúžili povrch vrcholové plachty.

Kdyby Pilgrim jako většina moderních lodí měl dvojitou vrcholovou plachtu, byla by to snadná práce. Ale Pilgrim ji neměl a bylo tedy zapotřebí vyšplhat se po lanoví, přitáhnout rukou k sobě plachtu bičovanou větrem a upevnit ji provázky na ráhně. To byla těžká, dlouhá a nebezpečná práce, ale konečně byla vrcholová plachta zmenšena a lodi tím bylo značně uleveno.

Dick Sand se spustil s Batem a Austinem opět na palubu. Pilgrim plul nyní za takového stavu, jaký na moři vyžaduje silný vítr.

Za následujících tří dnů, 20., 21. a 22. února, síla a směr větru se příliš nezměnily. Pořád ještě klesala rtuť barometru a tohoto posledního dne mladý kapitán zaznamenal, že se pořád drží pod dvaceti osmi a sedmi desetinami palce. (Anglické a americké barometry jsou rozděleny na palce a čárky. 26,7 palce se rovná 728 mm.) Nebylo ostatně nic k pozorování, z čeho by se mohlo soudit, že barometr brzy začne zase stoupat. Povětří bylo ošklivé a neobyčejně větrné. Kromě toho byla obloha stále pokryta hustými mraky. Jejich vrstvy byly tak hluboké, že nebylo vidět slunce a že jen stěží se mohlo zjistit místo jeho západu a východu.

Dick Sand se stával nepokojným. Neopouštěl již palubu. Takřka nespal. Přece ale měl tolik mravní síly, že svou úzkost tajil a hluboce skrýval ve svém srdci před jinými.

Následujícího dne, 23. února ráno, zdálo se, že vítr se trochu zmírnil, ale Dick Sand tomu nedůvěřoval. Měl pravdu, protože odpoledne vítr zase zmohutněl a moře bylo silně vzedmuto.

Ke čtvrté hodině opustil Negoro, kterého bylo zřídka vidět, svou kuchyni a šel se podívat na příď lodi. Dingo nepochybně někde v koutě spal, protože neštěkal jako obyčejně.

Negoro, který i nyní byl zamlklý, pozoroval asi půl hodiny obzor.

Dlouhé vlny se honily. Byly větší, než by je mohla síla větru v této končině vanoucího rozčeřit. Z toho se muselo soudit, že na západě je velice bouřlivá povětrnost, která snad je dost blízká a která loď nepochybně dohoní.

Negoro pozoroval toto rozsáhlé moře, které už kolem Pilgrima bylo silně vzduté. Na to jeho zrak, vždy studený a suchý, se obrátil k obloze.

Pohled, který obloha poskytovala, byl hrozivý. Spousty mračen se pohybovaly s velice rozdílnou rychlostí. Mraky vyššího pásma se hnaly prudčeji než ve spodních vrstvách. Muselo se proto očekávat, že tyto těžké spousty mračen poklesnou a způsobí bouři, snad dokonce orkán čili uragán, při kterém by vichřice hnala vzduch před sebou rychlostí čtyřiceti tří mil za hodinu.

Buď že Negoro byl muž, který se nedal ničím polekat, nebo nechápal hrozící nebezpečí, aspoň to nebylo na jeho klidné tváři vidět.

Jen zlý úsměv se objevil na jeho rtech. Mohlo se říci, že tento stav věcí se mu spíše zamlouvá, než by se mu nelíbil. Na chvíli vlezl dokonce na ležatý stěžeň na přídi a vyšplhal se dost daleko kupředu, aby se mohl lépe rozhlédnout po obzoru. Potom opět slezl na palubu a klidně, aniž promluvil jediné slovo, aniž by pohnul rukou, vrátil se do své kuchyně.

Nicméně za všech těch hrozivých známek byla jistá šťastná okolnost, o které každý na palubě věděl, totiž ta, že vítr, ať už byl prudký a ať by se stal sebeprudším, byl příznivý a že Pilgrim, jak se aspoň zdálo, se pořád více blíží k americkému pobřeží. Kdyby se počasí nezměnilo v bouři, plavba se mohla dařit bez velkého nebezpečí, a o skutečném nebezpečí by se teprve mohlo mluvit, až by šlo o to, přistát na nějakém místě pobřeží, které se dosud nedalo určit.

Dick Sand už na to sám pomyslel. Přemítalo tom, co by si počal, kdyby postřehl pobřeží a kdyby se nesetkal s lodivodem nebo s člověkem, který by znal pobřeží. Také nevěděl, co by měl učinit, kdyby jej špatné počasí donutilo hledat útočiště v nějakém přístavu z nouze, ačkoliv by mu bylo úplně neznámo. Nemohl se dosud touto možností zabývat a mínil, že, až nastane rozhodná chvíle, učiní, co bude zapotřebí.

Za třináct dní, které minuly od 24. února do 9. března, stav povětrnosti se patrně nezměnil. Obloha byla stále pokryta těžkými mračny.

Vítr se na několik hodin zmírnil, ale potom začal opět dřívější silou vát. Dvakrát nebo třikrát barometr stoupal, ale jeho změny, obnášející dvanáct čárek, byly příliš náhlé, aby se mohla očekávat změna povětrnosti. Ostatně barometrický sloupek vždy zase klesal skoro ihned a tedy z ničeho se nemohlo doufat, že špatné počasí v blízké době skončí.

Kromě toho propukaly veliké bouře, které velmi vážně Dicka Sanda znepokojovaly. Dvakrát nebo třikrát udeřil blesk do vln ve vzdálenosti pouze čtyř až pěti set metrů. Potom se strhl liják a zvedaly se kotouče polozhuštěné páry, které Pilgrima obklopovaly hustou mlhou.

Po celé hodiny muž stojící na stráži neviděl před sebou nic a loď plula nazdařbůh.

Ačkoliv se loď silně opírala svou tíhou o vlny, přece byla strašně házena sem a tam, ale paní Weldonová naštěstí snášela všechny tyto pohyby zepředu nazad a z boku na bok bez obtíží. Její synáček však byl tím dost týrán a musela mu věnovat všechnu svoji pozornost.

Co se týče bratrance Benedikta, byl tak zdravý jako američtí lodní rusi a švábi, kterým byl nyní věrným společníkem. Trávil svůj čas jejich studováním tak klidně, jakoby seděl ve svém pokojíku v San Francisku.

Naštěstí také Tom a jeho přátelé byli málo přístupni mořské nemoci a mohli tedy stále pomáhat při práci mladému

kapitánovi, který byl ostatně naprosto zvyklý na tyto zcela nepravidelné pohyby lodi za bouře.
Pilgrim se hnal rychle kupředu pod svým zmenšeným plachtovím a Dick Sand předvídal, že bude nutné, aby plachty ještě více stáhl.
Ale nechtěl nic změnit, dokud by toho bez nebezpečí nebylo třeba.
Podle jeho odhadu nemohlo už pobřeží být příliš vzdáleno. Černoši na stráži věnovali nyní největší pozornost své službě. Nicméně mladý kapitán nemohl spoléhat na zrak svých přátel, když šlo o to, aby první známky blízkosti země byly rozpoznány. Kdo není zvyklý pozorovat obzor moře a kdyby měl sebelepší zrak, není jasné, aby rozpoznal první obrysy pobřeží, zvláště za mlhavého počasí. Dick Sand tedy musel bdít sám a často se vyšplhal na ráhna, aby lépe viděl. Ale nic ještě nesvědčilo o tom, že by americké pobřeží bylo nablízku.
To jej naplnilo podivením, a paní Weldonová uhodla jeho podivení z několika slov, která nemohl zatajit.
Bylo to 9. března. Dick Sand stál stále na přídi, dívaje se chvílemi na moře a na oblohu a chvílemi zase na stěžně Pilgrima, které se klátily tlakem větru.
„Nevidíš ještě nic, Dicku?“ ptala se ho ona, když Dick Sand odsunul z očí dalekohled.
„Nic, paní Weldonová, opravdu nic,“ odpověděl mladík, „i když se mi zdá, že se obzor vyjasňuje. Vítr podle všeho budeme mít ještě prudší.“ „A podle tvého mínění, Dicku, nemůže už americké pobřeží být příliš vzdáleno?“ „Ano, nemůže být vzdáleno, paní Weldonová, a jen to mne naplňuje podivením, že ho dosud nevidíme!“
„Loď přece plula pořád velmi dobře,“ mínila paní Weldonová.
„Pořád od té chvíle, co vál vítr ze severozápadu,“ odpověděl Dick Sand, „totiž od toho dne, co jsme ztratili našeho nešťastného kapitána a jeho mužstvo! To bylo 10. února. Dnes máme 9. března. Uplynulo tedy od té doby dvacet sedm dní!“
„Jak daleko jsme byli v té době od pobřeží!“ ptala se paní Weldonová.
„Asi čtyři tisíce pět set mil, paní Weldonová. Mám sice o ledačems nejistotu, ale za tuto číslici mohu ručit, že je správná, nehledě k nějakým dvaceti mílím více nebo méně.“
„A jaká byla rychlost lodi?“ „Průměrně sto osmdesát mil denně od té doby, co se vítr stal ostřejším,“ odvětil Dick. Jsem do jisté míry překvapen, že dosud nevidíme pobřeží! Ale ještě podivnější se mi zdá, že jsme dosud nepotkali ani jedinou loď, které přece tak hojně plují těmito končinami!“ „Nezmýlil jsi se, Dicku,“ začala znova paní Weldonová, „při odhadování rychlosti Pilgrima?“ „Ne, paní Weldonová. V této věci jsem se nemohl zmýlit. Každé půl hodiny byl spuštěn z paluby plavboměr a já jsem zapisoval přesně jeho údaje. - Dovolte, dám jej znova spustit a uvidíte, že plujeme v té chvíli deset mil za hodinu, což by činilo za den nejméně dvě stě mil!“ Dick Sand zavolal Toma a dal mu rozkaz, aby spustil plavboměr na moře, tuto práci starý černoch nyní vykonával velmi obratně.
Jakmile dvacet pět sáhů provazce u plavboměru bylo rozvinuto, provazec se náhle v Tomových rukou přetrhl.
„Ach, pane Dicku!“ zvolal černoch.
„Co se stalo, Tome?“ „Provaz plavboměru se přetrhl!“
„Přetrhl!“ vykřikl Dick Sand.
„A plavboměr je tedy ztracen...“ Starý Tom mu ukázal konec provazce, který mu zůstal v rukou.
Byla to pravda pravdoucí. To nebyl uzel, který by se rozvázal. Provazec byl přetržen v polovině. A přece byl spleten z nejlepšího konopí. Praménky provazce musely na místě, kde se provazec přetrhl, být silně opotřebovány! A to bylo skutečností, jak to Dick Sand mohl zjistit, když konec provazce držel ve svých rukou! Ale mladý kapitán, který se stal nedůvěřivým, se ptal sám sebe, jestli byly opotřebovány častým užíváním?
Ať tomu bylo jakkoliv, plavboměr byl ztracen, moře jej pohltilo, a Dick Sand neměl už žádný přístroj, aby mohl přesněji změřit rychlost své lodi.
Ze všech námořních přístrojů neměl nic než kompas a o něm nevěděl, jsou-li jeho údaje správné.
Paní Weldonová viděla, jak byl Dick Sand touto nehodou sklíčen, a nechtějíc ho ještě více zarmucovat, s těžkým srdcem se uchýlila do své kabiny.
Jestliže se ale nemohla rychlost Pilgrima a následkem toho také cesta, kterou urazil, odhadovat, mohlo se přece snadno poznat, že brázdy, které loď za sebou nechávala, se nezmenšovaly.
Dne 7. února barometr klesl na dvacet osm palců a dvě desetiny (rovná se 716 milimetrům). To bylo předzvěstí, že přijde prudký vichr, který bude mít rychlost až šedesát mil za hodinu.
Tím se také stalo naléhavou potřebou, aby snad ještě jednou bylo změněno plachtoví, protože by jinak velmi snadno mohla být loď ohrožena.
Dick Sand se odhodlal sundat ráhna plachty nad košem a vrcholové plachty a utáhnout nižší plachtoví, aby loď plula jen při zúžených plachtách malé třírohé a té nad stožárovým košem.
Zavolal starého Toma a jeho přátele, aby mu pomohli při této velmi těžké práci, která bohužel nemohla být provedena s potřebnou rychlostí.
Ale byl už svrchovaný čas, protože bouře se už rozpoutala s velkou prudkostí.
Dick Sand, Austin, Akteon a Bat se vyšplhali na stěžně, zatímco Tom stál u řídidla a Herkules čekal na palubě, aby podle rozkazů uvolňoval provazy Po těžkém namáhání ráhna plachty vrcholové a plachty nad košem byla odvázána, přičemž nejednou srdnatí černoši byli v nebezpečí, že budou sraženi do moře, protože vlny házely lodí zpředu na zad a naopak. Potom, když plachta nad košem byla zmenšena a plachta na předním stěžni zúžena, brigga-goeletta nesla už jen malou třírohou a zúženou košovou plachtu.
Ačkoliv plachtoví bylo takřka úplně staženo, přece Pilgrim plul mimořádnou rychlostí.
Dne 12. bylo počasí ještě horší. Toho dne za svítání Dick Sand viděl s opravdovým strachem, že barometr klesl na dvacet sedm palců devět desetin (asi 709 milimetrů).
To věštilo tak povážlivou bouři, že bylo zapotřebí odstranit zbytek plachtoví, které Pilgrim nesl.

Dick Sand když viděl, že plachta nad košem se tlakem větru roztrhne, dal rozkaz, aby byla stažena.
Ale nadarmo. V tom okamžiku právě zasáhl loď strašný úder vichru a roztrhl plachtu. Austin, který se nacházel na malém ráhně nad košem, byl udeřen ráhnem a poraněn, ale naštěstí lehčeji, a mohl se spustit na palubu.
Dick Sand jako nesmírně spokojený měl jen jedinou myšlenku: že loď hnaná takovou zběsilostí kupředu se může každou chvíli roztříštit, protože podle jeho výpočtů nemohla pobřežní skaliska být už vzdálena. Proto spěchal každou chvíli na příď, ale pořád ještě nic neviděl a vracel se ke kormidlu.
Po chvíli vstoupil na palubu Negoro. Tam náhle takřka mimovolně vztáhl svou ruku k jistému bodu na obzoru. Mohlo se zdát, že rozeznává nějakou zemi zahalenou v mlze!...
Ještě jednou vztáhl ruku, zlomyslně se usmál a pak, aniž řekl, co viděl, vrátil se na své místo.

XII. KAPITOLA
Země na obzoru

Téhož dne bouře nabyla nejstrašnějších rozměrů, byl to už uragán. Vítr vál jihozápadně a hnal před sebou vzduch rychlostí devadesát mil za hodinu (asi 166 kilometrů).
To byl jeden z těch uragánů, z těch strašlivých větrných bouří, které všechny lodi v přístavech vrhají na břeh a kterým na pevné zemi ani nejpevnější stavby nemohou odolat. Podobný uragán zpustošil dne 23. července 1825 ostrov Guadeloupe. Když tehdy byla těžká děla pro čtyřiadvacetiliberní koule zvednuta z lafet, opory se ocitly na rozpoutaném moři! Přece ale právě pohyblivost lodi se mohla stát její spásou! Loď je odolná všem úderům větru a jestli je jinak dobře a spolehlivě stavěna, může odolat nejstrašnějším úderům moře. Tak bylo i s Pilgrimem.
Jenom několik minut po roztržení plachty nad košem na kusy, stihl stejný osud malou třírohou plachtu. Dick Sand se musel vzdát dokonce i myšlenky vyvěsit plachtu na trámci čelního stěžně, malou plachtu ze silného plátna, která by silně spolupůsobila při řízení lodi za bouře.
Pilgrim tedy plul bez plachtoví, ale vichr se tak prudce opíralo jeho kostru, jeho stěžňoví, jeho lanoví, že to úplně stačilo, aby loď plula nesmírnou rychlostí. Často se dokonce zdálo, že se Pilgrim vynořuje úplně z vln a že se jich už sotva dotýká.
Za těchto okolností byla loď strašně pohazována a sem tam zmítána na nesmírných vlnách, které bouře rozčeřila. Hrozilo nebezpečí, že nějaká strašná vlna zasáhne loď na zádi.
Tyto vodní hory se hnaly prudčeji než loď, a bylo nutné se obávat, že se zezadu překlopí, kdyby se dost rychle nepozvedla. To je obyčejně největším nebezpečím pro loď, která prchá před bouří.
Ale jak se mělo čelit této možnosti? Větší rychlost se nemohla Pilgrimovi dát, protože ani kousek plachtoví nemohl zůstat napjatý. Zbývalo tedy jen to, snažit se, aby loď byla udržována v příznivém směru kormidlem, které ale často bylo také bezmocné.
Dick Sand už řídidlo neopouštěl. Uvázal si provaz kolem těla, aby nemohl být vlnou stržen. Tom a Bat kteří byli také uvázáni, byli stále připraveni, aby mu přispěli na pomoc. Herkul a Akteon držíce se křečovitě lodních kybylic pro kotevní lana konali hlídku na přídi.
Paní Weldonová, malý Jack, bratranec Benedikt a Nan zůstali podle nařízení mladého kapitána ve svých kabinách na zadní části lodi. Paní Weldonová by raději zůstala na palubě, ale Dick Sand se tomu se vší rozhodností vzepřel, protože by se zbytečně vydávala všanc nebezpečí.
Všechny záklopky, kterými se vzduch uvádí do podpalubí, byly neprostupně uzavřeny. Muselo se doufat, že odolají, i kdyby nějaká strašná vlna se se vzteklou divokostí vrhla na palubu. Kdyby však záklopky tlakem a tíhou těch přívalů povolily, pak by se loď mohla snadno naplnit vodou a překotit. Štěstím také bylo, že náklad v podpalubí byl dobře rozdělen a upevněn a že brigga-goeletta se přes strašné vlnobití nenachylovala na stranu.
Dick Sand změnil ještě počet svých hodin spánku. Paní Weldonová dostala strach, že onemocní. Trvala proto na tom, aby si občas nějakou chvíli odpočinul.
Ale v noci ze dne 13. na 14., když ulehl, udála se nová příhoda.
Tom a Bat byli právě na zádi lodi, když Negoro, který se na této části paluby zřídkakdy objevoval, se k nim přiblížil jak se zdálo, chtěl s nimi zapříst rozmluvu, ale Tom a jeho syn mu neodpovídali.
Pojednou při prudkém pohybu lodi spadl Negoro na záď, a nepochybně by byl smeten do moře, kdyby se nechytil kompasové budky.
Tom vykřikl ze strachu, aby kompas nebyl zničen.
Dick Sand, který ležel v polospánku, zaslechl tento výkřik a když vyskočil, spěchal ke kormidelnímu řídidlu.
Negoro zatím už vstal, ale držel v ruce železo, které rychle zpod kompasu vytáhl, a schoval je, než to Dick Sand mohl zpozorovat.
Záleželo Negorovi na tom, aby magnetická střelka opět ukazovala pravý směr? Ano, protože vítr z jihozápadu mu byl nyní velice vítán!...
„Co se zde děje?“ ptal se mladý kapitán.
„Kuchař právě padl na kompas!“ odpověděl Tom.
Při těchto slovech Dick Sand nesmírně spokojen se naklonil k budce... Byla neporušena a kompas ozářený svítilnami ležel jako vždy mezi oběma kruhy.
Mladý kapitán si volněji vydychl. Kdyby se jediný kompas na palubě porouchal, bylo by neštěstí nenapravitelné.

Ale Dick Sand nemohl zpozorovat, že střelka, když kus železa byl zespodu vytažen, opět ukazovala pravidelný směr a přímo tak mířila k magnetickému severnímu pólu.
I když nebylo možné Negora dělat zodpovědným za to, že byl otřesem lodi povalen, přece se Dick Sand musel divit tomu, že v tuto chvíli meškal na zádi lodi.
„Co tu děláte?“ ptal se ho ostře.
„Co se mi líbí,“ odvětil Negoro drze.
„Co to říkáte!...“ vykřikl Dick Sand, který se nemohl zdržet hněvu.
„Říkám,“ prohlásil lodní kuchař, „že žádný předpis nezakazuje, abych se neprocházel po zadní části paluby.“ „Nuže, tento předpis nyní vydávám,“ odvětil Dick Sand, „a zakazuji vám vůbec ukázat se na zádi lodi.“ „Opravdu? Aj aj aj!“ odvětil Negoro.
A mimovolně, ačkoliv se dovedl ovládat, udělal výhružný posunek.
Dick Sand vytáhl z kapsy revolver, namířil jej na kuchaře a zvolal:
„Negoro, vy dobře víte, že tento revolver nosím stále u sebe a že při prvním vzepření vám vpálím kulku do hlavy!“ V tom okamžiku byl Negoro uchopen a neodolatelnou silou přitlačen na palubu.
Byl to Herkules, který prostě svou širokou ruku položil na jeho rameno.
„Kapitáne Sande,“ pravil obr, „přejete si, abych toho ničemu hodil do moře? To by bylo dobré nakrmení pro ryby, které nejsou vybíravé.“
„Ještě ne,“ odpověděl Dick Sand.
Negoro se zvedl, když už na něm černochova ruka nespočívala. Ale kráčeje kolem Herkula zabručel:
„Proklatý černochu, za to se ti odsloužím!“
Zatím se vítr změnil či aspoň se zdálo, že přeskočilo čtyřicet pět stupňů. A přece - byla to věc podivná, která překvapovala mladého kapitána - nic neoznačovalo, že by se situace na moři změnila. Loď pořád ještě plula stejným směrem, ale vítr a vlny místo aby přicházely jako dříve přímo zezadu, bily do lodi z levého boku, - až byl stav dost nebezpečný, který loď vydával všanc nejhorším útokům vln ze strany. Dick Sand byl nucen otočit kormidlo o čtyři čtvrtiny, aby loď opět mohla prchat před bouří.
Ale jeho mysl se zaměstnávala ještě jinou věcí. Ptal se sám sebe, jestli není mezi Negorovým pádem u kompasové budky a zničením prvního kompasu jistá vnitřní souvislost. Co chtěl kuchař u řídidla?
Záleželo mu snad na tom, aby i druhý kompas zničil? Jaký úmysl mohl přitom mít? To se nedalo žádným způsobem vysvětlit. Nemusel si Negoro stejně jako ostatní přát, aby se co nejdříve dostali k americkému pobřeží?
Když Dick Sand paní Weldonové o této příhodě vypravoval, nemohla ona, i když sdílela do jisté míry jeho nedůvěru, vypátrat žádný rozumný důvod, podle kterého by se mohlo soudit, že lodní kuchař by měl nějaký zločinný záměr.
Přes tohle všechno byl od nynějška z obezřelosti Negoro přísně střežen. Ostatně choval se nyní podle rozkazu mladého kapitána a neodvažoval se už přijít na zadní palubu, kde neměl naprosto co dělat.
Kromě toho byl tam Dingo stále držen na stráži a kuchař se chránil k psovi se přiblížit.
Po celý týden se bouře ani za mák nezmírnila. Barometr pořád ještě klesal. Od 14. do 26. března nebylo možné využít chvilkového utišení k napnutí několika plachet. Pilgrim se stále hnal severovýchodně rychlostí, která zajisté obnášela aspoň dvě stě mil za dvacet čtyři hodiny, ale pořád nebylo vidět žádnou zemi! A touto toužebně očekávanou zemí musela být přece Amerika, která tvoří ohromnou hráz mezi Atlantickým a Tichým oceánem v délce více než sto dvaceti stupňů.
Dick Sand se sám sebe ptal, jestli není pomaten na rozumu, jestli má ještě smysly pohromadě, a jestli už tolik dní bez jeho vědomí loď nepluje nepravým směrem! Ne! V té příčině se nemohl nijak klamat!
Slunce, pokud je mohl vidět skrze hustý závoj mlh, vycházelo pořád před ním a zapadalo za ním! Kde je Amerika, o jejíž skaliska se mohla jeho loď roztříštit? Kde je, není-li zde před ním? Ať je to ale jižní nebo severní pevnina - protože všechno bylo možné v tom zmatku - Pilgrim musel přece k některé z nich dorazit! Co se tedy stalo od propuknutí strašné bouře? Něco se stát muselo, protože pobřeží, které mohlo být jejich spásou či pohromou, se pořád ještě neobjevovalo.
Neměl Dick Sand předpokládat, že byl oklamán střelkou kompasu, kterou nemohl kontrolovat od té chvíle, co se rozbil druhý kompas?
A skutečně bázeň před touto obavou se ho zmocňovala, protože si jinak nemohl vysvětlit, proč dosud před sebou nevidí pobřeží.
Jestliže Dick Sand nestál u řídidla, pohlcoval očima mapu! Ale ať jí pozoroval sebevíc, ona mu nemohla dát vysvětlení k záhadě, která tím, co Negoro způsobil, byla pro něj tak nepochopitelná, jakoby byla pro každého jiného.
Ale tohoto dne 21. února, kolem osmé hodiny ranní nadešla příhoda největšího významu.
Herkules, který byl na přídi na stráži, zvolal najednou silným hlasem:
„Země! Země!“ Dick Sand letěl na příď. Chtěl se přesvědčit, jestli Herkules, který neměl oči námořníka, se nemýlil.
„Kde je země?“ zvolal Dick Sand.
„Tam!“ odpověděl Herkules ukazuje na bod, který bylo možné stěží rozeznat na severovýchodním obzoru.
Za velikého hukotu větru i vln nebylo slyšet zřetelně rozmluvu.
„Vy jste spatřil zemi?..“ ptal se mladý kapitán.
„Ano,“ odpověděl Herkules kývaje hlavou.
A jeho ruka byla vztyčena směrem za levý lodní bok.
Dick Sand se tam díval... Neviděl ale nic.
V tu chvíli paní Weldonová, která také zaslechla výkřik Herkula, vstoupila na palubu, ačkoliv slíbila, že se tam neukáže.
„Paní!...“ zvolal Dick Sand.

Protože také slova paní Weldonové v hukotu vichru a moře zanikala, pokusila se také ona spatřit zemi, kterou černoch ohlásil, a napínala svůj zrak.
Muselo se soudit, že Herkulova ruka špatně ukazuje na tečku na obzoru, protože ani paní Weldonová ani mladý kapitán nechtěli nic vidět.
Ale najednou vztáhl Dick Sand sám ruku a zvolal:
„Ano! Ano! Jeto země!“ Jakýsi vrchol se objevil mezi trhlinou mračen. Jeho oči se nemýlily.
„Konečně!“ zvolal, „konečně!“ Držel se křečovitě lodního zábradlí. Paní Weldonová, kterou Herkules držel, pohlížela upřímně na zemi, která takřka nenadále se jim objevila.
Pobřeží, které tvořil vysoký vrchol hory, se zvedalo asi deset mil pod větrem na levém boku. Když se trhlina v mračnech ještě více rozšířila, bylo vidět zemi zřetelněji. Nepochybně to bylo nějaké předhoří americké pevniny. Pilgrim, který neměl plachty, nemohl přímo zamířit k tomuto místu, ale nebylo pochyb, že k němu dorazí.
V několika hodinách musela loď přistát. Protože teď bylo osm hodin ráno, mohlo se soudit, že před polednem Pilgrim přistane.
Na pokyn Dicka Sanda dovedl Herkules paní Weldonovou opět na zadní část paluby, protože by ona sotva mohla dlouho snést prudké kymácení se lodi na přídi.
Mladý kapitán zůstal ještě chvíli na přídi, načež se vrátil k řídidlu, k starému Tomovi.
Konečně viděl toto pobřeží, které bylo tak pozdě spatřeno a které si tak vroucně přál vidět! Ale viděl zemi ne bez pocitu hrůzy!
Opravdu, za okolností, za jakých Pilgrim plul, který stále prchal před bouří, bylo přistání pod větrem téměř totožné se ztroskotáním a všemi jeho strašnými důsledky!
Dvě hodiny uplynuly. Hora vystupovala už zcela určitě před nimi.
V tu chvíli vstoupil Negoro na palubu. Tentokrát se díval na pobřeží s velkou bedlivostí, pokývl hlavou jako člověk, který ví, na čem je, a opět odešel, když pronesl jediné slovo, které ale nikdo nemohl slyšet.
Dick Sand se snažil spatřit pobřeží, které by se táhlo vzadu za předhořím.
A opět minuly dvě hodiny. Loď ale už nechávala předhoří vzadu za svým levým bokem, ale po pobřeží dosud nebylo ani stopy.
Protože se zatím obloha na obzoru vyjasnila, bylo by vysoké pobřeží, jako je americké, které je vroubeno obrovským pohořím And, patrné i z větší dálky než dvaceti mil.
Dick Sand vzal dalekohled a prohlížel si bedlivě obzor na východě.
Nic! Neviděl už nic, vůbec nic.
Kolem druhé hodiny odpolední zmizela už celá země za Pilgrimem.
Dalekohledem nebylo možné vpředu spatřit ani nejmenší stopy po nějakém vysokém nebo nízkém pobřeží.
Dick Sand mimovolně vykřikl zklamáním a rychle opustil palubu, aby se odebral do kabiny, kde meškala paní Weldonová s malým Jackem, Nan a bratranec Benedikt.
„Byl to jen ostrov!“ říkal.
„Ostrov, Dicku! Ale jaký?“ ptala se paní Weldonová.
„To nám řekne mapa!“ odpověděl mladý kapitán.
Potom spěchal pro lodní mapu.
„Zde to je, paní Weldonová!“ řekl. „Země, kterou jsme spatřili, může být jen tento ztracený bod uprostřed Tichého oceánu. To může být jedině Velikonoční ostrov! V těchto končinách není žádný jiný.“ „A tento ostrov jsme už minuli?“ ptala se paní Weldonová.
„Ano, leží už za námi.“ Paní Weldonová se dívala velmi bedlivě na Velikonoční ostrov, který tvořil sotva viditelný bod na mapě.
„Jak vzdálen je ostrov od amerického pobřeží?“ „Třicet pět stupňů.“ „Kolik je to mil?“ „Asi dva tisíce.“ „Ale pak by se Pilgrim vlastně ani nepohnul z místa, když jsme ještě tak daleko od pevniny?“ „Paní Weldonová,“ odvětil Dick Sand, přetíraje si rukou čelo, jakoby chtěl své myšlenky soustředit, „nevím, čím to je... nemohu si naprosto vysvětlit toto neuvěřitelné opoždění!... Ne! Nemohu... jestli neukazuje kompas špatně... Ale tento ostrov nemůže být ničím jiným než Velikonočním ostrovem, protože jsme museli před větrem prchat severovýchodním směrem, a děkujme Bohu, že můžeme aspoň nyní zjistit, kde jsme. Ano, je to Velikonoční ostrov! Ano, a tento ostrov leží dva tisíce mil od pobřeží! Konečně víme, kam nás bouře zahnala, a až se utiší, budeme moci přistát s nějakou nadějí na zachránění u amerického pobřeží! Nyní už aspoň naše loď není ztracena v nesmírnosti Tichého oceánu!“ Všichni, kteří slyšeli mladého kapitána takto mluvit, sdíleli jeho důvěru. I paní Weldonová byla těmito slovy poněkud upokojena. Zdálo se nyní, jakoby utrpení těchto ubohých lidí bylo u konce a jakoby Pilgrim plul za příznivého větru k svému přístavu a jakoby už jen očekával přístav, aby do něho veplul.
Velikonoční ostrov - vlastně Vai Hou - objevil David roku 1686.
Cook a Lapérouse jej rovněž navštívili. Leží na 27° jižní šířky a 112° východní délky. Jestliže byla brigga-goeletta zahnána na sever o patnáct stupňů, byla tím podle všeho vinna jihozápadní bouře, před kterou loď byla nucena prchat.
Pilgrim podle toho byl ještě dva tisíce mil vzdálen od pobřeží. Hnán prudkým větrem mohl tedy do deseti dnů dorazit na některé místo jihoamerického pobřeží.
Kromě toho se dalo doufat, jak to řekl Dick Sand, jakmile bude povětří příznivější, že bude možné napnout nějaké plachty.
Dick Sand v to aspoň doufal. Řekl sám sobě, že tento uragán, který už trval tolik dní, konečně vezme za své. A protože nyní když spatřil Velikonoční ostrov, přesně poznal pozici své lodi, měl odůvodněnou naději, že když se zase stane pánem své lodi, bude ji moci dopravit na bezpečné místo.

Ano! Zpozorování zmíněného osamělého ostrůvku uprostřed moře, ve kterém viděl zvláštní přízeň nebes, vrátilo Dicku Sandovi opět všechnu jeho důvěru, že plavba dobře skončí. Ačkoliv dosud závisel na rozmaru vichřice, kterou nemohl ovládat, přece už neplul jako slepý.

Ostatně Pilgrim, pevně stavěn a vystrojen, málo utrpěl strašnými útoky bouře. Ztratil jen vrcholovou plachtu a malou plachtu na předním stěžni. Tato ztráta se ale dala dobře nahradit. Ani krůpěj vody nevnikla do lodi spárami kostry paluby a lodní kostry, které byly dobře ucpány. Čerpadla byla v nejlepším stavu. Co se těchto věcí týče, nebylo tedy nutné se ničeho obávat.

Zbýval jen tento nekonečný uragán, jehož zběsilost nic, jak se zdálo, nemohlo zkrotit. Dick Sand mohl jen svou loď řídit tak, že vzdorovala bouři, ale nemohl rozkázat, aby se vítr zmírnil, aby se vlny utišily a aby se nebesa vyjasnila. Když byl na palubě „pánem po Bohu“, mimo palubu jediný Bůh řídil vítr a vlny.

XIII. KAPITOLA
Země! Země!

Přece však důvěra, kterou srdce Dicka Sanda bylo nepochybně naplněno, měla být aspoň částečně potvrzena.

Dne 27. března, rtuťový sloupek v barometru začal stoupat. Tento pohyb nebyl ani náhlý ani značný: jen několik čárek, ale barometr, jak se zdálo, stoupal stále. Bylo také patrné, že bouře ochabuje a i když i moře bylo pořád ještě neobyčejně vzduté, přece se mohlo poznat, že vítr, který se nyní lehce obrátil k západu, se zmírňuje.

Dick nemohl ještě myslet na to, aby napnul některé plachtoví. Vítr by strhal i nejmenší kus plachty. Ale Dick Sand doufal, že, než uplynou dvacet čtyři hodiny, bude moci aspoň napnout plachtu na trámu čelního stěžně.

Za noci skutečně vítr k porovnání k dosavadnímu stavu se zmírnil dost patrně, loď nebyla už tak zmítána údery vln, které stále hrozily, že ji vymknou z její spárů.

Cestující se opět objevovali na palubě. Nevydávali se už všanc nebezpečí, že by je prudká vlna, která by přeskočila na palubu, mohla spláchnout do moře...

Paní Weldonová byla první, která opustila svou kabinu, do které ji Dick Sand z opatrnosti po celou dobu trvání bouře odsoudil. Mluvila s mladým kapitánem, kterého téměř nadlidská vůle učinila způsobilým, aby vzdoroval tolikerému namáhání. Dick Sand byl nyní vyhublý a bledý, i když jeho pleť byla sluncem osmahlá. Mohlo se myslet, že je velice zesláblý nedostatkem spánku, který je v jeho věku tak nezbytný. Ale nikoliv! Jeho pevná tělesná povaha vzdorovala všemu. Snad jednoho dne draze zaplatí tuto dobu těžkých zkoušek! Ale teď nebyl čas, aby klesal únavou nebo se jí dal přemoci. Dick Sand si to sám všechno pomyslel a paní Weldonová shledala, že je stejně rázný a odhodlaný jako byl dřív.

A pak statečný Dick měl pevnou důvěru a důvěra si nedá poroučet, ona rozkazuje sama.

„Dicku, moje drahé dítě, můj kapitáne!“ pravila paní Weldonová, podávajíc mladému kapitánovi ruku.

„Ah, paní Weldonová,“ zvolal Dick Sand usmívaje se, „vy nejste poslušna rozkazů svého kapitána! Přicházíte opět na palubu, opouštíte svou kabinu, navzdory jeho... prosbám!“ „Ano, poslouchám tě,“ odpověděla paní Weldonová, „ale mám tušení, že bouře se uklidňuje ,nebo se brzy uklidní.“ „Skutečně se uklidňuje, paní Weldonová,“ odpověděl mladý kapitán. „Nemýlíte se! Barometr už od včerejška neklesá. Vítr se zmírnil a já doufám, že naše nejhorší utrpení minulo.“ „Kéž tě Bůh vyslyší, Dicku! Ach, ty jsi mnoho vytrpěl, mé ubohé dítě! Ty jsi zde vykonal...“ „Pouze svou povinnost, paní Weldonová!“ „Ale nyní konečně snad si budeš moci dopřát trochu odpočinku?“ „Odpočinku?“ odtušil mladý kapitán. „Nepotřebuji odpočinek, paní Weldonová! Díky Bohu, vede se mi zcela dobře, ostatně je zapotřebí, abych vydržel až do konce! Jmenovala jste mne kapitánem a já jím zůstanu do té chvíle, až všichni cestující Pilgrima budou v bezpečí.“ „Dicku,“ začala paní Weldonová, „můj manžel a já tobě nikdy nezapomeneme, co jsi vykonal.“ „Bůh všechno řídil,“ odvětil Dick Sand, „všechno!“ „Mé drahé dítě, opakuji ti, že svou mravní i tělesnou energií jsi se osvědčil jako celý muž, jako muž, který je hoden - jakmile skončíš své studie, což nebude dlouho trvat - aby velel lodi, která patří domu Jamese W. Weldona! Můj muž zajisté můj slib nezvrátí. Ty budeš naším kapitánem.“ „Já... já!...“ zvolal Dick Sand, jehož oči se zastřely slzami.

„Dicku!“ pokračovala paní Weldonová, „byl jsi už naším adoptovaným dítětem, nyní ale jsi naším skutečným synem, zachráncem své matky a svého bratříčka Jacka! Můj drahý Dicku, líbám tě jménem svého manžela a jménem svým jako našeho syna!“ Statečná paní chtěla objímajíc mladého kapitána vzdorovat svému pohnutí, ale nemohla se mu ubránit. Co se týče pocitů, které vířily v srdci Dicka Sanda, čí pero by je mohlo vylíčit! Ptal se, jestli může učinit více pro své dobrodince, než za ně obětovat život, a on na sebe předem přijímal všechny životní zkoušky, které mu ještě budoucnost přinese. Tento okamžik mu byl náhradou za všechny.

Po této rozmluvě se zdálo, že síly Dicka Sanda ještě vzrůstají. Kéž by jen vítr se stal konečně příznivějším, aby mohl kousek plachtoví napnout, pak by už neměl pochybnosti, že by loď dopravil do přístavu, kde by všichni konečně byli zachráněni.

Dne 29. se vítr opět trochu zmírnil a Dick Sand pomýšlel na to, napnout plachtu na předním stěžni a vrcholovou plachtu, aby urychlil chod Pilgrima a zabezpečil jeho směr.

„Vzhůru, Tome, vzhůru, přátelé!“ zvolal a vstoupil za svítání na palubu. „Pojďte! Dnes budou potřeba vaše paže!“ „Jsme připraveni, kapitáne Sande,“ odpověděl starý Tom.

„Připraveni ke všemu,“ doložil Herkules. „Za bouře nebylo nic na práci a já jsem začínal rezavět!“ „Mohl jsi foukat svými velkými ústy,“ mínil malý Jack. „Sázím se, že bys byl také tak silný, jako vítr.“ „To je pěkná myšlenka, Jacku!“ odvětil Dick Sand se smíchem. „Až budeme mít bezvětří, může nám Herkules foukat do plachet!“ „Jsem vždy k vašim službám, pane Dicku!“ prohlásil statný černoch a žertem nadmul své tváře jako obrovský Boreáš.

„Nyní přátelé," začal opět mladý kapitán, „připevníme náhradní plachtu, protože nám bouře strhala naši vrcholovou plachtu. Bude to snad těžká práce, ale musíme to udělat!" „Udělám to!" odvětil Akteon.

„Mohu vám pomáhat?" ptal se malý Jack, který měl vždy mnoho chuti k práci.

„Ano, Jacku," odpověděl mladý kapitán. „Ty se odebereš k řídidlu s naším přítelem Batem a budeš mu pomáhat při řízení lodi." Že byl malý Jack pyšný nad tím že byl jmenován pomocníkem kormidelníka na Pilgrimovi, není třeba dokazovat.

„A nyní do toho!" zvolal Dick Sand, „a ať se žádný z vás bez nutnosti nevydává do nebezpečí." Černoši, vedení mladým kapitánem, se pustili do práce. Upevnit novou vrcholovou plachtu nebylo bez obtíží pro Toma a jeho přátele.

Nejprve šlo o to, aby sbalená plachta byla vytažena a pak aby byla uvázána na ráhně.

Ale Dick Sand velel tak dobře a jeho rozkazy byly tak přesně vykonávány, že po práci hodinu trvající vrcholová plachta byla vyzdvižena, upevněna na ráhně, rozvinuta a napjata, ovšem prozatím v zúženém objemu.

Co se týče velké přední plachty a druhé třírohé plachty, které byly před bouří svinuty, nedalo jejich rozepnutí příliš mnoho práce, i když vítr silně vál.

Konečně toho dne v deset hodin ráno Pilgrim zase plul a měl napnutou přední, vrcholovou a třírohou plachtu.

Dick Sand z opatrnosti nechtěl napnout více plachtoví. Současné plachty zabezpečovaly, kdyby vítr nepovolil, Pilgrimovi rychlost dvou set mil ve čtyřiadvaceti hodinách, a větší nebylo zapotřebí, aby se dorazilo do deseti dnů k americkému pobřeží.

Mladý kapitán pocítil opravdové uspokojení, když se vrátil k řídidlu, zaujal tam opět své místo, nejdříve ovšem s poděkováním mistru Jackovi, pomocníkovi kormidelníka na Pilgrimovi. Nyní už nebyl vydán na milost a nemilost vlnám. Plavba se konala za příznivých podmínek. Jakou radost nad tím měl, pochopí všichni, kteří poněkud znají poměry na moři.

Následujícího dne se mraky pořád se stejnou rychlostí hnaly po obloze, ale bylo již vidět mezi nimi velké trhliny a mezery, kterými prorážely paprsky slunce na vodní hladinu. Pilgrim byl chvílemi celý krásně ozářen slunečním světlem. Oživující sluneční světlo je po takových dnech bouře a mraků vždy vítáno! Chvílemi se slunce ještě skrývalo za ohromnou spoustou výparů, které letěly na východ, potom se opět objevilo, aby znova zmizelo, ale celkem se povětří vyjasňovalo.

Lodní záklopky byly opět otevřeny, aby vnitřek lodi byl provětrán. Zdravý vzduch vnikal do podpalubí, do kabin na zádi i do ložnice mužstva na přídi. Sušeny byly také vlhké plachty, které na palubě byly rozloženy mezi stěžni. Na palubě bylo uklízeno. Dick Sand nechtěl, aby jeho loď dorazila do přístavu v nepořádném stavu. Aniž by mužstvo přetížil, chtěl je několik hodin denně zaměstnat tímto úklidem, aby se tak znenáhla vykonala celá práce.

Ačkoliv mladý kapitán už nemohl spouštět plavboměr do moře, přece už vtom měl dost cviku, aby podle brázdy, kterou loď nechává za sebou, odhadoval její rychlost. Nepochyboval už, že dříve než uplyne sedm dní spatří zemi, a toto mínění s ním sdílela paní Weldonová, když jí ukázal na mapě místo, kde asi loď právě pluje.

„Nuže, na jakém asi místě pobřeží přistaneme, milý Dicku," ptala se ho.

„Zde, paní Weldonová," odpověděl mladý kapitán a ukazoval na dlouhý pobřežní pruh, který se táhne od Peru k Chile. „Určitěji se nemohu vyslovit. Zde leží Velikonoční ostrov, který jsme nechali na západě za sebou, a podle stálého směru větru soudím že uvidíme zemi nejprve na východě. Je tam dost přístavů, kterých lze k zastávkám použít, ale do kterého se dostaneme, nemohu v této chvíli říci."

„Tedy, Dicku, ať je to kterýkoliv, každý přístav nám bude vítán!"

„Ano, paní Weldonová, najdete tam pak dost prostředků, abyste se mohla rychle a bezpečně odebrat do San Franciska. Plavební společnost na Tichém oceánu udržuje velmi dobře zorganizovanou službu na tomto pobřeží. Její parníky se dotýkají všech důležitých míst na pobřeží a bude pro vás snadnou věcí jednoho z nich použít k plavbě do San Franciska."

„Nehodláš tedy dopravit Pilgrima zpět až do San Franciska?" ptala se paní Weldonová.

„Ano, ale teprve až vy přistanete na pevné zemi, paní Weldonová.

Když si budeme moci opatřit důstojníka a mužstvo, složíme svůj náklad ve Valparaísu, jak to zamýšlel nebožtík kapitán Hull. Potom se vrátíme do našeho domova. Ale tím byste se příliš zdržela a ačkoliv mne to bude nemálo rmoutit, musím se od vás odloučil."

„Dobrá, Dicku," odvětila paní Weldonová. „Uvidíme, co se později stane. Ale teď mi řekni, jestli se bojíš nebezpečí, které nám může hrozit, až se budeme blížit k pobřeží?" „Ano, toho se skutečně můžeme obávat," odvětil Dick Sand, „ale stále doufám, že se setkáme v těch končinách s některou lodí, a já se tomu velice divím, že jsme dosud žádnou z nich nespatřili. Kdyby aspoň jediná plula kolem nás, dohodli bychom se s ní o tom, abychom věděli, kde vlastně jsme, což by nám nemálo prospělo při našem pozdějším přistání."

„Copak na tom pobřeží nejsou lodivodové?" ptala se paní Weldonová.

„Zajisté že tam jsou," odpověděl Dick Sand, „ale zdržují se blízko pobřeží. Bude tedy třeba, abychom pluli podél pobřeží."

„A co když je nepotkáme?" ptala se paní Weldonová, která chtěla vědět, jak se chce mladý kapitán zachovat vůči různým možnostem.

„V tom případě, paní Weldonová, zůstane-li počasí jasné a vítr příznivý, pokusím se plout blízko pobřeží, až bych našel vhodné útočiště, kdyby se ale vítr stal prudším, pak..."

„Pak?.. Co bys dělal pak, Dicku?" „Za současného stavu lodi," odvětil Dick Sand, „kdyby byl Pilgrim blízko země, nebylo by vůbec snadné dostat jej zase zpět na širé moře!"

„Co bys tedy udělal?" opakovala paní Weldonová.

„Byl bych nucen nechat loď plout k pobřeží," odtušil Dick Sand, jehož čelo se na chvíli zachmuřilo. „Ah, to by byla

krajní nezbytnost a dej Bůh, abychom se jí mohli vyhnout! Ale znovu vám opakuji, paní Weldonová, vzezření oblohy vzbuzuje důvěru a pak není možné, abychom nepotkali nějakou loď nebo člun lodivoda! Tedy zachovejte dobrou mysl! Naše loď pluje k zemi a zanedlouho ji uvidíme!“ Ano, pustit loď k pobřeží, to je poslední krajní prostředek, k němuž se i nejráznější námořník neodhodlá bez hrůzy! Také Dick Sand se nechtěl touto věcí zabývat, dokud měl trochu naděje, že se jí bude moci vyhnout.

Po několik dní byla povětrnost tak měnivá, že se mladý kapitán opět velmi znepokojoval. Vítr byl stále silný a jisté změny barometru označovaly, že se ještě stane silnějším. Dick Sand se opět sám sebe ptal, ne bez strachu, jestli zase nebude zapotřebí, aby plul bez plachet. Ale bylo pro něj velice důležité, aby aspoň zachoval vrcholovou plachtu, a proto se odhodlal ji ponechat, dokud by se nemusel obávat, že ji vichr strhne. Ale aby stěžně dobře držely, dal znova utáhnout zápory lanoví a ložiska stěžňů. Především bylo potřeba vyhnout se tomu, aby se stav lodi nezhoršil ztrátou stěžňů.

Jednou nebo dvakrát se bylo možné obávat, když barometr zase stoupal, že vítr se obrátí a že snad dokonce začne vát z východu. Bylo by pak nutné se mu při plavbě vyhýbat.

Nový strach se zmocnil Dicka Sanda. Co si měl počít, kdyby vál opačný vítr? Měl lavírovat? Následkem toho by bylo nové zpoždění a popřípadě by mohla loď být opět vržena na širé moře.

Naštěstí tyto obavy se neuskutečnily. Vítr, když se několik dní střídal a chvíli vál ze severu, chvíli z jihu, posléze se ustálil a vál ze západu. Ale pořád byl velmi prudký a otřásal silně stěžňovím.

Nastal den 5. dubna. Více než dva měsíce uplynuly od té doby, co Pilgrim opustil Nový Zéland. Nejprve vál protivítr a pak dlouhé bezvětří zdržovalo plavbu. Poté se dostavily příznivé podmínky, za kterých loď rychle mohla dorazit k zemi. Za bouře byla její rychlost podle všeho velmi značná. Dick Sand ji odhadoval nejméně na dvě stě mil denně! Proč tedy neviděli dosud pobřeží? Ustupovalo snad před Pilgrimem? To bylo naprosto nepochopitelné.

A přece dosud nebyla signalizována země, i když se černoši stále zdržovali na ráhnech ležatého stěžně.

Dick Sand se tam sám často vyšplhal. Tam maje dalekohled na očích snažil se spatřit stopy horstva. Pohoří And se zvedalo vysoko nad mořem. Bylo nutné tedy pátrat v oblacích po nějakém horském štítu, který by se vynořoval z výparů na obzoru.

Několikrát se dali Tom a jeho přátelé oklamat zdánlivými známkami, domnívajíce se, že je to blízká země. Ale byly to vždy jen podivné tvary mraků, které se v dálce podobaly pobřeží. Stávalo se, že tito dobrodružní lidé navzájem potvrzovali svá pozorování, ale po nějaké chvíli byli nuceni přiznat si sami, že to byl pouhý optický klam, jehož obětí se stali. Domnělá země se znenáhla rozptylovala a posléze se úplně ztratila.

Dne 6. dubna nebyla ale už žádná pochybnost možná.

Bylo osm hodin ráno. Dick Sand právě vstoupil na ležatý stěžeň.

V tomto okamžiku mlhy zhoustly, když se jich dotkly první sluneční paprsky, a obzor byl téměř úplně čistý.

A tu Dick Sand vykřikl slova, která už byla dávno očekávána:

„Země! Země zrovna před námi!“ Po tomto zvolání všichni vyběhli na palubu, malý Jack, zvědavý jako každé dítě jeho věku, paní Weldonová, jejíž utrpení mělo být skončeno přistáním, Tom a jeho přátelé, kteří doufali, že konečně opět vstoupí na americkou půdu, a bratranec Benedikt, který doufal, že si opatří novou bohatou sbírku jihoamerického hmyzu.

Jediný Negoro se neobjevil.

Každý pak spatřil, co Dick Sand viděl, jedni zcela určitě, druzí proto, protože tomu věřili. Ale mladý kapitán, který byl zvyklý pozorovat obzor na moři, poznával, že omyl není možný, a za hodinu poté každý musel uznat, že se nemýlil.

Ve vzdálenosti asi čtyř mil na východ se táhlo pobřeží nízké či aspoň se zdálo, že jím je. Nad tímto pobřežím se muselo zvedat pohoří And, ale pro mraky nebylo vidět jejich vrcholky.

Pilgrim plul rychle k pobřeží, které se táhlo do nedozírné dálky.

Po dvou hodinách bylo pobřeží už jen tři míle vzdáleno.

Na severovýchodu končilo pobřeží dost vysokým mysem. Na jihozápad se táhla země jako úzký cíp.

Několik stromů pokrývalo nevysoké pobřežní skály, které se ostře rýsovaly na obloze. Ale bylo patrné podle daného zeměpisného rázu tohoto pobřeží, že vysoké pohoří And tvoří jejich pozadí.

Ostatně nikde nebylo vidět lidské obydlí, ani přístav, ani ústí řeky, které by mohlo sloužit lodi za útočiště.

V této chvíli Pilgrim spěl přímo k zemi. Při omezeném plachtoví, které bylo napnuto při větru, jenž vál k pobřeží, nebylo možné, aby Dick Sand dal lodi jiný směr.

V popředí bylo vidět dlouhou řadu jespů, skalisek majících stejnou úroveň s hladinou, nad kterými moře kypělo bílou pěnou. Až do poloviny břehu bily vlny a podle všeho tam byl mohutný příboj.

Když se Dick Sand delší chvíli rozhlížel po pobřeží, vrátil se na zadní část paluby a aniž promluvil slovo, chopil se řídidla.

Vítr vál pořád ostřejší. Brigga-goeletta byla brzy už pouze míli vzdálena od břehu.

A tu Dick Sand zpozoroval malou zátoku, ke které ihned zamířil, ale než k ní mohl dorazit, musela loď proplout řadou jespů, mezi kterými bylo nesnadné najít dráhu. Z příboje bylo možné pozorovat, že skaliska jsou pod samou hladinou.

V tom okamžiku vyrazil Dingo, který až dosud pobíhal po palubě, prudce kupředu a začal žalostně výt. Zdálo se, jakoby pes poznával toto pobřeží, a jakoby jeho pud v něm probouzel bolestné vzpomínky. Nepochybně jej Negoro slyšel, proto také on vyšel z kuchyně a opřel se, jakoby nedbal přítomnosti obávaného psa, o zábradlí lodi.

Naštěstí pro něj Dingo, jehož vytí patřilo zemi, ke které se loď blížila, si ho ani nepovšiml.

Negoro se díval na prudké vlnobití, a jak se zdálo, nevzbuzovalo v něm strach. Paní Weldonové, která jej pozorovala, se zdálo, že se lehce začervenal a že rysy jeho tváře se na chvíli křečovitě sevřely.

Znal Negoro toto místo na pevnině, kam vítr Pilgrima uvrhl?

V tomto okamžiku Dick Sand opustil řídidlo a svěřil jej starému Tomovi. Ještě jednou se podíval na zátoku, která se pořád více otvírala. Potom řekl pevným hlasem:
„Paní Weldonová, nemám už naději, že najdeme spásonosné útočiště! Než uplyne půl hodiny přes všechno mé namáhání ocitne se Pilgrim na skaliskách. Musíme se přičinit, aby se na nich usadil. Nepovedu tedy tuto loď už do žádného přístavu. Jsem nucen ji obětovat, abych vás zachránil! Nemůžeme se ale rozpakovat, když jde o to, abyste byla buď vy nebo loď zachráněna!“
„Učinil jsi všechno, co na tobě záleželo, Dicku?“ ptala se paní Weldonová.
„Všechno,“ odpověděl mladý kapitán.
Hned byly tedy činěny přípravy pro případ uváznutí lodi na mělčině. Především byli paní Weldonová, malý Jack, bratranec Benedikt a Nan opatřeni záchrannými pásy. Dick Sand, Tom a ostatní černoši doufali, že jako obratní plavci se doplaví ke břehu, kdyby byli svrženi do moře.
Herkulovi byla svěřena péče o paní Weldonovou. Dick Sand si vzal na starost Jacka. Bratranec Benedikt, sám ostatně velice klidný, objevil se na palubě maje svou entomologickou torbu zavěšenou přes rameno. Mladý kapitán jej odporučil Batovi a Austinovi. Co se týče Negora bylo z jeho zvláštního klidu patrné, že nepotřebuje, aby mu někdo pomáhal.
Dick Sand dal ještě při své svrchované obezřelosti vynést deset beček, které obsahovaly velrybí tuk.
Tento olej se měl vylít na vodu ve chvíli, kdy by se Pilgrim ocitl ve vlnobití, aby tak moře bylo na chvíli utišeno, protože vodní prvky se olejem stávaly takřka kluzkými. Bylo očekáváno, že tímto způsobem se usnadní přeplutí skalisek.
Dick Sand nechtěl nic zanedbat, co by mohlo zabezpečit záchranu všech.
Když byla všechna potřebná opatření provedena, vrátil se mladý kapitán na své místo u kormidelního řídidla.
Pilgrim plul už jen asi pět set metrů od pobřeží a takřka se už dotýkal skalisek.
Jeho pravý bok se už stápěl v bílé pěně vlnobití. Každou chvíli Dick Sand očekával, že dno lodi narazí na skálu skrytou pod vodou.
Najednou Dick Sand zpozoroval, že barva vody je změněna a že mezi skalisky se táhne vodní dráha. Bylo zapotřebí do ní odvážně zabočit, aby se loď dostala co možná nejblíž k pobřeží.
Mladý kapitán se nerozpakoval. Otočil řídidlem a dostal loď do tohoto úzkého a křivolakého průplavu.
Ale v této úžině moře bylo vlnobití ještě zuřivější a vlny se vymršťovaly až na palubu.
Černoši postavení na přídi u beček očekávali rozkazy mladého kapitána.
„Vylijte olej! Vylijte olej!“ vykřikl Dick Sand.
Olej, který byl vylit na vlny okamžitě jako kouzlem, uklidnil moře, ale v nejbližším okamžiku se vzedmuly vlny ještě strašněji.
Pilgrim letěl po naolejovaných, kluzkých vlnách přímo ke břehu.
Náhle se udál náraz. Loď, která se pozvedla na strašné vlně, ocitla se na mělčině a její stěžňoví se překotilo, aniž naštěstí někoho poranilo.
Kostra Pilgrima byla při nárazu proražena a do otvoru valem vnikala voda. Ale břeh byl jen sto metrů vzdálen a řadou drobných černajících se skal byl přístup k němu dost snadný.
Po deseti minutách se ocitli všichni, kteří pluli na Pilgrimovi, na úpatí pobřežních skal.

XIV. KAPITOLA
Co dělat?

Po dlouhé plavbě, na kterou nejprve nepříznivě působilo bezvětří, ale která pak byla podporována větry ze severozápadu a jihozápadu - po plavbě, která trvala čtyřiasedmdesát dní - Pilgrim uvázl blízko pobřeží na skále!
Nicméně paní Weldonová a její přátelé děkovali Prozřetelnosti, že konečně byli v bezpečí. Skutečně to byla pevnina, kam je bouře zanesla, a nikoliv některý z těch smutných ostrovů Polynésie. Ale ať už byli na jakémkoliv místě Jižní Ameriky, jejich návratu domů, jak se zdálo, se už nestavěly do cesty vážnější překážky.
Pilgrim byl ovšem ztracen. Z lodi zbyla už jen bezcenná kostra, jejíž trosky zajisté vlnobití v několika hodinách rozmete. Nebylo možné z něho něco zachránit. Když se nemohl Dick Sand těšit, že svému loďaři vrátí loď neporušenou, aspoň ti, kteří na ní pluli, byli zdrávi a bez úrazu na pobřeží, které k nim zajisté bude pohostinné a mezi nimi byla i choť a dítě pana Jamese W. Weldona.
Na které části amerického pobřeží loď uvázla na mělčině - o této otázce by se mohlo dlouho pojednávat. Bylo to, jak Dick Sand předpokládal, na pobřeží Peru? Snad, protože věděl, když zpozoroval Velikonoční ostrov, že Pilgrim byl větrem a nepochybně i rovníkovými proudy unášen na severovýchod. Ze čtyřicátého třetího stupně šířky se mohl zcela dobře odchýlit až k patnáctému stupni.
Bylo tedy moc důležité co nejdříve zjistit místo na pobřeží, kde brigga-goeletta utrpěla pohromu: jestliže to bylo peruánské pobřeží, kde neschází přístavy, městečka a vesnice, museli brzy najít nějaké obydlené místo. Co se týče pobřeží, zdálo se být úplně pusté.
Byl to úzký, písčitý břeh, posetý černými balvany, které tvořily pobřežní skalnatou hráz střední výšky. Tato hráz byla podle všeho spadlými balvany velmi nepravidelně rozryta. Na některých místech usnadňovaly mírnější svahy přístup k vrcholu.
Na severu, asi čtvrt míle od místa, kde loď ztroskotala, bylo vidět ústí říčky, kterou zdálky nebylo možné zpozorovat. Nad jejími břehy visely četné „rhizophory“, jistý druh kořenovníků, které se podstatně lišily od sourodých rostlin v

Indii.

Nad skalnatou pobřežní hrází - což brzy zjistili - se zvedal hustý les, jehož spousty zeleně se táhly daleko až k horám v pozadí. Kdyby byl bratranec Benedikt botanikem, co stromů, pro něj zcela nových, by vzbudilo jeho obdiv!

Zde bylo vidět vysoké baobaby, o kterých se mylně vypravuje, že dosahují neobyčejně dlouhého věku - jejich kůra se podobá egyptskému syenitu, byly zde platany, bílé borovice, tamariny, pepřovníky zvláštního druhu a sta jiných rostlin, které Američan není zvyklý vidět v severních částech Nového světa.

Ale velmi zvláštní věcí bylo, že mezi všemi těmi druhy lesního stromoví nebylo vidět ani jediný druh četné rodiny palem, které čítají na tisíc druhů, rozšířených ve velkém množství téměř po celém povrchu země.

Nad pobřežím poletoval velký počet ptáků hlučně skřehotajících, kteří patřili většinou různým druhům vlaštovek, měli černé peří s odleskem modré ocele, ale na týle byli světle kaštanové barvy. Tu a tam se zvedalo do vzduchu také několik koroptví, které měly nahé krčky a byly šedivé barvy.

Paní Weldonová a Dick Sand zpozorovali, že všichni tito ptáci se nezdají být příliš plachými. Mohli se k nim přiblížit, aniž by je polekali. Copak se ještě nenaučili bát se přítomnosti člověka a bylo tohle pobřeží tak opuštěno, že dosud ještě nikdy nezahlaholil výstřel pušky na těchto místech?

Pod pobřežními skalisky se rozvážně procházeli pelikáni, patřící k druhu „pelikánů menších“, kteří vakovitý otvor pod spodní čelistí naplňují malými rybami.

Několik racků, přilétajících ze širokého moře, kroužilo kolem Pilgrima.

Ptáci tedy byli, jak se zdálo, jedinými živými obyvateli, kteří navštěvovali tuto část pobřeží - nepočítaje k tomu množství zajímavého hmyzu, který bratranec Benedikt zajisté dovede objevit. Ale ačkoliv malý Jack navrhoval, aby se Dick Sand zeptal zvířat po jméně země, nebylo možné tak učinit a bylo nutné obrátit se na některého domorodce, aby to bylo zjištěno.

Ale bohužel zde nebyl žádný domorodec, nebo aspoň nebylo žádného dosud vidět. Žádné obydlí, chatrč nebo domek nebylo možné spatřit ani na severu, ani podél pobřežní hráze, ani na jihu, ani konečně ve vyšších částech skal uprostřed stromů hustého lesa. Nikde také nevystupoval do vzduchu kouř. Žádná známka, žádná stopa lidské nohy neprozrazovala, že by tuto část pevniny navštívila nějaká lidská bytost.

Dick Sand tím byl trochu znepokojen.

„Kde jsme? Kde můžeme být?“ ptal se sám sebe. „Copak by zde nikdo nebyl, s kým bychom se mohli dorozumět?“ Skutečně zde nebyl nikdo, protože kdyby se nějaký domorodec blížil, Dingo by jej zvětřil a štěkotem by na něj upozornil. Pes ale pobíhal na pobřeží, čichaje k zemi, maje svislý ocas, kňučel a choval se podivně, ale ničím nenaznačoval, že by se blížil nějaký člověk nebo zvíře.

„Dicku, podívej se na Dinga!“ řekla paní Weldonová.

„Ano, chová se divně!“ odpověděl mladý kapitán. „Jak se zdá, hledá nějakou stopu.“ „To je opravdu divné!“ pronesla paní Weldonová.

„Co dělá Negoro?“ ptala se po chvíli.

„Dělá totéž, co dělá Dingo,“ odpověděl Dick Sand. „Chodí sem tam... Ovšem, zde je úplně volný. Nemám právo mu rozkazovat. Jeho služba skončila ztroskotáním Pilgrima.“ A skutečně Negoro pobíhal po pobřeží, obracel se, rozhlížel se po břehu a skalách, jako člověk, který chce osvěžit své vzpomínky a zjistit své domněnky. Znal tedy tuto krajinu? Nepochybně by odepřel každou odpověď na tuto otázku, kdyby se mu položila. Nejlepší tedy bylo nezabývat se už jeho osobou, která byla tak málo přístupná. Dick Sand jej zanedlouho viděl, jak zamířil k břehu říčky, ale když pak Negoro zmizel za skalami, už na něj nemyslel.

Dingo sice za štěkal, když kuchař kráčel po úzkém břehu, ale brzy poté i on umlkl.

Nyní bylo zapotřebí myslet jen na to skutečně nejnaléhavější. A nejnutnějším bylo, aby našli nějaký úkryt, kde by si mohli odpočinout a něco pojíst. Pak se chtěli poradit a rozhodnout o tom, co je nutné udělat.

O potraviny nebyla nouze. Nemluvě o pomoci, kterou by poskytla země sama, lodní spižírna se dobrovolně vyprazdňovala ve prospěch trosečníků. Příboj vyvrhl tu a jinde mezi skaliska množství různých předmětů z lodi, které při odlivu vystupovaly z mořské pěny. Tomovi a jeho přátelům se podařilo takto několik beček sucharů a mnoho krabic výživných konzerva sušeného masa zachránit. Protože mořská voda ještě nic nepoškodila, byla výživa malé čety zabezpečena po nějaký čas, kterého bylo třeba, než by dorazili do nějakého městečka nebo vesnice. Z této stránky nebyly tedy obavy, že by trosečníci mohli trpět nedostatkem. Různé zbytky z lodi byly tedy ihned doneseny na bezpečné místo, aby je moře za přílivu nemohlo ohrožovat.

Rovněž nescházela pitná voda. Dick Sand vyslal Herkula, aby přinesl trochu vody z malé říčky. A obrovský černoch hned poté donesl na svém rameni velkou bečku, která byla naplněna čistou vodou a která se při odlivu velmi dobře hodila k pití.

Kdyby bylo nutné zapálit dříví, bylo kolem množství suchého paliva a kořeny starých kořenovníků by také opatřily dostatek topiva.

Starý Tom jako náruživý kuřák si uschoval v neprodyšně uzavřené krabici tolik zápalné hubky, že by každou chvíli mohl rozdělat oheň, i kdyby měl k přikládání jen křemeny ležící na pobřeží.

Zbývalo tedy už jen, aby malá četa našla vhodný úkryt pro případ, že by se uznalo za potřebné odpočinout si na břehu jednu noc, než by se vydali na další pouť.

Ale podívejme, malému Jackovi se podařilo najít takovouto ložnici. Pobíhaje podél skalní stěny, zpozoroval za skálou pěkně vyhloubenou, prázdnou jeskyni, jaké moře znenáhla vyrývá a vydlabává, když za bouře jeho vlny mocně bijí o pobřežní skály.

Dítě bylo jeskyní uvedeno do vytržení. Vyrážející radostné výkřiky přivolalo svou matku a vítězoslavně ukazovalo na svůj objev.

„Výborně, Jacku!“ prohlásila paní Weldonová.

„Kdybychom byli jako Robinson Crusoe odsouzeni delší dobu žít na tomto pobřeží, neopomněli bychom dát této jeskyni tvé jméno!“ Jeskyně byla deset až dvanáct stop hluboká a rovněž tak široká, ale v očích malého Jacka se zdála být obrovskou jeskyní. Každým způsobem postačovalo, aby trosečníkům poskytla přístřeší, a byla jak paní Weldonová a Nan zjistily - úplně suchá. Byla ještě první čtvrt měsíce, a nebylo tedy třeba se obávat, že by příliv dosáhl k úpatí skály a tím méně k jeskyni samotné. Nescházelo tedy už nic pro odpočinek na několik hodin.

Po deseti minutách se všichni utábořili na suché trávě, kterou černoši přinesli do jeskyně. Sám Negoro uznal za nutné připojit se opět k malé četě a vzít podíl na společném jídle. Nepochybně uznal, že není příliš lákavé, aby se ubíral sám hustým lesem podél křivolakého břehu říčky.

Byla jedna hodina odpoledne. Hostina se skládala z masitých konzerv, sucharů a pitné vody, do které bylo smícháno několik kapek rumu, jehož Bat malý soudek zachránil.

Ale i když se Negoro jídla zúčastnil, přece se nevmísil do rozmluvy, při které bylo pojednáváno o opatřeních, které stav trosečníků vyžadoval. Aniž pohnul brvou, naslouchal všem pozorně a zapamatoval si, co slyšel, chtěje z toho nepochybně pro sebe těžit.

V té době byl Dingo, na kterého rovněž nebylo zapomenuto, před jeskyní na stráži. Malá četa mohla být proto klidná. Žádná bytost by se nemohla na břehu ukázat, aby ji věrné zvíře neohlásilo štěkotem.

Paní Weldonová, držíc v náručí malého Jacka, který znenáhla usínal, se ujala slova.

„Dicku, můj příteli,“ pravila, „jménem nás všech vyslovuji ti svůj dík za oddanost, jakou jsi nám až dosud osvědčil. Ale i teď jí ještě nezbytně potřebujeme. Buď naším vůdcem na zemi, jako jsi byl naším kapitánem na moři. Máme k tobě úplnou důvěru. Mluv tedy! Co je zapotřebí dělat?“ Paní Weldonová, stará Nan, Tom a jeho přátelé, všichni upřeli své zraky na mladého kapitána. Sám Negoro se na něj díval velice pozorně. Patrně jej velice zajímalo, co Dick Sand odpoví.

Dick Sand chvíli přemýšlel, načež řekl:

„Paní Weldonová, především je důležité, abychom se dozvěděli, kde jsme. Myslím, že naše loď mohla být zahnána jen k té části amerického pobřeží, které tvoří peruánský břeh. Vítr a proudy ji mohly zcela dobře zanést až na tuto šířku. Ale na otázku, jestli jsme skutečně v nějaké provincii jižního Peru, totiž v části nejméně obydlené a hraničící s pampami, mohu odpovědět jen: snad. Vzhledem k tomu, že tato končina je pustá a málo navštěvována lidmi, myslím si to tím spíše. V tom případě můžeme být dost vzdáleni od nejbližšího městečka a to by bylo velmi nepříjemné.“

„Nuže, co naplat?“ opětovala paní Weldonová. „Musíme přemýšlet o tom, co si máme počít.“ „Myslím,“ pokračoval Dick Sand, „že bychom neměli tento úkryt opouštět, dokud bychom nezjistili, kde jsme. Zítra po pořádném odpočinku se mohou vydat dva z nás na cestu, abychom zjistili, kam se máme ubírat. Aniž by se příliš vzdalovali, pokusí se, aby se setkali s nějakými domorodci, kterých by se mohli zeptat, kde jsme se ocitli. Pak se vrátí sem. Není možné, aby v okruhu deseti až dvanácti mil se s nikým nesetkali.“ „My bychom se měli odloučit?“ pravila paní Weldonová.

„To se mi zdá být nezbytné,“ odpověděl mladý kapitán. „Kdybychom se nic nedozvěděli a kdyby tato končina byla úplně opuštěna, pak by bylo nutné, abychom přemýšleli o jiném vyváznutí odtud.“ „A kdo půjde na výzvědy?“ ptala se paní Weldonová, když chvíli přemýšlela.

„To je třeba rozhodnout,“ odvětil Dick Sand. „V každém případě myslím, že vy, paní Weldonová, Jack, pan Benedikt a Nan nesmíte jeskyni opustit. Bat, Herkules, Akteon a Austin zůstanou při vás, zatímco Tom a já se vydáme na cestu. - Negoro zde nepochybně rovněž raději zůstane?“ doložil Dick Sand, a podíval se na lodního kuchaře.

„Je to pravděpodobné,“ odpověděl Negoro, který se nechtěl předem k ničemu zavazovat.

„Dinga si vezmeme s sebou,“ pokračoval mladý kapitán. „Při našem pátrání nám může být užitečný.“ Dingo, který zaslechl své jméno, objevil se u vchodu do jeskyně a krátkým zaštěkáním schvaloval, jak se zdálo, návrhy Dicka Sanda.

Zatímco mladý kapitán vykládal svůj návrh, paní Weldonová se zahloubala do svých myšlenek. Její odpor proti sebekratší rozluce byl zajisté velmi odůvodněn. Bylo možné, že se indiánské kmeny, které pobřeží navštěvují buď ze severu nebo jihu, dozvěděly o ztroskotání lodi, a v případě, že by se dostavilo několik pobřežních lupičů, jestli by nebylo lepší, aby všichni trosečníci zůstali pohromadě k odražení jejich útoku?

Tato námitka, kterou učinila Dickovi Sandovi, zasluhovala zajisté uvážení.

Ale Dick Sand ji vyvrátil když poukázal, že tamější Indiáni nesmějí být ztotožňováni s divochy Afriky nebo Polynésie a že z jejich strany trosečníkům nehrozí nebezpečí. Naproti tomu by se vydávali všanc velikým svízelům, kdyby se chtěli nazdařbůh vydat na cestu, aniž by věděli, k jaké jihoamerické provincii tato končina přináleží a v jaké vzdálenosti najdou nejbližší lidská obydlí. Chvilkové odloučení má snad své nepříjemnosti, ale jsou v každém případě menší, než pochod naslepo lesem, který, jak se zdá, se táhne až k úpatí hor.

„Ostatně,“ opakoval Dick Sand trvaje při svém záměru, „nemohu připustit, aby toto odloučení trvalo dlouho, tedy ujišťuji, že bude zcela krátké. Kdybychom Tom a já do dvou dnů nenašli ani obydlí ani domorodce, vrátíme se sem do jeskyně. Ale to je příliš nepravděpodobné, a já myslím, že neurazíme ani dvacet mil do nitra země, abychom se nedozvěděli,jaká je naše zeměpisná situace. Mohl jsem se zmýlit ve svém odhadování, protože mi scházely všechny astronomické pomůcky, a je možné, že se nacházíme na vyšší nebo nižší šířce.“ „Ano... máš zajisté pravdu, mé dítě!“ prohlásila paní Weldonová, která se stala velice úzkostlivou.

„A co soudíte vy, pane Benedikte, o mém návrhu?“ ptal se Dick Sand.

„Já?..“ odpověděl bratranec Benedikt.

„Ano, jaké je vaše mínění?“ „Nemám žádné mínění,“ odpověděl bratranec Benedikt. „Považuji všechno za dobré, co se navrhuje, a udělám vše, co bude žádáno.

Chcete, abych zde zůstal den nebo dva? Nemám nic proti tomu a užiji svého času k tomu, abych toto pobřeží prozkoumal z čistě entomologického stanoviska.“ „Jednej tedy, jak chceš,“ pravila paní Weldonová k Dickovi. „My zůstaneme a ty se vydej na cestu se starým Tomem.“ „Ujednáno,“ pravil bratranec Benedikt s největším klidem. „Zatím

učiním svou návštěvu hmyzu zdejšího okolí.“ „Ale nevzdalujte se příliš, pane Benedikte,“ řekl mladý kapitán.
„To vám velmi důtklivě doporučujeme!“
„Buď bez starosti, milý chlapče.“
„A nepřinášejte sem mnoho moskytů!“ doložil starý Tom.
Po několika okamžicích entomolog maje svou draho cennou plechovou torbu zavěšenou přes rameno opustil jeskyni.
Téměř současně vyšel také Negoro. Zdálo se, jakoby tento člověk měl ve zvyku zabývat se jedině sám sebou. Ale zatímco bratranec Benedikt vylezl po svahu skalnatého břehu, aby na pokraji lesa sbíral hmyz, Negoro se vrátil k říčce, a vzdaloval se volným krokem až zmizel podruhé na jejím břehu.
Jack dosud spal. Paní Weldonová jej položila staré Nan do klína a sestoupila k moři. Dick Sand a jeho přátelé ji následovali. Šlo o to, jestli by se při současném stavu moře nemohli dostat ke kostře Pilgrima, kde se nalézalo ještě mnoho předmětů, které by mohly být malé četě na prospěch.
Skaliska, na kterých brigga-goeletta uvázla, byla bez vody. Uprostřed trosek různého druhu se zvedala kostra lodi, kterou vlny dosud i za odlivu zčásti pokrývaly. Dick Sand se tomu nedivil, protože věděl, že příliv moře je na americkém pobřeží Tichého oceánu jen střední síly, ale tento zjev se vysvětloval také tím, že vítr dosud silně vál k pobřeží.
Když paní Weldonová a její přátelé opět spatřili svou loď, nemohli se ubránit trapnému dojmu. Zde tedy prožili tolik strastných dnů, zde zakusili tolikeré utrpení a protivenství! Pohled na ubohou loď napůl rozbitou, stěžňů i plachet zbavenou, která ležela na boku jako bez života, jim bolestně svíral srdce.
Ale museli vniknout do lodní kostry, než by ji moře úplně zničilo.
Dick Sand a černoši se snadno dostali na palubu po lanech, která visela z boku Pilgrima. Zatímco Tom, Herkules, Bat a Austin se zabývali tím, aby z lodní zásobárny vše, co se jim zdálo být užitečné - potraviny i nápoje - odnášeli, odebral se Dick Sand do kapitánovy kabiny. Naštěstí voda ještě do této části lodi nevnikla, protože zadní část lodi při uváznutí na mělčině se pozvedla do výše.
Dick Sand tam našel čtyři pušky - výborné remingtonky z továrny Purdey & spol. - navíc asi sto nábojů, pečlivě uložených v nábojnicích. To stačilo, aby se malá četa ozbrojila a aby popřípadě mohla na cestě vzdorovat útokům Indiánů.
Mladý kapitán s sebou také vzal kapesní svítilnu, ale lodní mapy, které zůstaly na přídi, byly už vodou poškozeny a nebyly už k potřebě.
Ve zbrojnici Pilgrima bylo nalezeno množství dobrých nožů, kterých se užívalo při stahování velryb. Dick Sand z nich vybral šest, aby doplnil výzbroj svých průvodců, a neopomněl také s sebou vzít dětskou pušku, která patřila Jackovi.
Co se týče ostatních předmětů, byly buď už vlnami smeteny nebo vodou zkaženy, anebo se jich už nemohlo použít. Ostatně nebylo také radno příliš se přetížit nákladem pro cestu, která mohla trvat jen několik dní. Potravinami, zbraněmi, střelivem byli v dostatečném množství zásobeni. Upozorněn paní Weldonovou, nezapomněl Dick Sand vzít s sebou všechny peníze, které našel na palubě. Bylo to ale jen asi pět set dolarů.
To bylo opravdu málo! Paní Weldonová s sebou měla mnohem větší sumu peněz, ale Dick Sand je už nemohl najít.
Někdo tedy už byl na vraku. Kdo jiný by to mohl být než Negoro, který vnikl do lodi a drzou rukou sáhl na peníze kapitána Hulla a paní Weldonové? Ne, nemohl to být nikdo jiný. Bylo zcela jisté, že nikdo jiný z toho zločinu nemohl být podezříván. Přece ale Dick Sand chvíli váhal. Soudil z Negorova chování, že se lze všeho zlého nadít od tohoto zamlklého člověka, kterému utrpení jiných dovedlo vyloudit jen úsměv na tváři! Ano, Negoro byl zlý, zlomyslný člověk, ale z toho se ještě nemohlo soudit, že by byl také zločincem. Dobrodušný Dick Sand se vzpíral této domněnce. Ale podezření se nedalo uvalit na někoho jiného. Stateční, věrní černoši neopustili ani na chvíli jeskyni, zatímco Negoro bloudil stále po břehu. On mohl být jediným viníkem! Dick Sand se proto rozhodl, že se Negora přímo zeptá, až se vrátí, a že dá popřípadě jeho oděv prohlédnout. Chtěl zcela určitě vědět, jestli je jeho podezření odůvodněno nebo ne.
Slunce se sklánělo k obzoru. V té době nepřekročilo ještě rovník, aby přinášelo větší množství tepla a světla severní polovinou, ale už se blížilo. Nyní padalo téměř kolmo na kruhovou čáru, kde se obloha a moře dotýkaly. Večerní šero trvalo jen zcela krátce a rychle nadešla úplná temnota, jejíž pozorování utvrdilo mladého kapitána v myšlence, že se dostali na břeh mezi obratníkem Kozoroha a rovníkem.
Paní Weldonová, Dick Sand a černoši se vrátili do jeskyně, kde chtěli několik hodin odpočívat.
„Noc bude zase dnes drsná,“ podotknul Tom ukazuje na oblohu pokrytou hustými mračny.
„Ano,“ odvětil Dick Sand, „vítr zase bude velmi silný. Ale pro nás to už nemá význam. Naše ubohá loď je už tak jako tak ztracena a nám bouře neublíží!“ „Děj se vůle Boží!“ řekla paní Weldonová.
Potom bylo ujednáno, že za noci, která bude velmi tmavá, černoši jeden za druhým budou na stráži u vchodu do jeskyně. Kromě toho bylo spoléháno na Dinga, který byl bedlivým strážcem.
Tu ale bylo zpozorováno, že se bratranec Benedikt ještě nevrátil.
Herkules na něj zahřměl svými obrovskými plícemi a skoro ihned poté bylo vidět, že entomolog letí ze svahu, jakoby si chtěl zlámat vaz.
Bratranec Benedikt byl v pravém slova smyslu zuřivý. V lese nenašel jediný exemplář, který by zasluhoval, aby byl vřazen do jeho sbírky. Štírů, stonožek a jiných myriapodů tam bylo tolik, kolik by si jich přál, ano, ještě více! Ale jak známo, bratranec Benedikt se nezabýval mnohonožkami.
„To skutečně nestojí na namáhání,“ doložil, „člověk pluje pět nebo šest tisíc mil, vzdoruje bouři, dá se vyhodit na pobřeží a pak se nesetká ani s jedinou americkou šestinožkou, která by sloužila za ozdobu entomologického muzea! Ne! To nestálo opravdu za tolik namáhání!“ Jako závěr celé své řeči žádal bratranec Benedikt, aby ihned všichni tuto krajinu opustili. Nechtěl ani o hodinu déle zůstat na tomto nenáviděném pobřeží.
Paní Weldonová chtěla uspokojit toto velké dítě. Mínila, že snad zítra bude šťastnější, a všichni se už uvelebili v

jeskyni, aby spali až do svítání, když Tom upozornil na to, že Negoro se dosud nevrátil, ačkoliv nastávala noc.
„Kde by mohl být?“ ptala se paní Weldonová.
„Co na tom záleží!“ mínil Bat.
„Naopak, na tom mnoho záleží,“ odpověděla paní Weldonová. „Byla bych tomu velmi ráda, kdyby byl tento člověk u nás.“ „Paní Weldonová má pravdu,“ řekl Dick Sand, „ale když se dobrovolně naší společnosti vyhýbá, nevím, čím bychom ho donutili, aby zůstal při nás. Kdo ví, jestli nemá důvody, aby se nám vyhnul, a to jednou a provždy!“ Potom paní Weldonovou vzal stranou a odhalil jí Dick Sand své podezření. Byl nemálo udiven, že ona s ním úplně souhlasí. Jen v jediné věci se jejich mínění lišilo.
„Jestli se Negoro vrátí,“ řekla paní Weldonová, „pak zajisté svou kořist už ukryl na bezpečném místě. Podle mého názoru uděláme nejlépe, nemohouce ho usvědčit, když budeme tajit své podezření a když ho necháme domnívat se, že jsme se dali napálit.“ Paní Weldonová měla pravdu a také Dick Sand to uznal.
Černoši několikrát Negora volali... On se však neozval. Buď byl už příliš daleko, takže nemohl nic slyšet, anebo se už nechtěl mezi ně vrátit.
Černoši toho nijak nelitovali, že byli zbaveni jeho nevlídné tváře, ale nicméně paní Weldonová měla pravdu, že vzdálen od nich jim byl nebezpečnější, než když byl u nich. A pak jak se mělo vysvětlit, že Negoro se raději potuluje v neznámé končině, než by odpočíval v jeskyni? Nebo snad zabloudil a marně hledá jeskyni v noční temnotě?
Paní Weldonová a Dick Sand nevěděli, co si o tom mají myslet.
Ale ať již tomu bylo jakkoliv, kvůli tomu, aby očekávali Negora, se nemohli vzdávat odpočinku, který všichni nezbytně potřebovali.
V tu chvíli pes, který pobíhal po břehu, silně zaštěkal. „Dingo něco větří,“ pravila paní Weldonová.
„Musíme to zjistit,“ odpověděl mladý kapitán. „Snad je to Negoro, který se přece vrací.“ Herkules, Bat, Austin a Dick Sand se odebrali směrem k ústí říčky.
Ale když došli k jejímu břehu, nic neviděli a neslyšeli. Také Dingo umlkl.
Dick Sand a černoši se vrátili do jeskyně.
Nocleh byl upraven, pokud to vůbec bylo možné. Černoši mezi sebou vyjednali, v jakém pořadí budou konat hlídku.
Ale paní Weldonová, znepokojena, nemohla usnout. Země, po které tak toužebně prahla, neposkytovala to, v co doufala, totiž bezpečí pro její družinu a odpočinek pro ni.

XV. KAPITOLA
Harris

Následujícího dne, 7. dubna, spatřil Austin, který byl za svítání na stráži, že Dingo štěkaje hnal se k říčce. Skoro ihned poté vyšli paní Weldonová, Dick Sand a černoši z jeskyně.
Něco se patrně dělo.
„Dingo zvětřil nějakou živou bytost, člověka nebo zvíře,“ pravil mladý kapitán.
„Negoro to ale není,“ mínil starý Tom, ‚jinak by Dingo štěkal zuřivěji.“ „Jestliže to není Negoro, kdo by to tedy byl?“ ptala se paní Weldonová a významně se podívala na Dicka Sanda, „a když to není on, kdo to tedy je?“ „To se ihned dozvíme, paní Weldonová,“ odpověděl mladý kapitán.
Potom se obrátil k Batovi, Austinovi a Herkulovi, a řekl:
„Ozbrojte se, přátelé, a pojďte!“ Každý z černochů si vzal pušku a nůž, což rovněž učinil Dick. Když pušky nabili, zamířili všichni čtyři k břehu říčky.
Paní Weldonová, Tom a Akteon stanuli u vchodu do jeskyně, ve které zůstali jen malý Jack a Nan.
Slunce vyšlo. Jeho paprsky, které zachycovaly vysoké hory na východě, nepadaly přímo na pobřežní skály, ale až k západnímu obzoru se moře lesklo ranními červánky.
Dick Sand a jeho průvodci postupovali podél pobřeží až k zátočině, která vedla k ústí řeky.
Tam stál Dingo nepohnutě a pořád ještě štěkal. Bylo patrné, že viděl nebo větřil nějakého domorodce.
A skutečně tentokrát jeho štěkot nepatřil Negorovi, jeho nepříteli z paluby, kterého pes nemohl vystát.
Nějaký muž sestupoval v té chvíli z posledního skalního svahu. Kráčel velice opatrně k břehu a snažil se důvěrnými posunky Dinga upokojit. Nedbaje příliš vzteku silného zvířete, přibližoval se muž k družině.
„To není Negoro!“ řekl Herkules.
„Nemůžeme při výměně nic ztratit!“ odpověděl Bat.
„Zajisté ne,“ potvrzoval mladý kapitán. „To je podle všeho domorodec, který nás ušetří jinak nezbytné rozluky. Budeme tedy konečně přesně vědět, kde jsme!“ A všichni čtyři, kteří přehodili pušky přes ramena, spěchali vstříc neznámému.
Muž který se blížil, nejprve, když je spatřil, se tvářil, jakoby byl nesmírně překvapen. Nebylo pochyb, že neočekával, že by v této části pobřeží se setkal s cizinci. Patrně také ještě nezpozoroval vrak Pilgrima, čímž by si přítomnost trosečníků zcela přirozeně vysvětlil.
Ostatně příboj za noci dokončil dílo zkázy na kostře lodi, ze které zbyly už jen trosky, které moře sem tam pohazovalo.
V prvním okamžiku se chtěl neznámý obrátit, když viděl, že k němu jdou čtyři ozbrojení muži. Nesl pušku zavěšenou přes rameno a rychle ji uchopil do ruky, ale pak ji zase zavěsil přes rameno.
Dick Sand udělal přátelský posunek, kterému neznámý podle všeho porozuměl, protože po nějaké chvíli váhání kráčel dále kupředu.
Dick Sand si ho nyní mohl prohlédnout.

Byl to silný muž, nanejvýš čtyřicetiletý, bystrého zraku a vlasů i prošedivělých vousů, osmahlé tváře, jako člověk, který stále žije na vzduchu, v lese nebo v polích. Oděn byl do kabátu z vydělávané kůže a na hlavě měl širák, na nohou kožené boty, které mu sahaly až po kolena a na jejichž opatcích byly připevněny ostruhy s velkými vroubkovanými kolečky.

Dick Sand nejprve poznal, a bylo tomu skutečně tak, že před sebou nemá jednoho z těch Indiánů, kteří žijí v pampách, ale jednoho z těch dobrodruhů, cizího původu, kteří často vzbuzují málo důvěry a kteří se potulují po těchto vzdálených končinách. Jeho dosti hranatá postava a trochu ryšavých chloupků v jeho vousech prozrazovalo, že neznámý by mohl být anglosaského původu. Jisté ale bylo, že to nebyl ani Indián ani Španěl.

Tato domněnka byla potvrzena tím, když jej Jack oslovil anglicky:

„Buďte nám vítán!“ Cizinec odvětil stejným jazykem a bez cizího přízvuku ve výslovnosti.

Na černochy jen pokývl rukou, aniž je oslovil.

„Jste Angličan?“ ptal se Dicka Sanda.

„Buďte vítán také vy, mladý příteli,“ pravil neznámý, a když přistoupil k mladému kapitánovi, stiskl mu ruku.

„Američan,“ odvětil Dick Sand.

„Z jihu?“ „Ze severu.“ Tato odpověď, jak se zdálo, se zamlouvala neznámému, který ještě jednou potřásl rukou mladému kapitánovi a to silněji, jak to Američané mají ve zvyku.

„A mohl bych se dozvědět, mladý příteli,“ ptal se dále, ‚jak jste se ocitli na tomto pobřeží?“ Ale v tom okamžiku, aniž očekával, co mu mladý kapitán odpoví, neznámý smekl svůj klobouk a pozdravil.

Paní Weldonová se totiž sama odebrala ke břehu říčky a stála před cizincem.

Ona sama odpověděla na jeho otázku.

„Pane,“ pravila, „jsme trosečníci, jejichž loď se rozbila o zdejší skaliska! „ Přes tvář neznámého přeletěl výraz soucitu, zatímco jeho oči hledaly loď, která uvázla na mělčině.

„Nezbylo z ní už nic!“ doložil mladý kapitán. „Příboj za noci dokončil na vraku své zhoubné dílo.“ „Naši první otázkou k vám je,“ pravila paní Weldonová, „abyste nám řekl, kde vlastně jsme.“ „Jste na pobřeží Jižní Ameriky,“ odpověděl neznámý, který, jak se zdálo, byl překvapen touto otázkou. „Mohli jste mít o tom nějaké pochybnosti.“

„Ano, pane, protože bouře nás mohla zanést na místo, které jsem určitě nemohl zjistit,“ odvětil Dick Sand. „Ale prosím vás, řekněte mi přesněji, kde jsme. Myslím, že na pobřeží Peru?“

„Ne, mladý příteli, nikoliv! Trochu více na jihu. Vaše loď ztroskotala na pobřeží Bolívie.“ „Ah tak!“ divil se Dick Sand.

„A nacházíte se v jižní části Bolívie, která sousedí s Chile.“ „Jak se jmenuje tento výběžek?“ ptal se Dick Sand ukazuje na severní předhoří.

„Jak se jmenuje,“ odvětil neznámý, „vám nemohu říci, znám sice vnitřek země dobře, protože jsem ji často procestoval, ale na tomto pobřeží jsem dnes poprvé.“ Dick Sand přemýšlelo tom, co se dozvěděl. Divil se jen z poloviny tomu, co slyšel, protože jeho počty mohly a musely jej oklamat, pokud se týkaly mořských proudů, ale jeho omyl nebyl příliš veliký. Domníval se, že je to mezi dvacátým sedmým a třicátým rovnoběžníkem, jak to soudil podle polohy Velikonočního ostrova, a zatím to tedy bylo na dvacátém pátém rovnoběžníku, na kterém loď ztroskotala. Pilgrim se tedy odchýlil poměrně dost slabě při tak dlouhé plavbě, od své dráhy.

Ostatně nic ho neopravňovalo, aby pochybovalo údajích neznámého muže, protože pak toto pobřeží leželo ve spodní Bolívii, nebylo možné se tomu divit, že bylo tak pusté.

„Pane,“ pravil pak Dick Sand, „podle vaší odpovědi soudím, že do Urny je odtud velmi daleko.“ „Oh! Urna je velice vzdálena... tamhle na severu!“ Paní Weldonová, která byla zpočátku vzhledem k Negorovu zmizení nedůvěřivá, pozorovala nového příchozího s krajní pozorností, ale nespatřila ani v jeho očích, ani v jeho řeči nic, co by ji opravňovalo k nedůvěře.

„Pane,“ pravila, „doufám, že moji otázku nebudete považovat za nešetrnou... Jak se mi zdá, nejste peruánského původu?“ „Jsem Američan jako vy, paní....,“ odvětil neznámý, který chvíli čekal, že mu Američanka sdělí své jméno.

„Paní Weldonová,“ představila se mu ona.

„Jmenuji se Harris, jsem narozen v Jižní Karolině. Ale je tomu už skoro dvacet let, co jsem opustil svou zemi, abych se odebral do bolivijských pamp, a jsem velice šťastný, že jsem se zde setkal s krajany.“ „Bydlíte v této části provincie, pane Harrisi?“ ptala se paní Weldonová.

„Ne, paní Weldonová,“ odpověděl Harris, „bydlím na jihu, na chilské hranici, ale v této chvíli se ubírám do Atacamy, na severovýchod.“ „Copak jsme na pokraji pouště tohoto jména?“ ptal se Dick Sand.

„Zajisté, mladý příteli, a tato poušť se táhne až za hory, které lemují obzor.“ „Poušť Atacama?“ opakoval Dick Sand.

„Ano,“ odpověděl Harris. „Tato poušť je jako země sama pro sebe v Jižní Americe, od níž se různí v mnohých ohledech. To je nejzajímavější a nejméně známá část pevniny.“ „A vy tedy cestujete sám?“ ptala se paní Weldonová.

„Oh, není to poprvé, co zde cestuji!“ odvětil Američan. „Asi dvě stě mil odtud je rozsáhlá farma, hacienda San Felice, která patří jednomu z mých bratří, a k němu se právě ubírám v obchodních záležitostech. Chcete-li jít se mnou, budete tam vlídně přijata, a nebudou vám tam scházet dopravní prostředky, abyste se dostali do města Atacama. Můj bratr vám je velice rád opatří.“ Touto nabídkou, kterou zcela dobrovolně učinil, si Američan získal poněkud důvěru u paní Weldonové, kterou ihned poté oslovil:

„Ti černoši jsou vaši otroci?“ Přitom ukázal rukou na Toma a jeho přátele.

„Ve Spojených státech už nejsou otroci,“ odvětila paní Weldonová.

„Sever už dávno zrušil otroctví a Jih musel následovat jeho příkladu.“ „Ah, máte pravdu,“ prohlásil Harris. „Zapomněl jsem, že občanská válka rozřešila tuto těžkou otázku. - Žádám tyto statečné lidi za odpuštění,“ doložil Harris s jistou ironií, které jako Američan z jihu, mluvě o černoších, se nemohl zhostit. „Ale když jsem viděl tyto pány ve vašich službách, myslel jsem si...“ „Nejsou a nebyli nikdy v mých službách, pane,“ odvětila vážně paní Weldonová.

„Bylo by nám to jen ke cti, kdybychom vám mohli sloužit, paní Weldonová," řekl poté starý Tom. „Ale ať to pan Harris ví, že nepatříme nikomu. Já jsem byl otrokem, to je pravda, a byl jsem do otroctví prodán v Africe, když mi bylo šest let, ale můj syn Bat byl už zrozen z osvobozeného otce a co se týče našich přátel, všichni jsou zrozeni ze svobodných rodičů." „A já vám k tomu přeji mnoho štěstí!" odpověděl Harris tónem, který se nezdál paní Weldonové být dost vážným. „Ostatně zde v Bolívii nemáme otroctví. Tady se nemáte čeho obávat a můžete se zde pohybovat zrovna tak svobodně jako ve státech Nové Anglie." V tom okamžiku vyběhl z jeskyně malý Jack, za kterým vyšla Nan.

Chlapec si mnul oči.

Potom, když spatřil svou matku, spěchal k ní a paní Weldonová jej něžně políbila.

„To je hezký chlapeček!" pravil Američan a přiblížil se k Jackovi.

„To je můj syn," odpověděla paní Weldonová.

„Oh, paní Weldonová, co jste asi vytrpěla, když vaše děťátko bylo vydáno všanc tolika svízelům!"

„Bůh mi jej zachoval bez pohromy, pane Harrisi, jako nás ostatní," odpověděla paní Weldonová.

„Ráčíte mi dovolit, abych jej políbil na jeho tvářinky?" ptal se Hariis.

„Velmi ráda," odpověděla paní Weldonová.

Ale tvář „pana Harrise", jak se zdálo, se malému Jackovi nezamlouvala, protože chlapec se úzkostlivě přitlačil ke své matce. „Podívejme," řekl Harris, „vy mně nechcete dát hubičku? Bojíte se mne, milé dítě?" „Promiňte mu to, pane," pospíšila si odpovědět paní Weldonová.

„On je plachý a bojácný." „To vůbec nevadí, však se spolu blíže seznámíme," odpověděl Harris. „Až budeme na bratrově haciendě, bude chlapec jezdit na malém, hezoučkém ponym a to jej už se mnou smíří." Ale ani nabídnutím hezoučkého koníka si pan Harris nezískal Jackovu důvěru.

Paní Weldonová, které byl výjev poněkud nemilý, pospíšila se dát rozmluvě jiný směr. Chtěla se vyhnout tomu, aby cizinec, který jim tak ochotně nabídl své služby, se necítil uražen.

Mezitím Dick Sand přemýšlelo Harrisově návrhu, kterým tak znenadání byli překvapeni, aby se vydali na cestu do haciendy San Felice. To byla daleká cesta, dvě stě mil, jak řekl Harris, místy lesy, místy rovinami a planinami - tedy cesta každým způsobem unavující, protože scházely jakékoliv dopravní prostředky.

Mladý kapitán učinil proto některé námitky a s napětím očekával, co Američan odpoví.

„Cesta je zajisté trochu dlouhá," odpověděl Harris, „ale mám několik set kroků odtud u břehu řeky koně, kterého bych mohl nabídnout paní Weldonové a jejímu synovi. Pro nás nebude ani příliš obtížné, ani příliš unavující, abychom tuto cestu vykonali pěšky. Ostatně když jsem mluvilo dvou stech mílích, mínil jsem tím, kdybychom se odtud ubírali po pobřeží. Jestliže ale půjdeme lesy, nadejdeme si aspoň o osmdesát mil. Kdybychom urazili jen deset mil denně, myslím, že bychom se do haciendy dostali bez velkých svízelů a nepříjemností." Paní Weldonová Američanovi poděkovala.

„Nemůžete mi lépe poděkovat, než když můj návrh přijmete," odvětil Harris. „Ačkoliv jsem ještě nikdy tímto lesem nejel, přece myslím, že pro mne nebude obtížné najít cestu, protože jsem zvyklý pampami cestovat. Ale máme ještě jednu vážnou otázku, totiž otázku výživy po cestě. Já sám nemám s sebou nic více, než co nejnutněji potřebuji, abych dorazil do haciendy San Felice..."

„Pane Harrisi," odvětila paní Weldonová, „my naštěstí máme nadbytek potravin a budeme šťastni, když je budete chtít s námi sdílet." „Nuže, paní Weldonová, myslím tedy, že je vše co nejlépe uspořádáno a že se můžeme vydat na cestu." Potom se Harris obrátil ke břehu říčky, aby svého koně, kterého tam uvázal, přivedl, když jej Dick Sand zadržel ještě jednou otázkou.

Opustit pobřeží a vydat se nekonečným lesem do nitra země se mladému kapitánovi nezamlouvalo. Probudil se v něm opět námořník, který by raději šel kamkoliv po pobřeží než by bloudil lesem.

„Pane Harrisi," pravil, „nebylo by snad přece lepší, kdybychom šli podél pobřeží, než abychom se ubírali sto dvacet mil atacamskou pouští? Dálka jako dálka a snad by bylo pro nás vhodnější vyhledat nejbližší město na severu nebo jihu..." „Ale, milý mladý příteli," prohlásil Harris a lehce svraštil obočí.

„Mně se zdá, že aspoň tři nebo čtyři sta mil odtud není žádné město na pobřeží, které ostatně velmi málo znám." „Na severu ano," odpověděl Dick Sand, „ale na jihu?..." „Na jihu," odvětil Američan, „bylo by nutné jít až do Chile. To je skoro stejně dlouhá cesta a na vašem místě bych Se zbytečně neubíral podél pamp Argentinské republiky. Co se mne týká, nemohl bych vás tam, ačkoliv bych toho velmi litoval, doprovázet." „Copak lodi, které se ubírají z Chile do Peru, neplují blízko pobřeží?" ptala se paní Weldonová.

„Ne," odpověděl Harris. „Drží se více na širém moři a pochybuji, že jste nějakou potkali." „To je pravda," prohlásila paní Weldonová. „Nuže, Dicku, máš ještě nějaký dotaz k panu Harrisovi?" „Ještě jediný, paní Weldonová," odpověděl mladý kapitán, který nebyl nijak uspokojen odpověďmi, které obdržel. „Rád bych se pana Harrise zeptal, ve kterém přístavu bychom mohli najít loď, která by nás dopravila do San Franciska?" „Opravdu, mladý příteli, to vám nemohu říci," řekl Američan. „Vše, co vám mohu říci, je jen to, že vám opatříme v haciendě San Felice dopravní prostředky, abyste se mohli dostat do města Atacama, a odtud..."

„Pane Harrisi," řekla nyní paní Weldonová, „nemyslete si, že Dick Sand váhá přijmout vaše nabídnutí." „Ne, paní Weldonová, zajisté ne, nerozpakuji se," odvětil mladý kapitán, „ale nemohu se ubránit lítosti, že mi nebylo dopřáno dopravit vás na břeh několik stupňů severněji nebo jižněji! Byli bychom pak nablízku nějakého přístavu, a za této okolnosti, která by byla našemu návratu velice příznivá, by nebylo nutné, abychom pana Harrise obtěžovali." „Neobávejte se, že byste mne obtěžovali, paní Weldonová," prohodil Američan. „Opakuji vám, že tak velice zřídka mám příležitost setkat se se svými krajany. Je to pro mne potěšení, že vám mohu posloužit." „Přijímáme vaše nabídnutí, pane Harrisi," řekla paní Weldonová, „ale přesto všechno vás nechci zbavit vašeho koně. Chůze mi nedělá obtíže..." „A já velice rád chodím pěšky," namítl Harris ukláněje se. „Jsem zvyklý na dlouhé cesty po pampách a nemusíte se obávat, že by se kvůli mně naše karavana opozdila. Nikoliv, paní, jedině vy a váš malý Jack použijete mého koně. Ostatně je

možné, že na cestě potkáme některé ze služebnictva haciendy, a protože mají vždy koně, zapůjčí nám je!“ Dick Sand viděl, že novými námitkami by kladl odpor paní Weldonové.

„Pane Harrisi,“ řekl, „kdy se tedy vydáme na cestu?“ „Ještě dnes, mladý příteli,“ odvětil Harris. „Špatné počasí začíná měsícem dubnem, musíme hledět, abychom před ním dorazili do haciendy San Felice. Cesta lesem je nejbližší, a snad také nejjistější.

Kromě toho je méně vydána všanc nájezdům kočovných Indiánů, kteří jsou smělí lupiči.“ „Tome, přátelé,“ pravil nyní Dick Sand obraceje se k černochům, „nezbývá nám už nic jiného, než učinit přípravy k odchodu. Ze zásob vezmeme jen ty, které se dají nejpohodlněji nést, uděláme z nich rance, aby každý nesl svůj díl.“ „Pane Dicku,“ přihlásil se Herkules, „jestli chcete, ponesu sám celý náklad!“ „Ne, statečný Herkule!“ odpověděl Dick Sand. „Bude lepší, když se o břemeno rozdělíme.“ „Jste silák, Herkule,“ prohodil pak Harris, který černocha měřil zrakem, jakoby byl na prodej. „Na afrických trzích by za vás zaplatili pěknou sumu.“

„Ať mám jakoukoliv cenu,“ odvětil Herkules s úsměvem, „kupci by museli pořádně utíkat, kdyby mne chtěli polapit.“ Když bylo všechno ujednáno, bylo vše rychle připravováno k odchodu. Ostatně šlo jen o zásobení malé čety na cestě od pobřeží k haciendě, tedy asi na deset dní.

„Než se vydáme na cestu, pane Harrisi,“ řekla paní Weldonová, „a než přijmeme vaše pohostinství, prosím vás, abyste přijal naše. Nabízíme vám je upřímně.“ „Přijímám je s nejvřelejším díkem,“ odvětil vesele Harris.

„V několika minutách bude naše snídaně připravena.“

„Výborně, paní Weldonová. Užiji zatím asi těchto deseti minut, abych si došel pro svého koně. Bude už po snídani.“

„Dovolíte, abych vás doprovodil, pane?“ ptal se Dick Sand Američana.

„Když chcete, mladý příteli, tedy pojďte,“ odvětil Harris. „Ukážu vám spodní tok řeky!“ Oba se vzdálili.

Mezitím byl Herkules vyslán, aby vypátral „broučkaře“. Bratranec Benedikt se po čertech málo staralo to, co se dělo kolem něho! Bloudil právě na vrcholu skály hledaje „nevypátratelného broučka“, kterého ale ani zde nemohl najít.

Chtě nechtě musel se s Herkulem vrátit. Paní Weldonová mu oznámila, že o odchodu je rozhodnuto a že asi deset dní bude zapotřebí putovat nitrem této země.

Bratranec Benedikt odpověděl, že je připraven vydat se na cestu a že by si nejraději přál, aby mohl proputovat celou Ameriku, protože by mohl po cestě sbírat hmyz pro svou sbírku.

Paní Weldonová za pomoci Nan se zabývala přípravou posilňující snídaně. To bylo zajisté velmi dobré opatření, než se Vydali všichni na cestu.

Zatím Harris, kterého Dick Sand doprovázel, zašel za skálu. Oba kráčeli po břehu asi tři sta kroků daleko. Tam kůň přivázaný ke stromu radostně zařičel, když viděl, že se blíží jeho pán.

Kůň byl statné zvíře plemene, které Dicku Sandovi nebylo známo.

Štíhlý krk a podlouhlý hřbet, mohutná prsa, štíhlé nohy a celý zjev, svědčily o tom, že tohle plemeno je arabského původu.

„Vidíte, mladý příteli,“ řekl Harris, „že je to silné zvíře, na jehož vytrvalost na pochodu můžeme spoléhat.“

Harris odvázal koně, vzal ho za uzdu a sestupoval zase po břehu, kráčeje před Dickem Sandem. Mladý kapitán se rychle rozhlédl po břehu a po lese, který oba břehy říčky obklopoval. Ale neviděl nic, co by jej mohlo znepokojovat.

Když opět dohonil Američana, pronesl k němu náhle otázku, o které soudil, že ji Harris asi neočekával:

„Pane Harrisi,“ ptal se jej, „nepotkal jste minulou noc Portugalce jménem Negoro?“ „Negoro?“ odvětil Harris hlasem člověka, který nerozumí, co otázka znamená. „Kdopak je tento Negoro?“ „To byl lodní kuchař,“ odvětil Dick Sand, „on zmizel“. „Utopil se snad?...“ pravil Harris.

„Nikoliv!“ odvětil Dick Sand, „teprve večer nás opustil a odešel podle všeho po břehu této říčky. Protože jste přišel ze stejné strany, ptal jsem se vás, jestli jste ho nepotkal?“ „Nepotkal jsem nikoho,“ odpověděl Američan, „a jestli se váš kuchař odvážil sám do lesa, vydal se do nebezpečí, že zabloudí. Snad jej na cestě dostihneme...“ „Ano... snad!“ odpověděl Dick Sand.

Když se oba vrátili k jeskyni, snídaně už byla připravena. Skládala se jako minulá večeře z výživných konzerv, sušeného masa a sucharů. Harris jako člověk těšící se dobrému žaludku se nedal pobízet a jedl s velkou chutí.

„Dobrá,“ pravil, „vidím, že cestou hladem nezemřeme! Totéž bych nemohl říci o tom ubohém Portugalci, o kterém mi náš mladý přítel vypravoval.“ „Ah!“ pravila paní Weldonová, „Dick Sand vám tedy už řekl, že jsme od včerejška Negora nespatřili?“ „Ano, paní Weldonová,“ prohlásil mladý kapitán. „Chtěl jsem zjistit, jestli ho pan Harris nepotkal.“ „Ne,“ odpověděl Američan. „Nechme však uprchlíka, kde je, a starejme se o to, abychom se vydali na cestu. - Je-li vám to totiž vhodné, paní Weldonová!“ Každý uchopil ranec, který byl pro něho určen. Paní Weldonová, podporována statným Herkulem, se posadila na koně, a nevděčný malý Jack, maje pušku zavěšenou přes rameno, posadil se rozkročmo, aniž na to pomyslel poděkovat tomu, který mu tak výtečné zvíře propůjčil.

Jack, který byl posazen před svou matku, pravil, že dovede sám velmi dobře řídit „koně tohoto pána“, Byla mu tedy dána uzda do ruky a chlapec nepochybovalo tom, že nyní je on vlastním vůdcem karavany.

XVI. KAPITOLA
Po cestě

Dick Sand nevstupoval bez obav, i když dosud nebyly ničím odůvodněny, do lesa, kterým se měl se svými společníky po málo schůdných stezkách ubírat za následujících deseti dnů.

Naproti tomu měla paní Weldonová nejlepší důvěru, ačkoliv ji jako ženu a matku nebezpečí muselo dvojnásobně znepokojovat.

Dva velmi vážné důvody přispívaly k jejímu upokojení: předně, že tato krajina v pampách nebyla příliš ohrožována ani domorodci ani zvířaty, dále pak, že za Harrisova vedení, tedy vůdce dosti spolehlivého, jakým se Američan zdál být, nebylo zapotřebí se obávat, že malá četa zabloudí.

Pořádek pochodu, který měl být po cestě zachováván, byl tento:

Dick Sand a Harris, oba ozbrojeni, první remingtonkou, druhý dlouhou puškou, se ubírali v čele malé čety.

Potom kráčeli Bat a Austin - oba dva byli ozbrojeni puškami a noži.

Za nimi následovali paní Weldonová a malý Jack na koni, potom Nan a Tom.

Vzadu uzavírali průvod Akteon, ozbrojený čtvrtou puškou, a Herkules, maje sekyru za pasem.

Dingo pobíhal sem a tam, jak Dick Sand pozoroval, a pořád čenichal k zemi, jakoby hledal nějakou stopu. - Celé jeho chování bylo od té doby, co jej ztroskotání lodi Pilgrim uvrhlo na tento břeh, úplně změněno. Zdálo se, že je nepokojný, a skoro ustavičně kňučel spíše žalostně než hněvivě. To bylo ovšem nápadné, ačkoliv nikdo si to nedovedl vysvětlit.

Co se týče bratrance Benedikta, nebylo možné, zrovna tak jako Dingovi, vykázat mu určité místo v karavaně. Museli by jej držet na šňůře, aby zůstal v řadě. Maje plechovou torbu přes rameno, svou síťku v ruce a velkou lupu zavěšenou na krku, byl chvíli vzadu, chvíli napřed, rozhrnoval vysokou trávu pátraje po orthopterách a jiném hmyzu, nedbaje, že by jej mohl nějaký jedovatý had uštknout.

V první hodině paní Weldonová tímto znepokojena jej dvacetkrát volala. Ale nebylo to nic platné.

„Bratranče Benedikte," pravila konečně k němu, „prosím vás velmi vážně, abyste se nevzdaloval, a naposled vás vyzývám, abyste se řídil podle našich rad." „Velmi rád tak učiním, sestřenko," odpověděl nenapravitelný entomolog, „ale když spatřím hmyz..." „Když spatříte hmyz," pokračovala paní Weldonová, „nechte jej klidně běžet, jinak bych byla nucena vzít vám vaši plechovou torbu!" „Mně že byste ji vzala?" zvolal bratranec Benedikt divoce, jakoby mu chtěli rvát útroby.

„Vaši torbu a vaši síťku," dokládala nemilosrdně paní Weldonová.

„Mou síťku, sestřenko! A proč ne moje brýle? To byste se neodvážila! Ne, neodvážila!" „Ano, i vaše brýle, na které jsem zapomněla! Děkuji vám, bratránku Benedikte, že jste mi připomněl prostředek, kterým vás mohu oslepit a tím vás donutit, abyste byl obezřelejší!" Tato dvojnásobná pohrůžka měla ten účinek, že neposlušný bratránek se nějakou hodinu držel v řadě. Ale pak se zase začal vzdalovat, a protože by to dělal i bez síťky, bez torby a bez brýlí, museli mu být po vůli. Ale Herkules dostal rozkaz, aby jej střežil, což on velice rád přislíbil, a aby s ním popřípadě zacházel jako bratranec Benedikt s broukem, totiž aby jej v případě potřeby polapil a stejně opatrně přinesl, Jakoby to pan Benedikt udělal s nejvzácnější lepidopterou.

Když toto bylo zařízeno, nebylo už pečováno o bratrance Benedikta.

Malá četa byla, jak už bylo uvedeno, dobře ozbrojena a přísně střežena. Harris však opětně ujišťoval, že není třeba se ničeho obávat než setkat se možná nanejvýš s kočovnými Indiány, ale že i ty sotva bude možné spatřit.

Učiněná opatření by postačila, aby se na četu neodvážili.

Stezky, kterými se malá četa ubírala lesem, nezasluhovaly ani toho jména. To byly spíše jen cestičky, kterými chodila zvířata - ne však lidé. Nedovolovaly, aby se postupovalo rychle. Harris také vypočetl, že malá četa neurazí za dvanáct hodin pochodu více než pět nebo šest mil.

Ostatně počasí bylo překrásné. Slunce stoupalo k nadhlavníku posílajíc téměř kolmo své paprsky k zemi. Na rovině by tohle horko bylo nesnesitelné, což Harris neopomněl poznamenat, ale pod neproniknutelným větvovím bylo zcela snesitelné.

Většina stromů tohoto lesa byla neznámá jak paní Weldonové tak i jejím černým a bílým průvodcům. Nicméně znalec by uznal, že jsou mnohem pozoruhodnější jakostí svého dřeva než svým vzrůstem. Zde bylo vidět „bauhinii" nebo železné dřevo, tam strom „molompi", totožný s pterokaqlem, jehož dřevo je pevné a lehké a zvláště způsobilé k výrobě pagají čili vesel a z jehož kmenů prýští v hojnosti pryskyřice, opodál bylo vidět pajasany čili žluté dřevo, které obsahuje množství barviva, a „gajaky" měřící až dvanáct stop v průměru, ale které co do síly nedosahovaly gajaků obyčejných.

Dick Sand stále kráčeje kupředu ptal se Harrise po jméně těchto různých druhů.

„Copak jste nikdy nepřišel na jihoamerické pobřeží?" ptal se ho Harris, než na jeho otázku odpověděl.

„Nikdy," odvětil mladý kapitán, „za svých cest jsem neměl příležitost navštívit toto pobřeží a abych řekl pravdu, myslím, že jsem také nikdy nemluvil s nikým, který by Jižní Ameriku znal." „Ale aspoň jste navštívil pobřeží Kolumbie, Chile a Patagonie?" „Ne, nikdy." „Ale paní Weldonová snad navštívila tuto část Nového světa?" ptal se Harris. „Američanky se nebojí cestovat a zajisté..." „Ne, pane Harrisi," řekla paní Weldonová. „Obchodní zájmy mého manžela vyžadovaly na něm, aby cestoval jen do Nového Zélandu.

Ajá ho nikam jinam nedoprovázela. Nikdo z nás tedy nezná tuto část dolní Bolívie." „Nuže, paní Weldonová, vy a vaši průvodci, uvidíte zvláštní zemi, která se neobyčejně liší od oblastí peruánských, brazilských a argentinských. Její zvířena a květena by vzbudila pravý obdiv každého přírodovědce. Ah! Mohlo by se říci, že vaše loď ztroskotala na dobrém místě a že, jestli se kdy mohlo děkovat náhodě..."

„Myslím, že to není náhoda, která nás sem vedla, pane Harrisi, ale sám Bůh." „Bůh! Ano, Bůh!" odvětil Harris hlasem muže, který moc nevěří v zasahování Prozřetelnosti v záležitost tohoto světa.

Protože tedy nikdo v malé četě neznal ani zemi, ani její plodiny, činilo to Harrisovi zvláštní potěšení, aby ochotně vyjmenoval nejzajímavější stromy lesa.

Bylo to opravdu mrzuté, že bratranec Benedikt jako entomolog nebyl zároveň botanikem! Jestliže až dosud našel vzácné nebo nové brouky, udělal by nejkrásnější objevy v oboru botaniky. Zde bylo vidět rostlinstvo všeho druhu a velikosti, jehož existence nebyla dosud zjištěna v tropických lesích Nového světa. Bratranec Benedikt by jistě zvěčnil své jméno tím, že by je některému z těchto druhů rostlin propůjčil. Ale on neměl rád botaniku a vůbec ji neznal. Ano,

měl, což je zcela pochopitelné, odpor ke květinám z toho důvodu, protože některé z nich se opovažovaly uvězňovat hmyz ve svých kalíšcích a otravovat jej svou jedovatou šťávou.

Les se chvílemi stával bahnitým. Malá četa pozorovala někdy pod nohama celou síť kalužin a potůčků, které zásobovaly vodou přítoky malé řeky. Některé z potoků, které byly trochu širší, nebylo možné přejít, než tímto způsobem, že byla vyhledávána místa, která se mohla přebrodit.

Na jejich březích rostla třtina, kterou Harris nazval „papyrus“. Nemýlil se a tyto travnaté rostliny vyrážely všude v hojnosti na vlhkých březích.

Když přešli bahnitou část, obklopovaly opět stromy ze všech stran úzké lesní stezky.

Harris upozornil paní Weldonovou a Dicka Sanda na překrásné ebenové stromy, které byly větší než obyčejné ebenové stromy a poskytovaly černější dřevo. Potom viděli mangovníky ve velkém počtu, i když byli už dost vzdáleni od moře. Až do horních větví je pokrýval hustý povlak lišejníku. Jejich hustý stín, jejich chutný plod je činí velice užitečnými stromy, a přece, jak Harris říkal, žádný domorodec by si je netroufal sázet. „Kdo zasadí mangovník - zemře!“ Tak zní pověrčivé pořekadlo této země.

Za druhé poloviny tohoto prvního dne cesty malá četa po poledni zastávce kráčela vzhůru na lehce nakloněné půdě. To nebyl ještě první svah pohoří, ale jakási vlnitá rovina, která se stýkala s pohořím.

Protože zde stromy nebyly husté, ano, často tvořily jen skupiny, byla by cesta lehčí, kdyby půdu nepokrývaly travnaté rostliny. Chvílemi se zdálo, jakoby se malá četa ubírala džunglemi východní Indie.

Vegetace, jak se zdálo, zde byla méně bujná, než v údolí malé říčky, nicméně předčila daleko krajiny mírného pásma ve Starém i Novém světě. Rostlina indigová zde rostla velmi bujně a jak Harris říkal, ohrožovala svým nesmírným bujením všechno ostatní rostlinstvo. Dostane-li se tato rostlina, kterou se pohrdá jako bodláčím a kopřivami, na nějaké pole, brzy je celé pokryje.

Jediný strom scházel, jak se zdálo, v tomto lese, který lze všude v těchto končinách Nového světa najít. To byl kaučukový strom. A skutečně Ficus prinoides, Castilloa elastica, Cecropia peltata, Colophora utilis, Cameraria latifolia a zejména Syphonia elastica, které patří k různým rodinám, lze všude v provinciích Jižní Ameriky najít. Ale podivné bylo, že zde nebylo vidět ani jedinou.

Ale Dick Sand určitě slíbil svému příteli Jackovi, že mu ukáže kaučukové stromy. Je možné si tedy pomyslet velké zklamání pro malého chlapce, který se domníval, že na těch stromech rostou hotové loutky, mluvící panáčkové a panny, pohybliví kašpárkové a pružné míče. Také si naříkal na toto své zklamání.

„Jen buď trpělivý, chlapče!“ odvětil Harris. „Najdeme kaučukové stromy po stech kolem haciendy!“ „Budou krásné a pružné?“ ptal se malý Jack.

„To se rozumí, velice krásné a velice pružné. - Ale podívej se, nechtěl bys toto dobré ovoce, abys zahnal žízeň?“ Za těchto slov utrhl Harris ze stromu plod, který chutnal jako broskev.

„Víte to bezpečně, pane Harrisi,“ ptala se paní Weldonová, „že tohle ovoce nemůže ublížit?“ „Paní Weldonová, ujišťuji vás,“ odpověděl Američan, „že je velmi dobré a zdravé.“ Přitom sám nakousl jeden z plodů svými bílými zuby.

„Je to plod mangovníku.“ A malý Jack, aniž se dal mnoho prosit, následoval Harrisův příklad. Prohlásil pak, že „ty hrušky“ jsou velmi dobré, a brzy byl strom důkladně očesán.

Tyto mangovníky patřily ke druhu, jejichž plody už v březnu a v dubnu uzrávají, zatímco jiné teprve v září poskytují jedlé plody.

„Ano, jsou dobré, dobré, velmi dobré!“ křičel malý Jack. „Ale přítel Dick mi slíbil kaučukové stromy, když budu moudrý a opatrný, a já chci kaučukové stromy.“ „Však je dostaneš, Jacku,“ odpověděla paní Weldonová, „protože pan Harris ti je přislíbil.“ „Ale to není ještě všechno,“ pokračoval Jack, „můj přítel Dick mi slíbil ještě jiné věci.“

„Co ti slíbil přítel Dick?“ ptal se Harris usmívaje se.

„Ptáčky maličké jako mušky, kolibříky, pane.“ „Dostaneš také kolibříky, chlapečku, ale až se dostaneme dále... dále!“ prohlásil Harris.

Nelze popřít, že malý Jack měl právo dožadovat se některých z těchto půvabných kolibříků, protože cestovali zemí, která jimi měla oplývat. Indiáni, kteří velmi uměle dovedou zpracovat jejich peří, nešetřili nejpoetičtějšími jmény, které přikládají těmto klenotům mezi ptačím světem. Nazývají je „paprsky“ nebo „vlasy slunce“. Jeden z ptáků se nazývá „malý král květin“, jiný „nebeská květina, která líbá pozemské květy“. Vedle toho má jiný název „kytička drahokamů, která se třpytí na denním světle“. Člověk by řekl, že jejich obrazotvornost opatřila celé nové básnické názvosloví pro každý z těch sto padesáti druhů, které čítá čarovný kmen kolibříků.

Ale ačkoliv kolibříci v nes četném množství v bolívijských lesích měli poletovat, malý Jack se musel spokojit jen Harrisovým slibem, že mu je ukáže. Podle tvrzení Američana byla malá četa ještě příliš blízko oceánu a kolibříci nemají rádi pouště v blízkosti moře. Zato je nezapuzuje přítomnost člověka a na haciendě není celý den nic jiného slyšet, než jejich křik „ter-ter“ a šum jejich křidélek, podobný vrčení kolovratu.

„Ah, chtěl bych tam už být!“ zvolal malý Jack.

Nejjistějším prostředkem, aby do haciendy brzy dorazili, bylo, aby se po cestě co nejméně zdrželi. Paní Weldonová a její družina si také nepopřávala, než nejnutnější čas k odpočinku.

Les už měnil svůj zevnějšek. Mezi stromovím méně hustým bylo vidět tady i jinde široké palouky. Kde slunce pronikalo na zelený pažit, objevovala se zarudlá žulová a syenitová půda, a ta se podobala deskám lapis-iazuli. Na některých stráních bujela sarsaparilla, rostlina se šťavnatými bobulemi, které tvořily neproniknutelnou spleť. Les a jeho úzké stezky byly rozhodně cestujícím příznivější.

Před západem slunce byla malá četa asi osm mil od pobřeží. Cesta byla vykonána bez nehody a také bez nějaké velké únavy. I když to byl první den pochodu a ostatní mohly ještě přinést dost nepříjemností.

Podle společného dohodnutí byla učiněna zastávka na tomto místě. Šlo o to, aby se zřídilo nejen tábořiště, ale i místo k

nočnímu odpočinku. Jeden strážce, který by se každé dvě hodiny vystřídal, měl za noci postačit, protože nehrozilo nebezpečí ani od domorodců, ani od šelem.

Jako přístřeší byl zvolen obrovský mangovník, jehož široké, husté větvoví tvořilo jakýsi druh přírodní verandy. V případě potřeby se mohli všichni uložit na jeho širokých větvích a pod jeho listovím. Za příchodu malé čety ozval se ale z vrcholu stromu ohlušující koncert.

Mangovník sloužil za domov celé osadě papoušků, šedých, švitořivých, hašteřivých a divokých ptáků, kteří útočí na jiné živé ptáky, chtít je přirovnávat k jejich příbuzným, kteří v Evropě žijí v klecích, byl by velký omyl.

Tito papouškové ztropili takový křik, že Dick Sand chtěl mezi ně vystřelit, aby je donutil buď k mlčení nebo k útěku. Ale Harris mu to rozmluvil namítaje, že v těchto samotách je lepší neprozrazovat svou přítomnost výstřelem.

„Když potáhneme bez hluku, dostaneme se bez nebezpečí k cíli.“ Večeře byla brzy připravena, aniž by bylo potřeba vařit jídlo. Skládala se z konzerv a sucharů. Malý potok, který se vinul trávou, poskytl pitnou vodu, jejíž chuť byla zlepšena několika kapkami rumu.

K zákuskům poskytl mangovník své šťavnaté plody, které byly natrhány ne bez protivného křiku hlasitě protestujících papoušků.

Ke konci hostiny se stmívalo. Stín se zvolna zvedal od země k vrcholku stromů, jejichž listí se zanedlouho odráželo jako jemně vyřezávané obrázky od ještě světlé oblohy. První hvězdy se podobaly lesklým květům, které se třpytily na posledních větvích. Také vítr se utišil a nešuměl už ve větvích. I papouškové znenáhla umlkali. Příroda usínala a zvala živoucí bytosti, aby ji následovaly.

Přípravy k noclehu byly ovšem velmi prosté.

„Nezapálíme na noc velký oheň?“ ptal se Dick Sand Američana.

„A proč?“ odpověděl Harris. „Noci nejsou naštěstí chladné a obrovský mangovník chrání zemi před vypařováním. Nemáme se čeho obávat ani chladu ani vlhka. Opakuji vám, mladý příteli, co jsem vám řekl už dříve: cestujme inkognito! Ani oheň, ani výstřel, dokud toho není nezbytně zapotřebí.“ „Také si to myslím,“ prohodila souhlasně paní Weldonová, „že se nemusíme bát Indiánů ani tuláků, o kterých jste mluvil, pane Harrisi.

Ale nejsou zde jiní tuláci, o čtyřech nohách, které bychom ohněm zapudili?“

„Paní Weldonová,“ odvětil Američan, „vzdávala byste příliš velkou čest zdejším šelmám! Ve skutečnosti se bojí člověka více, než ten se jich obává!“ „Jsme ale v lese,“ namítl malý Jack, „a v lese jsou vždy zvířata.“ „Ale lesy a lesy, chlapče, jsou různé jako zvířata!“ odpověděl směje se Harris. „Představte si, že jste uprostřed velkého parku. Indiáni říkají zajisté celým právem o své zemi: Es como, el Paržso! To znamená, že je v jejich zemi jako v pozemském ráji.“ „A nejsou tady hadi?“ ptal se Jack.

„Ne, Jacku,“ odpověděla paní Weldonová, „nejsou zde hadi, můžeš klidně spát.“ „A lvi tady také nejsou?“ ptal se Jack.

„Ani stín po nějakém lvu, chlapče!“ odvětil Harris.

„A co tygři?“ „Zeptej se maminky, jestli slyšela, že by na této pevnině byli tygři?“ „Nikdy,“ odpověděla paní Weldonová.

„Máte pravdu,“ prohodil bratranec Benedikt, který naslouchal rozmluvě, „ale jestli v Novém světě nejsou ani lvi ani tygři, což je určitě pravda, můžeme se tady přece potkat s kuguáry (puma) a jaguáry.“ „Jsou zlí?“ ptal se malý Jack.

„Ani pomyšlení!“ odvětil Harris, „domorodec se nebojí útočit na, tato zvířata, a nás je tady celá četa. Podívejte se, Herkules by byl dost silný, aby zabil dva jaguáry najednou, každého jednou rukou.“ „Hlídáš dobře, Herkule, je to pravda?“ řekl malý Jack, „a kdyby nás nějaké zvíře chtělo kousnout...“ „Pak je kousnu já sám, pane Jacku!“ odvětil Herkules a cenil své bělostné velké zuby.

„Ano, vy budete mít stráž, Herkule,“ prohlásil mladý kapitán, „ale ostatní přátelé a já vás vystřídáme jeden po druhém.“ „Ne, pane Dicku,“ odvětil Akteon. „Herkules, Bat, Austin ajá, my čtyři na to úplně stačíme. Popřejte si odpočinek celou noc.“

„Díky, Akteone,“ odpověděl Dick Sand, „ale já musím...“

„Ne, také myslím, že oni čtyři postačí, milý Dicku,“ pravila nyní paní Weldonová.

„Ale já budu také hlídat!“ doložil malý Jack, jehož oční víčka se už zavírala.

„Ano, Jacku, budeš hlídat!“ souhlasila - nechtěla mu odmlouvat.

„Ale,“ řekl chlapec, „nejsou-li zde lvi, nejsou-li tygři v lese, mohou tu být vlci!“

„Ano, vlci, ale směšní vlci,“ odpověděl Američan. „To nejsou vlastně ani vlci, ale jakýsi druh lišek či spíše lesních psů, kteří se nazývají guara.“

„A kouše takový guara?“ ptal se malý Jack.

„Ah, nesmysl, Dingo by takové zvíře zakousl jako myš.“ „Ale guary jsou přece vlci, protože se jim říká vlci,“ ještě jednou namítl ospale Jack.

Ihned poté Jack klidně usnul v náručí Nan, která se opřela o kmen stromu. Paní Weldonová, která ležela vedle ní, políbila chlapce na čelo a brzy i ona usnula.

Několik okamžiků poté přivedl Herkules do tábořiště bratrance Benedikta, který se vzdálil, aby zahájil honbu na světlušky čili pyrophory. V Jižní Americe je mnoho „cocuyos“, které elegantní dámy připínají do svého účesu jako živoucí drahokamy. Tento hmyz, který z dvou modravých váčků z prsního štítu vrhá neobyčejně živý lesk, velmi četně se vyskytuje v Jižní Americe. Bratranec Benedikt tedy doufal, že udělá dobrý lov, ale Herkules mu nepopřál času a přes jeho námitky jej dovedl do tábořiště. Jestli Herkules dostal nějaký pokyn nebo rozkaz, provedl jej po vojensku, jejichž přesnost zachránila snad množství světlušek před uzavřením do entomologovy plechové torby.

Několik okamžiků poté, vyjma obra na stráži, všichni spali hlubokým spánkem.

XVII. KAPITOLA
Sto mil za deset dnů

Velmi často se stává, že cestující, kteří spali v pralesích pod širým nebem, bývají probouzeni stejně podivnou, jako nepříjemnou vřavou. V takovém ranním koncertu je slyšet kvokání, chrochtání, skřehot a chechtot, štěkot a štěbetání, skoro pravý „parlament“, jestli můžeme použít tohoto slova.

Jsou to opice, které takto vítají jitro. Tu se potkávají malá „marikina“, „saguin“ s kropenatou tváří, šedivý „mono“, jehož kůže Indiáni užívají k zabalení zámků u svých pušek, „sagu“, kterou lze poznat podle dvou dlouhých chumáčů chlupů, a mnohé jiné druhy.

Bez odporu však nejzajímavější mezi těmito čtverrukými zvířaty jsou „gueriby“ s chápacím ocasem a s tváří belzebuba. Jakmile se objeví slunce, nejstarší z tlupy zanotuje pronikavým, ale smutným hlasem jednotvárný zpěv. On představuje barytona společnosti. Po něm opakují mladí tenoři tuto ranní symfonii. Indiáni pak říkají, že gueriby „odříkávají svůj otčenáš“.

Ale toho dne se zdálo, že opice zapomněly na svou ranní modlitbu, protože je nebylo slyšet, a přece se jejich hlas nese daleko, prudkým chvěním jistého druhu bubínku, tvořeného vydutinou jejich jazykové kosti v krku.

Krátce řečeno, z této nebo jiné příčiny ani gueriby, ani saguové, ani jiné opice v tomto ohromném lese nespustily tohoto jitra svůj obvyklý koncert.

To by asi bylo kočovným Indiánům nevhod. Tím ovšem není řečeno, že by tento druh chorální hudby se jim neobyčejně zamlouval, ale oni velmi rádi podnikají honbu na opice, protože jejich maso, zvláště když je podle indiánského způsobu uzené, je znamenité jakosti.

Dick Sand a jeho přátelé nepochybně neznali zvyky guerib, protože jinak by byli překvapeni, že je neslyší. Probouzeli se jeden po druhém, byli osvěženi několik hodin trvajícím odpočinkem, který nebyl ničím vyrušen.

Malý Jack nebyl posledním, který procitnul, vstal a napravoval si ruce a záda. Jeho první otázkou bylo, jestli Herkules nesnědl za noci vlka. Ale žádný vlk se neukázal a proto také Herkules ještě nesnídal.

Ostatně všichni byli stejně hladoví jako on a po ranní modlitbě Nan začala připravovat snídani.

Jídelní lístek byl stejný jako při večeři předešlého dne, ale svěží ranní vzduch zbystřil chuť a nikoho proto nenapadlo, aby byl vybíravý. Bylo především nutné, nabrat síly pro den pochodu a proto se každý při snídani činil. Poprvé snad v životě bratranec Benedikt pochopil, že jíst není lhostejnou nebo zbytečnou věcí. Ale velmi určitě prohlásil, že nepřišel „navštívit“ tuto krajinu, aby se zde procházel s rukama v kapsách, a že kdyby mu Herkules chtěl zase bránit při lovu kokuyů a jiných světlušek, pak by se doopravdy na Herkula rozhněval.

Tato výhružka, jak se zdálo, obra příliš nepolekala. Přece ale paní Weldonová po straně Herkulovi řekla, aby její „velké dítě“ nechal vpravo a vlevo lovit, ale aby ho nespouštěl z očí. Nebylo potřeba úplně bratranci Benediktovi bránit v jeho zábavě, která byla tak přiměřená jeho věku.

V sedm hodin ráno nastoupila malá četa opět na svou cestu na východ, a zachovávala při ní pořádek pochodu, ustanovený minulého dne.

Pořád ještě šli lesem. Na této panenské půdě, kde teplo a vlhko spolupůsobily, aby se vegetace rozvíjela, bylo pochopitelné, že říše rostlinstva oplývala množstvím bohatství. Rovnoběžník této rozsáhlé planiny se téměř Stýkal s tropickou šířkou, a za letních měsíců slunce, stojící v nadhlavníku, sem kolmo vysílalo své paprsky. V půdě, jejíž spodek byl stále vlhký, muselo být nahromaděno ohromné množství teploty. Ale také nebylo možné představit si velkolepější obraz, než poskytovaly tyto lesy nebo spíše tento nekonečný prales.

Dick ale udělal pozoruhodný objev, protože podle Harrisových slov se malá četa nacházela v pampách. Slovo „pampa“ pochází z jazyka „quichna“ a znamená „rovina“. Jestliže ho neklamala paměť, měly roviny „pampami“ nazvané tento ráz: nebyla na nich ani voda, ani stromy, ani kamení, v období dešťů na nich bujelo v nesmírném množství bodláčí, které za teplého počasí vzrostlo téměř na vysoké keře a tvořilo pak neproniknutelnou spleť a houštinu, dále byly v pampách zakrslé stromky a ostnaté keře, to vše dodávalo těmto rovinám vzhled spíše vyprahlý, smutný a neutěšený.

Ale tohle všechno zde nebylo vidět, co malá četa provázena Američanem opustila pobřeží. Les se zde táhl široko daleko, kam jen mohlo oko dohlédnout. Ne, to nebyla pampa, jak si ji mladý kapitán představoval. Copak by příroda, tak jak to řekl Harris, opravdu zcela jinak vytvořila atacamskou planinu, než ostatní pampy? Neslyšel a nevědělo ní až dosud nic jiného, než že tvoří jednu z nejrozsáhlejších pouští Jižní Ameriky mezi Andami a Tichým oceánem.

Dick Sand toho dne položil Harrisovi několik otázek týkajících se této věci a netajil se mu svým překvapením, které na něho činí toto zvláštní vzezření pampy.

Ale Američan jej vyvedl z jeho bludu a uvedlo této části Bolívie nejpodrobnější jednotlivosti, které svědčily o jeho hluboké znalosti země.

„Máte pravdu, mladý příteli,“ řekl k mladému kapitánovi. „Skutečná pampa je opravdu taková, jak vám ji vylíčili cestovatelé ve svých knihách, totiž tvoří vyprahlou, žalostnou rovinu, která cestujícímu způsobuje největší obtíže. Připomíná bezděky prérie Severní Ameriky jenže tyto jsou trochu více bažinaté. Ano, taková je pampa na Rio Colorado, takové jsou llanos na Orinoku a ve Venezuele. Ale zde jsme v krajině, jejímuž vzezření se vůbec nedivím. Pravda, ubírám se poprvé napříč planinou, abych zkrátil naši cestu. Ale i když jsem ji ještě neviděl, přece vím, že se značně liší od skutečné pampy. Co se jí týče, našel byste ji nikoliv mezi západními Kordillerami a vysokým horstvem And, ale na druhé straně hor, na východní části pevniny, kde se táhne až k Atlantskému oceánu.“

„Musíme překročit pohoří And?“ ptal se živě Dick Sand.

„Ne, mladý příteli, ne,“ odpověděl smějící se Američan. „Řekl jsem totiž: Našel byste ji, a nikoliv: Najdete ji. Ujišťuji vás, že tuto planinu, jejíž největší výše nepřesahuje pět set stop, neopustíme. Ah! Kdybychom měli překročit

Kordillery s dopravními prostředky, jaké máme, nikdy bych vás nevyzýval k takovému podniku.“ „Pak by bylo lepší,“ mínil Dick Sand, „ubírat se po pobřeží nahoru nebo dolů.“ „Oh, stokrát!“ odvětil Harris. „Ale hacienda San Felice leží zde před Kordillerami. Naše cesta neposkytuje ani ve své první, ani ve své druhé části žádné skutečné obtíže.“ „A neobáváte se, že zabloudíte v těchto lesích, kterými cestujete poprvé?“ ptal se Dick Sand.

„Ne, mladý příteli,“ odpověděl Harris. „Vím dobře, že tento les je jako ohromné moře, nebo spíše jako dno moře, kde by námořník nemohl pozorovat oblohu a zjistit tak, kde se nachází. Ale zvyklý cestovat v lese, dovedu najít pravou cestu podle rozestavení jistých stromů, podle směru jejich listí, podle útvaru půdy a podle tisíce krajinných podrobností, které jiní lidé nemohou pozorovat. Buďte ubezpečen, že vás a vaše lidi dovedu, kam máte dojít!“ To všechno řekl Harris s velkou určitostí. Dick Sand a on, kráčejíce v čele čety, hovořili spolu často, aniž se někdo vmísil do jejich rozhovoru. Jestliže mladý kapitán pociťoval nějaký nepokoj, který Američan nemohl zapudit z jeho mysli, uzavíral jej úplně do svého nitra.

Dny 8., 9., 10., 11. a. 12. dubna minuly, aniž se něco pozoruhodného přihodilo. Za dvanáct hodin neurazilo se ovšem více než osm až devět mil. Chvíle věnované jídlu nebo odpočinku následovaly pravidelně a ačkoliv se už pociťovala jakási zemdlenost, přece zdravotní stav všech byl velmi uspokojivý.

Jen malý Jack začal poněkud trpět tímto lesním životem, na který nebyl zvyklý a který se pro něj stával jednotvárným. A pak jej mrzelo, že nebyly dodrženy všechny sliby, které mu byly dány. Kaučukové panáky a kolibříky dosud neviděl. Bylo mu také slíbeno, že mu ukážou nejkrásnější papoušky z celého světa, o které nemohla být v těchto lesích nouze. Ale kde byli papouškové se zeleným peřím, araové s obnaženými tvářemi, dlouhými zašpičatělými ocasy oslepujících barev, jejichž nohy se nikdy nedotýkají země, a kamindy, které jsou v tropických krajinách doma, anebo papoušice pestrobarevné se zapeřenou tváří a konečně žvatlaví ptáci, kteří podle vypravování Indiánů mluví jazykem zaniklých kmenů?

Z papoušků neviděl malý Jack než popelavé „jako“ s červenými ocásky, kterých se množství hemžilo pod stromy. Ale tito ‚jako“ nebyli pro něj nic nového. Rozvážejí se do všech částí světa. Na obou pevninách naplňují domy svým nesnesitelným skřehotem a z celé rodiny „psittacinů“ jsou oni ti, kteří se naučí nejsnadněji mluvit. Musíme však také podotknout, že jestli se mladý Jack necítil spokojen, také bratranec Benedikt jím nebyl. Nechali jej vpravo i vlevo sbírat hmyz při pochodu. Přesto všechno nenašel jediného brouka, který by stál za to, aby obohatil jeho sbírku. Večer ani světlušky se nechtěly objevovat, aby jej světélkováním svých hrudních štítků přilákaly. Příroda, jak se zdálo, si dělala šprýmy z nešťastného entomologa, jehož nevrlost byla pořád hroznější.

Ještě čtyři dny bylo pokračováno za těchto poměrů v pochodu na severovýchod. Dne 16. dubna se mohlo soudit, že byla cesta aspoň sto mil dlouhá od pobřeží vykonána. Jestli pan Harris nezabloudil - a on ujišťoval, že nikoliv - mohla hacienda San Felice být už jen asi dvacet mil vzdálena od místa, kde se toho dne udělala zastávka. Než uplyne čtyřicet osm hodin,.musí malá společnost najít pohodlné přístřeší, kde by si mohla posléze po tak velikých trampotách odpočinout.

Ačkoliv prošli téměř celým středem planiny, nepotkali ani jediného domorodce, ani jediného kočovníka v tomto nesmírném lese.

Dick Sand nejednou litoval, ačkoliv se o tom nezmínil, že jeho loď neztroskotala na jiném místě na pobřeží. Dále na jihu nebo na severu se nemohly nacházet vesnice, městečka nebo plantáže, a paní Weldonová se svou družinou mohla už dávno najít vhodné přístřeší.

Ale jestliže se zdála celá krajina být opuštěna lidmi, zato se objevovala zvířata za posledních dnů čím dále tím častěji. Nejednou se ozval táhlý, naříkavý výkřik, o kterém Harris tvrdil, že pochází od některého z těch velikých lenochodů, kteří se zdržují v těchto rozsáhlých zalesněných končinách a kteří se nazývají „ais“.

Za poslední zastávky tohoto dne se náhle ozvalo zapištění a bylo tak podivného rázu, že paní Weldonová jím byla značně znepokojena.

„Co to je?“ ptala se a rychle se vzpřímila.

„Had!“ vykřikl Dick Sand, který ozbrojen puškou, postavil se před paní Weldonovou.

Opravdu bylo zapotřebí se obávat, jestli se nějaký plaz nepřiblížil v trávě až do blízkosti zastávky. Nebylo by to nic podivného, kdyby to byl některý z těch obrovských „sucuru“, zvláštního druhu hadů, které měří často čtyřicet stop délky.

Ale Harris zavolal ihned Dicka Sanda, kterému už černoši spěchali na pomoc, a snažil se paní Weldonovou upokojit.

Podle jeho názoru to nemohl být žádný „sucuru“, protože tento had nikdy nepíská a nesyčí, pískot spíše svědčilo tom, že tu jde o jisté zcela neškodné čtyřnožce, kterých je v této krajině mnoho.

„Upokojte se tedy,“ řekl, „a nehýbejte se, abyste tato zvířata nepoplašili.“ „Ale jaká to jsou zvířata?“ ptal se Dick Sand, který si učinil příkazem svého vědomí vyptávat se Američana na všechno a žádat na něm odpověď. Ostatně Američan se nikdy nedal dlouho prosit, aby odpovídal.

„Jsou to antilopy, můj mladý příteli,“ odvětil Harris.

„Oh, chtěl bych je vidět!“ zvolal Jack.

„To bude ovšem velmi nesnadné, chlapečku,“ odpověděl Američan, „velmi nesnadné.“ „Mohli bychom se snad pokusit o to, abychom se těm antilopám přiblížili?“ mínil Dick Sand.

„Oh, neudělal byste ani tři kroky,“ odvětil Američan vrtě hlavou, „a celá tlupa by se dala na útěk! Prosím vás tedy, abyste se tím zbytečně nenamáhal.“ Ale Dick Sand měl své příčiny, aby byl zvědavý. Chtěl antilopy vidět a maje pušku v ruce plížil se tiše trávou kupředu. A vtom se už kolem něho s prudkostí vichřice hnal tucet půvabných gazel s malými, ostrými růžky. Jejich žhavě červená srst se leskla jako ohnivý oblak mezi hustým stromovím lesa.

„Neříkal jsem vám to?“ řekl Harris, když se mladý kapitán vrátil na své místo.

Jestliže nebylo možné si tyto lehkonohé antilopy prohlédnout, podařilo se to zato tím lépe u jiné tlupy zvířat, kterou

toho dne ještě spatřili. Také tato zvířata bylo možné jen nedokonale spatřit, ale jejich objevení se vedlo mezi Harrisem a několika členy družiny k zvláštní rozpravě.

Malá četa se zastavila asi ve čtyři hodiny odpoledne na chvíli nedaleko mýtiny, když najednou z houští asi sto kroků vzdáleného vyrazila tři nebo čtyři velká zvířata a s velkou rychlostí se vzdalovala.

Přes všechny námitky Američana Dick Sand tentokrát přece vypálil z pušky na jedno z těchto zvířat. Ale v okamžiku, kdy rána vyšla, dal Harris rychlým pohybem ruky pušce jiný směr, takže Dick Sand, i když byl obratný střelec, minul se cíle.

„Jen nestřílet! Jen nestřílet!“ zvolal Američan.

„Ah, tak! Vždyť to jsou žirafy!“ zvolal Dick Sand, aniž jinak odpověděl na Harrisovu poznámku.

„Žirafy?“ opakoval Jack obraceje se na sedle koně. „Kde jsou ta velká zvířata?“ „Žirafy?“ odvětila paní Weldonová. „Mýlíš se, Dicku. V Americe přece nejsou žádné žirafy.“ „Opravdu,“ pravil Harris, který se zdál být velmi překvapen, „není možné, aby v této zemi byly žirafy.“ „Ale pak tedy?...“ pravil Dick Sand.

„Nevím opravdu, co si mám myslet!“ odvětil Harris. „Vaše oči, můj mladý příteli, vás snad oklamaly, protože se zdá, že to byli spíše pštrosové.“ „Pštrosové!“ opakovali Dick Sand i paní Weldonová pohlížejíce velice překvapeni na sebe.

„Ano, prostí pštrosové,“ opakoval Harris.

„Ale pštrosové jsou ptáci,“ namítl Dick Sand, „a tedy by důsledně mohli mít jen dvě nohy!“ „Nuže,“ prohlásil Harris, „myslím, že jsem určitě viděl, že tato zvířata, která tak rychle utíkala, neměla více noh než dvě. Byli to skutečně dvounožci!“

„Dvounožci!“ opakoval váhavě mladý kapitán.

„Mně se zdá, že tato zvířata měla čtyři nohy,“ podotkla paní Weldonová.

„Mně také,“ doložil starý Tom, jehož slova Bat, Akteon a Austin potvrdili.

„Pštrosové o čtyřech nohách!“ zvolal Harris a vyprskl smíchem.

„To by bylo velice šprýmovné!“ „A všichni jsme mysleli, že vidíme žirafy a ne pštrosy,“ namítl Dick Sand.

„Ne, mladý příteli, ne!“ zvolal Harris. „Viděli jste opravdu špatně.

Vysvětluje se to prudkostí, s jakou tato zvířata utíkala. Ostatně nejednou už se lovcům stalo, že se zmýlili jako vy, a to právě, když se domnívali, že to není možné.“ Co Američan řekl, znělo dost pravděpodobně. Člověk se může skutečně zmýlit, když před sebou v jisté vzdálenosti vidí prchat velikého pštrosa a žirafu střední výšky. Ovšem mezi zobákem a tlamou je veliký rozdíl, ale pštros i žirafa mají krk trochu ohnutý dozadu a jestliže se věc posuzuje přísně, je možné říci, že pštros svým tvarem není ničím jiným, než poloviční žirafou. Scházejí mu jen zadní nohy. Když tedy uhání toto dvounohé nebo čtyřnohé zvíře náhle po lese, může se snadno stát, že pozorovatel by se mohl zmýlit a že by považoval jedno zvíře za druhé.

Ostatně nejlepší důkaz, že paní Weldonová a ostatní se mýlili, spočíval v tom, že v Americe se vůbec žirafy nevyskytují.

Dick Sand po nějakém přemítání prohodil:

„Ale myslel jsem, že pštrosové právě tak jako žirafy nežijí v Novém světě?“ „Oh, ano, mladý příteli,“ odtušil Harris, „a právě Jižní Amerika má jistý zvláštní druh pštrosů. K tomuto druhu patří ‚nanduové', které jste právě viděl!“ Harris mluvil pravdu. Nandu je dlouhý pták, který se hojně vyskytuje v rovinách Jižní Ameriky, a jeho maso, je-li nandu mladý, je velmi chutné. Toto silné zvíře, které bývá často přes dva metry vysoké, má rovný zobák, dlouhá křídla z hustého peří modravé barvy a nohy se třemi prsty, opatřených drápy - čímž se dost podstatně rozeznává od pštrosů afrických.

Harris vylíčil tyto podrobnosti a jak se zdálo znal velice dobře způsob života amerických pštrosů. Paní Weldonová a její přátelé už připouštěli, že se tedy museli zmýlit.

„Ostatně,“ doložil Harris, „je možné, že potkáme ještě jinou tlupu pštrosů. Ale pak se dívejte lépe, abyste nepovažovali ptáky za čtyřnožce! A zvláště, mladý příteli, nezapomínejte na moje výstrahy a nestřílejte na žádné zvíře, ať je to jakékoliv. Nepotřebujeme lovit zvěř, abychom si opatřili pokrm, a já opakuji, že není radno, abychom výstřelem z pušky prozrazovali svou přítomnost v lese.“ Nicméně Dick Sand zůstal zamyšlený. Ještě jednou vznikla v jeho mysli pochybnost.

Dne 17. dubna byl zahájen opět další pochod a Američan ujistil, že už před uplynutím čtyřiadvaceti hodin bude malá četa uvedena do haciendy San Felice.

„Tam, paní Weldonová,“ doložil, „se vám dostane veškeré péče, jakou při svém stavu potřebujete, a několikadenním odpočinkem se úp1ně zotavíte. Snad nenajdete v této farmě přepych, na který jste zvyklá ve svém obydlí v San Francisku, ale uvidíte, že našim vnitrozemským usedlostem neschází pohodlí. Skutečně nejsme žádní divoši.“

„Pane Harrisi,“ odvětila paní Weldonová, „nemůžeme vám za vaši šlechetnou pomoc prozatím nic nabídnout než svůj dík, za to vám jej vzdáváme z celého srdce. Ano! Je už čas, abychom byli na místě.“ „Jste už velmi unavena, paní Weldonová?“ „Na mně málo záleží!“ odpověděla paní Weldonová, „ale pozoruji, že můj malý Jack pořád více pozbývá sil! V některé chvíli už se ho zmocňuje horečka!“ „Ano,“ odpověděl Harris, „ačkoliv podnebí na této pláni je velmi zdravé, přece dlužno přiznat, že v březnu a dubnu se zde vyskytuje střídavá horečka.“ „Zajisté,“ namítl Dick Sand, „ale příroda, která je vždy a všude obezřelá a předvídavá, se postarala o prostředek proti této nemoci!“ „A jaký prostředek to je, mladý příteli?“ ptal se Harris, který, jak se zdálo, jeho slovům neporozuměl.

„Copak nejsme v domovině chininových stromů?“ odvětil Dick Sand.

„Ano,“ potvrdil Harris, „máte úplně pravdu. Stromy, které. opatřují draho cennou kůru proti horečce, jsou i u nás.“ „Divím se jen,“ doložil Dick Sand, „že jsme dosud ani jediný neviděli!“ „Ah, mladý příteli,“ odpověděl Harris, „tyto stromy nelze tak snadno rozeznat. Ačkoliv bývají často vysoké a mají veliké listí a květy růžové a vonné, přece se tak lehce nedají najít. Velice zřídka se vyskytují ve skupinách. Jsou spíše roztroušeny v lese, a Indiáni, kteří chininovou

kůru loupají, poznávají tento strom podle jeho vždy se zelenajícího listí.“ „Pane Harrisi,“ pravila paní Weldonová, „až uvidíte takový strom, ukažte mi jej.“ „Zajisté, paní Weldonová, ale v haciendě najdete dost chininového sulfátu. Ten je působivější proti horečce, než prostá kůra stromu (Kdysi bylo tvrzeno, že kůra byla semleta na prášek, který byl nazýván ‚Prášek jezuitů', protože r. 1649 jezuité v Římě poprvé od své americké misie obdrželi značnou zásilku této kůry.“) Tento poslední den cesty minul bez další příhody. Když nadešel večer, byl nocleh zařízen jako obyčejně. Ačkoliv dosud nepršelo, chystala se změna počasí, protože ze země vystupovala vlhká pára a brzy tvořila hustou mlhu.

Blížila se skutečně doba dešťů. Naštěstí už zítra se mělo malé četě dostat pohodlného a pohostinného přístřeší. Bylo zapotřebí už jen pochodu několika hodin.

Ačkoliv podle Harrisových slov, jehož výpočty se ovšem řídily jen podle trvání pochodu, malá četa byla asi šest mil vzdálena od haciendy, přece byla vykonána na noc obvyklá opatření. Tom a jeho přátelé měli hlídat jeden po druhém. Dick Sand trval na tom, že v této příčině nesmí být nic zanedbáno. Teď právě se nechtěl vzdálit obvyklé obezřelosti, protože v jeho mysli se pořád více vzmáhalo strašné podezření, o kterém ale dosud nechtěl nic říci.

Nocleh byl upraven pod skupinou velkých stromů. Následkem únavy paní Weldonová a její společníci brzy usnuli, ale najednou je probudil výkřik.

„Co se děje?“ ptal se Dick Sand, který první ze všech vyskočil.

„Já jsem to byl, já jsem křičel!“ odpověděl bratranec Benedikt.

„A co je vám?“ ptala se paní Weldonová.

„Byl jsem uštknut!“ „Uštknul vás had?...“ ptala se s hrůzou paní Weldonová.

„Ne, ne! To není had, ale hmyz,“ odvětil bratranec Benedikt. „Ah, já ho držím, já ho držím!“ „Nuže tedy, zašlápněte toho brouka,“ pravil Harris, „a nechte nás spát, pane Benedikte!“ „Já bych měl zašlápnout hmyz?“ zvolal bratranec Benedikt. „Ne, naprosto ne! Dříve se musím podívat, jaký hmyz to je!“ „Nějaký komár!“ řekl Harris a pokrčil rameny.

„Nikoliv! Je to moucha,“ odpověděl bratranec Benedikt, „a to moucha velice zvláštní.“ Dick Sand rozsvítil malou svítilnu, kterou vzal z lodi s sebou, a přiblížil se k bratranci Benediktovi.

„Díky Bohu!“ zvolal potom, „tato moucha je mi náhradou za všechna zklamání. Konečně jsem tedy učinil důležitý objev.“ Statečný učenec byl u vytržení. Díval se na svou mouchu jako triumfátor! Nejraději by ji políbil.

„Ale jaká moucha to tedy je?“ ptala se paní Weldonová.

„Diptera, sestřenko, diptera, skvostná diptera!“ A bratranec Benedikt ukazoval mouchu, která byla menší než včela, měla tmavou barvu bez lesku a žluté proužky na spodní části těla.

„Není tato moucha jedovatá?“ ptala se paní Weldonová.

„Ne, sestřenko, aspoň ne pro lidi. Ale pro zvířata, antilopy, buvoly a také pro slony je velmi nebezpečná. Ah, to je velkolepá, rozkošná muška!“ „Ale tak nám konečně řekněte, pane Benedikte, jak se jmenuje?“ „Tato moucha,“ odvětil entomolog, „tato moucha, kterou držím ve svých prstech, tato moucha... je moucha tse-tse! Tato moucha, která slouží ke cti této země, tato tse-tse, nebyla dosud v Americe nalezena!“ Dick Sand si netroufal ptát se bratrance Benedikta, v které části světa se nachází tato strašná tse-tse!

A zatímco jeho přátelé se opět oddali spánku, ze kterého byli touto příhodou vyrušeni, Dick Sand, i když jej únava přemáhala, přece po celou noc nezamhouřil oči...

XVIII. KAPITOLA
Strašlivé slovo

Byl už čas, aby dospěli k cíli. Paní Weldonová, které se zmocnila krajní únava, už nechtěla dále snášet útrapy cesty. Vzezření jejího chlapce, který při záchvatu horečky byl velice zarudlý, načež zase neobyčejně zbledl, ji naplňovalo velikým nepokojem. Neponechávala už péči o něj Nan a pořád byla u něho. Držela ho stále na klíně.

Ano, už byl čas, aby dorazili! Američan časně zrána dne 18. dubna ujišťoval, že ještě téhož večera malá četa najde přístřeší v haciendě San Felice.

Dvanáct dní cesty, dvanáct nocí pod širým nebem, to muselo vyčerpat síly paní Weldonové, i kdyby byla i sebestatnější. Ovšem pro dítě to bylo ještě horší a pohled na nemocného malého Jacka, kterému se nedostávalo ani nejnutnější péče, byl pro ni srdcervoucí.

Dick Sand, Nan, Tom a jeho přátelé snášeli únavu cestování lépe.

Co se týče Harrise, zdál se být jak stvořen pro dlouhé pochody lesem a na něm nebylo vidět ani za mák zemdlenost. Ale čím více se přibližovali k haciendě, tím více Dick Sand pozoroval, že jeho chování bylo méně přímé a více zdrženlivé, než dříve. Opak toho by byl přirozenější. Tak soudil aspoň mladý lodní kapitán, který pořád více nabýval nedůvěru k Američanovi. Ale jaký prospěch by na tom mohl Harris mít, aby je klamal? Dick Sand si to nemohl vysvětlit, ale přesto všechno tím bedlivěji Harrise střežil.

Američan nepochybně poznal, že Dick Sand jej stále pozoruje a proto se snad stával zamlklejším ke svému „mladému příteli“.

Vydali se opět na pochod.

V lese, který byl méně hustý, byly stromy roztroušeny ve skupinách a netvořily už takřka neproniknutelné spousty. Začíná snad tady pampa, o které Harris mluvil?

Za prvních hodin toho dne žádná příhoda nezvyšovala neklid Dicka Sanda. Jen dvě okolnosti mu byly nápadné. Snad byly obě podřízeného významu, ale za daných poměrů bylo zapotřebí dbát každé maličkosti.

Především vzbudilo chování Dinga zvláštní pozornost mladého kapitána.

Jestliže už dříve pes po celou cestu větří jakousi zdánlivou stopu, nyní, a to skoro náhle, změnil své chování. Až

dosud maje svůj čenich u země očichával trávu a keře, ale mlčel anebo jen žalostně kňučel, což svědčilo spíše o výrazu jeho bolesti či lítosti.

Ale toho dne začalo tohle podivné zvíře štěkat a to někdy tak zuřivě, jako kdysi, když se Negoro objevil na palubě Pilgrima.

V mysli Dicka Sanda vzniklo podezření, které bylo utvrzeno také tím, co mu Tom řekl:

„Hleďte, to je podivné, pane Dicku! Dingo už neočichává zem, jako to dělal ještě včera! On zvedá čenich, je rozčilen a kůže se mu ježí!

Člověk by řekl, že něco z dálky větří...“

„Negora, je to tak?“ odvětil Dick Sand, a když uchopil starého černocha za rameno, dal mu znamení, aby mluvil potichu.

„Negora, pane Dicku. Nemohlo se stát, že by on sledoval naše stopy?...“

„Ano, Tome, a snad v této chvíli není od nás daleko.“

„Ale... proč?“ pravil Tom.

„Buď Negoro nezná tuto zemi,“ začal Dick Sand, „a pak by to bylo k jeho prospěchu, aby nás neztratil z očí...“

„Anebo?...“ pravil Tom a úzkostlivě pohlédl na mladého kapitána.

„Anebo,“ pokračoval Dick Sand, „on ji zná a pak...“

„Ale jak by mohl Negoro znát tuto krajinu? Vždyť ji jakživ neviděl!“

„Že ji nikdy neviděl?“ zabručel Dick Sand. „V každém případě je jedna věc nepopiratelná, totiž že Dingo větří, jakoby se muž, kterého nenávidí, k nám přibližoval.“ Potom Dick Sand přerušil svá slova, aby zavolal psa, který po nějakém váhání k němu přišel.

„Nuže,“ řekl k psovi, „Negoro! Negoro!“ Vzteklý štěkot byl odpovědí Dinga. To jméno u něho vzbudilo obvyklý účinek. Dingo se vrhl kupředu, jako kdyby Negoro byl skryt za některým houštím.

Harris pozoroval celý tento výjev. Maje rty trochu sevřeny, přiblížil se k mladému kapitánovi.

„Co chcete na Dingovi?“ pravil.

„Oh! Skoro nic, pane Harrisi,“ odvětil starý Tom žertem. „Ptalijsme se ho po zprávách o našem dřívějším příteli z lodi, který se tak náhle ztratil.“ „Ah, tak,“ odpověděl Američan, „o tom Portugalci, o tom lodním kuchaři, o němž jste mi už vypravovali?“ „Ano,“ odvětil Tom. „Když člověk slyší Dinga štěkat, mohl by si myslet, že je Negoro nablízku.“ „Jak by mohl přijít až sem?“ prohlásil Harris. „Pokud vím, nikdy v této zemi nebyl!“ „Jestliže nám to nezatajil...“ odpověděl Tom.

„To by bylo podivné,“ mínil Harris. „Ale jestli chcete, prohledáme houští. Možná, že ubožák potřebuje pomoc, že je v zoufalém stavu...“ „To by bylo zbytečné, pane Harrisi,“ odpověděl mu Dick Sand.

„Když Negoro dovedl přijít až sem, dostane se také dále. On je člověk, který si pomůže sám!“ „Jak si přejete,“ odpověděl Harris.

„Dingo, buď ticho!“ doložil Dick Sand, aby Ukončil rozmluvu.

Druhý nápadný objev, který mladý kapitán učinil, se týkal Američanova koně.

Nezdálo se, že by „větřil stáje“, jak to činí zvířata jeho druhu. Nevsával do sebe vzduch, neurychloval svůj krok, nerozšiřoval nozdry a radostně neřičel, jak to dělají koně na konci cesty. Zdálo se, jakoby byl zcela lhostejný a jakoby hacienda, kde už několikrát byl a kterou tedy musel znát, byla ještě několik set mil vzdálena.

„Copak by ten kůň nevětřil nablízku stáje?“ pomyslel si Dick Sand.

A přece podle včerejších Harrisových slov nebylo už potřeba více než šest mil cesty, a z těch šesti mil malá četa zajisté už čtyři urazila.

A jako kůň nevětřil stáje, po kterých zajisté toužil, tak také nic jiného nesvědčilo o blízkosti veliké plantáže, jakou podle všeho hacienda San Felice musela být.

Paní Weldonová, která byla až dosud úplně lhostejná ke všemu, co se netýkalo jejího synáčka, byla sama překvapena, že dosud viděla kolem dokola lesnatou poušť! Bylo to podivné! Nespatřili dosud ani domorodce, ani čeleď haciendy při tak nepatrné vzdálenosti! - Copak by Harris zabloudil? Ale nikoliv! Zamítal naprosto tuto myšlenku.

Nové opoždění by ale bylo smrtí pro malého Jacka!

Přesto všechno Harris kráčel pořád kupředu, ale zdálo se, že pozoruje lesní hlubiny a že se rozhlíží vpravo i vlevo, jako člověk, který sám sebou nebo svou cestou si není jist!

Paní Weldonová přimhouřila oči, aby raději už nic neviděla.

Po rovině asi míli široké následoval opět les, ačkoliv nebyl už tak hustý jako na západě, a malá četa zmizela opět pod velkými stromy.

Kolem šesté hodiny večer dorazili k houští, kterým podle všeho před chvílí uháněla tlupa mohutných zvířat.

Dick Sand se velmi pozorně díval kolem sebe.

Ve výši, která značně přesahovala postavu muže, byly otrhány větve nebo polámány. Pošlapanou trávou prosvítala trochu bahnitá půda a stopy v ní vytlačené nemohly pocházet od jaguárů nebo kuguárů.

Byli to snad „ais“ nebo někteří jiní lenochodi, kteří takovouto stopu zanechali? Ale jak se pak mohlo vysvětlit, že v takové výši byly polámány větve?

Sloni by určitě mohli zanechat také stopy na půdě a takové otvory v neproniknutelném houští. A sloni v Americe nejsou vůbec. Tito obrovští tlustokožci nežijí v Novém světě a také tam nezdomácněli.

Domněnku, že se tudy ubírala tlupa slonů, nebylo tedy možné připustit.

Ať se tady dělo cokoliv, Dick Sand nikomu nesdělil své myšlenky o tomto nevysvětlitelném zjevu. Neptal se nato ani Američana. Co se mohl nadít od člověka, který se pokusil vydávat žirafy za pštrosy?

Harris by měl nepochybně i pro tento zjev nějaké více nebo méně vhodné vysvětlení, které by ale na stavu věcí nemohlo nic změnit.

Ať tomu bylo jakkoliv, Dick Sand už si udělal úsudek o Harrisovi.
On v něm tušil zrádce! Číhal už jen na příležitost, aby odhalil jeho nepoctivost, a vše nasvědčovalo tomu, že tato příležitost není vzdálena.
Ale jaký mohl být tajný záměr Harrisova jednání? Jaká budoucnost očekává trosečníky z Pilgrima? Dick Sand si opakoval, že jeho zodpovědnost neskončila záhubou lodi. Bylo potřeba nyní ještě více, než kdykoliv jindy, aby se staralo záchranu těch, které ztroskotání lodi uvrhlo na toto pobřeží! Tato paní, malé dítě, černoši, všichni jeho přátelé v neštěstí očekávali svou spásu jedině od něho! Ale jestli se mohl pokusit o něco na palubě, kde jednal jako námořník, co si měl počít zde vůči strašným zkouškám, které ještě mohly přijít?“ Dick Sand nechtěl zavřít oči před strašlivou skutečností, která bez odporu každou chvíli mohla nastat. Stal se opět za současných okolností patnáctiletým kapitánem, kterým byl na lodi Pilgrim. Ale nechtěl nic říci, co by mohlo pobouřit ubohou matku, než by přišel okamžik, aby se vzchopil k činu.
A on neřekl nic, ani když na břehu dosti široké vody, která byla asi sto kroků vzdálena od malé čety, spatřil obrovská zvířata, která spěchala, aby zmizela ve vysokém rákosí na břehu.
„Hroši! Hroši!“ chtěl vykřiknout.
Byli to skutečně tito tlustokožci s velikými hlavami a širokou tlamou, která je ozbrojena zuby na stopu dlouhými, byli to těžkopádní hroši, kteří se batolí na svých krátkých nohách a jejichž holá kůže je červenohnědé barvy. Hroši v Americe! - Malá četa se po celý den ubírala vpřed, ale dost obtížně. Únava začala působit i na nejsilnější. Byl skutečně nejvyšší čas, aby se došlo k cíli anebo aby se učinila delší zastávka.
Paní Weldonová, která se starala jedině o svého malého Jacka, necítila snad zemdlení, ale její síly již byly vyčerpány. Unaveni byli všichni. Dick Sand vzdoroval jen svrchovaným napětím mravní síly, kterou čerpal z pocitu povinnosti.
Ke čtvrté hodině odpolední starý Tom našel v trávě předmět, který vzbudil jeho pozornost. Byla to zbraň, jakýsi nůž zvláštního tvaru, měl širokou, ohnutou čepel a byl zasazen do rukojeti ze slonové kosti s hrubými ozdobami.
Tom přinesl tento nůž Dicku Sandovi, který když jej vzal do ruky, jej prohlížel a pak jej ukázal Američanovi. Poté řekl:
„Nepochybně nejsou domorodci daleko odtud!“
„Opravdu,“ odvětil Harris, „ale přece...“
„Co... přece?..“ opakoval Dick Sand, pohlížeje Harrisovi přímo do tváře.
„Musíme být zcela nablízku haciendy,“ začal Harris váhavě, „a já přece nepoznávám...“ „Vy jste tedy zabloudil?“ ptal se živě Dick Sand.
„Nezabloudil jsem... Hacienda nyní nemůže být dále, než tři míle.
Ale já jsem chtěl jít kratší cestou lesem a snad jsem učinil dobře.“ „Snad,“ odvětil Dick Sand.
„Myslím, že bych udělal nejlépe, kdybych šel sám napřed,“ řekl Harris.
„Ne, pane Harrisi, ne, my se nerozloučíme,“ odvětil Dick Sand.
„Uděláme tedy ještě zastávku. Paní Weldonová bude určitě souhlasit, abychom strávili ještě jednu noc pod stromy, a zítra, až bude den, se vydáme na cestu. Dvě nebo ještě tři míle, ty pak za hodinu urazíme.“
„Budiž,“ odpověděl Harris.
V tom opět začal Dingo zuřivě štěkat.
„Pojď sem, Dingo, a buď zticha!“ vykřikl Dick Sand. „Víš přece, že zde nikdo není a že jsme v pustině.“ Bylo rozhodnuto učinit tuto poslední zastávku. Paní Weldonová nechala své průvodce jednat, aniž pronesla jediné slovo. Její malý Jack, zachvácen horečkou, jí odpočíval v náruči.
Hledali nejvhodnější místo k nocování.
Dick Sand pomýšlel na to, zřídit tábořiště pod skupinou stromů.
Ale najednou starý Tom, který se zabýval upravováním noclehu, zastavil a vykřikl:
„Pane Dicku! Pojďte sem! Podívejte!“ „Co se děje, starý příteli Tome?“ ptal se ho Dick Sand klidným hlasem člověka, který je už připraven na vše.
„Mlčte, Tome, proboha, mlčte!“ „Tamhle,...“ pravil Tom, „pod těmi stromy... jsou stopy krve!... A na zemi... zmrzačené končetiny... lidské!“ Skutečně tam na zemi byly usekané ruce a vedle nich zbytky lidského těla, několik polámaných zvláštních vidlic a přeražené řetězy.
Naštěstí paní Weldonová neviděla nic z tohoto strašného divadla.
Zatím se Harris zdržoval stranou a kdo by jej v tomto okamžiku pozoroval, byl by překvapen, jaká změna se s ním stala. Jeho tvář měla nyní divoký vzhled.
Dingo spěchal k Dicku Sandovi a když spatřil krvavé pozůstatky lidského těla, zuřivě štěkal.
Mladý kapitán měl co dělat, aby jej odehnal.
Ale starý Tom když spatřil tyto zvláštní vidlice a tato přeražená pouta, nepohnutě stanul, jako kdyby jeho nohy vrostly do země. Maje oči vytřeštěny, ruce křečovitě sevřeny pohlížel před sebe a bručel nesouvislá slova:
„Viděl jsem je..., viděl jsem je už... tyto vidlice... jako malý, zcela malý chlapec!“ Nepochybně se v něm vzbudily temné vzpomínky z útlého dětství.
Vzpomínal a chtěl mluvit!...
„Mlčte, Tome!“ opakoval Dick Sand. „Kvůli paní Weldonové, kvůli nám všem, prosím vás, mlčte!“ Mladý kapitán odvedl starého černocha z tohoto místa.
Pro tábořiště bylo zvoleno opodál jiné místo a bylo upraveno pro nocleh.
Večeře byla připravena, ale zůstala téměř netknuta. Únava přemáhala hlad. Všichni podléhali nevyslovitelnému dojmu nepokoje, který byl takřka strachem.
Stmívalo se. Brzy byla kolem dokola čirá tma. Obloha byla pokryta velikými mračny, věštícími bouři. Mezi stromy na západním obzoru bylo vidět, jak se několikrát zablesklo. Vítr se utišil a na stromech se nepohnul ani lísteček. Naprosté

ticho následovalo po denním šumu, mohlo se takřka zdát, že těžký vzduch, prosycený elektřinou, už. ani nepřenáší zvukové vlny.
Dick Sand, Austin a Bat hlídali společně. Namáhali se, aby svým zrakem pronikli hlubokou nocí a napjatě naslouchali, jestli by nezpozorovali nějaké světlo nebo nějaký podezřelý hluk. Ale nic nerušilo ani klid ani tmu lesa.
Tom nespal, ale byl ponořen do svých vzpomínek, maje hlavu nachýlenou setrval nepohnutě, jako kdyby byl zasažen náhlou ranou.
Paní Weldonová kolébala své dítě v náručí a nemyslela na nic jiného než na ně.
Jediný bratranec Benedikt snad spal, protože nepodléhal všeobecnému trapnému dojmu. Nebyl schopen předtuchy.
Najednou, asi kolem jedenácté hodiny, se ozval táhlý a těžký řev, se kterým byl spojen zvláštní ostrý zvuk.
Tom vyskočil a ukázal rukou na houští, vzdálené asi míli od tábořiště.
Dick Sand jej uchopil za ruku, ale nemohl už zabránit, aby Tom nevykřikl:
„Lev! Lev!...“
Starý černoch poznal řev, který ve svém dětství tak často slýchal!
„Lev!“ opakoval.
Dick Sand, který se už nedovedl ovládnout, vrhl se, maje nůž v ruce, k místu, na kterém Harris ulehl...
Harris tam už ale nebyl a jeho kůň zmizel s ním.
V mysli Dicka Sanda nastal strašný převrat... On nebyl tam, kde se domníval, že je!
Nebylo to tedy na americkém pobřeží, kde Pilgrim ztroskotal. Také to nebyl Velikonoční ostrov, podle kterého mladý kapitán vyměřil svou pozici, ale byl to jiný ostrov, ležící nepochybně na západě této pevniny, jako je Velikonoční ostrov položen na západě Ameriky!
Za jedné části plavby po moři jej klamala střelka kompasu a my víme, v čem vězela tato příčina. Loď, která byla stržena bouří na nepravou cestu, obeplula mys Hoorn a z Tichého oceánu se dostala do Atlantického! Rychlost Pilgrima, kterou Dick Sand mohl jen nedokonale měřit, byla zdvojnásobena silou uragánu!
Tedy proto scházely kaučukové a chininové stromy a papouškové Jižní Ameriky v těchto končinách, které nebyly ani atacamskou pouští, ani bolívijskou pampou!
Ano, byly to tedy skutečné žirafy a žádní pštrosové, které utíkaly před nimi na lesním palouku! Byli to skuteční sloni, kteří proráželi lesní houštinu! Byli to skuteční hroši, jejichž odpočinek Dick Sand v husté trávě vyrušil. A byla to moucha tse-tse, ta diptera, kterou Benedikt našel, ta strašlivá moucha tse-tse, jejíž píchnutím hynou zvířata karavany!
Konečně byl to řev lva, který zaznával z lesa! A tyto vidlice, tyto řetězy, ten nůž zvláštního tvaru, to byly nástroje obchodníků s otroky.
Tyhle usekané ruce zajatých!
Portugalec Negoro a Američan Harris museli tedy být domluveni!
A konečně unikla z úst Dicka Sanda ta strašlivá slova:
„To je Afrika! Afrika na rovníku! Afrika otrokářů a otroků!“

Díl druhý

I. KAPITOLA
Otrokářství

Otrokářství! Není nikdo, kdo by neznal význam toho slova, které nikdy nemělo najít místo v lidském jazyku. Tento ohavný obchod, který byl dlouho provozován ve prospěch evropských národů, které mají zámořské osady, byl už dávno zakázán. Ale přesto všechno provozuje se stále na rozsáhlém prostranství a hlavně ve střední Africe. Ano v 19. století nepodepsaly ještě všechny státy, které se nazývají křesťanskými, zákon o zrušení otroctví.
Mohlo by se myslet, že aspoň obchod s otroky se už neděje a že kupování a prodávání lidských bytostí přestalo! Tomu ale bohužel tak není a proto zde musíme uvést, co je potřeba vědět, aby se čtenář mohl zajímat o druhou část tohoto vypravování. Bohužel musíme říci, že dosud se děje lov na lidi, který úplným vylidněním ohrožuje celou pevninu za tímto účelem, aby se mohlo vydržovat několik otrokářských osad, musíme dále říci, kde a jak se provozují tyto barbarské honby, co krve se při nich prolévá, že se při nich pálí a drancuje a konečně, v čí prospěch se tohle všechno děje.
Bylo poprvé zahájeno v 15. století a to za těchto okolností:

Když mohamedáni byli vyhnáni ze Španělska, prchli za mořskou úžinu na africké pobřeží. Portugalci, kteří tehdy měli tuto část pobřeží ve své moci, je zuřivě pronásledovali. Jistý počet těchto uprchlíků byl zajat a dopraven do Portugalska. Když propadli otroctví, tvořili tito zajatci první jádro afrických otroků, které vzniklo v západní Evropě za doby křesťanství.

Ale tito mohamedáni patřili většinou k bohatým rodinám, které je chtěly vykoupit. Portugalci ale zamítali výkupné, i když bylo nabízeno sebevíce zlata. Jim nebylo zapotřebí cizího zlata. Jim se nedostávalo spíše pracovních sil pro vzrůstající osady, zkrátka, scházela jim paže otroků.

Protože mohamedánské rodiny nemohly své zajaté soukmenovce koupit zpět, nabídly se, že je vymění větším počtem afrických černochů, kterých se mohly až příliš snadno zmocnit. Nabídka byla Portugalci přijata, protože viděli svou výhodu v této výměně a tak byl založen obchod s otroky v Evropě.

Ke konci 16. století byl tento ohavný obchod všeobecně připuštěn a mravy tehdy ještě barbarské se mu nestavěly na odpor. Všechny státy jej podporovaly, aby rychleji a bezpečněji kolonizovaly ostrovy Nového světa. Otroci černé pleti také lépe snášeli podnebí tam, kde běloši, kteří ještě nebyli aklimatizováni a přizpůsobeni tropickému vedru, hynuli po tisících. Černoši byli do amerických osad dopravováni pravidelně na zvláštních lodích a toto odvětví zámořského obchodu vedlo k utvoření velikých dopravních společností na různých místech afrického pobřeží. Zboží bylo v Africe velmi laciné a zisk byl proto velice značný.

I když by založení zámořských osad bylo sebenutnější, nemohlo ospravedlnit tyto trhy na lidské maso. Brzy se také ozývaly hlasy šlechetných lidí, kteří protestovali proti obchodu s černými otroky a žádali na evropských vládách, aby jej zrušily jménem zásad lidskosti.

Roku 1751 se kvakerové postavili do čela hnutí směřujícího ke zrušení otroctví a to ve středu Severní Ameriky, kde za sto let poté propukla odštěpenecká válka, které otázka otroctví nebyla vzdálena.

Různé státy severu: Virginie, Connecticut, Massachusetts a Pennsylvanie prohlásily zrušení obchodování s otroky a osvobodily otroky, kteří dříve byli značným nákladem na jejich území dopraveni.

Ale započatá výprava kvakerů se neomezila jen na severní provincie Nového světa. Na otrokáře bylo živě útočeno podél celého Atlantického oceánu. Zejména z Francie a Anglie pocházeli přívrženci hesla:

„Ať zahynou raději osady, než zásada lidské volnosti“. Tak znělo šlechetné heslo, které nacházelo ozvěnu v celém Starém světě, a přesto, že tato otázka se mocně dotýkala politických a obchodních prospěchů, nesla a šířila se v celé Evropě.

Podnět byl tedy dán. Roku 1807 Anglie zrušila obchod s černými otroky ve svých osadách a Francie následovala její příklad roku 1814.

Oba mohutné národy se dohodly o smlouvě týkající se této věci, kterou Napoleon Bonaparte za svého sto denního panování po návratu z Elby potvrdil.

Toh1e prohlášení bylo tehdy čistě teoretické. Otrokářské lodi nepřestávaly plout po mořích a vysazovat svůj náklad „ebenového dřeva“ v osadních přístavech.

Bylo zapotřebí praktičtějších prostředků, aby byla tomuto obchodu učiněna přítrž. Spojené státy americké roku 1820, Anglie roku 1824 prohlásily obchod s otroky za námořní 1upičství a ty, kteří jej provozovali, za piráty neboli námořní lupiče. Jako takovým jim hrozil trest smrti a byli také velice ostře pronásledováni. Francie přistoupila brzy k nové smlouvě. Ale státy amerického Jihu, španělské a portugalské osady nepřistoupily ke smlouvě zrušující obchodování s otroky a ve vývozu černochů bylo pokračováno v jejich prospěchu navzdory všeobecně uznávanému právu prohlídky lodi, která se ale omezovala jen na to, aby se zjistilo, jestli podezřelé lodi neplují pod nepravou vlajkou.

Nový zákon o zrušení otroctví neměl ale moc působící nazpět. Nemnožili se sice noví otroci, ale staří ještě nedosáhli svobody. Za těchto okolností dala Anglie nový nás1edováníhodný příklad.

Dne 14. května 1833 byla všeobecným prohlášením dána svoboda všem černochům v osadách Velké Británie a v srpnu 1838 bylo šest set sedmdesát tisíc otroků prohlášeno za svobodné lidi.

O deset let později, roku 1848 Francouzská republika emancipova1a neboli dala svobodu otrokům francouzských osad, a to sto šedesáti tisícům černochů.

Válka, která roku 1859 propukla mezi federovanými a konfederovanými severoamerickými státy, která ukončila dílo osvobození, je rozšířila na celou Severní Ameriku.

Tři velké mocnosti tedy vykonaly toto dílo lidskosti. V době děje tohoto příběhu se obchod s otroky provozuje už jen ve prospěch španělských nebo portugalských osad a za účelem opatření otroků obyvate1stvu Východu, Turkům a Arabům.

Jestliže ještě Brazílie nedarovala svým otrokům svobodu, aspoň už nepřijímala nové a děti brazilských černochů přicházely na svět už jako svobodné.

V nitru Afriky následkem krvavých válek, které afričtí náčelníci vedou za účelem tohoto lovu na lidi, se celé kmeny ocitly v otroctví.

Karavany otrokářů se pohybovaly ve dvou směrech, jeden směr vedl na západ k portugalské osadě v Angole, druhý na východ k Mozambiku. Z těchto nešťastníků, z nichž jen menší část dorazila na místo svého určení, dopravovali se jedni na Kubu, druzí na Madagaskar, jiní pak se dopravovali do arabských nebo tureckých provincií v Asii, do Mekky nebo do Maskatu. Anglické a francouzské křižovací lodi nemohly než slabou měrou zabraňovat tomuto obchodu, protože při rozsáhlosti pobřeží byl pronikavý dozor jen velmi nesnadný.

Ale dosahovali číslice tohoto ohavného vývozu dosud značné výše?

Ano! Počet otroků, kteří ročně přicházeli na pobřeží, představoval asi osmdesát tisíc, a jak se zdálo, činil jen asi desetinu povražděných domorodců. Po tomto strašném hromadném vraždění zůstávala rozsáhlá pole zpustošena, spáleniště vesnic a městeček byla zbavena obyvatelstva, řeky odnášely mrtvoly a dravé šelmy se zahnízďovaly v

těchto krajinách. Když Livingstone krátce po takových honbách na lidi přišel do některých provincií, nepoznal je už, ačkoliv v nich několik měsíců předtím cestoval. Všichni ostatní cestovatelé, Grant, Speke, Burton, Cameron a Stanley nelíčili jinak tuto lesnatou planinu střední Afriky, která byla jevištěm bojů mezi náčelníky černochů.

V krajině velkých jezer, na rozsáhlém území, které opatřoval zanzibarský trh, v Bornu a Fezzanu, dále na jih na březích Nyassy a Zambezi, více pak na západ a na horním toku Zairy, kudy tak odvážně pronikl Stanley - všude bylo vidět stejný obraz zpustošení, hromadného vraždění a vylidnění. Copak nemělo otrokářství skončit v Africe dříve, dokud nezmizí černá rasa, jako se to stalo s australskou rasou na Novém Holandsku?

Ale trh španělských a portugalských osad měl vzít přece jednoho dne za své, protože mu měl scházet odbyt, vzdělané národy nemohou déle trpět obchod s otroky.

Ano, nepochybně už za krátkou dobu bude možné spatřit osvobození všech otroků, kteří se ještě nacházeli v křesťanských státech.

Ovšem mohamedánské národy budou ještě dlouhá léta udržovat tento obchod, který vylidňoval africkou pevninu. Do mohamedánských zemí se nyní dopravoval největší počet černochů z jejich domoviny odvlečených na pobřeží. Počet těchto otroků čítal ročně dosud přes čtyřicet tisíc. Před francouzskou výpravou do Egypta byli černoši ze Sennaaru po tisících prodáváni černochům v Darfúru a naopak. Generál Napoleon Bonaparte koupil značný počet těchto černochů, ze kterých udělal organizované vojáky po způsobu mameluků. Ale od té doby, ačkoliv už čtyři pětiny století minuly, obchodování s otroky v Africe se nezmenšilo. Spíše naopak.

Bylo jistou věcí, že islám byl příznivý obchodu s otroky. Černý otrok musel v mohamedánských provinciích nahrazovat dřívější bílé otroky.

A tak dosud obchodníci s otroky nejrůznějšího původu provozovali ve velkém tento prokletý obchod. Doplňovali tak obyvatelstvo těch ras, které by jednou musely vyhynout a zmizet, protože se prací nedovedou obrodit. Tito otroci jako za Bonapartových časů se často stávali vojáky. U některých národů na horním toku Nigeru tvořili polovinu armády afrických panovníků. V tomto případě se jejich osud valně nelišil od osudu svobodných lidí. Ostatně když otrok nebyl vojákem, byl mincí, která měla svou cenu i v samotném Egyptě. Jak to viděl a vypravoval Guillaume Lejean, byli důstojníci a úředníci velmi často placeni touto mincí.

Takový byl současný stav obchodu s černými otroky!

Máme snad ještě připojit, že mnozí zástupci velkých evropských mocností se neostýchali chovat se k tomuto obchodu s politováníhodnou netečností? Bylo to věcí bohužel až příliš pravdivou, a co křižovací lodi střežily pobřeží Atlantického a Indického oceánu, obchod se provozoval pravidelně uvnitř země, karavany s otroky táhly volně před očima jistých úředníků a hromadné vraždění v určitých obdobích nepřestávalo, ačkoliv při něm obyčejně deset černochů zahynulo, než se zajal jeden otrok.

Nyní se zajisté pochopí všechna hrůza slov, která Dick Sand pronesl:

„To je Afrika! Afrika na rovníku! Afrika otroků a obchodníků s otroky!“ A on se skutečně nemýlil: byla to Afrika se všemi nebezpečími, jimiž hrozila jemu a jeho přátelům.

Ale na kterém místě pevniny byli nevysvětlitelnou hrou osudu vyvrženi? Patrně na západním pobřeží, a co situaci ještě zhoršovalo, mladý lodní kapitán byl nucen soudit, že Pilgrim ztroskotal přímo na pobřeží Angoly, kam přicházejí karavany, které této části Afriky prokazují tak špatné služby.

A skutečně byli v této zemi. Byla to země, kterou prošel několik let později Cameron na jihu a Stanley na severu, ale za jakých útrap a potíží! Z tohoto rozsáhlého území, které se skládá ze tří provincií, Benguely, Konga a Angoly, nebylo tehdy nic více známo než pobřeží.

Táhlo se od Nursu na severu až k Zaire na jihu a byla tam dvě přední města, totiž Benguela a Sao Paulo de Loanda, hlavní město osady, která patřila portugalskému království.

Uvnitř bylo tehdy toto území skoro neznámé. Málo cestovatelů se tam odvážilo. Zdraví škodlivé podnebí, vlhká a teplá půda, která vzbuzovala horečku, barbarští domorodci, z nichž někteří byli ještě lidojedy, ustavičná válka mezi jednotlivými kmeny, nedůvěra obchodníků s otroky k cizincům, kteří se snažili vniknout do jejich tajů ohavného obchodu - to byly obtíže, které měl cestovatel překonat, to byla nebezpečí, kterým měl vzdorovat v této angolské provincii, která byla jednou z nejnebezpečnějších v rovníkové Africe.

Roku 1816 vydal se Tuckey po Kongu až za vodopády Yellala, když urazil nanejvýš dvě stě mil. Tímto krátkým pochodem se krajina nemohla podrobněji poznat a přece cesta měla za následek smrt většiny učenců a důstojníků, ze kterých se výprava skládala.

O třicet sedm let později ubíral se doktor Livingstone od mysu Dobré naděje až k hornímu toku řeky Zambezi. Odtud v měsíci listopadu r. 1853 proputoval s odvahou, která nebyla dosud předstižena, od jihu k severozápadu, překročil Koango, jeden z přítoků Konga, a dorazil dne 31. května 1854 do Sao Paulo de Loanda. To byla první cesta neznámým vnitrozemím velké portugalské osady.

Osmnáct let poté dva odvážní cestovatelé prošli Afrikou z východu a západu a dorazili k pobřeží jeden na jihu, druhý na severu od Angoly za neslýchaných obtíží.

První z nich byl anglický námořní poručík Verney Howet Cameron. Roku 1872 byla obava, že výprava Američana Stanleyho, vyslaná, aby vyhledala Livingstona v krajinách velkých jezer, se nachází ve velkém nebezpečí. Poručík Cameron se nabídl, že půjde vyhledat jejich stopy. Nabídnutí bylo přijato. Cameron odejel do Zanzibaru doprovázen doktorem Dillonem, poručíkem Cecilem Murphym a Robertem Moffatem, synovcem Livingstona. Když přešel Ongogo, setkal se s mrtvým Livingstonovým tělem, které jeho věrní sluhové odnášeli na východní pobřeží. Pokračoval pak na své cestě k západu s nezvratnou vůlí od jednoho pobřeží k druhému, proputoval Unyanyembé a Ugundu, Kahuélé, kde našel a vzal s sebou papíry velkého cestovatele, překročil pak Tanganjiku, hory Bambarré, řeku Lualubu, podél jejíhož toku ale nemohl sestupovat, navštívil všechny válkou zpustošené provincie, vylidněné otrokářstvím, Kilemmbu, Uruu,

Iomaneské prameny, Uloulu, Lovalé, a když potom přebrodil Cuanzu a ohromné lesy, do kterých Harris zavedl Dicka Sanda a jeho přátele, smělý Cameron konečně spatřil Atlantický oceán a dorazil do Saint Philippe u Benguely. Tuto cestu, která trvala tři roky a čtyři měsíce, zaplatili životem dva z jeho přátel, doktor Dillon a Robert Moffat.

Po Angličanovi Cameronovi následoval téměř ihned Američan Henry Moreland Stanley na své výzkumné cestě. Je obecně známo, že neohrožený dopisovatel New York Herald, který byl poslán hledat Livingstona, jej našel dne 30. října roku 1871 v Ujiji na březích jezera Tanganjika. Ale co tak šťastně provedl ze stanoviska lidskosti, chtěl Stanley vykořistit i ve prospěch zeměpisné vědy. Jeho cílem bylo, aby důkladně prozkoumal Lualabu, kterou na cestě viděl jen povrchně.

Cameron se kdesi toulal v provinciích střední Afriky, když Stanley v listopadu 1874 opustil Bagamoyo na východním pobřeží, po dvaceti a jednom měsíci pak dne 24. srpna 1876, Ujiji, která byla decimována epidemií neštovic, a za sedmdesát čtyři dny urazil cestu od jezera až k Nyangvé, k velkému trhu s otroky, který už Livingstone a Cameron navštívili. Stanley byl proti své vůli přítomen strašným výjevům lovu na lidi, který v území Martungů a Manyemů řídili důstojníci zanzibarského sultána.

Stanley pak zamýšlel prozkoumat tok řeky Lualaby a sledovat jej až k ústí. Sto čtyřicet nosičů, najatých v Nyangvé, a devatenáct lodí tvořilo materiál a personál jeho výpravy. Ale hned na počátku musel podnikat boje s lidojedy v Ugusu a čluny musel dát nést nosiči, aby obešel vodopády, které nemohl jinak překročit. Pod rovníkem, na místě, kde se Lualaba zatáčí na severo-severo-východ, padesát čtyři čluny obsazené několika sty domorodci útočily na malé Stanleyovo loďstvo, ale cestovateli se podařilo nepřítele zahnat. Potom odvážný Američan, když dorazil až k druhému stupni severní šířky, zjistil, že Lualaba není ničím jiným, než horní Zaire a Kongem a že kdyby sledoval její tok, musel by se dostat přímo k moři. To také udělal, přičemž musel skoro každý den bojovat proti pobřežním kmenům. Dne 3. června 1877 ubíraje se massavskými vodopády ztratil jednoho ze svých druhů, Franciska Pococka, a sám dne 18. července byl se svým člunem stržen slapy u M'bela a unikl jen jako zázrakem smrti.

Konečně dne 6. srpna Henry Stanley dorazil do vesnice Ni Sanda, vzdálené čtyři denní pochody od moře. Dva dny poté našel v Banze Mabuko zásoby, které mu poslali v ústrety obchodníci z Embomy. Odpočinul si posléze v tomto malém pobřežním městě. Ale ačkoliv mu bylo teprve čtyřicet pět let, zestárnul značně potížemi a strádáním, které byly spojeny s jeho cestou napříč celé africké pevniny, která trvala dva roky a devět měsíců. Ale tok řeky Lualaby byl prozkoumán až k Atlantickému oceánu, a jestli je označován Nil velkou tepnou severu, a jestli Zambezi je velkou tepnou východu, je nyní jasné, že Afrika má ještě na západě třetí z největších řek světa, jejíž délka měří dva tisíce devět set mil (rovná se 4650 kilometrům) a která pod různými jmény jako Lualaba, Zaire a Kongo spojuje krajinu jezer s Atlantickým oceánem.

Ale právě mezi těmito dvěma směry výzkumných cest Stanleyovy a Cameronovy expedice ležela tato provincie Angola, která roku 1873 v době, kdy Pilgrim ztroskotal, na africkém pobřeží byla bezmála neznámá. Vědělo se o ní jen to, že je jevištěm západního obchodu otroky, který podporovaly velké trhy v Bihé, Kassange a v Kazoundé. A do této krajiny byl Dick Sand více než sto mil daleko od pobřeží zaveden s paní vysílenou únavou a žalem, s dítětem umírajícím a se svými společníky, původem černochy, kteří museli být vítanou kořistí pro hrabivost obchodníků s otroky!

Ano, to byla Afrika a nikoliv ta Amerika, kde ani domorodců, ani dravých šelem, ani podnebí nebylo třeba se opravdově obávat. To nebyla požehnaná krajina, ležící mezi. Kordillerami a pobřežím, kde bylo množství městeček a osad a kde misie přátelsky otvírají své dveře každému cestovateli! Oh, daleko se nacházely Peru a Bolívie, kam by bouře zcela určitě Pilgrima zanesla, kdyby zločinná ruka nedala lodi nepravý směr a cestující nezbavila příležitosti k snadnému návratu do jejich domoviny.

Zde se rozkládala strašlivá Angola a to nikoliv ta část pobřeží, která spadala pod přímý dozor portugalských úřadů, ale vnitřek této kolonie, kterým se ubíraly karavany otroků, střežené biči strašných havildarů.

A co mohl Dick Sand vědět o této zemi, kam byl zradou zavlečen?

Jen velmi málo, znal zprávy misionářů ze 16. a 17. století, vypravovaní portugalských obchodníků, kteří udržovali obchod mezi Silo Paulem de Loanda přes San Salvado do Zaire, a pak to, co vypravoval doktor Livingstone o své cestě z toku 1853, ale to by bylo úplně postačilo zdrtit duši méně silnou než byla jeho.

Bez nadsázky, situace trosečníků byla strašlivá...

II. KAPITOLA
Harris a Negoro

Nazítří po dni, za kterého se Dick Sand a jeho přátelé domnívali, že naposled táboří v lese, setkali se tři míle od tohoto místa dva muži, kteří se dříve o této schůzce dohodli.

Tito dva muži byli Harris a Negoro, a naši čtenáři poznají z následujícího vyprávění, na jakou míru se omezuje náhoda, jehož řemeslem bylo obchodování s otroky a které si často razilo cesty v této západoafrické provincii, se setkali na pobřeží Angoly. Negoro a Harris se spolu posadili pod obrovským banánovníkem na břehu prudké bystřiny, která šuměla mezi dvojí řadou papyrusového křoví.

Mezi nimi začala rozmluva, protože Portugalec a Američan se právě před chvílí setkali, a týkala se proto především událostí, které se seběhly za posledních hodin.

„Tak tedy, Harrisi," pravil Negoro, „jsi schopen, abys zavedl malou četu kapitána Sanda, jak toho patnáctiletého plavčíka nazývají, hlouběji do Angoly?"

„Ne, kamaráde," odvětil Harris, „a dokonce se divím tomu, že se mi zdařilo dostat je aspoň sto mil od břehu. Po několik dní už na mne mladý přítel Sand pohlížel velmi nepokojně, jeho podezření znenáhla rostlo v jistotu a skutečně..."

„Ještě sto mil, a ti lidé by zcela jistě padli do našich rukou! Ale přesto všechno nám už nesmí uniknout!“ „A jak by také mohli?“ odvětil Harris krče rameny. „Ale opakuji ti: Negoro, byl už nejvyšší čas, že jsem jim upláchl. Četl jsem v očích svého mladého přítele, že má sto chutí vpálit mi kulku do prsou a já mám příliš špatný žaludek, abych snesl takové švestky, kterých jde tucet na libru!“ „Nu, dobrá!“ mínil Negoro. „U mne má ten lodní plavčík ještě vroubek, který si s ním vypořádám.“ „Vypořádej se s ním, kamaráde, podle chuti. Co se mne týče, namáhal jsem se za prvních dnů pochodu, a to s úspěchem, abych jim namluvil, že tato krajina je atacamskou pouští, ve které jsem naštěstí jednou cestoval, ale tehdy chtěl ten capart Jack, abych mu ukázal kaučukové stromy a kolibříky, jeho matka zase žádala chininové stromy a pan bratránek trval na tom, že musí najít světlušky!... Věř mi, že moje obrazotvornost byla vyčerpána. A když jsem jim s nesmírnými obtížemi vnutil své mínění, že neviděli žirafy, ale zcela určitě americké pštrosy - to je můj vynález, Negoro! - nebyl jsem už schopen, abych si něco nového vymyslel! Ostatně viděl jsem velmi dobře, že můj mladý přítel nevěří už ani slovo z mých výkladů! Potom jsme se dostali na stopu slonů! A pak dokonce i hroši se před námi objevili! A jak víš, Negoro, slonů a hrochů je zrovna tolik v Americe jako poctivých lidí mezi trestanci v Benguele! Posléze, aby byly moje rozpaky dovršeny, vypátral starý černoch pod stromem vidlice na spoutání otroků a řetězy, které tam zanechali otroci při útěku! A v téže chvíli zařval zcela zbytečně lev, a to by byl velmi těžký úkol, abych té ctěné společnosti chtěl namluvit, že to je vlastně mňoukání nevinné kočky! Krátce řečeno, byl již nejvyšší čas, abych naskočil na koně a upláchl!“ „Chápu tě,“ odpověděl Negoro. „Nicméně bych si přál, aby se ti podařilo zavléci je ještě nějakých sto mil dále!“ „To nejde, to nejde, kamaráde,“ odvětil Harris. „Ostatně učinil jsi dobře, když jsi nás od pobřeží sledoval zpovzdálí, že jsi se držel jak se mi zdá, stranou od toho psa, nechová k tobě příliš velkou náklonnost. Co jsi učinil tomu zvířeti?“

„Nic,“ odvětil Negoro, „ale co nejdříve mu vpálím kulku do hlavy.“

„Mně se zdá, že Dick Sand by s tebou určitě také nejednal šetrněji, kdyby ses dal vidět na dvě stě kroků před jeho hlavní pušky. Ah, můj mladý přítel střílí velmi dobře, a mezi námi řečeno, musím se ti přiznat, že ten chlapec se mi v jistém smyslu líbí. Je to vlastně chlapík!“

„Ať je jakýmkoliv chlapíkem, Harrisi, já si na něm ochladím žáhu za jeho urážky,“ odvětil Negoro,jehož tvář přitom jevila neúprosnou ukrutnost.

„Pro mne a za mne,“ zabručel Harris pro sebe, „Negoro zůstal pořád stejný! Cestování ho nezměnilo!“ Nato po krátkém odmlčení pokračoval:

„A teď, Negoro, mi vypravuj, co jsi dělal po celá dvě léta, co jsem tě neviděl. Když jsem tě tam dole neočekávaně potkal, u moře, kde vaše loď ztroskotala, při ústí Loandy, neměl jsi více času, než abys mně ty lidi vřele doporučil, a požádal mne, abych je co možná daleko do této domnělé Bolívie zavedl! O svých příhodách jsi mi neřekl ani slovo. Dvě léta v našem životě plném příhod jsou dlouhou dobou, kamaráde! Jednoho dne, když jsi převzal provázení karavany s otroky na účet starého Alveze, jehož ponížením a oddanými agenty jsme, opustil jsi Kassange a od té doby jsem o tobě nic neslyšel. Myslel jsem, že jsi měl nějaké nepříjemnosti s anglickou křižovací lodí a že tě zkrátka oběsili...“

„Bezmála by se to stalo, Harrisi,“ podotkl Negoro.

„Ostatně, co se nestalo, může se ještě stát.“ „Děkuji srdečně!“ „Co si můžeš přát?“ odvětil Harris s filozofickou lhostejností, ‚je to jedna z příjemností našeho povolání. Člověk nemůže provozovat obchod na africkém pobřeží bez nebezpečí, že umře někde jinde než ve své posteli. Ale vypravuj tedy: byl jsi asi polapen...“

„Ano.“

„Angličany?“

„Ne, Portugalci.“

„Před odevzdáním nákladu nebo po něm?“ vyptával se zvědavě Harris.

„Po něm...,“ odpověděl Negoro, který poněkud váhal s odpovědí.

„Portugalci si teď najednou hrají na citlivé lidi! Nechtějí už žádné otroctví, i když tak dlouho z něho měli bohatý zisk. Byl jsem udán a střežen. Chytili mne...“

„A odsoudili?...“

„Ano, měl jsem své dny skončit v káznici v Sao Paulo de Loanda.“

„U sta ďáblů!“ zvolal Harris.

„V káznici! To je nezdravé místo pro lidi zvyklé jako my žít pod širým nebem! Co se mne týče, dal bych přednost tomu, aby mne oběsili!“

„Ale z šibenice už člověk nemůže prchnout,“ odvětil Negoro, „zatímco ze žaláře...“

„A ty jsi uprchl?..“

„Ano, Harrisi! Už dva týdny poté, když jsem byl dopraven do přístavu, podařilo se mi, že jsem se skryl v podpalubí anglického parníku, který plul do Aucklandu na Novém Zélandě. Bečka s vodou a bedna s konzervami, mezi které jsem se skryl, mi poskytovaly po celou dobu plavby potřebné jídlo a nápoje. Oh! Trpěl jsem strašně nechtěje se ukázat lidem, dokud jsme byli na širém moři. Kdybych byl tak hloupý, že bych to udělal, opět by mne vstrčili do podpalubí a moje utrpení by nebylo menší! Kromě toho až bychom připluli do Aucklandu, odevzdali by mne britským úřadům a konečně zase poslali do kolonie zločinců v Loandě, anebo by mne, jak jsem řekl, zkrátka oběsili! Proto jsem také raději cestoval na zapřenou.“

„A nezaplatil jsi ani jízdu!“ zvolal Harris usmívaje se. „Ah, to nebylo příliš gentlemanské, že jsi se dal zdarma živit a vézt!...“

„Ano,“ namítl Negoro, „ale aby čert sám vydržel třicet dní plavby na dně lodi!“ „Nu, dobrá, ostatně věc je odbyta, Negoro. Odejel jsi tedy na Nový Zéland do země Maorů! Ale ty jsi se odtud zase vrátil. Myslím, že jsi se nevracel za stejných poměrů!“

„Ne, Harrisi. To víš, že jsem tam dole měl jen jedinou myšlenku: vrátit se do Angoly a pokračovat zde v obchodě s

otroky...“ „Ano,“ mínil Harris, „člověk má své řemeslo rád ze zvyku!“
„Za osmnáct měsíců...“ Negoro se při těchto slovech náhle zarazil. Uchopil svého přítele za rameno a naslouchal.
„Harrisi,“ řekl potichu, „mně se zdá, jakoby se něco v keřích papyrusu pohnulo!“ „Opravdu,“ odpověděl Harris, který uchopil svou pušku, která byla stále připravena ke střelbě.
Negoro a on povstali a rozhlížejíce se kolem sebe naslouchali s největším napětím.
„Nebylo to nic,“ řekl po chvíli Harris. „To dělá potok, který se za poslední bouře rozvodnil a nyní proudí hlučněji. Kamaráde, za ta dvě léta jsi ztratil smysl pro rozeznání hluku a šumu v lese, ale nabudeš ho opět. Pokračuj tedy ve svém vypravování. Až poznám tvou minulost, budeme mluvit o budoucnosti!“
Negoro a Harris se zase vrátili k banánovníku a Portugalec pokračoval:
„Po osmnáct měsíců jsem živořil v Aucklandu. Jakmile totiž parník dorazil ke břehu, mohl jsem jej nepozorovaně opustit, ale neměl jsem v kapse ani jediný měďák, ani jediný dolar! Abych se uživil, musel jsem se chytat všech možných řemesel.“
„Také poctivých, Negoro?“
„Ano, jak říkáš, Harrisi.“
„Ubohý příteli!“
„Očekával jsem stále příležitost, abych se odtud dostal. Nechtěla však přijít, až konečně připlul Pilgrim do aucklandského přístavu.“ „To byla ta loď, která ztroskotala na anglosém pobřeží?“ „Ano, ta stejná, Harrisi, na které paní Weldonová, její dítě a její bratranec se chtěli přeplavit do San Franciska. Byl jsem zkušeným námořníkem, protože jsem býval často druhým důstojníkem na otrokářské lodi, a proto jsem žádal, abych byl přijat do služeb na lodi...
Představil jsem se tedy kapitánovi Pilgrima, ale mužstvo bylo už v plném počtu. Naštěstí lodní kuchař briggu-goelettu potají opustil a bylo zapotřebí jeho místo znova obsadit. Neexistuje námořník, který by nedovedl kuchtit. Nabídl jsem se tedy za lodního kuchaře. A kapitán nemaje lepšího, přijal mne, a po několika dnech Pilgrim už byl daleko od Nového Zélandu.“ „Ale,“ ptal se Harris, „podle toho, co mi můj mladý přítel vypravoval, neplul Pilgrim k africkému pobřeží. Jak se to tedy stalo, že sem dorazil?“ „Dick Sand to nemohl dosud pochopit a snad to nikdy nepochopí,“ odvětil Negoro s posměškem, ale řeknu ti, Harrisi, jak se to stalo, a můžeš to říci svému mladému příteli, kdyby tě to bavilo.“
„Jak tedy?“ odvětil Harris.
„Mluv, kamaráde, mluv!“ „Loď,“ pokračoval Negoro, „plula do Valparaísa. Když jsem vstoupil na loď, myslel jsem také, že s ní popluji do Chile. To byla dobrá polovina cesty mezi Novým Zélandem a Angolou a tak bych se přiblížil aspoň o několik tisíc mil k africkému pobřeží. Ale tu se stalo, že tři týdny po opuštění Aucklandu kapitán Hull, který velel Pilgrimovi, zmizel s celým svým mužstvem při lovu velryby. Toho dne zůstali na palubě jen dva námořníci, mladý plavčík a kuchař Negoro.“ „A ty jsi převzal velení na lodi?“ ptal se Harris.
„Zpočátku jsem na to pomýšlel, ale viděl jsem, že mi nebylo důvěřováno. Na lodi bylo také pět silných černochů, svobodných lidí!
Nemohl jsem se jim vnutit za velitele a proto po zralé úvaze jsem zůstal, čím jsem byl při odjezdu lodi, kuchařem na Pilgrimovi.
„Podle toho tedy jen náhodou se loď dostala až na africké pobřeží?“ „Ne, Harrisi,“ odpověděl Negoro, „při celé této věci je náhodou jen to, že jsem se s tebou na tvých potulkách po pobřeží setkal právě nedaleko místa, kde Pilgrim ztroskotal. Že jsme se dostali na pobřeží Angoly, stalo se mou vůlí, i když mou tajnou vůlí. Tvůj mladý přítel je ještě stále nováčkem při řízení lodi a nemohl zjistit místo, na kterém se loď nachází, protože plavboměr padl do moře. A jedné noci byl kompas tak opraven, že Pilgrim, hnán divokou bouří, zabočil nepravým směrem. Dlouhé trvání plavby bylo zajisté pro Dicka Sanda nevysvětlitelné, ale ani nejzkušenějšímu námořníkovi by se nevedlo lépe. Aniž to lodní plavčík mohl vědět anebo jen tušit, obepluli jsme mys Hoorn, ale já? Harrisi, já jsem jej uprostřed mlh velmi dobře poznal. Později střelka na kompasu opět nabyla pravého směru, o co jsem se rovněž postaral, a loď strašným uragánem hnaná byla vyvržena na africký břeh, přesně na břehu Angoly, kde jsem ji chtěl mít!“ „A právě v té chvíli, Negoro,“ odvětil Harris, „mne tam přivedla náhoda, abych tě uvítal a abych tyto dobré lidi doprovodil do nitra země. Mysleli a nemohli jinak, než myslet, že jsou v Americe, a velmi snadno se mi podařilo vydávat jim tuto provincii za dolní Bolívii, s kterou má konečně Angola jistou podobnost.“
„Ano, věřili tomu, jako tvůj mladý přítel se domníval, že poznává Velikonoční ostrov, když jsme pluli kolem ostrova Tristan ď Acunha.“
„Ale v té věci by se každý mýlil, Negoro.“
„Vím to, Harrisi, a spoléhal jsem na to, že tento omyl vykořistím.
A nyní konečně máme paní Weldonovou a její přátele na sto mil v nitru Afriky, kam jsem je chtěl dostat!“
„Ale,“ odvětil Harris, „oni nyní vědí, kde jsou?!“
„Co na tom nyní záleží!“ zvolal Negoro.
„A co s nimi hodláš udělat?“ ptal se Harris.
„Uvidíš!“ odvětil Negoro...
„Než ti to řeknu, Harrisi, řekni mi něco nového o našem panu otrokáři Alvezovi, kterého jsem už neviděl dvě léta!“
„Oh, starému taškáři se vede znamenitě!“ odvětil Harris, „a bude přešťasten, až tě opět uvidí.“
„Je on na trhu v Bihé?“ ptal se Negoro.
„Ne, kamaráde, od minulého roku přesídlil do Kazoundé.“
„A daří se dobře jeho obchodu?“
„Ano, u sta ďáblů!“ zvolal Harris, „ačkoliv obchod se stává pořád obtížnější, aspoň na tomto pobřeží. Portugalské úřady z jedné strany, anglické křižovací lodi na straně druhé způsobují vývozu pořád větší překážky. Pouze ještě v okolí Mossamedesu, na jihu Angoly, lze černochy dopravit na loď s nějakou nadějí na úspěch. Právě nyní jsou baráky

naplněny černochy a čekáme na lodi, které je mají dovézt do španělských osad. Dopravit je přes Benguelu nebo Sao Paulo de Loanda je naprosto nemožné. Guvernéři už nejsou přístupni rozumným důvodům a úředníci také ne. Bude třeba obrátit se na faktorie ve vnitrozemí a to také starý Alvez dělá. Podél břehů Nyangvé a Tanganjiky vyměňuje látky za slonovinu a za otroky. Lze ještě dělat dobré obchody s horním Egyptem a na pobřeží Mozambiku, které zásobuje celý Madagaskar. Ale obávám se, že přijde doba, kdy náš obchod bude úplně znemožněn. Angličané pořád dále postupují do nitra Afriky. Misionáři rovněž, a pracují proti nám! Ten Livingstone - Bůh ho zatrať - chce, až prozkoumá jezerní krajinu, obrátit se do Ngoly. Pak se mluví o nějakém poručíkovi Cameronovi, který zamýšlí podniknout výpravu od východu k západu. Dá se také očekávat, že Američan Stanley podnikne něco podobného! Všechny tyto výpravy a návštěvy jsou našemu obchodu škodlivé, Negoro, a kdybychom měli pravé porozumění pro své zájmy, nesměl by se ani jediný z těch cestovatelů vrátit do Evropy, aby tam vypravoval, co viděl v Africe!“ Kdyby někdo slyšel ty ničemy mluvit, určitě by nemyslel, že mluví jako počestní obchodníci, jejichž činnost ohrožuje chvilkové obchodní krize? Kdo by se mohl domnívat, že na místě žoků s kávou a beček s cukrem tu jde o lidské bytosti, které mají být dopraveny jako zboží?

Tito obchodníci s otroky nemají naprosto ani cit ani smysl pro právo a bezpráví. Mravní vědomí jim naprosto schází, a kdyby je někdy měli, museli by ho rychle pozbýt uprostřed strašných ukrutností afrického obchodu s otroky.

Ale Harris měl v jedné věci pravdu, když říkal, že vzdělanost proniká znenáhla do těch divokých krajin a že kráčí ve šlépějích odvážných cestovatelů, jejichž jména jsou nerozlučně spojena s prozkoumáváním velké rovníkové Afriky. V čele všech se ubíral doktor David Livingstone, za ním Grant, Speke, Burton, Cameron, Stanley, a tito hrdinové za sebou zanechali nehynoucí slávu jako skuteční humanisté.

Harris nyní zjistil všechno, co chtěl vědět o Negorově životě za posledních dvou let. Bývalý agent obchodníka s otroky Alveze, uprchlík z káznice v Loandě, byl opět stejný, jak jej Harris znal dříve, totiž člověk ke všemu odhodlaný. Ale dosud Harris nevěděl, jak Negoro hodlá naložit s trosečníky z Pilgrima a proto řekl:

„A nyní mi řekni, co chceš s těmi lidmi udělat?“ „Rozdělím je na dvě části,“ odvětil Negoro jako člověk, který se už dávno rozhodlo své záměru, „totiž na ty, které prodám za otroky, a na ty, které...“ Portugalec nedokončil svá slova, ale jeho divoké vzezření bylo dosti výmluvné.

„Které z nich prodáš?“ ptal se Harris.

„Ty černochy, kteří paní Weldonovou doprovázejí,“ odvětil Negoro.

„Starý Tom nemá snad vysokou cenu, ale ostatní čtyři jsou silní chlapi, za které na trhu v Kazoundé se dá něco utržit!“

„To si myslím, Negoro!“ odpověděl Harris.

„Čtyři dobře urostlí, silní, na práci zvyklí černoši se velice liší od toho braku, který dostáváme z vnitrozemí. Myslím, že je prodáš velmi draze! Otroci zrození v Americe a přivezení na trh do Angoly, to je vzácné zboží! Ale,“ doložil Američan, „neřekl jsi mi ještě, jestli jsi zachránil nějaké peníze z paluby Pilgrima?“

„Eh, jen několik set dolarů jsem mohl zachránit! Naštěstí spoléhám na jisté příjmy...“

„Jaké, příteli?“ ptal se Harris zvědavě.

„Eh, nechme toho!...“ odvětil Negoro, který, jak se zdálo, litoval, že mluvil více, než mluvit měl.

„Zbývá tedy nyní, abychom se stůj co stůj zmocnili celého tohoto zboží,“ pravil Harris.

„Bude to obtížné?“ ptal se Negoro.

„Ne, kamaráde. Asi deset mil odtud, na řece Cuanze, táboří karavana otroků, kterou provází Arab Ibn Hamis. Čeká jen na můj návrat, aby pokračovala na své cestě do Kazoundé. Při karavaně je více domorodých vojáků, než je zapotřebí, aby Dick Sand a jeho přátelé byli zajati. Stačí tedy, aby můj mladý přítel připadl na myšlenku obrátit se k řece Cuanze.“

„Napadne mu tato myšlenka?“ ptal se Negoro.

„Zcela jistě,“ odvětil Harris, „protože je chytrý a nemůže ani zdaleka tušit nebezpečí, které jej očekává. Dick Sand nemůže ani pomyslet na to, aby se vrátil k pobřeží cestou, kterou jsme se společně ubírali.

Musel by zabloudit v těch nesmírných lesích. Bude se tedy snažit, aby vyhledal- o tom jsem přesvědčen - řeku, která teče k pobřeží, a pokusí se, aby se tam dostal na voru. Nezbývá mu nic jiného, a protože jej znám, vím, že to udělá.“

„Ano... snad!...“ mínil Negoro přemítaje.

„Nemůže se říci ‚snad', ale musí se říci ‚zcela jistě',“ namítl Harris. „Negoro, věci se mají tak, jako bych si dal se svým mladým přítelem na břehu Cuanzy dostaveníčko.“ „Nuže,“ odvětil Negoro, „pojďme. Znám Dicka Sanda. Nebude ani hodinu váhat a my jej musíme předstihnout.“

„Tedy vzhůru, kamaráde!“ Harris a Negoro se vzpřímili, když se najednou opět ozval šustot, který už dříve vzbudil Portugalcovu pozornost. Šustot pocházel od toho, že se cosi pohybovalo pod stonky vysokého papyrusu.

Negoro se zastavil a uchopil Harrisovu ruku.

Najednou se ozval štěkot. Pes se objevil na břehu a s otevřenou tlamou se vrhl vpřed.

„Dingo!“ zvolal Harris.

„Ah, tentokrát mi neujde!“ vykřikl Negoro.

Dingo se právě chtěl vrhnout na Negora, když ten uchopil Harrisovu pušku, rychle zalícil a vypálil.

Táhlé, bolestné vytí bylo odpovědí psa na výstřel a Dingo zmizel mezi dvojí řadou křoví na břehu potoka.

Negoro seběhl ihned dolů k břehu.

Na stoncích papyrusu bylo vidět krůpěje krve a dlouhá červená stopa se táhla po křemenech na potoku.

„Konečně jsem to proklaté zvíře vyplatil!“ zvolal Negoro.

Harris byl přítomen celému výjevu, aniž pronesl jediné slovo.

„Ah tak, Negoro,“ řekl, „mně se zdá, že ten pes měl zvláště na tebe pifku?“

„Ano, Harrisi, ale teď už mi dá pokoj!“

„A proč tě tak nenáviděl, kamaráde?“

„Oh, to je stará historie, kterou jsme museli mezi sebou vyrovnat!“
„Stará historie?..“ zeptal se Harris.
Negoro už nepromluvil a Harris z toho usoudil, že Portugalec před ním tají nějaké dobrodružství ze své minulosti, ale nenaléhal na něj.
Po nějaké chvíli oba kráčejíce podél potoka se ubírali lesem ke Cuanze.

III. KAPITOLA
Znovu na cestě

Afrika! Toto jméno za daných okolností tak strašlivé, toto jméno, před kterým jméno Ameriky muselo ustoupit, nemohlo ani na okamžik zmizet z mysli Dicka Sanda. Když mladý kapitán se v myšlenkách přenášelo několik týdnů nazpět, dělo se to proto, že se sám sebe ptal, jak se to mohlo stát, že Pilgrim připlul k tomu nebezpečnému břehu a jak mohl obeplout mys Hoorn a projet z jednoho moře do druhého. Nyní si mohl vysvětlit tu okolnost, že, ačkoliv loď plula tak nesmírně rychle, přece tak pozdě se ukázala země. Bylo to prostě proto, že bez jeho vědomí délka cesty k pobřeží se zdvojnásobila!
„Afrika! Afrika!“ opakoval Dick Sand.
Potom si náhle připomněl všechny příběhy nevysvětlitelné plavby a přitom ho napadlo, že střelka kompasu musela mít nepravý směr.
Připomněl si také, že první kompas se rozbil, že provazec plavboměru se přetrhl a že tak bylo učiněno nemožným, aby rychlost Pilgrima změřil.
„Ano!“ pomyslel si, „na palubě zbyl jen jediný kompas, jehož údaje se nedaly kontrolovat!... A jednou v noci mne probudil výkřik starého Toma!... Negoro byl tam, na zádi lodi!... Padl na budku kompasu!... Nemohl přitom kompas pokazit!...“
V hlavě Dicka Sanda se rozbřesklo. Dotýkal se takřka prstem pravdy. Poznával konečně všechnu tu úskočnost v Negorově chování.
Poznal nyní jeho ruku v celé řadě nehod, které způsobily zkázu lodi a které uvedly cestující do takového nebezpečí.
A kdo byl tedy tento lotr? Byl snad námořníkem, což ale vždy tajil?
Byl skutečně schopen vymyslet si tyto ničemnosti, aby loď místo na americké pobřeží byla vržena na africké pobřeží.
Jestli ale ještě byly nějaké temné body minulosti, bylo o přítomnosti zcela jasno. Mladý lodní kapitán věděl až příliš dobře, že je v Africe a podle vší pravděpodobnosti v neblahé provincii Angole, více než sto mil vzdálen od pobřeží. Také nebylo pochybnosti o tom, že Harris trosečníky zradil. Ale z toho se dalo prostou logikou usoudit, že Američan a Portugalec se znali už dávno, že osudnou náhodou se potkali zde na pobřeží, že zosnovali spolu plán, který patrně měl mít pro trosečníky Pilgrima nejsmutnější následky.
Ale jaké pohnutky měl Negoro k tomuto bídnému jednání? Že Negoro by se chtěl násilím zmocnit Toma a jeho černých přátel, aby je prodal za otroky v této otrokářské zemi, to se mohlo připustit. Že Portugalec, puzen pocitem msty, chce na Dicku Sandovi vzít odvetu za to, že s ním nakládal podle zásluhy, to bylo také pochopitelné. Ale co udělala paní Weldonová, tato matka, a její malé dítě, lotrovi, že i na nich se chce mstít?
Kdyby Dick Sand mohl naslouchat rozmluvě mezi Harrisem a Negorem, věděl by, na čem je, a jaká nebezpečí hrozí paní Weldonové, černochům a jemu samému!
Stav trosečníků byl strašný, ale mladého kapitána neučinil malomyslným. Byl kapitánem na palubě a chtěl zůstat kapitánem i na souši.
Jeho povinností bylo zachránit paní Weldonovou, malého Jacka a všechny ty, jejichž osud nebesa vložila do jeho rukou. Jeho těžký úkol vlastně teprve teď začínal. Chtěl mu dostát až do konce!
Po dvou až třech hodinách, za kterých uvažovalo přítomném stavu a o dobrých i zlých vyhlídkách budoucnosti - poslední byly bohužel četnější! - se Dick Sand vzpřímil. Byl odhodlán ke všemu.
Úsvit se už objevoval na vrcholcích stromů. Kromě mladého kapitána a Toma ještě všichni spali.
Dick Sand se přiblížil ke starému černochovi.
„Tome,“ řekl k němu potichu, „zaslechl jste řev lva, poznal jste také nástroje obchodníků s otroky a víte tedy, že jsme v Africe!“
„Ano, pane Dicku, vím to.“ „Nuže, Tome, nezmiňte se o tom ani slovem paní Weldonové ani svým přátelům. Musíme si to nechat pro sebe a skrývat obavy do své mysli!...“
„Ano... skutečně... Musíme!...“ odvětil Tom.
„Tome,“ začal znova Dick Sand, „musíme přísněji hlídat než kdykoliv dříve. Jsme v nepřátelské zemi, a víte, jaké tu máme protivníky, v této hrozné zemi! Postačí, řekneme-li našim přátelům, že jsme byli Harrisem zrazeni, aby byli co nejvíce bdělí. Budou si myslet, že se obáváme útoku kočovných Indiánů, a to postačí.“ „Můžete naprosto spoléhat na jejich odvahu a oddanost, pane Dicku.“
„Vím to, ale zároveň spoléhám na váš důvtip a vaše zkušenosti.
Budete mi nápomocen, milý Tome?“ „Ve všem a všude, pane Dicku.“ Dick Sand už se rozhodl, co je nutné dělat, a jeho plán byl starým černochem schválen. Protože Harrisova zrada byla objevena dříve, než nastala chvíle rozhodného činu, nehrozilo mladému kapitánovi a jeho družině aspoň v tomto okamžiku nebezpečí. Nalezení pout odhozených otroky a nenadálý řev lva to byl, který přiměl Američana, aby náhle zmizel. Poznával, že je odhalen a utekl dříve, než malou četu dovedl na místo, kde by se na ni mohl podniknout útok. Co se týče Negora, jehož blízkost Dingo za posledních dnů pochodu zvětřil, patrně se setkal s Harrisem, aby se s ním smluvil. V každém případě muselo uplynout několik hodin,

než by Dick Sand a jeho družina mohli být přepadeni, a toho času bylo potřeba využít.

Jediným plánem Dicka Sanda mohlo být, aby se co nejrychleji vrátil k pobřeží. Tohle pobřeží, jaké měl mladý kapitán důvod se domnívat, bylo angolské pobřeží. Až by k němu dorazil, chtěl se Dick Sand vynasnažit, aby buď na severu nebo na jihu vyhledal některou portugalskou osadu, kde by jeho přátelé mohli v bezpečí čekat, až by se nějakým způsobem vrátili do své domoviny.

Ale aby se dostali na pobřeží, bylo nutné vracet se cestou, kterou se na tato místa dostali? Dick Sand na to nepomýšlel a v tom měl Harris úplnou pravdu, když soudil, že okolnosti mladého kapitána donutí, aby hodlal cestu co nejvíce zkrátit.

Dick Sand soudil, že by to bylo neopatrné, kdyby se vracel obtížnou cestou pralesem, která by ho ostatně nevedla k cíli, ale jen k místu na pobřeží, odkud malá četa vyrazila. Kromě toho, by to usnadnilo Negorovi a jeho sebrance práci, aby je mohli stopovat. Aby mohli uniknout, aniž by za sebou zanechali stopy, bylo nutné vyhledat nějakou řeku, jejíhož toku by mohli použít k dopravě nazpět. Tím by se zároveň zmenšilo nebezpečí, že by na ně mohlo být útočeno divokou zvěří, která se jim naštěstí dosud vyhýbala. Také útok domorodců by z těchto okolností byl méně povážlivý. Jakmile by se Dick Sand a jeho přátelé nacházeli na pevně stavěném voru, mohli by se, jsou-li dobře ozbrojeni, vydatně bránit. Všechno nyní záleželo na tom, aby našli řeku, která by vedla k pobřeží.

K tomu je zapotřebí doložit, že za daného stavu byl pro paní Weldonovou a malého Jacka tento způsob cestování nejvhodnější. Aby nemocné dítě bylo neseno, k tomu nescházely ochotné paže. Protože byli zbaveni Harrisova koně, mohli z větví udělat nosítka, na které by aspoň Jack, jestli ne také paní Weldonová, byl položen. Ale k nesení by bylo potřeba dvou z pěti černochů a Dicku Sandovi šlo o to, aby všichni jeho přátelé v případě náhlého útoku měli volné ruce.

Kdyby pak pluli dolů po řece, mladý lodní kapitán by opět byl ve svém živlu!

Bylo tedy nejbližší a nejdůležitější otázkou, jestli nablízku není voda, která by byla splavná. Dick Sand soudil, že tady musí být, a to z těchto důvodů:

Řeka, která ústila do Atlantického oceánu na místě, kde Pilgrim ztroskotal, nemohla se ani na severu ani na východě daleko táhnout do nitra země, protože nedaleké pohoří - totéž, které bylo dříve omylem pokládáno za Kordillery - uzavíralo obzor v obou směrech. Ona řeka pramenila patrně přímo v těchto horách anebo se otáčela k jihu a v obou případech se musel Dick Sand brzy s jejím korytem setkat.

Možná také, že ještě před touto řekou - která, jak se zdálo, tvořila přímou pobřežní řeku - se vyskytne některý z jejích přítoků, který by postačil k dopravě malé čety. V každém případě nemohla být nějaká voda příliš vzdálena.

A také za poslední míle, kterou urazili, se povaha půdy změnila.

Svahy byly nižší a vlhčí. Zde i jinde se vinul úzký potůček, který svědčilo tom, že pod povrchem se skrývá celá síť vodních pramenů. Za posledního dne pochodu karavana táhla podél jednoho z těch potoků, jejichž voda, začervenalá kysličníkem železitým, se zbarvuje půdou svých břehů. Bylo to snadné, aby opět brzy objevili potok. Po jeho prudkém toku se ještě nemohli pustit, ale mohli jej sledovat až k jeho ústí do největšího přítoku, který by už byl splavný.

Takový byl plán, který Dick Sand zosnoval, když se poradil se starým Tomem.

Když se jitro rozbřesklo, celá družina se znenáhla probouzela. Paní Weldonová položila opět svého malého Jacka, který ještě spal, Nan do náručí. Dítě, které ve chvíli střídání horečky bylo velice bledé, poskytovalo smutný pohled.

Paní Weldonová přistoupila k Dicku Sandovi.

„Dicku," ptala se, když se chvíli rozhlížela, „kde je Harris? Nevidím ho!" Dick Sand myslel, že ponechávaje své přátele v domněnce, že se ubírají po půdě Bolívie, jim nemůže skrývat Američanovu zradu, proto bez váhání řekl:

„Harris tu už není."

„Šel tedy napřed?" pokračovala paní Weldonová.

„Utekl, paní Weldonová," odpověděl vážně Dick Sand.

„Tento Harris byl zrádce a když se domluvil s Negorem, zavlekl nás až sem do této džungle!"

„Za jakým účelem?" ptala se živě paní Weldonová.

„To nevím," odvětil Dick Sand, „ale vím tolik, že se musíme bez otálení vrátit k pobřeží."

„Tento muž... zrádce!" opakovala paní Weldonová.

„Tušila jsem to! A ty myslíš, Dicku, že byl domluven s Negorem?"

„Tak to musí být, paní Weldonová. Ten lotr nás sleduje. Náhodou se oba ničemové setkali a spojili, a..."

„A já myslím, že budou ještě spolu, až je opět najdeme," řekl Herkules. „A pak rozbiju hlavu jednoho o hlavu druhého," doložil obr pozvednuv své obrovské pěsti.

„Ale moje dítě! Moje ubohé dítě!" vykřikla paní Weldonová. „A já tak velice doufala, že se mu dostane péče v haciendě San Felice!..."

„Jack se zase zotaví," odvětil starý Tom, „až se ocitne opět na zdravém vzduchu na pobřeží." „Dicku," začala opět paní Weldonová, „jsi o tom přesvědčen, že nás Harris zradil?"

„Ano, paní Weldonová," odvětil mladý kapitán, který se chtěl vyhnout každému vysvětlování této záležitosti.

Když se podíval na starého černocha, pospíšil si doložit:

„Za této noci, já a Tom jsme odhalili jeho zradu, a kdyby neprchl na svém koni, zabil bych jej!" „A ta farma, o které mluvil?..." „Není zde v okolí ani farma, ani vesnice, ani městečko, paní Weldonová," odvětil Dick Sand. „Opakuji vám, že se musíme vrátit na pobřeží."

„Stejnou cestou, Dicku?.."

„Ne, paní Weldonová, ale musíme použít toku řeky, který nás dopraví k moři bez únavy a nebezpečí. Ještě několik mil pěšky a pak nepochybuji, že..."

„Oh, jsem dost silná, Dicku," pravila paní Weldonová, která se vzpírala proti vlastní slabosti. „Půjdu a ponesu své

dítě!...“
„Ne, paní Weldonová, k tomu jsme zde my,“ odvětil Bat, „a my poneseme i vás samotnou!“
„Ano, ano!...“ dokládal Austin. „Dvě větve a ratolesti přes ně...“
„Díky, přátelé,“ odvětila paní Weldonová, „ale já sama...
Chci a mohu ještě jít. Tedy kupředu!“ „Ano, kupředu!“ odvětil mladý kapitán.
„Dejte mi Jacka!“ řekl Herkules a vzal dítě Nan z náručí.
„Unavuje mne to, když nemám co nést.“ A statečný černoch vzal šetrně na své ruce malé spící dítě, které se ani nyní ještě neprobudilo.
Zbraně byly bedlivě prohlédnuty. Zbytek zásob byl složen do jediného rance, takže jej mohl nést jediný muž. Akteon si jej přehodil na záda a jeho přátelé měli nyní volné ruce k obraně, kdyby jí bylo zapotřebí.
Bratranec Benedikt, jehož dlouhé nohy, jakoby byly z ocele, neznaly žádnou únavu, byl také připraven k odchodu. Zpozoroval, že zmizel Harris? Bylo by to pošetilé tvrdit, že ano. Jemu na tom málo záleželo. Ostatně on také utrpěl jednu z nejhorších ran osudu.
Opravdu, tato rána byla velice těžká, protože bratranec Benedikt ztratil svou lupu i své brýle.
Naštěstí, aniž to bratranec Benedikt tušil, našel Bat oba draho cenné předměty ve vysoké trávě při posledním noclehu, ale na radu Dicka Sanda je schoval. Tímto způsobem si byla malá četa aspoň jistá, že to velké dítě zůstane po cestě klidné, protože pan Benedikt bez brýlí neviděl, jak se říká, ani na koneček svého nosu.
Umístěn mezi Akteonem a Austinem s příkazem, aby je neopouštěl,ubohý pan Benedikt neodporoval a kráčel v řadě, jako slepý, kterého vedou na šňůře.
Malá četa neurazila ani padesát kroků, když starý Tom ji náhle zadržel jedním slovem.
„A co Dingo?“ řekl.
„Opravdu, Dingo zde není!“ odvětil Herkules.
A silným hlasem černoch několikrát psa volal.
Ale žádný štěkot mu neodpovídal.
Dick Sand nepromluvil. Nepřítomnost psa byla politováníhodnou příhodou, protože on střežil malou četu před každým překvapením.
„Neběžel Dingo za Harrisem?“ ptal se Tom.
„Za Harrisem, ne...“ odvětil Dick Sand, „ale možná, že se vrhl na Negorovu stopu. On ho zvětřil v našich šlépějích.“
„Ten ničemný kuchař ho uvítá kulkou!...“ zvolal Herkules.
„Jestliže se mu Dingo dříve nezakousne do krku!“ namítl Bat.
„Snad!“ odvětil Dick Sand. „Ale my nemůžeme čekat, až se Dingo vrátí. Ostatně je-li ještě naživu, toto chytré zvíře nás brzy najde. Tedy kupředu!“ Počasí bylo velmi teplé. Od svítání se kupily velké mraky na obzoru. Dalo se obávat, že přijde bouře. Mohlo se očekávat, že den neskončí bez nějakého hromobití. Naštěstí les, ačkoliv byl už méně hustý, zachoval přece ještě na povrchu trochu svěžesti. Všude kolem vysoký les obklopoval louky pokryté vysokou a hustou trávou. Na některých místech ležely obrovské, už zkřemenělé kmeny na zemi - to bylo důkazem, že spodek půdy je uhelný, což se často vyskytuje na africké pevnině. A pak na mýtinách, na jejichž zelenající se půdě bylo vidět stejné mlází, skvěly se květiny všech možných barev, jako žlutý a modrý zázvor, bledé lobelie, anebo rudé orchideje, kolem kterých stále poletoval hmyz a oplodňoval je.
Stromy už netvořily neproniknutelné houští, ale zato jejich druhy byly pestřejší. Zde bylo vidět olejovníky, druh palem, které poskytují olej hledaný v Africe, bavlníky, tvořící křoví osm až deset stop vysoké, jejichž dřevěné stonky poskytují dlouhá vlákna, podobná fernambucké bavlně. Jinde bylo vidět kopálové stromy, které drobnými otvory, které do nich hmyz navrtá, propouštějí vonnou pryskyřici, která stéká na zem, kde se sbírá pro potřeby domorodců. Zde stály roztroušeny po lese citroníky, granátové stromy v divokém stavu a dvacet jiných stromových druhů, které dávaly svědectví o úrodnosti této středoafrické roviny. Na mnohých místech se čichu mile dotýkala vanilková vůně, aniž se vědělo, který keř nebo stromek ji vydechuje.
Všechno to množství stromů a rostlin se zelenalo, ačkoliv bylo právě období sucha a ačkoliv jediné bouře a to zřídka ovlažovaly tuto bujnou půdu. Nyní byla také doba horečky, ale jak už Livingstone zpozoroval, lze se jí obyčejně rychle zbavit, opustíme-li místa, kde jsme jí byli postiženi. Dick Sand znal tuto poznámku velkého cestovatele a doufal, že i na malém Jackovi se osvědčí. Řekl to paní Weldonové, když zjistil, že periodické záchvaty se už nedostavily, jak se obávali, a že dítě klidně odpočívá na Herkulových rukou.
Malá četa se obezřele ubírala rychle kupředu. Několikrát bylo vidět svěží stopy, dokazující, že tudy šlo buď zvíře nebo člověk. Větve keřů buď ohnuté nebo zlomené dovolovaly, aby četa pokračovala rychle dále. Ale přece jen bylo ztraceno mnoho času tím, že bylo zapotřebí odstraňovat z cesty překážky k nemalé rozmrzelosti Dicka Sanda.
Hlavně jim překážely na pochodu spletené liány, které se daly přirovnat k zamotanému lanoví na lodi, byly to révové stonky, podobné zahnutým damascenkám, jejichž čepel byla opatřena dlouhým ostnem, a hadovité rostliny padesát až šedesát stop dlouhé, které měly tu nepříjemnou vlastnost, že se nazpět ohýbaly a chodce bodaly svými ostny. Černoši mocnými ranami sekerou si razili cestu, ale liány se ustavičně objevovaly, pokrývajíce často nejvyšší stromy od kořene až k vrcholu.
Také zvířena v této krajině byla ne méně podivuhodná. Ptáci poletovali ve velkém počtu pod mocným větvovím, ale, jak bylo pochopitelné, nemuseli se obávat výstřelu od lidí, kteří chtěli co možná tajně a rychle se dostat dále. Zde byly četné houfy perliček, různé druhy frankolínů obecných, kteří jsou velice bojácní, a někteří z těch ptáků, kterým Američané ze severu onomatopoeticky říkají „whippoor-will“, jejíž tři slabiky napodobují přesně jejich křik. Dick Sand a Tom by se mohli domnívat, že jsou přece v nějaké provincii Nového světa, ale bohužel příliš dobře znali pravdu!
Až dosud se dravé šelmy, které v jsou Africe tak nebezpečné, nepřiblížily k malé četě. Za tohoto prvního dne pochodu

ještě jednou se před nimi objevily žirafy, které by Harris nepochybně zase vydával za pštrosy - ale tentokrát marně. Tato rychlonohá zvířata zase rychle zmizela, protože je objevení se karavany v těchto málo navštěvovaných lesích poděsilo. V dálce na pokraji lučin se občas zvedal hustý mrak prachu. Tento prach rozvířilo stádo buvolů, kteří utíkali tak lomozně, jakoby jelo několik kár s těžkým nákladem.

Dvě míle následoval Dick Sand břeh potoka, který musel konečně ústit do nějaké větší řeky. Nechtěl otálet, aby co nejdříve své přátele mohl svěřit rychlému toku některé z pobřežních řek. Spoléhal na to, že by pak nebezpečí a únava byly menší.

V poledne se dostali na tři míle daleko bez jakékoliv zlé příhody.

Po Harrisovi nebo Negorovi nebylo ani stopy. Dingo se dosud nevrátil.

Bylo potřeba zastavit, aby si všichni odpočinuli a pojedli.

Usedli v bambusovém třtinoví, které malou četu úplně zakrývalo.

Při obědě se mluvilo málo. Paní Weldonová vzala opět svého malého chlapce do náručí, nespouštěla z něho oči, nemohla ani jíst.

„Musíte ale něco sníst, paní Weldonová," opakoval jí Dick Sand několikrát. „Co by se z vás stalo, kdybyste pozbyla sil? Jezte, jezte!

Musíme se brzy vydat zase na cestu a pak vás řeka zanese bez únavy na pobřeží." Paní Weldonová se podívala Dickovi Sandovi, co takto mluvil, do tváře. Zářící oči mladého kapitána svědčily o odvaze, kterou byl prodchnut. Když viděla jeho oddanost a když pohlédla na statečné černochy, jí tak oddané, nechtěla se také jako žena a matka oddávat ještě dále zoufalství. Ostatně proč by si měla zoufat? Vždyť se pořád ještě domnívala, že cestuje pohostinnou zemí? Harrisova zrada nemohla přece mít tak těžké následky, tak soudila. Dick Sand uhodl chod jejich myšlenek a bezmála by malomyslně nachýlil hlavu.

IV. KAPITOLA
Špatné angolské cesty

A v té chvíli se právě probudil malý Jack a položil své ruce kolem matčiny šíje. Jeho zrak byl jasnější. Horečka se už nevrátila.

„Je ti lépe, můj drahoušku?" ptala se paní Weldonová, tisknouc nemocné dítě ke svému srdci.

„Ano, maminko," odvětil Jack, „ale mám trochu žízeň." Dítěti se nemohlo dát nic jiného, než trochu čerstvé vody, které se s chutí napil.

„A kde je můj přítel Dick?" ptal se.

„Zde jsem, Jacku," řekl Dick Sand a uchopil dítě za ručku.

„A kůň?" ptal se malý Jack.

„Kůň? Odejel, pane Jacku," vysvětloval Herkules.

„Teď jsem já koněm! Teď vás nosím já. Myslíte, že mám těžký krok?"

„Ne," odvětil mu na to malý Jack, „ale teď už nebudu vůbec držet uzdu!"

„Proč ne? Dáte mi udidlo, jestli chcete," řekl Herkules otvíraje svá široká ústa, „a můžete za ně tahat podle libosti."

„Víš dobře, že bych za uzdu sotva tahal." „Pročpak ne! Jsem tvrdohubý."

„Ale kde je farma pana Harrise?..." ptal se znova malý chlapec.

„Budeme tam brzy, můj drahý Jacku," odvětila paní Weldonová.

„Ano..., brzy!"

„Chcete, abychom se vydali na další pochod?" řekl nyní Dick Sand, aby učinil konec trapné rozmluvě.

„Ano, Dicku, půjdeme!" odvětila paní Weldonová.

Brzy byl opět zahájen další pochod. Bylo nutné jít houštím, aby neztratili potok z očí. Viděli sice několik stezek, ale ty byly „mrtvé", jak říkají domorodci, totiž hloží a křoví je úplně zatarasilo. Trvalo to tři hodiny, než urazili jedinou mni tímto houštím. Černoši pracovali bez oddechu. Herkules, který svěřil Jacka Nan, účastnil se práce, a to neobyčejně vydatně! Otáčel se se svou sekyrou tak, že několika ranami udělal veliké otvory, jakoby houští pohlcoval oheň.

Naštěstí tato unavující práce netrvala dlouho. Když urazili první mni, dostali se k širokému otvoru, který šel napříč houštím, šikmo zatáčel k potoku a pak sledoval jeho břeh. To byla stezka slonů, kteří nepochybně po stech se obyčejně ubírali touto částí lesa. Veliké otvory, které nohy obrovských tlustokožců vytlačily za doby dešťů do půdy houbovité povahy, jí dodávaly podobu síta.

Brzy se však ukázalo, že neužívají této stezky pouze sloni. Také lidé se nejednou ubírali touto cestou, ale tak, jakoby velké stádo bylo surově vedeno k porážce. Tady i jinde byla zem pokryta kostmi, zbytky koster napůl ohlodaných divokými šelmami a na některých z těch koster bylo vidět ještě okovy otroků!

Ve střední Africe se vyskytovaly dlouhé cesty, které byly takto vyznačeny lidskými pozůstatky. Karavany s otroky táhly často na sta mil daleko a co nešťastníků klesalo po cestě pod biči agentů, co jich hynulo únavou a strádáním a co jich bylo decimováno nemocemi!

A kolik jich bývalo ubíjeno samotnými obchodníky, když se po cestě nedostávalo potravin! Ano, jestli je nemohli uživit, prostě je zabíjeli střelbou, ranami šavlí a noru, a takové hromadné vraždění se vyskytovalo dost často!

Jak už bylo řečeno, touto cestou se ubíraly karavany s otroky. Mni odtud viděli Dick Sand a jeho družina za každým krokem rozptýlené lidské kosti a svým příchodem zaplašovali veliké kozodoje, kteří při jejich blížení se těžkopádně vznášeli do vzduchu a tam kroužili.

Paní Weldonová se dívala před sebe, aniž si něčeho všimla. Dick Sand se chvěl při pomyšlení, že se ho bude ptát na

tyto smutné zjevy, protože stále ještě doufal, že ji bude moci doprovodit opět na pobřeží, aniž by jí řekl, že Harrisovou zradou byli zavlečeni do nitra africké provincie. Naštěstí paní Weldonová nežádala vysvětlení pro všechno to, co viděla. Myslela jen na to, aby se zase její dítě, její malý Jack, který zatím opět usnul, uzdravil. Nan kráčela vedle ní a ani jedna, ani druhá nekladly mladému lodnímu kapitánovi otázky, kterých se tak velice obával. Starý Tom kráčel s očima sklopenýma. Věděl příliš dobře, proč tato cesta byla lemována tolika lidskými kostmi.

Jeho přátelé se udiveně dívali vpravo i vlevo, jakoby se ubírali nekonečným hřbitovem, jehož hroby nějakým podzemním převratem se otevřely a kosti vyvrhly. Všichni ale zachovávali mlčení.

Ale potok se znenáhla prohluboval a rozšiřoval. Jeho běh byl už méně prudký. Dick Sand doufal, že brzy bude splavný, anebo že zanedlouho dojdou kjeho ústí do nějaké větší řeky tekoucí k Atlantickému oceánu.

Bylo proto zapotřebí sledovat stůj co stůj koryto vody, jak se mladý lodní kapitán rozhodl. Neváhal opustit široký otvor v lese, když se vzdaloval šikmou čarou od potoka.

Malá četa vnikla ještě jednou do houští. Znovu bylo zapotřebí sekerou si prosekávat cestu skrze liány a křoví, které bylo strašně do sebe zapleteno. Ale ačkoliv tyto rostliny ještě pokrývaly půdu, přece to už nebyl hustý prales, který se táhl až k pobřeží. Stromy se vyskytovaly zřídka. Nad trávou se zvedaly stonky třtiny tak vysoké, že vyčnívaly nad Herkulovu hlavu. Pochod malé čety mohl být nyní zpozorován jen pohybováním se třtiny.

Za tohoto dne ke třetí hodině odpolední se ráz půdy úplně změnil.

Bylo vidět rozsáhlé roviny, které za doby dešťů bývaly úplně zatopeny. Ještě bahnitější půda byla pokryta bujnou trávou, nad kterou se zvedalo bujaré kapradí. Kde se vyskytoval nějaký ostřejší svah, bylo vidět hnědý krevel čili hematit - patrně to byly výběžky bohatých ložisek tohoto kovu.

A tu si Dick Sand vzpomněl, že četl v Livingstonových cestopisech, že nejednou uvázl udatný doktor nohama v těchto potměšilých bahnech.

„Dejte pozor, přátelé," řekl a postavil se do čela družiny. „Zkoumejte půdu, než na ni vstoupíte!"

„Opravdu," odvětil Tom, „zdá se, jakoby tato půda byla deštěm změklá, a přece za posledních dnů nepršelo."

„Ne," odtušil Bat, „ale bouře je blízko."

„To je o jeden důvod více," odvětil Dick Sand, „abychom si pospíšili a dostali se z tohoto bahna, než bouře propukne. Herkule, vezměte zase malého Jacka do náručí. A vy, Bate a Austine, provázejte paní Weldonovou, aby se o vás, kdyby bylo třeba, mohla opírat... A vy, pane Benedikte?... Ah, copak to děláte, pane Benedikte?..."

„Propadám se!..." odvětil prostě bratranec Benedikt, který mizel v zemi, jakoby se pod ním náhle otevřelo propadliště.

Ubožák se skutečně ocitl v jakési prohlubině a zmizel do poloviny těla ve ztuhlém bahně. Ostatní mu podali ruce a vyzvedli ho na povrch. Byl pokryt bahnem, ale velice šťasten, že jeho drahocenná entomologická torba neutrpěla škody.

Akteon byl vyslán, aby mu byl nablízku a aby nešťastného krátkozrakého učence chránil před další nehodou.

Když byl bratranec Benedikt vytažen z prohlubiny, objevilo se na povrchu množství bublin, z nichž, když pukaly, unikal dusivý a zapáchající plyn. Livingstone, který několikrát do tohoto bahna zapadl, přirovnal tuto půdu k obrovské houbě, kde zpod každé šlépěje vytryskují pramínky vody. Tyto cesty byly vždy velmi nebezpečné.

Asi půl mile se museli Dick Sand a jeho přátelé ubírat po takové houbovité půdě. Také paní Weldonová byla nucena zastavit se, protože i ona zapadla až po kolena do bahna. Herkules, Bat a Austin, chtějíce ji ušetřit dalších nepříjemností a únavy, spojených s touto cestou po bahnité rovině, zhotovili rychle nosítka ze třtiny, na které se musela posadit. Malého Jacka ji dali do náručí a nyní spěchali, aby se dostali z tohoto úmorného bahna.

Obtíží bylo ale ještě mnoho. Akteon držel bratrance Benedikta pevnou rukou. Tom podporoval Nan, která by bez jeho pomoci několikrát zmizela v některé prohlubině. Tři ostatní černoši nesli nosítka.

V čele průvodu kráčel Dick Sand zkoumaje půdu. Byla to trapná práce.

Byl nucen ubírat se po vyčnívajícím okraji břehu, který byl pokryt hustou a tuhou trávou, ale často neměl nikde pevnou oporu a zapadal do bahna až po kolena.

Konečně kolem páté hodiny večer minuli močál, půda byla opět dostatečně pevná, protože měla jílovitý ráz, ale její spodek byl přece vlhký. Patrně tato krajina ležela níže od sousední řeky a voda vnikala všemi póry do její půdy.

V této době bylo velice tísnivé vedro. Bylo by nesnesitelné, kdyby husté mraky neležely mezi žhavými paprsky slunce a zemí. Vzdálené blesky protrhovaly už mračna a z oblak se ozývalo dunění hromu.

Hrozila propuknout strašná bouře.

Přírodní zjevy v Africe jsou strašné: lijáky se valí k zemi, podobné průtržím mračen, vichřici neodolávají ani nejsilnější stromy, blesk za bleskem sjíždí k zemi - takový je boj živlů na této zeměpisné šířce:

Dick Sand to věděl a proto byl nesmírně znepokojen. Malá četa nemohla strávit noc bez úkrytu. Rovina mohla být zaplavena a nikde nebylo vidět vyvýšeninu, na kterou by mohli utéci!

Ale kde najít úkryt v této pusté nížině, na které nebyl ani strom, ani keř? Ano - vnitřek půdy nemohl poskytnout takové útočiště. Už dvě stopy pod zemí by narazili na vodu.

Přece ale konečně zpozoroval na severní straně řadu nízkých pahrbků, které, jak se zdálo, ohraničovaly bahnitou rovinu. Zdálo se, jakoby to byl břeh této nížiny. Na posledním světlejším pásmu obzoru, který ještě mraky nepokryly, bylo vidět také několik velikých stromů.

A kdyby ani tam nebyl úkryt, přece se aspoň malá četa nevydávala v nebezpečí, že bude zaplavena. Tam tedy snad kynula spása pro všechny.

„Kupředu, přátelé, kupředu!" opakoval Dick Sand. „Ještě tři míle, a budeme více v bezpečí, než v této nížině!" „Hbitě, jen hbitě, chlapci!" zvolal Herkules.

Statečný černoch by rád všechny vzal na ramena a sám je odnášel.

Jeho slova rozjařila opět tyto statečné lidi, a i když byli celodenním pochodem zemdleni, přece postupovali rychleji než

na počátku ranního pochodu.
Když vypukla bouře, byl ještě jeho cíl vzdálen dvě míle. První blesky - čeho se dalo nejvíce obávat - nebyly provázeny deštěm, téměř každý z blesků zašlehl mezi oblaky a zemí. Setmělo se téměř úplně, ačkoliv slunce ještě nezmizelo za obzorem. Znenáhla se skláněly mraky a spousty výparů, jakoby hrozily se svalit na zem, z čehož bylo patrné, že propukne strašný liják. Rudé a modravé blesky šlehaly ve všech směrech a zahalovaly takřka celou rovinu v neproniknutelnou ohnivou síť.
Dvacetkrát byl Dick a jeho přátelé v nebezpečí, že je zasáhne blesk.
Na rovině, na které nebyly stromy, byli oni jedinými vyvýšenými body, které elektrické výboje mohly přitahovat. Jack, který se rachotem hromu probudil, skryl svou tvář v Herkulově náručí. Ubohý chlapec měl strach, ale nechtěl, aby to jeho matka zpozorovala, protože ji nehodlal zarmucovat. Herkules kráčeje statečně kupředu, jej těšil, jak mohl.
„Nebojte se, můj malý Jacku," opakoval mu. „Jestli se hrom přiblíží k nám, já ho rozpoltím jednou rukou! Podívejte, jsem silnější než on!"
A skutečně - síla tohoto obra malého Jacka upokojovala!
Nicméně bylo jisté, že se co nejdříve spustí déšť a že pak spadnou z oblaků pravé přívaly. Co se stane potom s paní Weldonovou a její družinou, když nenajdou úkryt?
Dick Sand se na chvíli zastavil před starým Tomem.
„Co máme dělat nyní?" ptal se.
„Musíme dál, jen dál, pane Dicku," odvětil Tom.
„Nemůžeme zůstat na této rovině, kterou déšť promění v bahno!"
„Ne, Tome, ne! Ale kde najdeme úkryt? Kde? A jaký? Jen kdyby tu byla nějaká chatrč!..." Dick Sand náhle přerušil svou řeč. Jasný, bílý blesk ozářil celou rovinu.
„Co jsem to viděl čtvrt míle odtud?..." zvolal Dick Sand.
„Ano, ano, a já také!..." odvětil starý Tom potřásaje hlavou.
„To je nějaký tábor, je to pravda?"
„Ano, pane Dicku... to musí být tábor... ale tábor domorodců!..." Nový blesk ozářil ještě zřetelněji tento tábor, který zaujímal část obrovské roviny.
A skutečně zvedalo se tam asi sto kuželovitých stanů, souměrně rozestavených a dvanáct až patnáct stop vysokých. Ani jediný voják tam nebyl vidět. Ukryli se snad už do svých stanů, aby tam přečkali bouři, nebo byl snad tábor opuštěn?
V prvním případě bylo zapotřebí, aby přes bouři a hrozící přívaly se dali co nejrychleji na útěk, v druhém případě by tam našli kýžený úkryt.
„To se brzy dozvím!" řekl Dick Sand.
Potom, když se obrátil ke starému Tomovi, řekl:
„Zůstaňte zde! Ať mne nikdo nenásleduje. Musím zjistit, co se tam děje."
„Dovolte, aby vás doprovázel aspoň jeden z nás, pane Dicku!"
„Ne, Tome. Půjdu sám! Mohu se tam připlížit, aniž bych byl zpozorován. Zůstaňte!" Malá četa, v jejímž čele kráčeli Tom a Dick Sand, se zastavila.
Mladý lodní kapitán odešel a zmizel brzy v čiré tmě, kterou jen občas ozařovaly blesky.
Několik velkých krůpějí už začalo padat.
„Co se stalo?" ptala se paní Weldonová, která se přiblížila ke starému černochovi.
„Spatřili jsme tábor, paní Weldonová," odpověděl Tom, „tábor..., nebo snad vesnici, a náš kapitán ji šel obhlédnout, než by nás tam dovedl!"
Paní Weldonová se s touto odpovědí spokojila. Už po třech minutách přiběhl Dick Sand nazpět.
„Pojďte!" křičel hlasem, který prozrazoval jeho uspokojení.
„Tábor je tedy opuštěn?" ptal se Tom.
„To není tábor!" odpověděl mladý kapitán, „také to není žádná osada! To jsou mraveniště!" „Mraveniště!" zvolal bratranec Benedikt, kterého toto slovo vzpružilo.
„Ano, pane Benedikte, ale mraveniště aspoň dvanáct stop vysoká, ve kterých se musíme směstnat!"
„Ale pak," odvětil bratranec Benedikt, „jsou to mraveniště termitů bojovných nebo termitů žravých! Jen takový důmyslný hmyz buduje tak mohutné stavby, které jim mohou závidět i nejslavnější architekti."
„Ať jsou to termiti nebo ne, pane Benedikte," odvětil Dick Sand, „musíme je vypudit, abychom zaujali jejich místo."
„Sežerou-li nás, budou v právu!" „Tedy kupředu, kupředu..."
„Ale počkejte přece," začal bratranec Benedikt, „mně se zdá, že takové stavby termitůj sou jen v Africe!..."
„Jen kupředu!" zvolal naposled Dick Sand prudce, protože se obával, aby paní Weldonová nezaslechla poslední slova, která pronesl učený entomolog.
Všichni kvapně následovali Dicka Sanda. Zároveň se rozpoutal prudký vítr. Velké krůpěje se tříštily padajíce na zem. V několika minutách se musely prudké údery vichřice stát nesnesitelnými.
Brzy dorazili k jednomu z těch kuželů, které vyčnívaly nad rovinou a ať by termiti byli sebehroznější, nesmělo se váhat, aby s nimi naše družina sdílela obydlí, i kdyby se nedali vypudit.
Na spodku velikého kuželu, který byl zhotoven z jakési červenavé hlíny, byl velmi úzký otvor, který Herkules svým nožem rychle vyhloubil tak, že i muž jeho postavy mohl vlézt dovnitř.
K největšímu úžasu bratrance Benedikta se neukázal ani jediný z termitů, kteří zajisté tuto stavbu obývali. Byl snad kužel opuštěn?
Když byl otvor zvětšen, vlezli Dick Sand a jeho přátelé dovnitř a sotvaže Herkules jako poslední se tam ocitl, spustil se

déšť s takovou prudkostí, že se zdálo, jakoby i blesky uhasínal.
Ale nebylo už zapotřebí bát se vichřice a průtrže mračen. Šťastná náhoda opatřila malé četě tento pevný úkryt, který byl lepší a bezpečnější než stan nebo domorodá chýše.
Byl to jeden z těch kuželů zbudovaných termity, které, podle přirovnání poručíka Camerona, jestliže se uváží, že jsou stavěny drobným hmyzem, jsou podivuhodnějším dílem, než egyptské pyramidy, které byly vystavěny lidskou rukou.
„Vypadalo to tak," pravil Cameron, „jako kdyby některý národ vystavěl Mount Everest, nejvyšší horu v himálajském pohoří."

V. KAPITOLA
Přednáška o mravencích v mraveništi

Sotvaže všichni vešli do mraveniště, propukla bouře v mírných pásmech neznámou prudkostí.
To bylo jako řízením Božím, že Dick Sand a jeho přátelé našli toto útočiště!
Nepršelo už kapkami, ale déšť se valil v proudech různé síly. Chvílemi tvořil pravý vodopád jako Niagara! Představme si nádržku ve vzduchu, obsahující celé moře vody, která se jedním rázem vyprázdní.
Za takového výlevu vody se tvoří v půdě rokliny, strže, roviny se mění v jezera, potoky se stávají divokými proudy, řeky, které vystupují z břehu, zaplavují celé krajiny. Zatímco pak v mírných pásmech je pravidlem, že čím je bouře prudší, tím kratší je její trvání, v Africe trvají, i když by byly sebesilnější, několik dní. Jak se může tolik elektřiny nahromadit v oblacích? Jak se může nakupit tolik výparů? To lze nesnadno pochopit. Ale přece je tomu tak a člověku se zdá, jakoby byl přenesen do neobyčejných dob diluviálních časů.
Naštěstí mělo mraveniště husté stěny a bylo naprosto neproniknutelné. Budky bobrů, stavěné z hlíny, nemohly být nepromokavější. Ačkoliv venku se proud valil kolem kuželu, přece nevnikla dovnitř jediná kapka.
Jakmile Dick Sand a jeho přátelé vnikli do kuželu, snažili se zjistit jeho vnitřní zařízení. Rozžehli svítilnu, která dostatečně ozařovala mraveniště. Kužel, který měřil uvnitř dvanáct stop výšky, měl jedenáct stop šířky, vyjma jeho vyšší části, která se zužovala jako homole cukru. Stěny byly všude na stopu tlusté a měly patra pro plástve termitů, mezi nimiž byla prázdná mezera.
Právem je běžné divit se konstrukci takovýchto monumentálních staveb, které budují důmyslné obce tohoto hmyzu, a které se přece hojně vyskytují uvnitř Afriky. Holandský cestovatel minulého století, Smeathman, našel se svými čtyřmi kamarády dost místa na vrcholu jednoho z těchto kuželů. V Luandě zpozoroval Livingstone několik z těchto mravenišť, zbudovaných z červenavého jílu, jejichž výška měřila patnáct a dvacet stop. Poručík Cameron považoval často v Nyangvé skupiny těchto kuželů, které v rovinách vyčnívaly, za tábor domorodců. Zastavil se dokonce na úpatí těchto skutečných budov, které neměřily pouze dvacet, ale čtyřicet a padesát stop, a tvořily velké zaokrouhlené kužely, po jejichž stranách se zvedaly jakési zvonice, podobné věžím katedrál.
Od kterého druhu mravenců pocházely tyto podivuhodné stavby mravenišť?
„Od bojovných termitů," bez zaváhání by odvětil bratranec Benedikt, jakmile by spatřil materiál užitý ke stavbě.
A skutečně stěny mraveniště byly zhotoveny z červeného jílu.
Kdyby byly zřízeny ze šedého nebo tmavé naplaveniny, musel by soudit, že je stavěli „termiti kousaví" nebo „termiti ukrutní". Jak je patrné, tento hmyz má jména vzbuzující málo důvěry, která se mohou líbit leda tak zarytým entomologům, jakým byl bratranec Benedikt. Střední část kuželu, ve kterém malá četa našla především útulek, a která tvořila vnitřní prázdnou prostoru, by nestačila, aby se v ní všichni pohodlně mohli usadit, ale zato široká oddělení ležící nad sebou měla takové dutiny, že se do nich mohla snadno položit osoba středního vzrůstu. Představme si řadu otevřených výsuvek, na jejichž dně se nalézaly miliony buněk, ve kterých byly termiti usazeni, a poznáme snadno vnitřek mraveniště. Tyto výmoly ležely nad sebou jako lůžka v lodních kabinách. Ve vyšších lůžkách našli útulek paní Weldonová, malý Jack, Nan, a bratranec Benedikt, ve spodním se schoulili Austin, Bat a Akteon. Dick Sand, Tom a Herkules zůstali ve spodní prostoře kuželu.
„Přátelé," pravil pak mladý lodní kapitán k oběma černochům, „půda se začíná nasycovat vodou. Musíme ji tedy zasypat jílem ze stěn, ale musíme dát velký pozor, abychom nezacpali otvor, kterým sem vniká vzduch, abychom se v tomto mraveništi neudusili." „Vždyť jde jen o to, abychom zde strávili jednu noc," odvětil starý Tom.
„Nuže, hleďme, abychom si odpočinuli po tolika trampotách! za deset dnů je to poprvé, co nebudeme spát pod širým nebem!" „Za deset dnů!" opakoval Tom.
„Protože pak," doložil Dick Sand, „tento kužel je bezpečným úkrytem, snad budeme moci zde zůstat dvacet čtyři hodiny. Za této doby vypátrám řeku, kterou hledáme, a která odtud nemůže být daleko. Dokonce si myslím, abychom toto obydlí neopouštěli, dokud si nepořídíme prám. Bouře nám zde neublíží. Zabezpečme si tedy především pevnější a sušší půdu." Rozkazy Dicka Sanda byly ihned vykonány. Herkules srazil sekerou oddělení mravenčích buněk, které bylo zhotoveno z dost sypkého a drobivého jílu. Tím byla vnitřní bahnitá půda, na které mraveniště spočívalo, zvýšena o dobrou stopu, přičemž Dick Sand dbal na to, aby vzduch mohl volně vnikat do vnitřku kuželu otvorem proraženým nad jeho úpatím.
Byla to zajisté šťastná okolnost, že mraveniště bylo od termitů opuštěno. Kdyby v něm byly tisíce mravenců, nebylo by možné se v něm ukrýt. Ale bylo už dlouho prázdné anebo je žravé neuroptery teprve nedávno opustily? Tato otázka byla důležitá.
Bratranec Benedikt byl tak překvapen tímto úkazem, že si ihned položil tuto otázku a brzy se přesvědčil, že termiti se vystěhovali teprve nedávno.
Se svítilnou v ruce prohledal vnitřní část kuželu a prozkoumal i nejtajnější kouty mraveniště. Objevil tak „hlavní

skladiště“ termitů, jak je nazval, totiž místo, kde tito důmyslní mravenci nahromaďují své zásoby pro celou svou obec. To byla prohlubenina zřízená ve stěně, nedaleko královské cesty, která Herkulovou prací zmizela zároveň s celami určenými pro mladé larvy.

Z této zásobárny přinesl bratranec Benedikt několik kousků medu a trochu polopevné šťávy z rostlin - což bylo důkazem, že termiti ji sem teprve nedávno zanesli.

„Tedy, ne,“ zvolal, „ne!“ jakoby odpovídal na něčí tvrzení. „Ne! Toto mraveniště není dávno opuštěno!“

„Vždyť to nikdo netvrdí, pane Benedikte!“ namítl Dick Sand.

„Jestli odešli teprve nedávno nebo dříve, to není pro nás vůbec důležité, jen když jsou právě teď pryč, protože jsme zde museli zaujmout jejich místo!“

„Bylo by to důležité,“ odvětil bratranec Benedikt, „abychom věděli, proč mraveniště opustili! Včera, dnes ráno ještě tyto moudré neuroptery v něm obývaly, protože šťáva je ještě tekutá, a dnes večer...“

„Ale co z toho vyvozujete, pane Benedikte?“ ptal se Dick Sand.

„Že tajná předtucha je vypudila, aby mraveniště opustili. Nejenže žádný termit nezůstal v mraveništi, ale jejich péče šla tak daleko, že si odnesli své mladé larvy, z nichž ani jedinou nemohu najít! Nuže tedy, opakuji, že to všechno není bez důvodu a že ten důvtipný hmyz předvídal nějaké blízké nebezpečí.“ „Snad tušili, že chceme vtrhnout do jejich obydlí!“ odvětil Herkules se smíchem.

„Myslíte?“ namítl bratranec Benedikt, kterého se odpověď černocha nemile dotkla. „Snad si dokonce nemyslíte, že protože jste silný, byl byste nebezpečím pro tyto udatné termity? Několik tisíc těchto neuropter by vás rychle ohlodalo až na kost, kdyby na své cestě našli vaši mrtvolu!“ „Mou mrtvolu, možná!“ odvětil Herkules, který se nechtěl dát přesvědčit, „ale kdybych byl naživu, zničil bych celé spousty tohoto hmyzu.“ „Mohl byste jich zničit sto tisíc, pět set tisíc, milion!“ odvětil bratranec Benedikt, který se rozčiloval „ale nikoliv miliardu, jejich miliarda by vás sežrala, živého nebo mrtvého až do poslední částičky!“ Za této rozmluvy, která byla méně zbytečná, než se mohlo myslet, Dick Sand přemýšlelo poznámce, kterou udělal bratranec Benedikt. Nebylo pochyb, že učenec znal tak dobře zvyky termitů, že se nemohl klamat. Jestliže tvrdil, že jakýsi tajemný pud přinutil termity, aby opustili mraveniště, muselo podle všeho trvání v něm být spojeno s nebezpečím.

Protože ale v současné chvíli, když se bouře rozpoutala s neslýchanou prudkostí, nemohlo se ani pomyslet na opuštění útulku, Dick Sand už nehledal vysvětlení pro to, co se mu zdálo být nevysvětlitelné, spokojil se tedy tím, že odpověděl:

„Nuže, pane Benedikte, jestliže nám termiti nezanechali své zásoby, nezapomínejme, že jsme si přinesli své vlastní, a povečeřme. Zítra, až bouře přestane, uvidíme, co budeme dělat.“ Potom byla připravena večeře, protože ačkoliv únava byla velká, přece nebyla s to zapudit hlad statečných cestujících. Naopak konzervy, které měly ještě dva dny vydržet, chutnaly velmi dobře. Suchary neutrpěly vlhkem a několik minut bylo slyšet, jak chrupaly mezi zdravými zuby Dicka Sanda a jeho přátel. V Herkulových ústech se rozmělňovaly, jako když obilná zrna se dostanou mezi mlýnské kameny. Herkules je nechroupal, ale drtil.

Paní Weldonová jedla velmi málo, a to jen na veliké prosby Dicka Sanda. Zdálo se, že tato jindy tak srdnatá paní je zamyšlenější a sklíčenější než kdykoliv jindy. A přece malý Jack nebyl už tak nemocen, protože záchvat horečky se už nevrátil. V této chvíli odpočíval v oddělení termitů, v němž mu bylo upraveno lůžko z pokrývek a šatů.

Dick Sand nevěděl, co si má o tom všem myslet.

Není třeba podotýkat, že bratranec Benedikt se nedal k jídlu nutit, ale jinak nevěnoval zvláštní pozornost ani jakosti, ani množství potravin, které pojídal, protože byl zaměstnán tím, že se mu naskytla příležitost, aby spustil entomologickou přednášku o termitech. Ah! Jen kdyby mohl termita, aspoň jediného, najít v celém mraveništi!

Ale hledal marně a marně!

„Tito obdivuhodní mravenci,“ řekl, aniž se staral, jestli jej někdo poslouchá nebo ne, „tito obdivuhodní mravenci patří k řádu neuropter, jejichž tykadla jsou delší než hlava, jejichž kusadla lze velmi zřetelně rozeznat a jejichž spodní křídla po nejdelší dobu jsou stejně veliká jako vrchní. Pět druhů tvoří tento řád: panorpartové, myrmileonové, hemerobinové, termitinové a perlidové. Není třeba podotýkat, že hmyz, jehož obydlí jsme snad neprávem zaujali, jsou termitinové.“ Dick Sand naslouchal nyní bratranci Benediktovi velmi pozorně.

Obával se, jestli setkání s těmito termity nevzbuzuje v učenci myšlenku, že se nachází na africké pevnině, aniž by věděl, co je toho příčinou? Mladý lodní kapitán se lekal myšlenky, že by pan Benedikt mohl všechno vyzradit.

Učenec ale, když se ocitl na svém zamilovaném koníčku, s chutí pokračoval:

„Tito termiti,“ řekl, „vyznamenávají se čtyřmi články u nohou, dále rohovitými kusadly a pozoruhodnou silou. Mezi nimi se vyskytuje druh mantispů, raphidiů a termitů, kteří jsou známi pod jménem bílých mravenců, k nimž se počítají termiti zkázonosní, termiti se žlutými prsními štítky, termiti štítící se světla, dále kousaví a ničiví...

„A jací byli ti, kteří zbudovali toto mraveniště?...“ ptal se Dick Sand.

„To jsou bojovní!“ odvětil bratranec Benedikt, který pronášel toto jméno, jakoby se týkalo Makedonců nebo jiného bohatýrského národa starověku. „Ano! To jsou bojovní a největší termiti. Mezi Herkulem a trpaslíkem by byl rozdíl menší, než mezi těmito největšími a nejmenšími mravenci. Mezi nimi jsou ‚pracovníci', kteří mají délku pěti milimetrů, vojáci, kteří měří deset, samci a samičky, kteří mají délku dvaceti milimetrů, zároveň se mezi nimi vyskytuje zvláštní druh ‚sirafů' půl palce dlouhých, kteří mají kle štičky místo kusadel a hlavu větší než tělo jako žraloci! To jsou praví žraloci mezi hmyzem a kdyby šlo o závodění mezi sirafy a žralokem, vsázel bych na sirafy!“ „A kde se vyskytují tito sirafové?“ ptal se Dick Sand.

„V Africe,“ odvětil bratranec Benedikt, „a to ve středních a jižních provinciích. Afrika je hlavně domovem mravenců. Čtěte o tom, co Livingstone napsal v posledních zápiscích, které byly přineseny Stanleyem! Doktor Livingstone byl šťastnější než já, protože byl přítomen homerické bitvě mezi armádou mravenců černých a armádou mravenců

červených. Tito, kteří se nazývají ‚drivers' a kterým domorodci dali jméno ‚sirafu', zvítězili. Druzí, zvaní ‚čungu' , se dali na útěk a odnášeli s sebou vajíčka a své mladé, srdnatě je bráníce. Nikdy, jak říká Livingstone, nebyla bojovná zuřivost tak strašlivá ani u člověka, ani u zvířete, jako u těchto mravenců. Svými tuhými kusadly zahánějí sirafové i nejstatečnější muže. Ano i největší zvířata lvi a sloni, před nimi prchají. Nic je nezadrží, ani stromy, na které až na nejvyšší vrchol vylézají, ani potoky, přes které tvoří z vlastních těl visuté mosty zavěšujíce se na sebe! A jak jsou nesčetní! Jiný africký cestovatel, Du Chaillu, viděl, jak kolem něho dvanáct hodin táhl sbor těchto mravenců, aniž by se na chvíli zastavil na své cestě! Ale proč bychom se divili, když bychom pozorovali tyto myriady? Plodnost tohoto hmyzu je úžasná, a abychom se vrátili k našim bojovným termitům, sluší se říci, že jediná samička klade až šedesát tisíc vajíček za den!

Kromě toho tyto neuroptery poskytují domorodcům velmi silnou potravu. Opravdu neznám, přátelé, nic lepšího na světě než pražené mravence!“ „Copak jste je už jedl, pane Benedikte?“ ptal se Herkules.

„Ještě nikdy,“ odvětil učenec, „ale budu je jíst.“

„Kde?“

„Zde.“

„Zde? Vždyť nejsme přece v Africe!“ řekl živě Tom.

„Ne... Ovšemže ne!...“ odpověděl bratranec Benedikt, „ale až dosud nebyli tito bojovní mravenci a jejich mraveniště podobná vesnicím viděni jinde, než na africké pevnině. Ah, takoví jsou cestovatelé! Nevidí nic kolem sebe! Ale tím lépe! Objevil jsem už mouchu tse-tse v Americe! K této své slávě přidružím nyní také tu, že jsem objevil také bojovné termity na stejné pevnině! Co tu je látky pro pamětní spis, který udělá povyk po celé učené Evropě a bude snad vydán v nějakém foliantu s rytinami a vyobrazeninami vedle textu!...“ Bylo patrné, že se dosud pravda nerozbřeskla v mozku bratrance Benedikta. Ubožák a všichni ostatní, vyjma Dicka Sanda a Toma, se domnívali a museli se domnívat, že jsou někde, kde ve skutečnosti nebyli! Bylo zapotřebí ještě jiných příhod a vážnějších událostí, než několika vědeckých zvláštností, aby byli vyvedeni ze svého klamu!

Bylo už asi devět hodin večer. Bratranec Benedikt mluvil už dlouho.

Nezpozoroval, že jeho posluchači, ležící na boku ve svých odděleních znenáhla usínali za jeho přednášky? Ne, zajisté ne. Přednášel sám pro sebe. Dick Sand se ho už nevyptával a ani sebou nepohnul, ačkoliv nespal. Herkules déle než ostatní vzdoroval spánku, ale únava přece jen brzy mu zavřela oči a s nimi i sluch.

Bratranec Benedikt ještě nějakou chvíli pokračoval ve své učené přednášce. Konečně však spánek přemohl i jej a také on se vyšplhal do horní prohlubiny kuželu, kterou si už dříve zvolil za svoji noclehárnu.

Hluboké ticho zavládlo uvnitř mraveniště, co bouře venku dále s vichrem, blesky s hromobitím řádila. Nic nesvědčilo o tom, že by boj živlů brzy skončil.

Svítilna byla zhasnuta. Vnitřek kuželu byl pohroužen do úplné temnoty.

Nepochybně všichni spali. Ve spánku Dick Sand nehledal odpočinek, který potřeboval. Jeho myšlenky mu nedaly spát. Myslel na své přátele, které chtěl stůj co stůj zachránit. Ztroskotání lodi Pilgrim neznamenalo konec jejich krutých zkoušek, a ještě jiné a strašnější jim hrozily, kdyby padli do rukou domorodců.

A jak by se měli vyhnout tomu nebezpečí, které bylo nejhorší ze všech, při návratu na pobřeží? Harris a Negoro je zajisté bez tajného úmyslu, aby se jich zmocnili, nezavedli na sto mil do nitra provincie Angoly! Ale na co tedy pomýšlí tento ničemný Portugalec? Na kom si chce vylít svůj hněv? Mladý lodní kapitán si vzpomněl, že on samotný vystoupil proti němu, a pak v duchu přehlížel znova všechny příhody, které se udály za plavby Pilgrima, vzpomněl si na objevení vraku s černochy, na lov velryby, zmizení kapitána Hulla a jeho mužstva!

Dick Sand, ačkoliv byl teprve patnáctiletý, musel převzít velení na lodi, která byla brzy zločinnou Negorovou rukou zbavena kompasu a plavboměru. Opět v duchu před sebou viděl výjev, kdy vůči opovážlivému kuchaři byl nucen zjednat platnost své autoritě a kdy mu pohrozil, že jej dá spoutat anebo že mu vpálí kulku z revolveru do hlavy. Ah! Proč se tehdy rozpakoval tak učinit? Negorovu mrtvolu by hodili do moře a mohlo se zabránit celé řadě dalších nehod!

Takový byl asi běh myšlenek mladého lodního kapitána. Pak se jeho myšlenky zastavily při pohromě Pilgrima, kterou jeho plavba vzala za své. Poté si vzpomněl, jak se objevil zrádce Harris a jak se znenáhla tato jihoamerická provincie proměňovala v africkou. Bolívie se stala strašlivou Angolou s horečnatým podnebím, s dravými šelmami a s ještě ukrutnějšími domorodci! Jestlipak malá četa na zpáteční cestě k pobřeží unikne všem hrozícím nebezpečím? Bylo možné doufat, že řeka, kterou Dick Sand hledal a kterou doufal najít, je dopraví na pobřeží s větší jistotou a menší únavou? Nechtělo tom pochybovat, protože dobře věděl, že pochod sto mil v této nehostinné končině uprostřed neustálých nebezpečí nebyl už možný!

„Naštěstí,“ pravil sám k sobě, „paní Weldonová a všichni ostatní netuší celou povážlivost našeho stavu! Starý Tom a já, my jediní víme, že zločinnou Negorovou rukou jsme byli vrženi na africké pobřeží a že Harris nás zavlekl do angolských pustin!“ Dick Sand se takto dále zabýval svými smutnými myšlenkami, když najednou ucítil dech na svém čele. Ruka se opřela o jeho ramena a hlas hluboce pohnutý mu zašeptal do ucha:

„Vím vše, můj ubohý Dicku, ale Bůh nás ještě může zachránit! Děj se jeho vůle!“

VI. KAPITOLA
Potápěcí zvon

Na toto nenadálé sdělení nedovedl Dick Sand odpovědět!

Ostatně paní Weldonová se už opět uchýlila na své místo k malému Jackovi. Nechtěla patrně nic více říci. Ostatně mladý lodní kapitán by neměl odvahu, aby jí bránil dále mluvit.

Paní Weldonová tedy věděla, kde se nacházela. Různé příhody na cestě jí objasnily celý stav věcí a snad to zavinilo slovo: „Afrika!...“, které naneštěstí večer pronesl bratranec Benedikt.

„Paní Weldonová ví všechno,“ opakoval si Dick Sand. „Nuže, snad je to lepší, že se tak stalo! Srdnatá paní není malomyslná. A já si rovněž nezoufám!“ Dick Sand nyní toužil po tom, aby už bylo ráno, a aby mohl okolí osady termitů prozkoumat. Bylo zapotřebí najít řeku ústící do Atlantického oceánu, aby malá četa byla dopravena na pobřeží, a on měl cosi jako předtuchu, že tato řeka nemůže být daleko. Především šlo o to, aby se vyhnuli setkání s domorodci, kteří snad pod vedením Harrise a Negora je už pronásledovali.

Ale pořád se ještě nechtělo rozednívat. Žádný pruh světla nevnikal dolním otvorem do vnitřku kuželu. Dunění hromu, které pro tloušťku stěn se jen hluše ozývalo, svědčilo o tom, že bouře se dosud neuklidnila. Když položil ucho na stěnu, slyšel Dick Sand, že déšť pořád ještě v přívalech se hrne na úpatí mraveniště a protože těžké krůpěje nepadaly už na tvrdou zem, musel z toho soudit, že celá rovina je zaplavena.

Bylo asi kolem jedenácté hodiny. Dick Sand náhle pocítil, že následkem zmalátnělosti se ho zmocňuje spánek. Ale než se mu poddal, napadlo jej, že by otvor do kuželu změknutím nasypané jílovité půdy se mohl ucpat. Tím by ale čerstvý vzduch nemohl vnikat dovnitř a vydychováním deseti osob by mohl být vzduch kyselinou uhličitou zkažen.

Dick Sand se tedy spustil z dolního oddělení na půdu kuželu, vyvýšenou nasypáním hlíny.

Půda byla ještě úplně suchá a otvor volný. Vzduch vnikal zvenčí do vnitřku kuželu a s ním zároveň slabý odlesk blesků, které tato zátopa deště nemohla uhasit.

Dick Sand viděl, že vše je v dobrém stavu. Bezprostředně, jak se zdálo, nehrozilo žádné nebezpečí těmto lidským termitům, kteří nahradili osadu neuropter. Mladý lodní kapitán pomýšlel tedy na to, aby se zotavil spánkem trvajícím několik hodin, který jej už neodolatelně přemáhal.

Z až přehnané obezřelosti položil se Dick Sand na vyvýšeninu půdy uvnitř kuželu u samého úzkého otvoru. Tímto způsobem se nemohlo venku nic stát, aby to jako první nezpozoroval. Svítání jej muselo probudit a pak se chtěl vydat na prozkoumání roviny.

Dick Sand se tedy položil, opíraje hlavu o stěnu a maje pod rukou pušku, a ihned usnul.

Jak dlouho spal, nemohl říci, když najednou pocitem chladna se probudil.

Když se probudil, poznal k nemalému zděšení, že voda vniká do mraveniště, a to tak rychle, že za několik vteřin dosáhne oddělení, která zaujímali Tom a Herkules.

Dick Sand je probudil a rychle jim oznámil tuto novou nehodu.

Neodkladně byla rozžehnuta svítilna, kterou byl osvětlen kužel.

Voda zatím vnikla na pět stop do kuželu a pak už nevzrůstala.

„Co se děje, Dicku?“ ptala se paní Weldonová.

„Nic důležitého,“ odvětil mladý lodní kapitán. „Vnitřní část kuželu je pod vodou. Nepochybně za bouře nějaká sousední řeka vystoupila z břehů.“

„Dobrá,“ řekl Herkules, „to by dokazovalo, že řeka je nablízku.“

„Zajisté,“ potvrzoval Dick Sand, „a donese nás na pobřeží. Upokojte se, paní Weldonová, voda nemůže ani vás, ani malého Jacka, ani Nan nebo pana Benedikta dosáhnout!“

Paní Weldonová neodpovídala. Co se týče jejího bratrance, spal jako skutečný termit.

Zatím černoši, kteří byli nachýlení nad vodou, kterou svítilna osvětlovala, očekávali, až Dick Sand, který měřil výši záplavy, jim řekne, co je potřeba dělat.

Dick Sand ale mlčel, když rychle složil potraviny a zbraň do vyšších oddělení, aby je zachránil před zátopou.

„Voda asi vnikla otvorem?“ zeptal se Tom.

„Ano,“ odtušil Dick Sand, „a nyní překáží tomu, aby se vzduch zde osvěžoval.“

„Neměli bychom nad vodní hladinou prorazit otvor ve stěně?“ ptal se starý černoch.

Ale nemohla zátopa mraveniště vyvrátit ze základů a překlopit, což by bylo svrchovaným nebezpečím pro ty, kteří v něm byli uzavřeni?

Ne, mraveniště se nedá vyvrátit, stejně jako budky bobrů, tak pevně souvisí se svými základy.

Nejstrašnější možností tedy bylo, že by bouře potrvala a že by následkem toho povodeň vzrůstala. Třicet stop vody na rovině by úplně pokrylo kužel, měřící osmnáct stop, a sráželo by vzduch uvnitř tlakem jedné atmosféry.

Přemýšleje o tom, obával se Dick Sand ne bezdůvodně, že tato záplava může nabýt velikých rozměrů. Podle všeho nepocházela pouze z mračen, která se valila nad rovinou. Bylo pravděpodobné, že nějaká řeka v okolí, která se při bouři rozvodnila, potrhala své břehy a rozlila se po rovině, která byla nižší než břehy této řeky. A nikdo nemohl říci, jestli už není mraveniště úplně pod vodou a že by se už ani nemohli dostat ven vrcholem kuželu, který by prorazit nebylo příliš obtížné!

Dick Sand nesmírně znepokojený, ptal se sám sebe, co by měl podniknout. Měl čekat, nebo urychlit rozřešení tohoto stavu?

Byla nyní asi třetí hodina po půlnoci. Všichni stáli nepohnutě, tiše a naslouchali. Zvenčí vnikal otvorem zacpaným vodou jen velice slabě hukot bouře. Ale to postačilo, aby věděli, že zápas živlů dosud nepřestal.

V tom okamžiku zpozoroval starý Tom, že vodní hladina znenáhla zase stoupá.

„Ano,“ odvětil Dick Sand, „jestli stoupá, ačkoliv vzduch nemůže odtud unikat ven, je to důkazem, že povodeň vzrůstá a vzduch pořád více stlačuje.“

„Až dosud to není mnoho,“ prohodil Tom.

„Máte pravdu,“ odvětil Dick Sand, „ale v jaké výši se zastaví toto stoupání vody?“ „Pane Dicku,“ ptal se Bat, „chcete, abych vylezl z mraveniště? Ponořím se a pokusím se, abych se otvorem dostal ven...“

„Lepší by bylo, kdybych já sám učinil tento pokus,“ odvětil Dick Sand.

„Ne, ne, pane Dicku," odporoval starý Tom. „Nechte jít mého syna a spolehněte se na jeho obratnost. V případě, že by se nemohl vrátit, je vaší přítomnosti zde tím více zapotřebí!" Potom doložil šeptem:
„Nezapomínejte na paní Weldonovou a malého Jacka!" „Budiž," odvětil Dick Sand. „Jděte tedy, Bate. Je-li mraveniště pod vodou, nevracejte se. Pokusíme se pak také dostat se odtud jako vy. Ale kdyby kužel ještě vyčníval nad vodu, zabušte silně na jeho vrchol sekyrou, kterou si musíte vzít s sebou! Uslyšíme to a bude to pro nás znamením, abychom jej odtud probourali. Rozuměl jste?" „Ano, pane Dicku," odvětil Bat.
„Tedy jdi, chlapče!" doložil starý Tom a stiskl svému synovi ruku.
Když si Bat dlouhým nadechnutím opatřil dostatečnou zásobu vzduchu, ponořil se do vody, která byla už přes pět stop hluboká. Byl to těžký úkol, který podnikal, protože nejprve musel vyhledat spodní otvor, pak jím musel proklouznout, aby se dostal na povrch zevnější vody. Bylo nutné, aby to všechno vykonal v nejkratší chvíli.
Uběhlo asi půl minuty. Dick Sand už myslel, že se Batovi podařilo dostat se ven, když se černoch uvnitř kužele znova vynořil z vody.
„Nuže?" zvolal Dick Sand.
„Otvor je zacpán a zasypán hlínou!" odvětil Bat, když si řádně vydechl.
„Zacpán?" opakoval Tom.
„Ano!" odvětil Bat.
„Voda nepochybně rozředila hlínu. Hmatal jsem rukou kolem stěn... Nenahmatal jsem tam už nikde ani otvor!" Dick Sand zavrtěl hlavou. Byli tedy všichni neprostupně uzavřeni v kužele, který snad byl už úplně pod vodou.
„Jestliže tam už není otvor," řekl nyní Herkules, „musíme nějaký nový prolomit!"
„Počkejte," odvětil mladý kapitán a zadržel Herkula, který maje sekyru v ruce chtěl se jí už rozpřáhnout.
Dick Sand několik okamžiků přemítal.
„Musíme své dílo započít jinak," řekl pak. „Jde tu hlavně o to abychom se dozvěděli, jestli voda pokrývá mraveniště nebo ne. Kdybychom na vrcholu kužele prorazili malý otvor, dozvěděli bychom se, na čem jsme. Ale v případě, že by mraveniště bylo už úplně pod vodou, vnikla by sem ihned voda, naplnila by úplně kužel a my bychom byli naprosto ztraceni. Jednejme tedy opatrně..." „A rychle!" odvětil Tom.
Zatím voda uvnitř pořád stoupala. Byla už asi šest stop uvnitř kužele. Vyjma paní Weldonovou,jejího syna, bratrance Benedikta a Nan, kteří zaujímali nejvyšší oddělení, stáli už všichni do poloviny těla ve vodě.
Bylo tedy nezbytné přikročit k činu tím způsobem, jak jej navrhl Dick Sand.
Dick Sand se odhodlal prorazit otvor do hliněné zdi stopu nad vnitřním povrchem vody.
Kdyby tímto otvorem vnikl zvenčí vzduch, pak by bylo jisté, že mraveniště ještě vyčnívá nad vodu. Kdyby ale otvorem vnikala voda, byl by vzduch uvnitř ještě dále zatlačován a v tom případě bylo zapotřebí díru ihned ucpat, protože by pak voda sama až k ní vystoupila. Poté se měl tento pokus opakovat o stopu výše a tak postupně dále. Ale kdyby pak ani na vrcholu kužele se nesetkali se vzduchem zevnějším, tedy ve výši patnácti až šestnácti stop nad rovinou, pak by bylo patrné, že celá osada termitů zmizela pod zátopou! A jaká naděje by pak ještě kynula vězňům v mraveništi, že uniknou nejstrašnější ze všech smrtí, smrti znenáhlým udušením?
Dick Sand to všechno věděl, ale jeho chladnokrevnost jej ani na okamžik neopustila. Vypočítal si předem důsledky pokusu, který chtěl podniknout. Ostatně déle se váhat nesmělo. Zadušení hrozilo pořád více v tomto úzkém prostoru, který se neustále zmenšoval a jehož vzduch byl už prosycen kyselinou uhličitou.
Nejlepším nástrojem, kterého Dick Sand mohl užít k provrtání díry do stěny, byl nabiják, který byl na konci opatřen jakousi vývrtkou, určenou k čistění pušky. Rychlým otáčením se nabiják zavrtával jako nebozez do hlíny a díra se znenáhla prohlubovala. Byla sice úzká jako nabiják, ale to postačovalo. Vzduch by mohl tímto otvorem dostatečně proudit.
Herkules svítilnou osvětloval místo, kde se vrtalo. Měli s sebou ještě několik svíček a nebylo třeba se obávat, že by se jim nedostávalo světla.
Minutu po zahájení práce pronikl nabiják zdí. A tu nastal temný klokot, podobající se tomu, jako když bubliny unikají z proudu vody.
Vzduch unikal ven a ve stejném okamžiku hladina vody uvnitř kužele začala stoupat a zastavila se teprve ve stejné výši s otvorem, což bylo důkazem, že bylo vrtáno příliš hluboko, totiž pod hladinou zevnější vody.
„Musíme začít znova!" řekl chladně mladý kapitán, když otvor ucpal zátkou z hlíny.
Voda v kužele opět přestala přibývat, ale vzduchový prostor se zmenšil o více než osm palců. Dýchání se stalo obtížnějším, protože začal ubývat kyslík. Bylo to možné pozorovat také na světle, které rudlo a ztrácelo část své svítivé síly.
Stopu nad prvním otvorem začal Dick Sand ihned provrtávat druhou díru. Kdyby se tento pokus nezdařil, voda by vystoupila ještě ve vnitřku kužele... ale bylo zapotřebí se tohoto pokusu odvážit.
Zatímco Dick Sand točil nabijákem, vykřikl najednou bratranec Benedikt:
„Ah, u čerta!... Tu to máme... tu to máme, proč!" Herkules pozvedl svítilnu k bratranci Benediktovi, jehož tvář jevila nejdokonalejší zadostiučinění.
„Ano," opakoval ten, „zde vidíte, proč důmyslní termiti opustili mraveniště! Měli předtuchu, že přijde povodeň! Ah! To je pud, přátelé, to je pud! Termiti jsou chytřejší, mnohem chytřejší než my!" A to byla dokonalá zkušenost, kterou bratranec Benedikt čerpal z tohoto stavu.
V tu chvíli vytáhl Dick Sand nabiják, který opět prorazil zeď. A zase nastal šum a klokot od bublin a opět stoupala voda uvnitř kužele...
Díra ještě neuvedla vězně do styku se zevnějším vzduchem.
Stav zajatců byl strašlivý. Paní Weldonová, ke které voda bezmála dosahovala, vyzdvihovala malého Jacka ve svých

rukou. Všichni se dusili v tomto úzkém prostoru. V uších jim šumělo. Světlo ve svítilně bylo zkomíravé.
„Copakje kužel úplně pod vodou?“ zabručel Dick Sand.
Bylo třeba to zjistit a proto se musela vyvrtat třetí díra, a to na samotném vrcholu kuželu.
Kdyby byl tento poslední pokus marný, pak by následovala bezprostředně smrt udušením. To, co by uvnitř ještě zbylo ze vzduchu, by uniklo vodou nad vrcholem a voda by naplnila celý kužel.
„Paní Weldonová,“ řekl nyní Dick Sand, „znáte naši situaci. Kdybychom čekali, bude nám ubývat vzduch. Když se ale nezdaří třetí pokus, naplní voda celý prostor. Zbývá nám jediná naděje, že vrchol kuželu není ještě celý pod vodou. Musíme udělat poslední pokus.
Chcete?“ „Ano! Dicku, učiň tak!“ odvětila paní Weldonová.
V tom okamžiku svítilna zhasla, protože vzduch byl tak zkažen, že v něm světlo nemohlo hořet. Paní Weldonová a její přátelé se ocitli v čiré temnotě.
Dick Sand se vyšplhal na Herkulova ramena, který se opřelo jedno z postranních oddělení, přičemž jeho hlava vyčnívala z vody. Paní Weldonová, Jack a bratranec Benedikt se stlačili v nejvyšším oddělení.
Dick Sand navrtal zeď a už jeho nabiják do ní rychle vnikal a v ní kroužil. Ale toto místo stěny bylo tlustší a také tvrdší a práce byla namáhavější, Dick Sand urychloval svou práci ne bez strašlivé úzkosti, protože nastala chvíle, která měla rozhodnout o osudu všech.
Vnikne-li tímto úzkým otvorem vzduch, bude to život, vnikne-li voda, přinese jim smrt!
Náhle se ozval ostrý hvízdot. Stlačený vzduch unikal..., ale denní světlo zablesklo otvorem. Voda vystoupila už jen o osm palců a zastavila se, aniž Dick Sand byl nucen otvor opět ucpat. Vodní hladina uvnitř a zevně se vyrovnala. Vrchol kuželu vyčníval nad vodu. Paní Weldonová a její přátelé byli zachráněni!
Po jásavém zvolání „hurá!“, při kterém Herkulův hlas všechny překřičel, byly k práci použity nože. Vrchol, do kterého se bušilo několika noži, se znenáhla rozdroboval. Otvor se stále víc rozšiřoval, vzduch vnikal dovnitř plným proudem a zároveň s ním první paprsky vycházejícího slunce. Jakmile bude vrchol prolomen, bude snadné vysunout se otvorem ven a rozhlédnout se po nějakém prostředku, kterým by se všichni dostali na výšinu v okolí, které zátopa nemohla dosáhnout.
Dick Sand první vylezl na vrchol kuželu.
Ale ihned vykřikl.
Zaslechl zvláštní hvízdot, až příliš dobře známý africkým cestujícím, který způsobují šípy prorážející vzduch.
Dick Sand přece ale v těchto několika okamžicích na vrcholu zpozoroval asi sto kroků od mraveniště tábor domorodců, a jen deset kroků od kuželu viděl na zaplavené rovině několik dlouhých člunů, obsazených domorodci.
Z jednoho člunu přiletěl celý mrak šípů ve chvíli, kdy mladý lodní kapitán vystrčil hlavu z otvoru.
Několika slovy řekl Dick Sand vše svým přátelům. Uchopil svou pušku a následován Herkulem, Akteonem a Batem, objevil se opět na vrcholu mraveniště a všichni vypálili na člun.
Několik domorodců padlo a zběsilý pokřik, provázený střelbou, odpovídal na palbu z kuželu.
Ale co mohl pořídit Dick Sand a jeho družina proti stu Afričanů, kteří je obklopovali ze všech stran?
Mraveniště bylo vzato útokem. Paní Weldonová, její dítě, bratranec Benedikt, všichni byli surově vytaženi, a aniž jim byl ponechán čas, aby spolu promluvili nebo si naposled stiskli ruce, byli od sebe odloučeni, patrně podle už dříve daného rozkazu.
První člun odvezl paní Weldonovou, malého Jacka a bratrance Benedikta, a Dick viděl, jak zmizeli uprostřed tábora.
On sám provázen Nan, starým Tomem, Herkulem, Batem, Akteonem a Austinem, byl uvržen do druhého člunu - pirogy, která zamířila k jinému sousednímu pahorku.
Dvacet domorodců obsadilo tento člun, a pět jiných člunů je následovalo. Na odpor nebylo možné pomyslet a přece Dick Sand a jeho přátelé se o něj pokusili. Poranili několik vojáků a zajisté by svůj odpor zaplatili smrtí, kdyby vojáci neměli určitý rozkaz, aby jejich životy šetřili.
Plavba trvala jen několik minut.
V tom okamžiku, kdy člun přirazil k zemi, vyskočil Herkules obrovským skokem na břeh. Dva domorodci se na něj vrhli, ale obr použil své obrácené pušky jako palice a domorodci padli s roztříštěnými lebkami na zem.
V nejbližším okamžiku už zmizel Herkules pod stromy, kam za ním bylo vysláno krupobití kulek, Dick Sand a jeho přátelé, kteří byli dopraveni na zem, byli spoutáni jako otroci...

VII. KAPITOLA
Tábor na břehu Cuanzy

Úplně změněný byl pohled na rovinu, na které se zvedala osada termitů a kterou nyní povodeň přetvořila na rozsáhlé jezero.
Asi dvacet mravenišť svými vrcholy z ní vyčnívalo a byly jedinými patrnými boky na této široké vodní nádrži.
To všechno způsobila řeka Cuanza, která za noci vzrostla vodami svých přítoků, rozvodněných bouří.
Tato Cuanza, jedna z angolských řek, ústí do Atlantického oceánu asi sto mil od místa, kde Pilgrim uvázl na mělčině. Je to řeka, kterou poručík Cameron musel několik let poté překročit, než se dostal do Benguely. Cuanza je ustanovena stát se jednou tepnou vnitřní dopravy v této části portugalské osady. Už se prohánějí parníky na jejím spodním toku a nemine ani deset let, a i vyšší řečiště bude užíváno k dopravě. Dick Sand tedy moudře jednal, když na severu hledal nějakou splavnou řeku. Potůček, který sledoval na svém pochodu, skutečně vpadal do Cuanzy. Bez tohoto náhlého přepadení, před kterým jej nikdo nemohl varovat, by řeku našel asi míli od mraveniště, jeho přátelé a on by snadno

zbudovali vor a měl by velkou naději, že vorem se dostane po Cuanze dolů až k portugalským městečkům, kde už zastavují parníky. Tam by ale jejich zachránění bylo zabezpečeno.

Ale bohužel se stalo něco jiného.

Tábor, který Dick Sand zpozoroval, stál na výšině nedaleko od mraveniště, do kterého je neblahá náhoda uvrhla jako do pasti. Na vrcholu této výšiny se zvedal obrovský fikovník neboli sykomora, pod jejímž větvovím se mohlo pohodlně ukrýt pět set osob. Kdo tyto obrovské stromy střední Afriky neviděl, nedovede si o nich učinit představu. Jejich větve tvoří celý les, ve kterém člověk může zabloudit. O něco dále velké banány toho druhu, jehož semena se nemění v plody, doplňovaly rámec této rozsáhlé krajiny.

Pod ochranou řečené sykomory ukryta jako v tajuplném útulku učinila zastávku celá karavana, jejíž příchod Harris oznámil Negorovi.

Byl to četný průvod domorodců, kteří byli odvlečeni ze svých vesnic agenty otrokáře Alveze a nyní byli dopravováni na trh v Kazoundé.

Odtud měli otroci podle potřeby být posláni buď do baráků na západním pobřeží, anebo do Nyangvé, do krajiny velikých jezer, aby byli rozprodáni buď v Horním Egyptě nebo do zanzibarských faktorií.

Když Dick Sand ajeho přátelé byli dovedeni do tábora, bylo s nimi ihned nakládáno jako s otroky. Se starým Tomem, jeho synem, Austinem a Akteonem a s ubohou Nan, která byla sice černoškou původem, ale nepřináležela k africkému plemeni, bylo ihned zacházeno jako se zajatými domorodci. Když byli navzdory jejich ráznému odporu odzbrojeni, byli spoutáni tak, že jim vždy dvěma z nich byla dána na krk tyč na obou koncích vidlicovitá a na každém konci uzavřená železem. Tak byli nuceni jít v jedné čáře jeden za druhým, aniž mohli uhnout vpravo nebo vlevo. Na dovršení opatrnosti byli uvázáni kolem beder řetězem. Měli tak volné ruce, aby mohli nést břemena, a nohy volné, aby mohli jít, ale nemohli jich použít k útěku. Takto se měli ubírat stovky mil daleko pod ranami karabáče surového havilarda!

Odděleni od sebe, zemdleni bojem proti černochům, ani sebou nepohnuli! Proč nemohli následovat Herkula na jeho útěku! A přece, jaký osud mohl očekávat uprchlíka? Co si mohl počít, i kdyby byl sebesilnější, v této nehostinné krajině, kde hlad, osamocenost, dravé šelmy, domorodci, krátce řečeno vše bylo proti němu? Nedojde k tomu, že si brzy bude přát, aby jej potkal osud jeho přátel? A přece nemohli očekávat žádné slitování od náčelníků karavany, Arabů a Portugalců, jejichž řeči nerozuměli a kteří hrozivými pohledy a posunky se s nimi dorozumívali.

Dick Sand nebyl s žádným jiným otrokem spoután. Protože byl běloch, netroufali si nakládat s ním jako s ostatními. Byl odzbrojen ale ponechali mu ruce a nohy volné, zato nad ním ale bděl jeden z havilardů, k tomu zvláště ustanovený. Dick Sand se díval po táboře a každou chvíli očekával, že uvidí Negora nebo Harrise... Jeho očekávání bylo ale marné. Nicméně nepochyboval, že tito dva darebáci sami řídili útok na mraveniště.

Také ho napadlo, že paní Weldonová, malý Jack a bratranec Benedikt byli na rozkaz Američana nebo Portugalce od ostatních odděleni a odvlečeni, protože neviděl ani jednoho ani druhého, soudil, že oba lotři snad provázejí tyto své oběti. Ale kam je vedou? Co s nimi zamýšlejí? To byla jeho nejdůležitější starost. Dick Sand zapomněl na svůj vlastní stav přemítaje o osudu paní Weldonové a jejích společníků.

Karavana, tábořící pod obrovskou sykomorou čítala kolem osmi set osob, totiž pět set otroků obojího pohlaví, dvě stě vojáků, dále sto nosičů, podezřelých dobrodruhů, hlídačů, havi1ardů, agentů nebo náčelníků.

Tito náčelníci byli arabského nebo portugalského původu. Jen stěží si můžeme představit ukrutnosti, s jakými tito surovci, zbavení jakéhokoliv lidského citu, nakládali se svými zajatci. Tloukli je bez ustání a ty z nich, kteří vysíleni padali a které nebylo možné už prodat, doráželi kulkou z pušky nebo ranami zasazenými nožem.

Tímto strašným nakládáním z nich chtěli vypudit každou myšlenku na odpor nebo útěk, ale výsledek tohoto jednání byl, že když karavana dorazila na místo svého určení, padesát ze sta otroků scházelo na obchodníkově účtu, někteří totiž prchli, zatímco kosti těch, kteří zemřeli, označovaly dlouhou cestu z nitra země k pobřeží.

Rozumí se, že agenti evropského původu, většinou Portugalci, byli ničemové, které vlastní země vyvrhla, odsouzenci, uprchlí ze žalářů, bývalí vůdcové otrokářských lodí, kteří unikli oběšení, krátce bídný lidský brak. Takovými byli Negoro i Harris, kteří byli zaměstnáni ve službách jednoho z největších lidokupců ve střední Africe, Josého Antonia Alveze, který byl znám na všech trzích provincie a o kterém poručík Cameron podal neobyčejné zprávy.

Vojáci, kteří provázejí zajaté, jsou obyčejně domorodci najatí od obchodníků. Ale tito nemají monopol na honby, kterými se opatřují otroci. Také králové černochů svádějí za stejným účelem ukrutné války.

Poražení muži propadají otroctví, vítězové je prodávají obchodníkům za několik set metrů kalika, za střelný prach, střelné zbraně, růžové a rudé perly, a často také, jak Livingstone vypravuje, v dobách hladu za několik zrnek kukuřice.

Podle vojáků, kteří doprovázeli karavanu starého Alveze, bylo možné si udělat představu o africké armádě. To byla sebranka lupičských černochů, oděných nějakým cárem, kteří mávali svými dlouhými puškami na křesací kámen, jejichž hlavně byly pokryty množstvím mosazných kroužků. S takovým vojskem, k němuž se připojí podezřelí dobrodruhové, kteří nemají lepší hodnoty, měli agenti často zlou práci. Vojáci se vzpírali jejich rozkazům, vnucovali jim zastávky, vyhrožovali, že je opustí a nezřídka se musejí agenti podrobit požadavkům této čeládky.

Ačkoliv otroci, muži i ženy, byli většinou nuceni vláčet břemena, když byla karavana na pochodu, přece ji doprovázel také slušný počet „nosičů“. Nazývali se „pagazi“ a dopravovali cennější předměty a zboží, jako slonovinu. Někdy byly kly slonů tak veliké, že pár vážil až sto šedesát liber a že bylo zapotřebí dvou těchto pagaziů, aby je donesli do faktorií, odkud se toto drahocenné zboží dopravovalo na trhy v Chartúmu, Zanzibaru a Natalu. Když přišli na místo, obdrželi tito pagaziové svůj smluvený plat, který se skládal z dvaceti nebo třiceti sáhů bavlněné látky, nebo z látky, která se nazývá „merikani“, z trochy střelného prachu, z hrsti couriů (Škeble častého výskytu, kterých se užívalo jako peněz), několika perel nebo také z otroků, kteří by se stěží prodali, když obchodník neměl jiné peníze.

Mezi pěti sty otroky, které karavana čítala, bylo vidět málo starších mužů. Toho příčinou bylo, že když honba byla skončena a vesnice zapálena, všichni domorodci, čítající přes čtyřicet let, byli ne. milosrdně povražděni anebo

pověšeni na stromech v okolí. Mladí lidé obojího pohlaví a děti měli zásobovat trh. Po takových honbách na lidi často zůstával naživu desátý díl poražených. Tímto způsobem se vysvětlovalo strašné vylidnění, které proměňovalo rozsáhlá území střední Afriky v pouště.

Děti a dospělí byli jen chatrně oblečeni nějakým cárem z kůrového materiálu, který zde poskytovaly jisté stromy a který se v této zemi nazývá „mbuzu“. Takový byl stav tohoto stáda lidských bytostí: ženy byly pokryty ranami, které jim havildarové zasazovali svými biči, děti, které se jejich matky snažily nést, ačkoliv klesaly pod jiným svým břemenem, vychrtlé, vysílené a zděšené klopýtaly s krvácejícíma nohama, mladí muži byli těsně sevřeni zmíněným vidlicovitým dřevem, které způsobuje větší bolest než řetěz na galejích - lze si představit něco strašnějšího? Ano, pohled na ty nešťastné, zmírající bytosti, jejichž hlas byl skomíravý, na tyto „ebenové kostry“, jak řekl Livingstone, by pohnul srdcem divoké zvěře, ale všechna ta bída, všechno to utrpení neučinilo dojem na ty bezcitné Araby nebo Portugalce, zvláště ti druzí, jestli se může věřit poručíkovi Cameronovi, jsou ještě ukrutnější. (Cameron vypravoval: aby se zajalo padesát žen, jejichž majitelem byl nyní Alvez, bylo zničeno deset vesnic, z nichž každá měla sto až dvě stě obyvatel: celkem patnáct set obyvatel, některým se podařilo utéci, ale většina - skoro všichni - buď zahynuli v plamenech, buď byli zabiti, bráníce své rodiny, buď zemřeli hlady, skrývajíce se v džungli, jestli nějaké dravé zvíře rychle neukončilo jejich utrpení.

Rozumí se, že zajatí byli velmi přísně střeženi na pochodu i při zastávkách. Dick Sand brzy pochopil, že se ani nemůže pokusit o útěk. Ale jak se tedy opět shledá s paní Weldonovou? Že ji Negoro odvlekl s jejím dítětem, bylo až příliš jisté. Portugalec ji odloučil od její přátel z důvodů, které mladý lodní kapitán dosud nemohl uhodnout, ale o tom nepochyboval, že se to stalo na zakročení Negora, a jeho srdce pukalo při myšlence, jaký druh nebezpečí asi hrozí paní Weldonové.

„Ah!“ řekl sám k sobě, „a já měl oba tyto zločince před ústím své pušky a nezabil jsem je!...“ Tato myšlenka se pořád tvrdošíjněji vracela do mozku Dicka Sanda. Co neštěstí by zabránila zasloužená smrt Harrise a Negora!

Co hrůz a utrpení by bylo ušetřeno těm, s kterými tito lidokupci nakládají jako s otroky!

Dick Sand viděl zcela jasně před svýma očima strašlivý stav paní Weldonové a malého Jacka. Ani matka, ani dítě nemohli spoléhat na bratrance Benedikta. Tento ubohý učenec mohl sotva sám sobě pomoci! Nepochybně byli všichni tři vlečeni do nějakého odlehlého kraje angolské provincie. Kdo asi nese ubohé, ještě nemocné dítě?

...tyto zločiny spáchané ve střední Africe lidmi, kteří se honosí označením křesťané a nazývají se Portugalci, budou se zdát obyvatelům civilizovaných zemí neuvěřitelné. Není možné, aby vláda v Lisabonu nevěděla o ukrutnostech, spáchaných lidmi, kteří nosí její vlajku a kteří se chlubí, že jsou portugalskými státními občany.

V Portugalsku bylo ovšem aktivně protestováno proti Cameronovým tvrzením, ale vyvrácena nebyla „jeho matka, ano, jeho matka!“ opakoval si Dick Sand. „Pro něj napíná všechny své síly! Činí totéž, co dělají ty nešťastné otrokyně, a ona snad konečně klesne jako ony! Ah, kéž by Bůh dal, abych se setkal s jejími katany, já bych...“

Ale on sám byl zajatcem! Jeho hlava znamenala o jednu více v tomto stádě, které havildaři ženou do nitra Afriky. Vždyť ani nevěděl, jestli Negoro a Harris osobně řídí tuto karavanu, ke které patří jejich oběti!

Dingo tu také nebyl, aby stopoval Portugalce a oznamoval jeho přítomnost. Jediný Herkules mohl přispět na pomoc nešťastné paní Weldonové. Ale jestli Dick Sand mohl doufat v tento zázrak?

Nicméně pořád se držel této myšlenky. Věděl, že silný černoch je na svobodě. O jeho oddanosti naprosto nepochyboval. Vše, co mohl Herkules sám vykonat pro paní Weldonovou, zajisté udělá. Dick Sand nepochyboval, že Herkules se pokusí najít její stopu a vejít s ní do styku, anebo kdyby nemohl tuto stopu najít, že se pokusí jej vyhledat, jej - Dicka Sanda, a snad jej i unést a vysvobodit třeba násilím!

Když se nemohl za noční zastávky vmísit mezi zajatce, černý jako oni, oklamat bdělost vojáků, připlížit se až k němu a unést jej do pralesa? A pak by oni dva, kteří by byli volní, mohli vykonat na záchranu paní Weldonové maximum! Tok řeky by jim umožnil, aby se dostali až na pobřeží, a Dick Sand by pak obnovil s lepšími nadějemi na úspěch a s větší znalostí překážek pokus, kterému bylo tak neblaze zabráněno útokem otrokářů!

Mladý lodní kapitán tak kolísal mezi nadějí a obavami. Ale jeho rázná povaha přitom vzdorovala úplnému zmalomyslnění a byla vždy připravena těžit z první příznivější okolnosti, která by se naskytla.

Především bylo důležité, aby se dozvěděl, na jaký trh agenti tuto karavanu otroků vedou. Jestliže průvod měl za cíl některou z angolských faktorií, museli tam dorazit v nejbližších dnech. Nebo snad by se tato výprava ubírala ještě mnoho set mil nitrem střední Afriky?

Hlavním trhem na otroky bylo Nyangvé, v Manyemě, na poledníku, který africkou pevninu dělí ve dvě skoro stejné části, tam, kde se rozkládá území velkých jezer, ve kterém Livingstone tehdy cestoval. Ale od tábora na Cuanze tam bylo daleko a bylo by zapotřebí několik měsíců cesty, než by se tam dorazilo.

Dick Sand se nejvážněji zabýval těmito myšlenkami, protože kdyby dorazili až do Nyangvé, jak by bylo nesnadné, ano takřka nemožné by bylo, aby i v tom případě, že by paní Weldonové, Herkulovi a ostatním černochům se podařilo uprchnout, se vrátili na pobřeží!

Dick Sand však brzy postřehl, že průvod s otroky zanedlouho dorazí ke svému cíli. Ačkoliv nerozuměl řeči vůdců karavany, kteří mluvili chvíli arabsky, chvíli africkým nářečím, přece mu bylo nápadné, že častěji bylo vyslovováno jméno důležitého trhu v této krajině. Tohle jméno bylo Kazoundé a on věděl velmi dobře, že tam je velký trh na otroky. Jak bylo pochopitelné, proto soudil, že se tam rozhodne osud zajatců, a že ti buď na účet krále tohoto území nebo některého bohatého obchodníka budou prodáváni. A v této příčině se nemýlil.

Dick Sand, který se velmi dobře vyznal v moderním zeměpisu, znal vše, co se vědělo o Kazoundé. Vzdálenost od Sao Paula de Loanda k tomuto městu nebyla větší než čtyři sta mil a proto dělilo tábor na Cuanze od tohoto města nanejvýš dvě stě padesát mil. Dick Sand založil svůj výpočet pravděpodobnosti podle toho, že vzal za základ pochod, který malá četa vykonala za Harrisova vedení. Za obyčejných poměrů bylo potřeba k tomuto pochodu pouze deseti až dvanácti

dní.
Zdvojnásobil-li tento čas vzhledem ke karavaně dlouhou cestou už vysílené, mohl Dick Sand odhadnout trvání cesty od Cuanzy do Kazoundé na tři nebo čtyři týdny. Dick Sand by rád svou domněnku sdělil Tomovi a jeho přátelům. Už to mohlo být pro ně útěchou, když by věděli, že nebudou zavlečeni do středu Afriky, do těch neblahých končin, z nichž by návrat byl nemožný. Stačilo by, aby kráčeje kolem nich se jim o tom zmínil několika slovy. Ale podaří se mu jim to říci?
Tom a Bat - náhoda spojila otce a syna - Akteon a Austin byli po dvou spoutáni vidlic ovitými tyčemi a nalézali se na kraji pravé strany tábora, kde je halvidar a tucet vojáků střežilo.
Dick Sand, který se měl ostřeji pohybovat, chtěl znenáhla změřit vzdálenost, která jej dělila od skupiny, kterou jeho přátelé tvořili. Za tímto účelem se jim nenápadně přiblížilo padesát kroků.
Nepochybně uhodl také starý Tom myšlenku Dicka Sanda. Slovo šeptem pronesené postačilo, aby své přátele upozornil. Ani sebou nehnuli a tiše poslouchali.
Brzy Dick Sand učinil zase nových padesát kroků. Z místa, kde nyní byl, mohl křičet a tak se dorozumět s Tomem, jemu sdělit jméno Kazoundé a říci mu, jak dlouho asi pochod bude trvat. Ale považoval za důležitější, aby se dozvěděl další podrobnosti a aby se s nimi dorozumělo chování se za cesty. Přibližoval se k nim pořád více. Už jeho srdce bušilo nadějí, nebyl než několik kroků vzdálen od svého cíle, když havildar, jako kdyby se mu v hlavě rozbřesklo, se na něj vrhl. Na surovcovo zvolání přiběhlo deset vojáků a Dick Sand byl brutálním způsobem odváděn nazpět, zatímco Tom a jeho přátelé byli odvlečeni na druhý konec tábora.
Dick Sand se zuřivě vrhl na havildara, podařilo se mu pochroumat jeho pušku, kterou by mu bezmála vytrhl, ale sedm nebo osm vojáků se na něho najednou vrhlo a donutili jej, aby kořist opět pustil. Rozzuření vojáci by jej zabili, kdyby jeden z náčelníků karavany, veliký Arab s divokým pohledem, nezakročil. Tento Arab byl náčelník Ibn Hamis, o kterém se Harris v rozmluvě s Negorem zmínil. Pronesl několik slov, kterým Dick Sand nemohl rozumět, načež vojáci zajatce pustili a odešli.
Bylo nyní jasné, že byl dán určitý rozkaz, že jednak Dick Sand se nesmí stýkat se svými přáteli, ale že zároveň má být jeho život šetřen. Kdo mohl dát takový rozkaz, když ne Harris nebo Negoro?
Právě v této chvíli - bylo to v devět hodin ráno dne 19. dubna ozvaly se chraptivé zvuky z rohu „kudu“ (je jméno přežvýkavce známého v Africe) a bubny zavířily. To znamenalo, že se nastoupí další pochod.
Všichni náčelníci, vojáci, nosiči, otroci byli ihned na nohou. Zajatí zatížení břemeny se stavěli do skupin, z nichž každé velel havildar, který rozvinul praporec křiklavých barev.
Bylo dáno znamení k odchodu.
Brzy se ozval jednotvárný zpěv, ale zpívali jej poražení a nikoliv vítězové.
Obsah těchto zpěvů vyjadřoval výhružku, v níž byla zřejmá víra otroků, že jejich utiskovatelé, jejich katani dojdou jednou odplaty.
„Poslali mne na pobřeží - takový byl smysl slov - až budu mrtev, neponesu už jařmo a přijdu opět, abych vás zabil!“

VIII. KAPITOLA
Několik poznámek Dicka Sanda

Ačkoliv bouře minulý den přestala řádit, zůstala obloha ještě zachmuřena. Ostatně byla doba „masiky“, oddíl počasí dešťů pod tímto pásmem afrického podnebí. Zvláště noci byly v této době deštivé, což mělo potrvat ještě jeden, dva nebo tři týdny. Těmito dešti vzrůstaly ovšem svízele a utrpení karavany.
Vydala se na pochod za nevlídného počasí a když opustila břehy Cuanzy, zamířila skoro přímo na východ.
Asi padesát vojáků se ubíralo v čele karavany, stejně tolik po stranách, zbytek tvořil zadní voj. Na útěk nemohli zajatci ani pomyslet, i kdyby nebyli spoutáni. Ženy, děti, muži kráčeli ve směsici a havildarové je poháněli ranami bičem. Byly tu nešťastné matky, které kojíce dítě nesly druhé na volné ruce. Jiné táhly za sebou malá, ubohá děťátka, nahá a bosá, po ostnaté trávě.
Náčelník karavany, divoký Ibn Hamis, který zakročil ve sporu mezi Dickem Sandem a jeho havildarem, bděl nad celým tímto lidským stádem a byl chvíli v čele, chvíli na konci dlouhého průvodu. Když se tito agenti nestarali ani za mák o utrpení zajatců, museli přece mít více ohledů na vojáky, kteří občas žádali zvýšení žoldu, tak i na pagazie, když si chtěli odpočinout. Tím často vznikaly hádky, nezřídka i rvačky. Otroci ale museli tím více trpět touto stále podrážděnou náladou havildarů. Nebylo nic jiného slyšet, než vyhrůžky z jedné strany a nářek a výkřiky bolesti ze strany druhé, a ti, kteří kráčeli v posledních řadách, se ubírali po půdě zkropené krví těch, kteří šli před nimi.
Přátelé Dicka Sanda, u kterých bylo dbáno toho, aby šli vždy napřed v průvodu, se nemohli k němu nijak přiblížit. Ubírali se v řadě majíce krk zaklíněný do těžké dřevěné vidlice, která překážela každému pohybu hlavy. A bičů nebyli stejně ušetřeni jako ostatní.
Přivázán k tyči se svým otcem kráčel Bat před ním a namáhal se, aby neotřásal vidlicí, a volil nejlepší cesty, kterými starý Tom za ním kráčel. Občas, když havildar zůstal pozadu, zašeptal Bat několik povzbuzujících slov, z nichž přece některé Tom zaslechl. Syn se snažil zvolnit krok, když pozoroval, že Tom byl zemdlen. Byl to trest pro tohoto dobrého syna, že nemohl ani hlavu obrátit k svému otci, kterého tak vřele miloval. Tom měl aspoň to zadostiučinění, že viděl svého syna před sebou, ale jak draze je musel zaplatit. Jak často slzy velké jako hráchy vy tryskly z jeho očí, když musel vidět, že havildar bije jeho syna Bata! Byla to pro něho horší bolest, než kdyby tyto rány dopadaly na jeho vlastní tělo.
Austin a Akteon kráčeli několik kroků za nimi, připoutáni jeden k druhému. Také oni byli každou chvíli vydáni všanc

bičům havildarů. Ah, jak záviděli Herkulovi! Ať mu v této zemi hrozilo jakékoliv nebezpečí, aspoň mohl užívat svých sil a hájit svůj život.

Když byli zajatí z kuželu mraveniště dopraveni na břeh, sdělil konečně starý Tom svým přátelům celou pravdu. Ke svému nesmírnému úžasu se dozvěděli, že jsou v Africe, že dvojí zradou Negora a Harrise byli nejprve vrženi na africké pobřeží a pak zavlečeni do vnitra země a že nemohou spoléhat na žádné slitování u svých současných pánů.

Také s Nan se nezacházelo lépe. Byla přidělena k tlupě žen, které kráčely ve středu karavany, a byla spoutána s mladou matkou, která měla s sebou dvě děti, z nichž jedno bylo ještě u prsu, a druhé ve věku tří let sotva mohlo stačit průvodu. Nan, jata soucitem, ujala se malého dítěte a ubohá otrokyně se slzami v očích jí za to děkovala. Nan tedy nesla dítě a ušetřila ho zároveň útrap, kterým by toto ubožátko podlehlo, jakož i ran bičem, kterými by je havildar poháněl. Ale to bylo těžké břemeno pro starou Nan, obávala se, že její síly ji brzy opustí a myslela přitom na malého Jacka. V duchu jej viděla v náručí jeho matky. Zhubnul sice nemocí, ale pro vysílené ruce paní Weldonové bude přece jen ještě těžký! Kde asi je? Co se s nimi stalo?

A jestli svou paní její stará věrná služebnice někdy uvidí?

Dicku Sandovi bylo vykázáno místo na konci průvodu. Nemohl spatřit ani Toma, ani jeho přátele nebo starou Nan. Čelo dlouhé karavany viděl vůbec jen tehdy, když šli dlouhou rovinou. Kráčel oddávaje se nejsmutnějším myšlenkám, z kterých je ani pokřik agentů nemohl vyburcovat. Nemyslel na sebe, ani na strádání, které ho ještě očekávalo, ani na muka, která mu Negoro snad chystá. Myslel jen na paní Weldonovou. Nadarmo hledal na zemi, na bodláčí podél cest na nízkých větvích stromů, nenajde-li tam po ní nějaké stopy. Jestliže byla také vlečena do Kazoundé, nemohla se tam ubírat jinou cestou. Co by za to dal, kdyby mohl najít nějaké znamení, nějaký důkaz, že také ona je nucena se tam ubírat!

Takový byl tedy tělesný i duševní stav mladého kapitána a jeho přátel. Ale ačkoliv měli někdy příčiny strachovat se sami o sebe, ačkoliv jejich vlastní utrpení bylo tak veliké, přece se jich zmocňoval hluboký soucit, když viděli strašlivé utrpení ubohého davu zajatců a pobuřující ukrutnost jejich vůdců. Ale bohužel nemohli nikomu pomoci, ani sami sobě!

Celá země, ležící na východ od Cuanzy, byla jediným pralesem asi na dvacet mil cesty. Nicméně stromy zde nebyly tak husté jako na pobřeží, buď že hynuly ohlodávány nesčetným hmyzem této krajiny, anebo že stáda slonů se tudy prohánělа, když stromy byly ještě mladé.

Pochod pralesem nebyl tedy tak obtížný a keře zde více překážely než stromy. Bylo zde množství keřů bavlníku, sedm až osm stop vysokých, jejichž bavlny se užívá v zemi k výrobě pruhované černé a bílé látky.

Na některých místech se půda změnila v husté džungle, ve kterých karavana úplně mizela. Ze všech angolských zvířat pouze žirafy a sloni vyčnívají hlavami nad tuto třtinu, která se už podobá bambusové třtině a má palec v průměru. Bylo zde potřeba, aby agenti znali velmi důkladně krajinu, jestli v ní nechtěli zabloudit.

Každého dne za svítání se dala karavana na pochod a teprve v poledne byla činěna zastávka. Potom byly otevřeny vaky s maniokem a rozdávána tato potravina v nepatrných částkách. K tomu se družilo několik brambor nebo kozí či telecí maso, když vojáci po cestě vydrancovali nějakou vesnici. Ale únava byla tak veliká, odpočinek tak nedostatečný za deštivých nocí, že, když potraviny byly rozdávány, zajatci nemohli ani jíst.

A tak osm dní po odchodu od Cuanzy dvacet z nich padlo na cestě a stali se kořistí dravé zvěře, která kroužila za karavanou. Lvi, pardálové a levharti číhali na oběti, které jim nemohly uniknout, a každý večer po západu slunce bylo slyšet jejich řev tak zblízka, že se dal očekávat jejich přímý útok.

Když Dick Sand slyšel tento řev, který v temnotě ještě zněl strašněji, vzpomněl si s hrůzou na nebezpečí, která Herkulovi budou hrozit při každém jeho kroku, který by chtěl vykonat ve prospěch ostatních členů malé čety. A přece ani on, Dick Sand, by vůbec neváhal uprchnout, kdyby se mu k tomu naskytla příležitost.

Uvádíme zde několik poznámek, které si Dick Sand učinilo své cestě od Cuanzy do Kazoundé. Dvacet pět denních pochodů bylo zapotřebí vykonat na této cestě, měřící dvě stě padesát mil protože jeden „denní pochod“ byl vyměřen na deset mil se zastávkami denní a noční:

Od 25. do 27. dubna. Viděli jsme vesnici obklopenou třtinovím osm až devět stop vysokým. Na polích byla obdělávána kukuřice, boby, medynek a různé olejné rostliny, podzemnice či arašídy. Dva černoši byli zajati. Patnáct zabito. Obyvatelstvo se dalo na útěk.

Následujícího dne jsme přešli proudící řeku, sto padesát sáhů širokou. Plovoucí most byl utvořen ze stromových kmenů, svázaných k sobě liánami. Jeden z kmenů povolil. Dvě ženy, spoutané k sobě vidlicovitou tyčí, spadly do vody. Jedna z nich nesla dítě. Voda se rozvířila a zbarvila se krví. Krokodýlové se vplížili pod kmeny mostu.

Byli jsme v nebezpečí vstoupit nohou do otevřené krokodýlí tlamy... 28. dubna ubírali jsme se lesem bauhinií. Jsou to vysoké stromy, které Portugalcům poskytují takzvané železné dřevo.

Silný déšť. Změklá půda. Nesmírně obtížná chůze.

Viděl jsem uprostřed průvodu ubohou Nan, nesoucí malého černocha v náručí. Sotva se už vláčela. Otrokyně s ní spoutaná belhá a krev jí prýští ze zad, rozjizvených ranami bičem.

Večer jsme odpočívali pod obrovským baobabem s bílými květy a s jemně zeleným listím.

V noci jsme slyšeli řev lvů a levhartů. Jeden z domorodců vystřelil na pardála. Co se asi stalo s Herkulem?...

29. a 30. dubna. První chladna takzvané africké zimy. Velmi hojná rosa. Konec dešťového období koncem měsíce dubna, které začíná měsícem listopadem. Roviny jsou ještě široko daleko zaplaveny. Východní vítr, který překáží vypařování, stupňuje nebezpečí bahenní horečky.

Po paní Weldonové a panu Benediktovi ani stopy. Kam je zavedou, když ne do Kazoundé? Nepochybně sledují stejnou cestu jako karavana, jenže jsou před námi. Jsem nesmírně znepokojen. Malý Jack dostane asi zase horečku v těchto nezdravých končinách. Ale kdo ví, jestli ještě žije?..

Od 1. května do 6. května. Vykonali jsme několik pochodů dlouhými rovinami, které vypařováním ještě nevyschly.

Často se brodíme ve vodě až po pás. Nesčíslné pijavice přilínají na kůži. Ale musíme jít dále. Na některých výšinách je vidět lotosové a papyrusové rostliny. Na půdě pod vodou jsou jiné rostliny s velkými listy, vypadají jako kapusta, mnohokrát jsme přes ně klopýtli.

Ve vodě je vidět veliké množství rybiček, patřících k druhu sumců, které domorodci po miliardách zachycují do pletených plotů a prodávají karavanám.

Není možné najít vhodné místo pro noční odpočinek. Daleko široko je vidět jen zaplavenou rovinu. Musíme se ubírat dále i za tmy.

Zítra bude asi mnoho otroků v průvodu scházet. Jak nevýslovné je to utrpení! Když někdo padne, proč by vstával! Několik okamžiků pod vodou a všechno je skončeno. Hůl havildara vás v temnu nezasáhne!

Ano! Ale co dělá paní Weldonová a její synáček? Nemám právo je opustit! Vytrvám až do konce! To je moje povinnost!

Strašlivé výkřiky se ozývaly v noci!

Dvacet vojáků strhalo několik větví z pryskyřičnatých stromů, jejichž větve vyčnívají z vody. Zapálili je a svítí jimi na cestu. Příčina výkřiků byla vysvětlena. Byl to útok krokodýlů. Dvanáct nebo patnáct z těchto oblud se potmě vrhlo na bok karavany. Polapili několik žen a dětí a odvlekli je na místa své „pastvy“. Tak označuje Livingstone prohlubiny, do kterých tito obojživelníci zanášejí své oběti, když je předtím utopili, protože je žerou teprve, když jejich tělo je už v jistém stupni hniloby.

Mne samotného se prudce dotkly drsné šupiny jednoho z netvorů.

Krokodýl uchopil dospělého otroka a odtrhl jej od vidlice, kterou byl ubožák spoután. Vidlice se přitom přelomila. Jaký to byl výkřik zoufalství, jaký bolestný řev! Něco takového jsem ještě neslyšel!

7. a 8. května. Byly počítány oběti: dvacet otroků zmizelo.

Za svítání jsem pátral po Tomovi a jeho přátelích. Díky Bohu! Žijí!

Ale bohužel, jestli člověk může děkovat? Není ten šťastnějším, který unikl všem těmto hrůzám?

Tom jde v čele průvodu. Ve chvíli, kdy se jeho syn Bat sehnul, postavila se vidlice šikmo a Tom mne mohl spatřit.

Marně pátrám po staré Nan! Kráčí snad ve směsici v prostřední skupině, či zahynula za strašné noci?!

Následujícího dne jsme se dostali ze zatopené roviny a brodili jsme se celých čtyřiadvacet hodin ve vodě. Na pahorku jsme si udělali zastávku. Slunce nás trochu osušilo. Trochu jsme se najedli, ale jaké je to mizerné jídlo! Trochu manioku, několik hrstí kukuřice! Žízeň hasíme zkalenou vodou! A kolik otroků, rozložených na zemi, už nepovstane!

Ne! Není možné, aby paní Weldonová ajejí dítě přežily tolik útrap! Bůh jim snad aspoň dopřál té milosti, že byly vedeny jinou cestou do Kazoundé! Nešťastná paní by zde nemohla všem těm bědám odolat!...

V karavaně se vyskytly nové případy neštovic, kterým se říká „ndué“! Nemocní nemohou jít dále. Copak je zanechají na cestě?

9. května. Za svítání jsme se ubírali dále. Nikdo se nesměl opozdit. Bič havildarů pohání úplně všechny, kteří únavou nebo nemocí ochabli, kupředu! Vždyť otroci mají cenu. Představují určitou sumu.

Agenti nikoho nepustí, pokud mu ještě zbývá trochu síly, aby mohl jít!

Jsem obklopen živoucími kostrami. Už nemají ani hlas, aby mohli naříkat.

Konečně jsem spatřil starou Nan! Je to hrozné vidět, jak se vláčí dále. Dítě, které dříve nesla, už nemá na rukou! Kráčí sama. To je pro ni aspoň úlevou, ale řetěz nese ještě kolem pasu a jeho konec si přehodila přes rameno.

Když jsem si pospíšil, mohl jsem se k ní přiblížit. Zdálo se, že mne už nepoznává. Copak jsem se už tak změnil?

„Nan!“ zvolal jsem na ni.

Stará služka se na mne chvíli dívala a pak řekla:

„To jste vy, pane Dicku? Já... já!... za chvíli padnu a umřu!“ „Ne, ne, jen buďte statečná!“ odvětil jsem a sklopil hlas, abych nemusel hledět na příšerně vyhublé tělo nešťastnice!

„Umřu,“ pokračovala, „a neuvidím už svou drahou paní a svého malého Jacka! Můj Bože, můj Bože, měj se mnou slitování!“ Chtěl jsem starou Nan podpírat, protože se třásla ve svém strašně rozedraném oděvu. Jak bych za to byl vděčný, kdybych mohl nést řetěz, jehož tíha ji samotnou tlačila od té chvíle, co její přítelkyně zemřela!

Silné paže mne od ní odtrhly a nešťastná Nan byla ranou zasazenou bičem, zahnána do davu ostatních otroků. Chtěl jsem se vrhnout na ukrutníka... Arabský náčelník se objevil, uchopil mne za rameno a zadržel mne, až se přiblížily poslední řady karavany.

Potom se obrátil ke mně a pronesl jediné slovo:

„Negoro!“ Negoro! Tedy na rozkaz Portugalce se se mnou zachází jinak než s mými ostatními nešťastnými společníky.

Jaký osud asi na mne čeká?

10. května. Procházeli jsme kolem dvou hořících vesnic. Chýše hoří ze všech stran. Na stromech, které oheň ušetřil, visí mrtvoly.

Ostatní obyvatelé prchají. Pole jsou zpustošena. Zde byl vykonán lov na lidi. Dvě stě černochů bylo zabito, aby byl snad tucet otroků polapen.

Nastal večer. Noční zastávka. Nocujeme pod vysokými stromy. Vysoká tráva tvoří na pokraji lesa houštinu.

Před večerem uprchlo několik otroků, kterým se podařilo přelámat vidlice. Byli opět chyceni a s neslýchanou ukrutností potrestáni. Vojáci a havildarové zdvojnásobili svou ostražitost.

Nastala noc. Ozývá se řev lvů a štěkot hyen. V dálce je slyšet řičení a chroptění hrochů. Nepochybně je nablízku jezero nebo řeka.

I když jsem byl cestou vysílen, nemohl jsem usnout! Myslím na mnoho věcí.

Pak se mi zdálo, že slyším, jakoby se něco plížilo vysokou trávou.

Snad nějaká dravá šelma. Copak by se odvážila k přímému útoku na tábor?

Naslouchal jsem. Nic! Ale přece! Nějaké zvíře se plížilo třtinou.
Neměl jsem zbraně! Přece jsem se ale chtěl bránit! Začnu křičet! Můj život může být ještě užitečný paní Weldonové a mým přátelům!
Díval jsem se napjatě do čiré tmy. Ano - měsíc nesvítil. Noc byla naprosto tmavá.
Ale viděl jsem, že se ve tmě lesknou dvě oči, mezi keři papyrusu, oči hyeny nebo levharta! Zase zmizely... a opět se objevily...
Konečně cosi zapraskalo ve třtinoví. Zvíře skočilo na mne!
Chtěl jsem vykřiknout, vzbouřit tábor...
Ale naštěstí ještě včas jsem se opanoval!...
Nemohu uvěřit svým očím!... Je to Dingo... Dingo je u mne!... Statečný Dingo!... Jak sem přišel? Jak mne mohl najít? Ah, to byl pud! Postačí ale slovo pud, aby vysvětlilo tento zázrak věrnosti zvířete?
Oddaně mi lízal mi ruce. Ah, dobrý pes, nyní můj věrný přítel! Nezabili tě tedy!...
Opětoval jsem jeho lichocení. Rozuměl mi! Zaštěkal by radostí...
Upokojoval jsem jej! Neměl ho nikdo slyšet! Copak sledoval karavanu, aniž by byl zpozorován!... Ale proč si tře krk stále o moje ruce? Chová se, jakoby mi chtěl říci: Hledej přece!... Hledám tedy a najednou jsem něco nahmatal, co bylo připevněno na jeho krku..., kus třtiny byl zastrčen pod jeho obojkem do kterého jsou vryta písmena S. V., jejichž tajemství pro nás bylo nevysvětlitelné.
Ano... vytáhl jsem kus třtiny... Přelomil jsem ji... Uvnitř byl lístek...
Ale nemohl jsem ve tmě lístek číst! Bylo nutné čekat, až se rozední..., až bude světlo!... Chtěl jsem psa zadržet, ale tohle dobré zvíře, lízajíce mi ruce, mělo, jak se mi zdálo, naspěch!... Dingo patrně pochopil, že jeho poslání je skončeno!... Odskočil a zmizel bez hluku v trávě! Bůh jej zachraň před zuby lvů a hyen!
Dingo se patrně vracel k tomu, kdo jej poslal.
Lístek, který jsem nemohl číst, mne pálil v rukou! Kdo ho napsal?
Pocházel snad od paní Weldonové? Byl snad poslán Herkulem? Jak mohlo věrné zvíře, které jsme považovali za mrtvé, najít paní Weldonovou nebo Herkula? Co mi asi řekne lístek? Přináší mi snad plán k útěku nebo mi sděluje zprávy o těch, kteří jsou mně drazí? Buď tomu jakkoliv, tato příhoda mne hluboce vzrušila a potlačila ve mně pocity útrap a běd.
Ach, jak dlouho to trvalo, než se rozednívalo.
Očekával jsem nejmenší svit na obzoru. Nemohl jsem ani oka zamhouřit. Slyšel jsem ještě řev dravých šelem! Ubohý Dingo, jestli jim budeš moci uniknout?
Konečně nastával den a skoro bez ranního šeření, jak to bývá na tropických šířkách. Snažil jsem se, abych nebyl zpozorován!...
Pokouším se číst... Nemohu ještě.
Konečně jsem mohl! Lístek je psán Herkulovou rukou!
Psal mi na kousku utrženého papíru, tužkou...
Lístek zněl takto:

Paní Weldonovou unášejí s malým Jackem v kitandě. Harris a Negoro ji doprovázejí. Jedou s bratrancem Benediktem tři, čtyři denní pochody před karavanou. Nemohl jsem se k paní Weldonové přiblížit. Našel jsem Dinga, který byl poraněn kulkou z pušky…, ale už je zase zdravý. Doufejte, pane Dicku. Myslím jen na vás všechny a utekl jsem jen proto, abych vám pomohl.

Herkules

„Ah, paní Weldonová a její synáček jsou tedy naživu! Díky Bohu za to! Nemusí tolik trpět jako my strašnými útrapami denních pochodů!
Kitanda, pokud vím, jsou nosítka pokrytá suchým listím a připevněná k dlouhým tyčím bambusu. Nesou je dva muži na ramenou. Nosítka se mohou také pokrýt. Paní Weldonová a její malý Jack jsou v takové kitandě. Co s nimi chtějí Harris a Negoro dělat? Lotři je patrně dopravují do Kazoundé... Ano!... Ano!... Uvidím je tam! Ach, uprostřed všech svízelů a hrůz je to přece jen dobrá, radostná zpráva, kterou mi Dingo přinesl!
Od 11. do 15. května. Karavana pokračuje na své cestě. Zajatci se vláčejí pořád bolestně kupředu. Většina za sebou zanechává krvavé stopy. Počítám, že musíme ještě deset dní jít, abychom dospěli do Kazoundé. Co útrap bude ještě zapotřebí vytrpět! Ale musím tam dorazit, musím!
Je to ukrutné, bestiální! V průvodu jsou nešťastníci, jejichž tělo je celé pokryto ranami! Provazy, kterými jsou svázáni, se jim zarývají do masa!...
Od včerejška nese jedna matka na svých rukou své dítě, které hlady umřelo!... Nechce se od něho odloučit!...
Naši cestu znenáhla pokrývají mrtvoly. Neštovice řádí s velkou prudkostí.
Kráčeli jsme nedaleko stromu... K tomuto stromu byli připoutáni otroci za hrdla. Nechali je tam umřít hladem.
Od 16. do 24. května. Jsem už téměř úplně vysílen, ale nemám právo ochabovat. Deště úplně přestaly. Máme nyní dny „tvrdých pochodů“. Tak nazývají agenti „terikosu“, nebo odpolední pochody. Musíme kráčet co nejrychleji a půda se zvedá často po dosti příkrých stráních.
Karavana se ubírá vysokým, tvrdým třtinovím. Je to rostlina „nyassi“, jejíž stonky mne bodají do tváře, zatímco jejich pichlavé semeno mi proniká až na kůži, protože můj šat je nadobro rozedraný.
Moje silné střevíce ještě naštěstí vzdorují.
Agenti nyní nechávají příliš nemocné otroky ležet na cestě.

Ostatně i potraviny nám docházejí. Vojáci a pagaziové se bouří, když se jim zmenšují porce. Agenti se jim neodvažují něco odpírat, ale zato tím více strádají zajatci!

„Ať sami sebe navzájem snědí!“ řekl se surovým pošklebkem náčelník.

Následek toho je, že mladí, ještě silní otroci umírají bez viditelných příznaků nějaké nemoci. Vzpomínám si, co v té příčině řekl Livingstone: „Nešťastníci si naříkají na srdce, položí na ně své ruce a klesají. V pravém smyslu slova jim puká srdce! To se stává zejména u svobodných lidí, kteří náhle padli do otroctví, aniž je na to někdo připravil!“ Dnes havildarové zabili sekyrami dvacet zajatců, kteří už nemohli jít dál! Arabský náčelník se proti tomu nevzpíral.

Bylo to úžasně hrozné divadlo!

Ubohá, stará Nan byla také při tomto hromadném vraždění zabita ranou zasazenou nožem!... Narazil jsem na její mrtvolu, když jsem kráčel kolem ní! Nemohu jí opatřit ani křesťanský pohřeb!...

To je první trosečníků z lodi Pilgrim, kterého Bůh k sobě povolal!

Ubohá, dobrá duše! Ubohá Nan!

Každé noci čekáme na Dinga! Ale nevrací se! Nebo se mu snad přihodilo nějaké neštěstí, nebo snad Herkulovi? Ne,... ne!... Nechci tomu uvěřit!... Mlčení, které trvá tak dlouho, dokazuje jen jednu věc, že Herkules nemá nic nového, co by mi mohl sdělit! Ostatně také on musí být opatrný a bdělý...

IX. KAPITOLA
Kazoundé

Dne 26. května dorazila karavana do Kazoundé. Padesát procent zajatců, kteří za posledních lovů byli polapeni, zahynulo na cestě. Nicméně obchod byl ještě dost výhodný, poptávka byla velmi živá a ceny za otroky na afrických trzích stoupaly.

Angola v té době provozovala rozsáhlý obchod s černochy. Portugalské úřady v Sao Paulo de Loanda a v Benguele nemohly obchodu překážet, protože průvody s otroky cestovaly nitrem africké pevniny.

Baráky na pobřeží byly naplněny otroky, několik otrokářských lodí, kterým se podařilo proplout mezi křižovacími loďmi, nestačily, aby všechny otroky dopravily do španělských osad v Americe.

Kazoundé, které leží asi tři sta mil od ústí Cuanzy, bylo jedním z hlavních „lakoni“, totiž z nejdůležitějších trhů této provincie. Na velkém náměstí, zvaném „čitoka“, se vyřizovaly obchodní záležitosti, tam se otroci vystavovali a prodávali. Odtud se táhnou ve všech směrech karavany do krajiny velkých jezer.

Kazoundé, jako všechna velká města střední Afriky, bylo rozděleno na dvě zvláštní části: jedna z nich byla čtvrtí arabských, portugalských nebo domorodeckých obchodníků, a byly v ní jejich baráky, druhá byla rezidencí krále černochů, nějakého surového korunovaného opilce, který vládl postrachem a žil z dodávaných potravin, na které obchodníci s otroky nebyli skoupí.

V Kazoundé patřila tehdy téměř celá obchodní čtvrť Joséovi Antoniovi Alvezovi, o kterém mluvili Harris a Negoro, kteří byli jeho prostými agenty. Tam byl hlavní závod tohoto obchodníka s otroky, který měl ale ještě jiný v Bihé a třetí v Kassange v Benguele, kde se s ní poručík Cameron o několik let později setkal.

Velká střední ulice, na každé její straně skupiny domů, takzvané „tembé“ s rovnými střechami, se zdmi omítanými, jejichž čtyřhranný dvůr sloužil za chlév pro dobytek, na konci ulice obrovské prostranství „čitoka“, obklopené baráky a nad tímto množstvím obydlí několik obrovských banánů s krásným větvovím, tu a tam velké palmovníky vypadající jako postavené štětky, dále v prachu ulice asi dvacet dravých ptáků, trpěných ze zdravotních ohledů, taková byla obchodnická čtvrť města Kazoundé.

Nedaleko proudí Luhi, řeka, jejíž tok nebyl dosud prozkoumán a která je podle všeho přítokem nebo aspoň vedlejším přítokem Konga, který je zase přítokem Zaire.

Rezidence krále v Kazoundé, která hraničila s obchodní čtvrtí, byla pouze hromadou nečistých chatrčí, které se rozkládaly na prostoře jedné čtvereční anglické míle. Některé z těch domků měly volný přístup, jiné byly ohraženy plotem ze třtiny nebo obklopeny tikovými keři. Ve zvláštní ohradě, která byla obklopena plotem papyrusu, bylo asi třicet chatrčí, které byly obývány otroky náčelníka domorodců, jiná skupina chýší byla obývána jeho ženami, a konečně větší a vyšší „tembé“, napůl zakryté porostem manioku, tvořilo rezidenci kazoundského krále, padesátiletého muže, jménem Moini Loungga, který však už hodně moci, kterou měli jeho předchůdci, pozbyl.

Měl už pouze čtyři tisíce vojáků tam, kde bývalí přední portugalští obchodníci s otroky jich čítali dvacet tisíc, a on už nemohl, jako za lepších časů, nařizovat obětování dvaceti pěti až třiceti otroků denně.

Ostatně byl tento král předčasně výstřednostmi všeho druhu zničený člověk, požíváním silných alkoholických nápojů zničený, šílený ukrutník, který z pouhého rozmaru zmrzačoval své poddané, své důstojníky, své ministry, dávaje jim uřezávat nos nebo uši jedněm, nohu nebo ruku druhým, a jehož smrti, která se mohla zanedlouho očekávat, by nikdo nelitoval.

Jediný člověk v Kazoundé mohl snad úmrtím Moiniho Lounggy utrpět újmu. A to byl obchodník s otroky José Antonio Alvez, který s opilcem, jehož autoritu uznávala celá země, se dobře snášel. Alvez jediný se mohl obávat, že, kdyby nebylo schvalováno, aby vstoupila na trůn první z královských žen, královna Moina, nepochybně sousední kandidát, jeden z ukusuských králů by se zmocnil trůnu. Tento král, muž mladší a podnikavější, který se zmocnil některých obcí, které patřily ke království Kazoundé, přičemž mohl spoléhat na podporu jiného obchodníka otroky, Alvezova soupeře, jistého Tipo Tipa, černého, plnokrevného Araba, jehož návštěvu brzy poté Cameron přijal v Nyangvé, byl velmi ambiciózní.

Ostatně povšimněme si, jaký byl ten Alvez, který byl vlastně skutečným panovníkem v Kazoundé a který neřesti

zhovadilého černocha podporoval a vykořisťoval:

José Antonio Alvez byl už pokročilého věku a nebyl, jak by se mohlo myslet, „msungu“, totiž člověk bílého plemene. Nebylo na něm nic portugalského mimo jméno, které si patrně vypůjčil z obchodních ohledů. Byl to pravý černoch, známý v celém tamním obchodním světě, a jmenoval se vlastně Kenndélé. Narodil se v Donndo na březích Cuanzy, začal jako prostý otrokářský agent a přivedl to až na obchodníka těšícího se nejlepší pověsti, totiž na největšího ničemu, který se vydával za nejpoctivějšího člověka pod sluncem.

To byl Alvez, s kterým se Cameron setkal koncem r. 1874 v Kilemmbě, hlavním městě Kassonga, a který jej se svou karavanou provázel až do své usedlosti v Bihé, na cestě dlouhé sedm set mil. Karavana s otroky, když přijela do Kazoundé, byla zavedena na velké náměstí.

Bylo to 26. května. Výpočty Dicka Sanda byly tedy správné. Cesta trvala třicet osm dní od břehů řeky Cuanzy. Pět týdnů nejstrašnějších útrap, jaké jsou lidské bytosti vůbec schopné přežít.

Dorazili do Kazoundé v poledne. Bubeníci silně bubnovali, rohy „kudu“ zavřeštěly a pušky zarachotily. Vojáci karavany stříleli do vzduchu a sluhové Josého Antonia Alveze s chutí odpovídali na jejich pozdrav. Všechna ta lupičská sebranka byla šťastná, že se zase setkala po nepřítomnosti trvající čtyři měsíce. Teď si měli odpočinout a nahradit si obžerstvím a jinými výstřednostmi ztracený čas.

Zajatců, z nichž většina byla nadobro vysílena, bylo ještě celkem dvě stě padesát hlav. Když je hnali před sebou jako stádo, stísnili je do baráků, kterých by američtí farmáři neužili ani pro dobytek. Tam je očekávalo dvanáct až patnáct set jiných zajatců, kteří měli být pozítří vystaveni na prodej na velkém trhu v Kazoundé. Tyto baráky byly nyní ještě až do zadušení naplněny otroky karavany. Těžké vidlice jim byly sňaty, ale řetězy ponechány.

Pagaziové se zastavili na prostranství, když složili svůj náklad slonoviny, který obchodníci v Kazoundé přijali. Potom jim byla vyplacena mzda na způsob několika loktů kalika nebo jiné látky jim vysoko oceněné, a pak se vraceli, aby se připojili k nějaké jiné karavaně.

Starý Tom a jeho přátelé byli zbaveni vidlic, které pět neděl nesli na šíji. Bat a jeho otec si konečně mohli padnout do náručí. Všichni si stiskli ruce. Ale téměř se ani neodvážili, aby spolu promluvili. Co by si také mohli říci než slova beznadějného zoufalství? Bat, Akteon a Austin, všichni tři silní mladí muži, zvyklí na drsnou práci, mohli ovšem útrapám vzdorovat, ale síly starého Toma, který byl zesláblý a ochablý strádáním, byly vyčerpány. Ještě několik dní cesty, a jeho mrtvola by zůstala ležet jako mrtvé tělo staré Nan, na cestě napospas dravým šelmám.

Všichni čtyři byli ihned po příchodu uzavřeni do úzkého baráku, jehož dveře se za nimi ihned zavřely. Tam našli trochu jídla a očekávali návštěvu obchodníka s otroky, kterého chtěli upozornit na to, že jsou američtí občané, i když věděli, že jejich protest bude marný.

Dick Sand zůstal sám na náměstí za zvláštního dozoru havildara.

Konečně byl v Kazoundé, nijak nepochyboval, že paní Weldonová, malý Jack a bratranec Benedikt sem dorazili už před ním. Hledal je očima, když se ubíral částmi města, a vrhal své pohledy až do tembé, které vroubily ulice, a dále na čitoku, nyní téměř pustou.

Ale paní Weldonovou nemohl spatřit!

„Copak sem snad přece nebyla dovedena?“ ptal se sám sebe Dick Sand. „Kde tedy je? Ne! Herkules se zajisté neklamal. Ostatně jsou přitom rozhodující věcí záměry Harrise a Negora!... Ale ani ty dosud nikde nevidím!...“ Nevýslovná úzkost uchvátila Dicka Sanda. Že nespatřil paní Weldonovou, která je držena v zajetí, se dalo vysvětlit. Ale Harris a Negoro - a zvláště ten druhý - zajisté by si nyní asi přáli, aby spatřili opět mladého lodního kapitána, který byl v jejich moci, aby se radovali ze svého vítězství, aby jej uráželi, mučili a konečně se na něm pomstili! Měl snad z toho, že zde ještě nebyli, soudit, že se dali jiným směrem a že chtějí paní Weldonovou odvléci na jiné místo střední Afriky? Američanova a Portugalcova přítomnost by byla znamením kjeho potrestání. Dick Sand si netrpělivě přál, aby je spatřil. Kdyby Harris a Negoro byli v Kazoundé, bylo by to pro něj jistotou, že paní Weldonová a její dítě jsou zde také.

Dick Sand si také vzpomněl, že Dingo od té noci, kdy mu přinesl Herkulův lístek, se už neobjevil. Odpověď na lístek, kterou si mladý lodní kapitán připravil pro všechny možné případy a ve které Herkulovi doporučoval, aby nemyslel na nic jiného než na paní Weldonovou, aby ji neztrácel z očí a aby pokud možno vyzvídal, co se děje, nemohl poslat na místo jejího určení. Když se Dingovi podařilo poprvé proklouznout řadami karavany až k němu, proč se Herkules o to nepokusil podruhé? Zahynulo snad věrné zvíře při takovém nezdařeném pokusu, anebo snad Herkules zabloudil při stopování paní Weldonové v hloubi lesnaté africké planiny sledován Dingem chtěje dorazit do nějaké faktorie v nitru země?

Co si měl Dick Sand myslet, kdyby tu opravdu nebyla ani paní Weldonová ani její únosci? Tedy snad se přece neprávem domníval, že zcela jistě se s ní shledá v Kazoundé, a pociťoval to jako strašlivou ránu, že ji dosud nespatřil. Zmocnil se ho pocit zoufalství, kterému nemohl odolat. Jeho život, jestliže už nemohl prospět těm, které miloval, se mu zdál zbytečný, a nepřál si už nic jiného, než smrt! A jestli tak uvažoval, znal přece jen málo svou povahu! Pod tíhou tolika zkoušek se stal z dítěte muž a jeho malomyslnost u něho byla pouze chvilková.

V tom okamžiku se ozval strašlivý koncert fanfár a výkřiků. Dick Sand, který klesl do pachu čitoky, se zase vzpřímil. Každá nová příhoda jej mohla uvést na stopu těch, které hledal. Mladík, který si před chvílí zoufal, už byl zase plný naděje.

„Alvez! Alvez!“ toto jméno opakoval neustále zástup domorodců a vojáků, který se hnal na velké náměstí. Člověk, na kterém závisel osud tolika nešťastných bytostí, se měl konečně objevit. Bylo velmi pravděpodobné, že jeho agenti, Harris a Negoro, přijedou s ním. Dick Sand stál vzpřímen, maje oči široce rozevřeny. Oba zrádcové měli vidět patnáctiletého kapitána, že není zhroucen, že není ochablý, ale pevný a odhodlaný. Chtěl se jim směle dívat do tváře! Kapitán Pi!grima se nechtěl třást před bývalým lodním kuchařem!

Na konci hlavní ulice se objevil hamak, jakýsi druh kitandy, pokrytý stříškou a spravovanou a vybledlou záclonou, ze které visely cáry. Starý černoch sestoupil z hamaku. To byl obchodník s otroky José Antonio Alvez.

Několik hrdě se tvářících sluhů jej doprovázelo.

Zároveň s Alvezem se objevil jeho přítel Coimbra, syn majora Coimbry z Bihé, který podle slov poručíka Camerona byl největším ničemou v zemi, špinavý, ošklivý lotr s rozcuchanými vlasy a žlutou tváří. Oblečen byl do rozedrané košile a kabátu spleteného ze sítí. Pod jeho slaměným kloboukem zírala jeho tvář, jako obličej příšerně ošklivé babizny. A tento Coimbra byl svou duší zapsaným Alvezovým důvěrníkem, byl pořadatelem krvavých lovů a důstojným vůdcem, aby velel darebákům obchodníka s otroky.

Co se týče Alveze měl vzezření méně špinavé než jeho pomocník.

Ve svém oděvu vypadal jako černoch převlečený za starého Turka ráno po masopustní noci. Ale jeho vzhled se naprosto neshodoval s obvyklou představou o náčelníkovi faktorie, který provozuje ve velkém obchod s otroky.

K velikému zklamání mladého kapitána nebyl ani Harris ani Negoro v Alvezově družině. Měl se tedy Dick Sand znova vzdávat naděje, že je v Kazoundé spatří?

Zatím vůdce karavany, Arab Ibn Hamis, stiskl ruku Alvezovi a Coimbrovi. Bylo mu blahopřáno k jeho příchodu. Těch padesát procent otroků, kteří naproti původnímu počtu scházeli, způsobilo, že Alvez trochu zkřivil tvář, ale celkem byl obchod pořádještě dost dobrý. Lidským zbožím, které bylo nacpáno do baráků, mohl Alvez uspokojit poptávky z afrického nitra a vyměnit otroky za slonovinu nebo za „hannas“ z mědi, totiž za svatoondřejské kříže, v jehož stavu se tento kov vyváží do střední Afriky.

Také havildaři byli pochváleni, co se týče nosičů, dal obchodník rozkaz, aby jim byla ihned vyplacena mzda.

José Antonio Alvez a Coimbra mluvili smíšeninou portugalštiny a řeči domorodců, takže by jim ani lisabonský rodák snadno neporozuměl. Dick Sand také nerozuměl ničemu z toho, co tito „obchodníci“ spolu mluvili. Týkal se jejich rozhovor snad jeho samotného a jeho přátel, kteří byli tak zrádně vřazeni do průvodu s otroky? Mladý lodní kapitán už o tom nemohl pochybovat, když na pokyn Araba Ibn Hamise havildar zamířil k baráku, v němž Tom, Austin, Bat a Akteon byli zavřeni.

Téměř ihned poté byli tito čtyři Američané přivedeni před Alveze.

Dick Sand se k nim opatrně přibližoval. Nechtěl z tohoto výjevu ztratit ani slůvko.

Tvář Josého Antonia Alveze se vyjasnila, když spatřil tyto statné, pěkně urostlé černochy, kterým odpočinek a hojnější potrava brzy musela dodat jejich dřívější sílu. Pro starého Toma měl ovšem jen pohrdavý pohled, protože stáří znehodnocuje zboží, ale ostatní tři hodlal draze prodat na příštím trhu v Kazoundé.

Alvez shledával ve své paměti několik anglických slov, kterým jej nepochybně takoví agenti jako Harris naučili, a starý šejdíř to považoval za svou povinnost posměšně jimi uvítat své nové otroky.

Tom porozuměl obchodníkově řeči, vystoupil z řady a říkal ukazuje na své přátele a na sebe:

„Jsou svobodní lidé!“ řekl. „Občané Spojených států severoamerických!“ Alvez mu nepochybně porozuměl, odpověděl s veselým pošklebkem a vztyčil hlavu:

„Ano... ano... Američané! Jste mi vítáni!“ „Ano... jste vítáni,“ doložil Coimbra.

Syn velitele města Bihé pak přistoupil k Austinovi, prohlížel si jej jako obchodník prohlíží vzorek zboží, neomaleně mu ohmatával prsa a ramena a chtěl mu posléze otevřít i ústa, aby se podíval na jeho zuby.

Ale v tom okamžiku dostal seňor Coimbra nehoráznou ránu pěstí do tváře, jakou snad ještě žádný majorův syn nedostal.

Alvezův důvěrník se potácel deset kroků nazpět. Několik vojáků se vrhlo na Austina, který byl v nebezpečí, že za výbuch svého hněvu bude těžce ztrestán.

Alvez je však zadržel rázným pohybem své ruky. Mohl se popukat smíchem nad nehodou svého přítele Coimbry, který ze svých zbylých pěti nebo šesti zubů při této aféře ztratil další dva.

José Antonio Alvez však nemínil, aby ztrestáním Austina byla hodnota jeho „zboží“ zmenšena. Kromě toho byl veselé povahy a už dávnou dobu se tak od srdce nezasmál.

Přece ale těšil a chlácholil Coimbru, který se z této příhody dosud nemohl vzpamatovat. Když Coimbra konečně zase povstal a zaujal opět své místo po boku obchodníka s otroky, pohrozil divoce odvážnému Austinovi.

Potom byl havildarem přiveden před Alveze Dick Sand.

Patrně už Alvez věděl, kdo mladý lodní kapitán je, odkud přichází a jak byl chycen na břehu řeky Cuanzy.

Když na něho Alvez chvíli pohlížel zlomyslným zrakem, promluvil špatnou angličtinou:

„Malý Yankee!“

„Ano, Yankee!“ odpověděl Dick Sand. „Co chcete dělat s mými společníky a se mnou?“ „Yankee! Yankee! Malý Yankee!“ opakoval Alvez.

Nerozuměl nebo nechtěl rozumět otázce, kterou mu položil.

Dick Sand opakoval otázku, týkající se jeho a jeho přátel. Zároveň se obrátil na Coimbru, protože rysy jeho tváře, ačkoliv byly zohaveny přílišným požíváním alkoholu, přece dokazovaly, že není domorodcem.

Coimbra místo odpovědi opětoval posunek, kterým dříve pohrozil Austinovi.

Zatím Alvez živě hovořil s Arabem Ibn Hamisem a tento rozhovor se patrně týkal Dicka Sanda a jeho přátel. Nepochybně budou znovu odděleni a kdo ví, naskytne-li se jim někdy příležitost, aby spolu ještě mohli promluvit.

„Přátelé,“ řekl Dick Sand polohlasitě, jakoby mluvil sám k sobě.

„Dingo mi přinesl lístek od Herkula. On sledoval karavanu. Harris a Negoro odvlekli paní Weldonovou, Jacka a Benedikta. Kam? Nevím ještě, jestli nejsou zde v Kazoundé. Zachovejte trpělivost a odvahu! Buďte připraveni, kdyby se naskytla příležitost. Kéž Bůh má konečně s námi slitování!“

„A co se stalo s Nan?“ ptal se starý Tom.

„Nan je mrtvá!“
„Tedy první z nás!...“
„A poslední!...“ odvětil Dick Sand, „o to se postaráme!“ V tom okamžiku položil někdo svou ruku na jeho rameno a Dick Sand zaslechl tato přátelská slova, která mu pronášel hlas, který byl až příliš dobře známý:
„Ach, zde je můj mladý přítel, jestli se nemýlím! To mne těší, že vás opět vidím!“ Dick Sand se obrátil.
Stál před ním Harris.
„Kde je paní Weldonová?“ zvolal Dick Sand a přistoupil k Američanovi.
„Bohužel!“ odvětil Harris a tvářil se, jakoby pociťoval soustrast, „ubohá paní, ubohá paní! Jak by to mohla přežít!“
„Ona je mrtvá!“ zvolal Dick Sand.
„A její dítě?...“
„Ubohý chlapec!“ odpověděl Harris stejným hlasem, „tolik útrap jej muselo zabít!...“
Tedy žádný z těch, které Dick Sand tak miloval, už nebyl naživu!
A co se stane s ním? Zmocnil se ho neodolatelný vztek, zuřivá touha po pomstě, kterou musel stůj co stůj ukojit.
Dick Sand náhle skočil na Harrise, vytrhl nůž z opasku Američana a vrazil mu jej do srdce.
„Proklatě!...“ zachrčel Harris klesaje k zemi.
Harris byl okamžitě mrtev.

X. KAPITOLA
Den velikého trhu

Dick Sand jednal tak prudce a rychle, že jej nikdo nemohl zadržet. Několik domorodců se na něj vrhlo a na místě by ho rozsekali, kdyby se v tom okamžiku nedostavil - Negoro.
Na pokyn Portugalce ustoupili domorodci, kteří nyní zvedli Harrisovu mrtvolu a odnášeli ji. Alvez a Coimbra naléhali na to, aby Dick Sand byl ihned usmrcen, ale Negoro jim potichu řekl, že nic neztratí, když nějakou chvíli počkají s jeho smrtí. Potom byl dán rozkaz, aby byl mladý kapitán odveden, ale strážcům bylo přikázáno, aby z něho nespouštěli oči.
Dick Sand konečně opět spatřil Negora, a to poprvé po jeho odchodu z pobřeží. Věděl, že tento lotr sám je vinen katastrofou Pilgrima! Nenáviděl ho ještě více než jeho spoluviníka. A přece když probodl Američana, nepronesl k Negorovi ani jediné slovo.
Harris řekl, že paní Weldonová a její dítě už nežijí!... Neměl už na ničem zájem, ani na tom, co se s ním stane. Odvlekli jej. Kam? Na tom mu málo záleželo.
Dick Sand byl pevně spoutaný zavřen do baráku bez oken, do jakéhosi vězení, kam Alvez zavíral otroky odsouzené k smrti pro vzpouru nebo jiná provinění. Tam byl přerušen jeho veškerý styk se zevnějším světem, ani ho nenapadlo, aby toho litoval. Pomstil ty, které miloval a kteří už nebyli na světě. Ať už jej čekal jakýkoliv osud, byl připraven na všechno.
Když Negoro zadržel domorodce, aby nepotrestali Harrisova vraha na místě, rozumí se, že tak udělal proto, aby jej potrestal těmi strašnými mukami, které jsou tajemstvím afrických domorodců. Lodní kuchař měl nyní patnáctiletého kapitána ve své moci a mohl si s ním zahrávat jako kocour s myší, scházel mu jen Herkules, aby jeho pomsta byla úplná.
Dva dny poté, dne 28. května, začal trh, velký „lakoni“, k němuž se měli sejít obchodníci s otroky z předních faktorií vnitrozemí a domorodci ze sousedních provincií. Tento angolský trh nebyl určen zvlášť pro otroky, ale prodávaly se na něm všechny plodiny a výrobky úrodné Afriky.
Už od rána se na rozsáhlé čitoce v Kazoundé jevil tak velký ruch, že si o něm nelze ani učinit přibližný obraz. Sešly se čtyři až pět tisíc osob, nepočítaje do nich otroky Josého Antonia Alveze, mezi kterými byli také Tom a jeho přátelé. Právě tito ubozí lidé se měli stát nejhledanějším zbožím obchodníků s lidským masem, protože byli cizího plemene.
Alvez brzy vstal, provázen Coimbrou sestavoval u baráků jednotlivé skupiny otroků, z nichž obchodníci z vnitrozemí měli utvořit karavanu. Mezi obchodníky bylo možné pozorovat některé mestice nebo míšence z Ujiji, hlavního trhu na jezeře Tanganjika a Araby, kteří v tomto druhu obchodu daleko předčili míšence.
Domorodci se hemžili všude ve velkém množství. Byli tu děti, muži, ženy, tyto náruživé prodavačky, které co do vloh pro obchod mohly by závodit s každým bělochem. V tržnicích velkých měst ani za takových dnů nenatropí se tolik hluku a také se živěji a rychleji obchody . neuzavírají jako zde. U vzdělaných národů převyšuje snaha prodat mnohem více po nakupování. Zde mezi africkými divochy je nabídka i poptávka stejně náruživá.
Pro domorodce obojího pohlaví byla lakoni slavnostním dnem.
I když se k němu neoblékali do nejlepších oděvů, aspoň se okrašlovali svými nejpěknějšími ozdůbkami. Vlasy měli rozděleny do čtyř částí pokrytých podložkami a v pleteních spojených jako v drdolu, anebo sčesané vpředu přes hlavu a ozdobené chocholy z červených per, byly vidět také účesy vypadající jako zahnuté rohy, červenou hlínou a olejem pomazané jako miniem, kterého se užívá k namazání součástek strojů. V této spoustě nepravých a pravých vlasů trčela hromada velkých jehlic ze železa nebo slonoviny, často také do ní zabodávali, zejména u šviháků, nůž k tetování. Na jednotlivých vlasech byly navlečeny „sofi“ neboli skleněné perly. Takový byl účes, který bylo vidět zvláště na hlavách mužů. Ženy dávaly přednost tomu, že rozdělovaly svůj účes v malé chomáčky a závitky velikosti třešně anebo že je nesly v pletencích, z nichž každý představoval zvláštní tvar, anebo jako vývrtka stočen visel podél tváře. Některé prostší a snad i hezčí ženy nechávaly rozpuštěné vlasy viset podle anglické módy na šíji, zatímco jiné je měly podle francouzského způsobu zastřiženy na čele. - A na tlustých pačesech se pak leskla vždy vrstva tuku, jílu nebo lesklé „nkoly“, červené masti ze santalového dřeva, takže nejelegantnější z žen měly - jak se zdálo - účes potřený pálenými cihlami.

Ale čtenáři se nesmí domnívat, že tento přepych v ozdobování byl omezen pouze na vlasy domorodců. Na co by byly uši, kdyby se neměly pro strkat tyčinkami draho cenného dřeva, měděnými kruhy, jemně pletenými řetízky nebo malými nádobkami z tykve, kterých se užívá za tabatěrky? Tím se ale stávalo, že ušní boltce byly tak roztaženy, že padaly až na ramena svých majitelů. Ostatně afričtí divoši nemají kapsy, a jak by je také mohli mít? Tím se vysvětluje, že je zapotřebí, aby nože, dýmky a jiné obvyklé předměty byly vůbec někde umístěny. Hrdlo, paže, zápěstí, nohy, kotníky, všechny tyto různé části těla byly nepopíratelně určeny k tomu, aby na nich byly zavěšeny náramky a kruhy z mědi a železa, vyřezávané růžky, ozdobené brilianty, řady rudých perel, takzvaných „samé samés“ nebo „ta lakas“, které tehdy byly velmi oblíbené. Množstvím takových klenotů obtíženi, měli bohatí černoši podobu pohyblivých skříněk s ostatky svatých.

Kromě toho dala-li příroda domorodcům zuby, jestli se to nestalo proto, aby zubní maso z nich bylo odstraněno, aby byly připilovány do hrotů a aby z nich byly utvořeny špičáky, podobné zubům chřestýšů? Jestliže stvořila nehty na konci prstů, jestli neměly být vypěstovány do délky, aby ruka nebyla způsobilá k práci? Jestliže byla kůže pokryta černou nebo hnědou barvou, když to přímo nevyzývalo, aby byla pruhována „temmbováním“ nebo tetováním, které by představovalo ptáčky, tvary přibývajícího a ubývajícího měsíce, úplňkem nebo vlnitými čarami, ve kterých Livingstone se domníval poznávat staroegyptské kresby? Tetováním otců, prováděným napouštěním jakéhosi modrého barviva do zářezů kůže, přenáší se pak tečka za tečkou, čárka za čárkou na tělo celé rodiny a podle toho se poznává, k jakému kmenu nebo jaké rodině patří. Nemůže-li si člověk dát namalovat svůj znak na stěny svého povozu, musí si jej dát vyrýt na svá prsa!

Taková byla tedy výzdoba domorodců podle požadavků jejich módy.

Co se týče vlastního oděvu, omezoval se u „pánů“ na jakousi zástěru z kůže antilop, která sahala až po kolena, nebo se skládal z krátké sukně pestrých barev, utkané z rostlinných vláken, „dámy“ však měly na sobě k bokům pásem z perel přivázanou zelenou sukni, hedvábím prošívanou, která byla bohatě vyzdobena skleněnými ozdůbkami nebo „kauris“, některé měly také jen zástěry z lambby, rostlinné látky, modré, černé a žluté, která je u Zanzibarců velmi ceněna.

Rozumí se, že mluvíme jen o černoších vyšších tříd. Ostatní, obchodníci i otroci, byli vůbec takřka nazí. Nejčastěji bylo užíváno žen za nosičky. Přicházely na trh s velikými nůšemi na zádech, které držely řemenem, který jim šel přes čelo. Když si na trhu vyhledaly místo a vyložily své zboží, schoulily se do svých prázdných nůší.

Při úžasné úrodnosti země byly donášeny na trh ve velikém množství plodiny nejlepší jakosti. Bylo zde hojnost rýže, která dávala sto zrn za jedno zaseté zrno, kukuřice, která za tři sklizně během osmi měsíců přinášela dvěstěkrát tolik, co bylo zaseto, dále sezam, uruánský pepř, který je silnější než cayenneský pepř, maniok, medynek, muškát, sůl a palmový olej. Zde se hemžilo několik stovek koz, vepřového dobytka, ovcí bez vlny, s laloky a se srstí, které byly patrně tatarského původu, nesčetné množství drůbeže, ryb, atd. Hliněné nádobí velmi souměrně vyrobené vábilo zrak svými křiklavými barvami. Různé nápoje, které malí domorodci vřískavým hlasem doporučovali, lákaly jejich milovníky, bylo zde banánové víno, „pombé“, kořalka velmi hojně požívaná, „malafu“, pivo vyráběné z plodů banánů, a medovin, směs medu s vodou, kterou slad přivádí do kvašení.

Ale ještě zajhnavějším činil trh v Kazoundé obchod s látkami a slonovinou.

Z látek zde bylo na tisíce „chuků“ neboli sáhů „merikana“, hrubého kalika, které pochází z Bostonu v Massachusetts, „kaniki“, třicet čtyři palce širokého modrého kartounu, „sohari“, látky modře a bíle kostičkované s červenou obrubou, která se však cení méně než „diulis“ a suratské hedvábí, zelená, červená nebo žlutá, jíž tři sáhy délky se prodávají od sedmi do osmdesáti dolarů podle toho, je-li látka protkávaná zlatem nebo ne.

Slonovina se sem dopravuje ze všech částí střední Afriky, aby odtud byla poslána do Chartúmu, Zanzibaru nebo Natalu, a mnoho kupců provozovalo výhradně toto odvětví afrického obchodu.

Představme si, co slonů se muselo zabít, aby se opatřilo pět set tisíc kilogramů slonoviny, které se vyvážejí každý rok na evropské trhy a zejména do Anglie. Samotné Spojené království jí spotřebovalo čtyřicet tisíc. (Nožířské továrny v Sheffieldu spotřebovaly 170 000 kilogramů slonoviny.) Východní pobřeží Afriky dodávalo sto čtyřicet tun této drahocenné kosti. Průměrná váha páru sloních klů činí asi dvacet osm liber a roku 1874 se platily až patnácti sty franky, ale jsou také takové, které váží až sto šedesát pět liber a právě na trhu v Kazoundé by amatéři našli průsvitnou slonovinu, která se dala snadno zpracovat, měla hnědou kůru, zachovávala bělost a nežloutla jako slonovina jiného původu.

A jak se vyřizovaly obchody mezi kupci a prodavači? Jaká byla běžná mince při tomto obchodě? Pro africké obchodníky byli, jak se říkalo, otroci běžnou mincí.

Domorodec platil benátskými skleněnými perličkami, které se nazývaly „kačokolos“, jestli byly bílé jako vápno, „bubulus“, jestli byly černé, „sikunderečes“, jestli byly růžové. Tyto skleněné perličky byly navlečeny v deseti řadách nebo „khetés“ a byly tak dlouhé, že dvakrát obepínaly krk a tvořily „Hulldo“, který vážil sedmdesát liber, Livingstone, Cameron a Stanley se starali vždy o to, aby byli dostatkem této mince zásobeni. Vedle skleněných perliček měly na afrických trzích hodnotu peněz také „picé“, zanzibarská mince o 4 centimetrech, a „viungas“, zvláštní škeble, vyskytující se jen na východním pobřeží. Co se týče lidožroutských kmenů, přikládaly jistou cenu také zubům z lidských čelistí a při lakoni bylo vidět pravé růžence lidských zubů na hrdle domorodců, kteří patrně jejich dřívější majitele snědli, ale tyto zuby počínaly ztrácet na své mincovní hodnotě.

Takový byl obraz tohoto velkého trhu. K poledni dosáhl ruch vrcholu, vřava na tržišti byla omamující, hněv prodavačů, kterým bylo málo podáváno, a kupců, kteří se považovali za šizené, nelze vylíčit perem. Často docházelo i k nejostřejším sporům a nebylo tu strážníků, aby tento hlučící dav udržovali v mezích.

Bylo to v poledne, když Alvez dal rozkaz, aby otroci, které chtěl prodat, byli přivedeni na tržiště. Tím davy vzrostly o dva tisíce nešťastníků nejrůznějšího věku, z nichž obchodník mnohé už po několik měsíců choval ve svých barácích. Otroci nebyli v nejhorším stavu.

Dlouhým odpočinkem a dostatečnou potravou nabyli dosti příznivého zjevu pro trh. Poslední, kteří přibyli, nedali se přirovnat k těm, kteří aspoň měsíc strávili v barácích. Alvez by ty poslední prodal později zajisté s lepším ziskem, ale poptávky z východní strany byly tak četné, že se rozhodl prodat je ihned tak, jak byli.

To bylo neštěstí pro Toma a jeho tři přátele. Havildarové je strkali mezi ostatní stádo otroků, které na čitoku vystupovalo. Byli pevně spoutáni, ale jejich pohled vyjadřoval jejich divoký hněv a stud, který naplňoval jejich nitro.

„Pan Dick tu není!“ řekl Bat, když širé náměstí v Kazoundé přehlédl.

„Ne!“ odvětil Akteon, „Jeho nevystaví na prodej!“

„On bude zabit, jestli se to už nestalo!“ doložil starý černoch. „Co se nás týče, zbývá nám jediná naděje, že nás jeden a týž obchodník koupí společně. To by pro nás bylo útěchou, že nebudeme odloučeni!“

„Ah, kdyby tebe ode mne odloučili a kdybys musel pracovat jako otrok!... Ach, můj ubohý, starý otče!“ zvolal Bat vzlykaje.

„Ne...“ říkal Tom. „Oni nás neodloučí a snad bychom mohli pak...“ „Oh, kdyby zde byl Herkules!“ zvolal Austin.

Ale jejich obrovský přítel se neobjevil. Od té doby, co Dingo přinesl Dicku Sandovi lístek, nebylo po Herkulovi ani po Dingovi nejmenší stopy. Měli mu tedy závidět jeho osud? Ano, zajisté! Protože jestli zahynul Herkules, nemusel aspoň nosit otrocké řetězy!

Zatím už začal prodej. Alvezovi agenti procházeli skupinami mužů, žen, dětí, aniž dbali toho, jestli odloučili matky od svých dětí nebo ne! Mohli se však ještě ti nešťastníci nazývat lidmi, s kterými nebylo nakládáno jinak než s domácími zvířaty? Tom a jeho přátelé byli voděni od kupce ke kupci. Před nimi kráčel agent, který vyvolával cenu, za kterou tato skupina mohla být prodána. Arabští agenti nebo míšenci z provincií střední Afriky si ji dopodrobna prohlíželi.

Nepoznávali na nich tyto zvláštní známky afrického plemene, které se u černochů zrozených v Americe už ztrácejí v druhém pokolení.

Ale tito silní a inteligentní černoši, kteří se velice lišili od černochů pocházejících od břehu Zambezi nebo Lualaby, měli v jejich očích velikou cenu. Ohmatávali je, obraceli je a prohlíželi si jejich zuby.

Chovali se k ním tak jako koňaři, kteří chtějí koupit. Poté byla daleko hozena hůl a chudáci byli nuceni pro ni běžet, aby přitom bylo vidět, jak se pohybují.

Všichni otroci se museli těmto ponižujícím zkouškám podrobit. Ale nikdo se nesmí domnívat, že by nešťastníci necítili potupu, jaká se jim činila tím, když se s nimi takto nakládalo! Vyjma dětí, které nemohly ještě pochopit, jaké to bylo ponížení, všichni, muži i ženy, pociťovali hluboký stud. Ostatně nebyli ušetřeni ani nadávkami, urážkami a ranami. - Coimbra, napůl opilý, a Alvezovi agenti s nimi nakládali s krajní brutálností, a u nových majitelů, kteří za ně platili slonovinou, látkami a perlami, je neočekávalo o nic lepší uvítání. Násilně byli odtrženi jedni od druhých, matka od svého dítěte, manžel od své ženy, bratr od sestry, nesměli se ani rozloučit, ani se naposled políbit, a na tomto lakoni se viděli naposled.

Pro různé účely, k nimž se otroků užívá, museli být rozděleni podle pohlaví. Obchodníci, kteří prodávali muže, nemohli kupovat ženy.

Vzhledem k mnohoženství, které je zákonné u mohamedánů, posílaly se černošky hlavně do arabských zemí, kde se vyměňovaly za slonovinu. Co se týče mužů, kteří byli určeni k těžkým pracím, odváděli se do faktorií na obou březích a dopravovali se pak buď do španělských osad anebo na trhy do Maskatu a na Madagaskar. Toto rozloučení způsobovalo často srdcelomné výjevy těch, které agenti rozdělili a kteří měli zemřít, aniž by se někdy spatřili.

Toma a jeho přátele čekal stejný osud jako ostatní. Ale celkem se nebáli změny ve svých poměrech. Každým způsobem by jim bylo nejmilejší, kdyby se dostali do osad s otroky. Tam by aspoň měli naději, že budou moci reklamovat svou svobodu a své státní občanství. Kdyby ale zapadli do nějaké krajiny ve střední Africe, museli by se vzdát nadobro veškeré naděje, že někdy dosáhnou své ztracené svobody!

A stalo se, co si přáli. Měli dokonce i tu neočekávanou útěchu, že od sebe nebyli odloučeni. O jejich skupinu se živě ucházelo několik obchodníků z Ujiji. José Antonio Alvez tleskl rukama. Ceny stoupaly.

Lidé se valili k místu, aby viděli otroky, kteří dosáhli neslýchané ceny na trhu v Kazoundé a jejichž původ Alvez pečlivě tajil. Tom a jeho přátelé, kteří neznali jazyk domorodců, nemohli ovšem protestovat.

Jejich pánem se stal bohatý arabský obchodník s otroky, který je hodlal v několika dnech dopravit na jezero Tanganjika, kudy se ubíraly karavany s otroky a odkud zabočovaly k zanzibarským faktoriím.

Dorazí tam vůbec, když budou muset jít nejnezdravějšími a nejnebezpečnějšími končinami střední Afriky? Měli putovat za těchto okolností tisíc pět set mil zemí válkami mezi náčelníky domorodců ustavičně zmítanou, pod vražedným podnebím! Bude mít starý Tom dost sil, aby snesl tolik útrap? Nepodlehne jim na cestě jako stará Nan?

Ale aspoň to je blažilo v jejich neštěstí, že nebyli odloučeni! Řetěz, který je všechny poutal dohromady, se jim zdál být méně těžký! Arabský obchodník je dal dopravit do zvláštního baráku. Patrně mu záleželo na tom, aby své zboží šetřil, protože doufal, že mu přinese velký zisk na zanzibarském trhu.

Tom, Bat, Akteon a Austin opustili tedy místo a nemohli už nic vidět a vědět o výjevech, kterými skončil velký lakoni v Kazoundé.

XI. KAPITOLA
Nápoj pro černého krále

Byly čtyři hodiny odpoledne, když se ozval na konci hlavní ulice veliký lomoz, víření bubnů, cinkot a vřeskot cimbálů

a jiných nástrojů afrického původu. Ruch a vřava se zdvojnásobily na všech koncích trhu. Půl dne křiku, hádek a sporů nepomohlo, aby hlas těchto rozjařených obchodníků, nebo jejich ruce či nohy oslabilo. Značný počet otroků nebyl ještě prodán, obchodníci smlouvali o jejich jednotlivé skupiny s náruživostí, o které i na londýnské burze za dnů velikého stoupání cen lze si učinit jen nepatrnou představu.

Vřískavým neharmonickým koncertem, který se náhle rozlehl, byly na chvíli přerušeny obchody a hlučící davy si oddechly.

Král Kazoundé, Moini Loungga, přišel poctít velký lakoni svou návštěvou. Dosti četná družina žen, „hodnostářů“, vojáků a otroků jej doprovázela. Alvez a ostatní obchodníci mu vyšli v ústrety a překonávali se ve vzdávání pocty králi, na kterou tento korunovaný zhovadilec kladl velkou váhu.

Moini Loungga, kterého nesli ve starém palankinu, sestoupil uprostřed velkého prostranství, přičemž mu pomáhalo asi deset paží.

Král byl asi padesátiletý muž, ale podle jeho vzezření by se soudilo, že je mu osmdesát. Jestliže si chce čtenář představit jeho podobu, ať si vzpomene na hodně starou opici. Na hlavě měl jakýsi druh tiáry, ozdobené červeně zbarvenými drápy levharta a chomáčky bílých chlupů, to byla koHulla kazoundského panovníka. Od pasu dolů mu visely dvě sukně z kůže „kudu“, vyšívané perlami, které však přes tyto ozdoby se podobaly kovářově zástěře. Na jeho prsou svědčilo hojné tetování o králově starobylém rodu a mohlo-li se tetování věřit, ztrácel se rodokmen Moiniho Lounggy až v temnotách dávnověku.

Nad kotníky, na zápěstí a nad lokty mělo Jeho Veličenstvo náramky a kruhy z mědi, vykládané drahokamy, a jeho nohy vězely v páru bot se žlutými, vyhrnovacími holinkami, které králi daroval Alvez asi před dvaceti lety. Připojíme-li k tomu, že král držel v levici velkou hůl se stříbrným knoflíkem, v pravé ruce oháňku na mouchy s rukojetí vykládanou perlami a že nad hlavou měl starý spravovaný deštník, který, jak se zdálo, byl vystřižen ze spodků harlekýna, konečně že měl tento monarcha na krku zavěšenou lupu a na nose brýle, které se ztratily bratranci Benediktovi a které byly z Batovy kapsy ukradeny - objevuje se nám pravý obraz tohoto černého panovníka, před kterým se třásla země v obvodu sta mil.

Moini Loungga už tím že zaujímal trůn, o sobě tvrdil, že je nadpozemského původu, a byl by tedy mnoho ze svých poddaných, kteří by o tom pochybovali, najisto poslal na onen svět, aby se o tom přesvědčili. Říkal také o sobě, že jako bytost božského původu nemá pozemské potřeby. Když jedl, dělal to jen proto, že mu to působilo příjemný pocit. Ostatně nebylo možné pít více. Jeho ministři, úředníci, ačkoliv byli nenapravitelní opilci, byli v porovnání s ním velmi střízliví lidé. Moini Loungga představoval až do nejvyššího stupně alkoholizované Veličenstvo, které bylo stále napájeno silným pivem, pombé, a zejména silnými, sladkými lihovinami, kterými krále hojně zásoboval Alvez.

Tento Moini Loungga měl ve svém harému manželky různého druhu a různého věku. Většina ho doprovázela při jeho návštěvě na lakoni.

Moina, první z jeho žen, co do trvání manželství, která byla nazývána královnou, byla čtyřicetiletá megera a pocházela z královské krve, jako její přítelkyně. Měla na sobě jakýsi pestrobarevný tartar, sukni z rostlinných vláken vyšívanou perlami, kruhy všude, kam se jen mohly navléci, vysoký účes, který tvořil obrovský rámec kolem její malé hlavy a doplňoval tak zevnějšek této obludy. Ostatní manželky, které doplňoval byly sestřenicemi nebo sestrami nebo otrokyněmi krále, nebyly tak bohatě oblečeny, ale protože byly mladší, kráčely za ní, stále pohotově, aby na znamení svého velitele mu nabídly své služby jako lidský nábytek. Tyto nešťastnice nebyly vlastně ničím jiným. Jestliže si chtěl král sednout, dvě z nich se schoulily na zem a sloužily mu za sedadlo, zatímco jeho nohy odpočívaly na jiných těchto ženách jako na ebenovém koberci!

V družině Moiniho Lounggy byly dále hodnostáři, kapitáni a kouzelníci. Na těchto divoších, kteří byli opilí jako jejich pán, bylo především nápadné, že každému z nich scházela nějaká část těla, jednomu ucho, druhému oko, třetímu nos, protože v Kazoundé se vykonávaly pouze dva druhy trestů, zmrzačení nebo smrt, podle králova rozmaru. Nejmenší provinění už mělo za následek nějakou amputaci, a nejvíce potrestáni byli ti, kterým se uřízli uši, protože pak už v nich nemohli nosit ozdůbky a náušnice.

Kapitáni „kilolu“, kteří byli správci okresu, dědiční nebo na čtyři léta ustanovení, měli na hlavě čapky z kůže zebry a jako uniformu nesli červenou vestu. V ruce mávali dlouhými holemi, na jejichž konci byla připevněna nádobka s léky, kterým se připisovala kouzelná moc.

Vojáci byli ozbrojeni luky, jejichž dřevo bylo opleteno provazy na výměnu tětivy a ozdobeno třásněmi, dále měli ostře nabroušené hadovité nože, široká a dlouhá kopí, štíty z palmového dřeva, ozdobené arabeskami. Co se týče uniformy, nestála pokladnu Jeho Veličenstva nic, naprosto nic.

Konečně obsahoval královský průvod na posledním místě dvorní kouzelníky a hudebníky.

Kouzelníci, „mganngas“, byli lékaři země. Tito divoši měli nezviklatelnou víru ve svou pohanskou bohoslužbu, v zaříkávací průpovědi a fetiše, totiž v sošky bíle a červeně kropenaté, které představovaly nějaká fantastická zvířata nebo lidské bytosti, muže i ženy, vyřezávané ze dřeva. Ostatně tito kouzelníci nebyli méně zmrzačeni, než ostatní dvořané, a nepochybně se jim mocnář tímto způsobem odměňoval za nezdařené léčení.

Hudebníci, muži i ženy, klapali svými odpornými řehtačkami, bubnovali na dunivé bubny nebo bušili svými paličkami, které na konci měly připevněny kule z kaučuku, do „marimbas“, jakéhosi druhu tympánu, skládajícího se ze dvou řad nádob různé velikosti, a tím provozovali koncert, který musel každého, kdo neměl dvě africké uši, ohlušit.

Nad tím houfem, který tvořil královskou družinu, vlálo několik praporů a praporečků, a dále na hrotech kopí bylo vztyčeno několik vybledlých lebek nepřátelských náčelníků, nad kterými kdysi Moini Loungga zvítězil.

Jakmile král sestoupil ze svého palankinu, ozývalo se ze všech stran hlučné volání. Vojáci karavany vypálili ze svých starých pušek, ale rachot výstřelů nebylo takřka slyšet pro křik davů. Havildarové, když si namazali svou černou tvář práškem z rumělky, který měli u sebe, se vrhli na zem. Potom Alvez předstoupil a podal králi zásobu čerstvého tabáku -

„utišovací rostliny“, jak se v tamní zemi nazývá. A Moini Loungga skutečně velice potřeboval upokojení, protože byl, aniž se vědělo proč, ve velmi špatné náladě.

Zároveň s Alvezem přišli Coimbra, Ibn Hamis a arabští obchodníci i míšenci, aby učinili svou poklonu kazoundskému panovníkovi.

„Marhaba!“ řekli Arabové, pro které slovo ve středo africkém jazyce znamená: „Budiž vítán!“ Ostatní tleskali rukama a skláněli se až k zemi, někteří se váleli v blátě a osvědčovali tomuto Veličenstvu oddanost nejodpornějším způsobem.

Moini Loungga si takřka davů na trhu ani nepovšiml a kráčel rozkročeně, jakoby půda pod ním byla lodí zmítanou bouří. Tak se procházel nebo spíše valil mezi různými skupinami otroků a jako obchodníci měli strach, že by ho mohlo napadnout, aby si nějakého otroka osvojil, tak se obávali zajatci sami, že by mohli padnout do rukou takového zhovadilce.

Negoro neopouštěl Alveze ani na okamžik a s ním společně vzdával králi svůj hold. Alvez i král hovořili jazykem domorodců, jestli se hovorem může nazývat rozmluva, které se Moini Loungga účastnil jen jednoslabičnými slovy, které stěží vynucoval ze svých rtů.

Ostatně nežádal na svém příteli Alvezovi nic jiného, než aby obnovil zásoby jeho kořalky, které byly vydatným popíjením značně vyčerpány.

„Králi Lounggo, buď nám vítán na trhu v Kazoundé!“ zvolal obchodník.

„Mám žízeň,“ odvětil lakonicky mocnář.

„Král bude brát účastenství při obchodech velikého lakoni.“ „Chci pít!“ odvětil Moini Loungga.

„Můj přítel Negoro je šťastný, že po tak dlouhé nepřítomnosti může opět spatřit kazoundského krále.“

„Chci pít!“ opakoval opilec, z jehož celé osobnosti vycházel odporný zápach kořalky.

„Nuže, král si přeje pombé, medovinu!“ zvolal Alvez, ačkoliv dobře věděl, po čem Moini Loungga prahnul.

„Ne!...ne!“ odpovídal krá1... „Kořalku od mého přítele Alveze a já mu dám za každou kapku jeho ohnivé vody...“

„Krůpěj krve bělocha!“ zvolal Negoro, když dal znamení Alvezovi, kterému porozuměl a schválil je.

„Bělocha! Zabít bělocha!“ ozval se Moini Loungga, jehož divoké pudy při Portugalcově návratu se probudily.

„Alvezův agent byl tímto bělochem zabit,“ vysvětloval Negoro.

„Ano, můj agent Harris,“ odvětil obchodník s otroky, „a je zapotřebí, aby byla jeho smrt pomstěna!“

„Pošlete toho bělocha králi Massongovi na horním toku Zaire, pošlete jej k Assuům! Rozřežou ho na kusy a zaživa ho snědí. Tam ještě nezapomněli, jak chutná lidské maso!“ zvolal Moini Loungga.

Massongo byl skutečně králem lidožroutského kmene, a bohužel bylo až příliš pravda, že v jistých provinciích střední Afriky se veřejně provozoval kanibalismus. Livingstone se tím netajil ve svých cestovních zápiscích. Na březích Lualaly snědí Manyemové nejen nepřátele zabité ve válkách, ale kupují dokonce otroky, aby je snědli, tvrdili, že „lidské maso je mírně slané a že potřebuje jen málo koření“.

Cameron našel tyto lidožrouty čili kanibaly také u Moéné Bougga, kde pojídali mrtvoly, když je několik dní namáčeli v tekoucí vodě.

Stanley rovněž rozpoznal u obyvatel tyto lidožroutské zvyky a podle toho byly dost rozšířeny mezi středo africkými kmeny.

Ale i když tento druh smrti, který král navrhl pro Dicka Sanda, byl velice ukrutný, přece se naprosto nezamlouval Negorovi, který nechtěl vydat svou oběť ze svých rukou.

„Zde,“ řekl, „zde se to stalo, že ten běloch zabil našeho přítele Harrise!“

„Zde tedy také musí zemřít!“ doložil Alvez.

„Ať zemře, kde chceš, Alvezi,“ odvětil Moini Loungga.

„Ale krůpěj ohnivé vody za každou krůpěj krve!“

„Ano,“ odvětil obchodník, „a dnes uvidíš, že zasluhuje toho jména. Zařídíme, že tato ohnivá voda bude hořet! José Antonio Alvez nabídne punč králi Moinimu Lounggovi!...“ Opilec plácl do rukou svého přítele Alveze. Byl radostí u vytržení.

Jeho ženy, jeho dvořanky s ním sdílely jeho radost. Neviděly ještě hořet kořalku a nepochybně se domnívaly, že ji budou moci pít plápolající. A pak nejen žízeň po kořalce, ale i žízeň po krvi, která je u divochů tak mocná, měla být uhašena.

Ubohý Dick Sand! Jak strašlivý trest jej očekával! Když považíme, jak hrozné anebo nepřirozené a podivné účinky má opilství v civilizovaných zemích, můžeme pochopit, k jakým výstřednostem může strhnout barbarské bytosti.

Rozumí se, že myšlenka na mučení bělocha se zamlouvala každému domorodci, nevyjímaje ani Josého Antonia Alveze, ani Coimbru, míšence z černé krve, konečně ani Negora, který byl naplněn divokou nenávistí proti lidem své vlastní pleti.

Nastal večer, večer bez šera, za něhož takřka přímo po dni následovala noc, a tak se přiblížila příznivá chvíle, aby kořalka zaplápolala.

Byla to zajisté velkolepá myšlenka, že Alveze napadlo nabídnout Jeho černošskému Veličenstvu punč a poskytnout mu kořalku v novém provedení. Moini Loungga znenáhla nabýval přesvědčení, že ohnivá voda neodpovídá svému jménu. Snad hořic a plápolajíc zachutná příjemněji otupělým bradavkám jeho jazyka.

Program večera se skládal nejprve z punče a pak z trestu smrti.

Statečný Dick Sand pobýval zatím pevně uzavřen a spoután ve svém temném vězení, z něhož neměl vyjít dříve, než až by jej vedli na smrt.

Ostatní otroci, ať už byli prodáni nebo ne, byli opět odvedeni do svých baráků. Na čitoce zůstali jen obchodníci, havildaři a vojáci, chtějíce také brát podíl na punči, ponechá-li jim král a jeho dvůr něco z něho.

José Antonio Alvez, jemuž byl Negoro rádcem, učinil všechny přípravy. Byla přinesena obrovská měděná nádoba,

která aspoň na dvě stě mázů tedy pint stačila, a byla postavena uprostřed velkého náměstí.
Do této nádoby byly nality bečky kořalky horší jakosti, ale zato tím silnější. Nebylo šetřeno skořicí, ani hřebíčkem, ani jinými přísadami, které mohly ještě zvýšit chuť tohoto punče pro divochy!
Všichni utvořili kruh kolem krále. Moini Loungga vrávoraje postoupil k obrovské nádobě. Zdálo se, jakoby jej okouzlovala a jakoby měl sto chutí se do ní vrhnout.
Alvez jej zadržoval a dal mu do ruky zapálený knot.
„Oheň!“ řekl s potutelným úsměvem uspokojení.
„Oheň!“ odpovídal Moini Loungga, přejížděje tekutinu hořícím koncem zápalníku.
A oheň se vzňal. Oh, jaký to byl plápol a jaký kouzelný účinek měly modravé plamínky poskakující na povrchu nádoby! Alvez chtěje nepochybně kořalku učinit ještě ostřejší, přimísil do ní několik hrstí mořské soli. Tváře přítomných, na které hořící tekutina vrhala svůj odlesk, měly podobu příšer, jak si je lidská obrazotvornost vymyslela.
Černoši, kteří byli nejdříve napití, se dali do křiku, divoce mávali rukama a posléze když se chytili za ruce, utvořili obrovský kruh kolem kazoundského krále.
Alvez velkou kovovou naběračkou míchal tekutinu, která nyní vrhala bledě žluté světlo na ty opojené lidské opilce.
Moini Loungga zase přistoupil k nádobě. Vytrhl naběračku z obchodníkovy ruky, ponořil ji do nádoby, potom ji vytáhnul plnou hořícího punče a přiložil ji ke rtům.
Ale v tom král Kazoundé strašně vykřikl!
Vládce se náhle vzňal jako konev petroleje. Tento oheň sice vydával málo tepla, ale nicméně jej celého zachvátil. Udál se zde případ bezděčného hoření.
Při tomto hrůzném divadle ustali domorodci náhle v tanci.
Ministr krále Moiniho Lounggy se vrhl k svému králi, aby na něm oheň uhasil, ale jako neméně prosycen alkoholem než jeho velitel, vzňal se také.
Za těchto okolností byl dvůr Moini Lounggy v nebezpečí, že shoří celý!
Alvez a Negoro nevěděli, jak by měli Jeho Veličenstvu pomoci. Poděšené ženy se daly na útěk. Rovněž i Coimbra se rychle vzdálil, protože věděl, že je také velmi „chytlavé“ povahy.
Král a ministr, kteří padli na zem, se po ní váleli svíjejíce se strašlivými bolestmi.
V tělech tak naskrz alkoholizovaných způsobovalo hoření pouze lehký, modrý plamen, který voda nemohla uhasit. I kdyby byl zevně plamen uhašen, tak nepřestával hořet uvnitř. Když lihoviny pronikly všechnu tkáň, neexistoval už prostředek, aby se oheň zastavil.
Po nějaké chvíli Moini Loungga a jeho hodnostář podlehli útrapám, ale pořád ještě hořeli. Brzy byly spatřeny na místě, kde klesli na zem, pouze zuhelnatělé části těla, jeden nebo dva kusy páteře, prsty a palce nohou, které oheň při tomto samovolném spálení nestrávil, ale pokryl zapáchajícím čoudem.
To bylo všechno, co zůstalo z kazoundského krále a jeho ministra.

XII. KAPITOLA
Královský pohřeb

Následujícího dne, 29. května, město Kazoundé poskytovalo nezvyklý pohled. Ohromení domorodci byli ve svých chýších uzavřeni. Ještě nikdy neviděli ani krále, který o sobě říkal, že je božského původu, ani ministra zemřít touto strašnou smrtí. Sami už spálili některé jim podobné bytosti a nejstarší z nich nezapomněli ještě na labužnické přípravy za dob lidožroutství. Viděli tedy, že spálit lidské tělo je dost těžký úkol, a zde shořeli jejich král a ministr takřka samovolně! To se jim zdálo být nevysvětlitelné!
José Antonio Alvez byl ukryt ve svém domě. Obával se, aby nebyl činěn zodpovědným za tuto nehodu. Negoro mu vysvětlil, jak se všechno sběhlo, a radil mu, aby byl opatrný. Kdyby smrt Moiniho Lounggy byla přičítána na jeho vrub, nemohl by se tak snadno bez těžké škody z této nepříjemné záležitosti vyvléci.
Ale pojednou vznikla v Negorově mozku dobrá myšlenka. S Negorovou pomocí dal Alvez rozšířit pověst, že panovníkova smrt byla nadpřirozená, že byla smrtí, kterou velký duch vyhražuje jen svým vyvolencům, a domorodci, kteří byli velice pověrčiví, nerozpakovali se uvěřit tomuto tlachu. Oheň, který vyšlehl z těl krále a jeho ministra se stal svatým ohněm. Nezbývalo už nic jiného, než pro Moiniho Lounggu uspořádat pohřební slavnost, důstojnou člověka povýšeného do řad bohů.
Pohřební slavnost se všemi obřady, které byly obyčejem u afrických kmenů, poskytovala Negorovi příležitost, aby při ní udělil zvláštní úlohu Dicku Sandovi. Co krve tato smrt krále Moiniho Lounggy stála, by se sotva uvěřilo, kdyby středo afričtí cestovatelé, mezi jinými poručík Cameron, nepodávali o podobných věcech zprávy, o jejichž pravdivosti se nemůže pochybovat.
Přirozenou dědičkou kazoundského krále byla královna Moina. Tím, že bez odkladu nařídila pohřební obřady, vykonala skutek panovnické moci a předstihla proto uchazeče o trůn, mezi nimi krále, který se chtěl zmocnit práv panovníka v Kazoundé. Kromě toho Moina tím, že se učinila panovnicí, vyhnula se ukrutnému osudu, který čekal ostatní nebožtíkovy manželky a zároveň se zbavovala mladších z nich, na které jako nejstarší manželka měla často odůvodněné příčiny si stěžovat. Tento výsledek se neobyčejně zamlouval divoké povaze této megery. Dala tedy oznámit za vřeskotu afrických hudebních nástrojů, že pohřeb zesnulého krále se bude konat nazítří večer se všemi obvyklými obřady.
Ano - dvůr, ani domorodý lid neprotestoval. Alvez a ostatní obchodníci s otroky se od nastoupení královny Moiny na trůn nemuseli ničeho obávat. Nějakými dary, nějakým lichocením ji budou moci lehce podrobit svému vlivu. Tedy

nástupnictví trůnu se provedlo bez obtíží. Pouze v harému trval postrach a to ne bez příčiny.

Ještě téhož dne započaly přípravné práce k pohřbu. Na konci velké ulice v Kazoundé proudil hluboký a prudký potok, přítok Konga. Nyní šlo o to, aby tento potok nebo říčka byla převedena do jiného koryta a aby dosavadní koryto bylo vysušeno, v tomto korytě měl být vykopán královský hrob, po pohřbu se měla říčka opět vrátit do svého starého koryta.

Domorodci pilně pracovali na zřízení hráze, kterou měl být potok přinucen, aby si hledal prozatímní koryto v okolní rovině. Posledním obrazem pohřebních obřadů mělo pak být protržení hráze, aby potok opět zabočil do starého koryta.

Negoro ustanovil, že Dick Sand má doplnit počet obětí, které budou obětovány na královském hrobě. Byl svědkem neodolatelného výbuchu hněvu mladého lodního kapitána, když mu Harris oznámil smrt paní Weldonové a malého Jacka. Jako zbabělý ničema se Negoro nechtěl vydat všanc podobnému osudu jako jeho spoluviník. Ale nyní, když byl zajatý Dick Sand pevně spoután na nohou a rukou, Negoro se domníval, že se už nemusí ničeho obávat, a odhodlal se jej navštívit.

Negoro byl z těch darebáků, kterým postačilo mučit své oběti, ale kteří se také chtějí radovat z jejich utrpení.

Odebral se tedy k poledni do baráku, v němž byl Dick Sand střežen havildarem, tam těsně spoután ležel mladý lodní kapitán, který už čtyřiadvacet hodin nedostal téměř nic k jídlu. Byl velice zesláblý minulými útrapami a mučen pouty, která se mu zařezávala do masa.

Mohl se sotva obrátit a očekával smrt, která ať by byla sebekrutější, měla být koncem jeho tolika útrap.

Když však spatřil Negora, celé jeho tělo se zachvělo. Bezděky napjal síly, aby roztrhal pouta, která mu bránila, aby se na lotra vrhl a vypořádal se s ním. Ale ani Herkulovi samotnému by se to nepodařilo.

Porozuměl, že nyní mezi nimi oběma může existovat už jen jiný druh zápasu a násilně se nutil, aby zachoval klid. Dick Sand se omezil proto na to, že se Negorovi díval pevně do tváře, odhodlán neodpovědět mu, ať by mluvil cokoliv.

„Považoval jsem za svou povinnost," začal Negoro, „přijít naposled pozdravit svého mladého kapitána a vyslovit mu politování nad tím, že už zde nevelí, jako velel na lodi Pilgrim." Když viděl, že Dick Sand neodpovídá, pokračoval:

„Hleďme, kapitáne, nepoznáváte svého bývalého kuchaře? Přišel však přece, aby přijal vaše rozkazy a aby se vás zeptal, co si laskavě přejete, aby vám přinesl k snídani." Přitom Negoro surově kopl mladíka, který ležel na zemi.

„Kromě toho bych měl," doložil, „na vás ještě jednu otázku, můj mladý kapitáne. Mohl byste mi vysvětlit, jak, chtěje přistát na americkém pobřeží, jste se dostal až do Angoly, kde nyní pobýváte?" Dick Sand nepotřeboval už z Portugalcových slov zjistit, aby poznal, jak zcela správně uhodl, že kompasu Pilgrima byl tímto zrádcem dán jiný směr. Ale Negorova otázka byla pro něho vyznáním.

Ano - nyní ještě neodpověděl, pouze pohrdavě mlčel.

„Přiznejte, kapitáne," začal opět Negoro, „že to bylo štěstím pro vás, že jste tehdy měli na palubě námořníka, a to opravdového. Kde byste dnes byli bez něho, velký Bože! Místo, abyste byli za bouře zahynuli na některém úskalí, připluli jste jeho zásluhou do přátelského přístavu, a jste-li dnes někomu povinen děkovat, že jste konečně na bezpečném místě, je to námořník, kterým jste neprávem pohrdali, můj mladý veliteli!" Za těchto slov Negoro, který s nesmírným přemáháním zachovával zdánlivý klid, se blížil k tváři Dicka Sanda, přitom nabyla Negorova tvář náhle divokého výrazu a přiblížil se tak k tváři Dicka Sanda, že se mohlo zdát, že jej chce pohltit. Nyní ale už lotr nemohl svůj vztek krotit.

„Jeden po druhém!" zvolal náhle uchvácen zběsilým hněvem, který klidem jeho oběti ještě více stoupal. „Dnes jsem já kapitánem, dnes jsem pánem já. Tvůj pochybný život lodního plavčíka je v mých rukou!"

„Zab mne tedy!" odvětil Dick Sand, aniž sebou pohnul. „Ale to si pamatuj, že v nebi je Bůh - mstitel všech zločinů a že trest není daleko!"

„Zabývá-li se Bůh lidmi, byl by čas, aby se zabýval tebou!" „Jsem připraven objevit se před Nejvyšším," odvětil chladně Dick Sand, „a smrti se nelekám!"

„To uvidíme!" zařval Negoro.

„Spoléháš snad na něčí pomoc! Spoléhat na pomoc v Kazoundé, kde Alvez a já jsme všemocnými, by bylo šílenstvím! Myslíš si snad, že tvoji přátelé, starý Tom a ostatní, jsou ještě zde! Nesmíš se klamat! Jsou už dávno prodáni a na cestě do Zanzibaru a budou moci mluvit o štěstí, jestli bídně nezahynou na cestě!"

„Bůh má tisíce prostředků, aby vykonal svůj soud," odvětil Dick.

„Nejmenší prostředek mu postačí. Herkules je na svobodě!" „Herkules!" zvolal Negoro dupaje nohou, „on dávno zahynul pod zuby lvů a pardálů, a lituji jen jedné věci, že tato dravá zvířata předstihla moji pomstu."

„Jestli je Herkules mrtev," odvětil Dick Sand, „Dingo je živý. Takového psa, Negoro, se musí člověk tvého druhu vystříhat. Znám tě dobře, Negoro, nejsi srdnatý. Dingo tě hledá a najde tě a ty zemřeš jednoho dne tím, že jeho strašné zuby se zaryjí do tvého hrdla."

„Ničemo!" zařval Portugalec vztekle.

„Ničemo! Darebáku! Dingo je mrtev, zastřelil jsem jej! Je mrtev jako paní Weldonová a její syn, všichni trosečníci Pilgrima zemřou!..."

„Tak jako ty také zanedlouho zemřeš!" odvětil Dick Sand, jehož klidný pohled vzbuzoval v Portugalci strach a vztek.

Negoro, zbaven smyslů, chtěl už od vyhrůžek přejít k skutku a vlastníma rukama zardousit bezbranného vězně, už se na něj vrhl a divoce jím třásl, když najednou mu hlavou projela myšlenka. Řekl sám sobě, že kdyby svou oběť zabil, bylo by vše skončeno a že by jí ušetřil dvacet čtyři hodin muk. Povstal tedy zase, řekl několik slov havildarovi, který tu stál bez pohnutí, přikázal mu, aby zajatého přísně střežil, a odešel z baráku.

Místo aby jej tento výjev zdrtil, vrátil naopak Dicku Sandovi celou jeho mravní sílu. Také jeho tělesná energie se opět osvěžila. Uvolnil snad Negoro, když se na něj vrhl, jeho pouta, která dříve překážela každému jeho pohybu? To bylo pravděpodobné, protože Dick Sand mohl nyní svými končetinami snáze pohnout, než před příchodem svého mučitele.

Mladý lodní kapitán pocítil takovou úlevu, že se mu zdálo, že bude moci uvolnit bez vleklého namáhání své ruce. Protože byl střežen a nalézal se v pevně uzavřeném vězení, dosáhl by tím asi jen toho, že by se zbavil útrap spoutání, ale existují v životě chvíle, kdy i taková úleva má neskonalou cenu.

Dick Sand už nemohl doufat v osvobození. Lidská pomoc mu mohla přijít jen zvenčí a odkud by mohla přijít jemu? Byl tedy oddán ve svůj osud. Abychom řekli pravdu, nezáleželo mu už na životě! Myslel jen na všechny, kteří zemřeli před ním, a doufal jen, že se na onom světě s nimi opět setká. Negoro mu opakoval to, co mu řekl Harris: Paní Weldonová a malý Jack podlehli útrapám! Bylo jen pravděpodobné, že Herkules vydán všanc tolika nebezpečím zahynul, a to krutou smrtí!

Tom a jeho přátelé byli daleko, byli, jak soudil, pro něj navždy ztraceni. Doufat v jinou věc, než v konec útrap smrtí, která nemohla být strašnější než jeho život, by bylo velice pošetilé. Připravoval se tedy k smrti, obracel se k Všemohoucímu a žádal jej o odvahu, aby až do konce vytrval bez slabosti. Existují snad lepší a vznešenější myšlenky než na Boha? Ale není to také nadarmo, že duše se povznáší k Tomu, který může vše, a když se Dick Sand zcela vzdával osudu, zjistil, že na dně jeho srdce ještě tkvěl paprsek naděje, polední slabý paprsek, který však dech shora mohl přes všechnu pravděpodobnost změnit v zářící světlo.

Hodiny míjely. Nastala noc. Znenáhla se ztrácelo denní světlo, které pronikalo mezi střechami baráků. Poslední hluk čitoky, která ten den byla velice potichu naproti úžasné vřavě předešlého dne, umlkl. Uvnitř těsného vězení byla už čirá tma. Brzy bude celé město Kazoundé odpočívat.

Dick Sand usnul zotavujícím spánkem, který trval asi dvě hodiny.

Když se probudil, byl ještě více posilněn. Podařilo se mu vyprostit z pout jednu ruku, už poněkud opuchlou, a to bylo pro něj pravou rozkoší, že jí mohl volně pohybovat.

Noc asi zpoloviny minula. Havildar spal tvrdým spánkem, který si opatřil láhví kořalky, kterou jeho ruka dosud držela za hrdlo. Divoch ji vypil až do poslední kapky. Dicka Sanda napadlo, aby se zmocnil zbraně svého žalářníka, která by mu mohla být velice prospěšná, kdyby se mu podařilo uniknout, ale ve stejném okamžiku se mu zdálo, že slyší lehké škrábání u spodní části dveří baráku. Opíraje se o uvolněnou ruku došplhal se až k prahu aniž se havildar probudil.

Dick Sand se nemýlil. Škrabání nepřestávalo a bylo pořád určitější.

Zdálo se, jakoby někdo zvenčí odhraboval hlínu pod dveřmi. Bylo to zvíře? Byl to člověk?...

„Herkules! Kdyby to byl Herkules?“ pomyslel si mladý lodní kapitán.

Upřel své oči na strážce, ale ten sebou nepohnul a spal, jako když jej do vody hodí. Dick Sand když přitisknul rty k prahu, odvážil se zašeptat Herkulovo jméno. Hlas, který se podobal žalostnému kňučení, mu odpověděl.

„To není Herkules,“ řekl Dick Sand, „to je Dingo! On mne vyčenichal až v tomto baráku! Přináší mi snad lístek od Herkula? Ale jestli Dingo není mrtev, Negoro lhal, a snad...“

V tu chvíli se vtlačila tlapa zvířete pod dveře. Dick Sand ji uchopil a poznal Dingovu tlapu. Ale kdyby Dingo přinášel lístek, mohl být připevněn jen na jeho krku. Co by si měl počít? Bylo možné zvětšit otvor, aby Dingo prostrčil hlavu? V každém případě bylo nutné se o to pokusit.

Jakmile ale Dick Sand začal nehty odhrabávat půdu pod dveřmi, ozvalo se v okolí štěkání, které nepocházelo od Dinga. Věrné zvíře bylo patrně zvětřeno domácími psy, a nepochybně se před nimi muselo dát na útěk. Několik ran z pušek bylo vypáleno. Havildar napůl procitl. Dick Sand už nemohl pomyslet na uniknutí, protože byl venku způsoben poplach. Musel tedy zalézt opět do svého koutku a očekávat, až nastane den, který měl být posledním v jeho životě!

Po celý den bylo pilně pokračováno v pracích na vykopání hrobů.

Velký počet domorodců se zúčastnil těchto prací za řízení prvního ministra královny Moiny. Pod trestem zmrzačení muselo být všechno hotovo do ustanovené chvíle, protože nová královna zamýšlela zachovat zvyklosti nebožtíka krále.

Voda potoka byla odvedena z koryta, to bylo vysušeno a hrob byl vykopán do hloubky deseti stop. Měl padesát stop délky a deset šířky.

K večeru bylo dno a postranní stěny hrobu vyloženy živými ženami, vybranými z otrokyň krále Moiniho Lounggy. Obyčejně se tyto nešťastnice pohřbívaly zaživa. Ale tentokrát z důvodu zázračné smrti černého krále bylo rozhodnuto, že budou nablízku zbytků těla svého velitele utopeny. (Nelze si ani představit tyto strašlivé hekatomby, když šlo o to, aby byla důstojně uctěna památka mocného náčelníka u kmenů ve střední Africe. Cameron říká, že bylo více než sto lidí obětováno při pohřbu králova otce v Kassongo.) Bývalo zvykem, že zemřelý král se oblékl do svých nejbohatších rouch, než se položil do hrobu. Ale tentokrát, protože zbylo z královy osoby jen několik zuhelnatělých kostí, bylo zapotřebí jednat jinak.

Byla zhotovena loutka z vrbového proutí, která představovala dostatečně a snad i příznivě bývalého vládce a tato loutka byla naplněna zbytky královského těla, které oheň ušetřil. Loutka pak byla oblečena do královských šatů - které, jak čtenář ví, neměly valnou cenu - a přitom nebylo opomenuto ozdobit ji pověstnými brýlemi bratrance Benedikta. Celá maškarní úprava měla ráz jisté strašlivé komičnosti.

Obřady se měly vykonat při záři pochodní a to s velikou slávou.

Všichni obyvatelé v Kazoundé, domácí i cizí, se jich měli zúčastnit.

Když nastal večer, pohyboval se dlouhý průvod hlavní ulicí od čitoky až po pohřební místo. Křik, pohřební tance, zaklínání kouzelníků, třesk a vřískot hudebních nástrojů, rachot starých mušket z arzenálu - nic z toho při pohřbu nescházelo.

José Antonio Alvez, Coimbra, Negoro, arabští obchodníci, a jejich havildarové rozmnožovali řady místního obyvatelstva. Nikdo ještě neopustil velký lakoni. Královna Moina to nedovolila a nebylo by rozumné vzdorovat rozkazům té, která nyní osvědčovala své povolání k panovnickému úřadu.

Králové tělo odpočívalo v palankinu a bylo neseno v posledních řadách průvodu. Obklopovaly je jeho manželky

druhého řádu, z nichž některé mu měly dát průvod i do záhrobí. Královna Moina, oblečená ve slavnostním rouchu, kráčela poslední za něčímsi, co se mohlo nazvat katafalkem. Byla už úplná noc, když všichni dorazili k hrobu, smolnice, jimiž jejich nosiči mávali, vrhaly zář na průvod.

Hrob už bylo zřetelně vidět. Byl vyložen černými živoucími těly, které se svíjely pod řetězy, jimiž byly připoutány k zemi. Padesát otrokyň zde očekávalo, až se hluboký potok nad nimi rozlije, většinou to byly mladé domorodé ženy, z nichž některé se oddávaly osudu, jiné však naříkaly a sténaly.

Manželky nebožtíka krále, které byly ozdobeny jako k slavnosti a které musely rovněž zahynout, královna už také vybrala.

Jedna z těch obětí, která kdysi měla titul druhé manželky, byla svázána se shrbenými zády a ohnutými koleny, aby sloužila za křeslo králi, jak to dělávala za králova života, třetí manželka měla držet loutku, zatímco čtvrtá si měla lehnout k nohám loutky jako jejich poduška.

Před loutkou na kraji hrobu vyčníval ze země kůl rudé barvy. K tomuto kůlu byl přivázán běloch, který byl připočten k obětem tohoto krvavého pohřbu.

A tímto bělochem byl Dick Sand. Jeho napůl obnažené tělo neslo známky mučení, které z Negorova rozkazu na něm bylo dříve vykonáno. Připoután ke kůlu očekával smrt, jako člověk, který už nemá naději na nic jiného než na jiný, lepší život na onom světě!...

Ale ještě nenastala chvíle, aby byla hráz protržena.

Na znamení královny byla čtvrtá manželka, která zaujala své místo u králových nohou, místním katem zařízнuta a její krev proudila do jámy. To byl počátek strašného vraždění. Padesát otrokyň bylo sťato nebo probodeno noži katů. Koryto říčky se plnilo proudy lidské krve. Půl hodiny bylo slyšet křik a nářek obětí, do kterého se mísily výkřiky diváků, ale marně by někdo hledal v tomto davu pocit odporu nebo soucitu!

Konečně královna Moina dala pokyn, načež hráz, která zadržovala horní vody, znenáhla povolovala. S vybranou ukrutností bylo jednáno tak, že voda jen velmi zvolna stékala do starého koryta, místo aby proražením hráze koryto rychle naplnila. Byla to pozvolná smrt místo rychlé smrti!

Voda nejprve zasáhla vrstvu otrokyň, které pokrývaly dno hrobu.

Strašlivě se svíjejíce a sebou trhajíce tyto živoucí bytosti zoufale bojovaly proti zadušení. Dick Sand stál už po kolena ve vodě a prováděl poslední pokusy, aby pouta rozerval.

Ale voda stoupala pořád výš. Poslední hlavy zmizely pod proudem, který se opět valil starým korytem, a nic neprozrazovalo, že na dně této říčky je hrob, kde na počest černého krále muselo zahynout sto obětí.

Pero by se zdráhalo líčit takové obrazy, kdyby snaha popravdě nevnucovala povinnost popsat je v jejich celé úžasně ohavné skutečnosti. Nesmíme také zapomínat, že toto všechno se v těch dobách dělo v okolních smutných zemích.

XIII. KAPITOLA
Uvnitř faktorie

Harris a Negoro lhali, když tvrdili, že paní Weldonová a malý Jack jsou mrtví. Ona, její dítě a bratranec Benedikt pobývali v Kazoundé.

Po útoku na mraveniště byli odvlečeni Harrisem a Negorem za tábor na břehu Cuanzy a tucet domorodých vojáků je následoval.

Nosítka, známá „kitanda“, byla upravena pro paní Weldonovou a malého Jacka. K čemu tato péče ze strany muže, jakým byl Negoro?

Paní Weldonová si to netroufala vysvětlit.

Cesta od Cuanzy do Kazoundé byla vykonána rychle a bez útrap.

Bratranec Benedikt, na kterého značné tělesné namáhání nemělo valnější vliv, kráčel statně kupředu. Protože směl odbočovat vpravo i vlevo, ani ho nenapadlo, aby si stěžoval. Malá četa dorazila do Kazoundé osm dní před karavanou, vedenou Ibn Hamisem. Paní Weldonová byla se svým dítětem a bratrancem Benediktem uzavřena do Alvezovy usedlosti.

Musíme zde ještě připomenout, že malému Jackovi se po cestě vedlo lépe. Jakmile opustili bahnitou krajinu, ve které byl postižen horečkou, zlepšoval se znenáhla jeho stav a nyní už byl zdravý. Útrapy pochodu karavany by ovšem ani on ani jeho matka nevydrželi. Ale za poměrů, za jakých museli vykonat cestu, za které netrpěli ani nouzí ani únavou, byl aspoň jejich tělesný stav dost dobrý.

O ostatních trosečnících se paní Weldonová nedozvěděla nic. Věděla sice, že Herkules uprchl do pralesa, ale nevěděla, co se tam s ním stalo. Co se týče Dicka Sanda doufala, že s ním nebude, protože byl běloch, surově nakládáno, zvláště když Harris a Negoro nebyli nablízku, aby jej mučili. Nan, Bat, Tom, Austin a Akteon byli ovšem černoši a bylo až příliš jisté, že s nimi bude zacházeno jako s černochy! Litovala těch lidí, kteří neměli nikdy vstoupit na africkou půdu a kteří sem nyní byli zavlečeni zradou!

Když karavana, které velel Ibn Hamis, dorazila do Kazoundé, paní Weldonová, která neměla žádný styk se zevnějším světem, se nemohla o osudu svých přátel nic dozvědět.

Ani vřava velkého trhu ji nemohla o ničem poučit. Nevěděla, že Tom a jeho přátelé byli prodáni obchodníkovi z Ujiji a že co nejdříve opustí Kazoundé. Nevěděla také o tom, že Harrisovi se dostalo zaslouženého trestu, že král Moini Loungga zemřel a že měl být pohřeb krále, při kterém měl být Dick Sand přidružen k tolika jiným obětem.

Nešťastná paní byla zcela osamělá v Kazoundé ponechána na milost a nemilost obchodníků s otroky, byla v Negorově moci a nemohla pomyslet ani na smrt, aby mu unikla, protože měla u sebe své dítě!

Paní Weldonová naprosto nevěděla, jaký osud ji očekává. Po celou dobu cesty od Cuanzy do Kazoundé Harris a Negoro na ni nepromluvili jediné slovo. Od svého příchodu do Kazoundé pak nespatřila ani jednoho ani druhého a nemohla opustit ohražení, které uzavíralo usedlost bohatého obchodníka.

Je nutné podotknout, že paní Weldonová nenašla žádnou oporu ze strany „svého velkého dítěte“, bratrance Benedikta. Ostatně se to předpokládalo.

Když se důstojný učenec dozvěděl, že není na americké pevnině, jak se domníval, naprosto se nestaralo to, aby se dozvěděl, jak se to mohlo stát. Ne! Jeho prvním dojmem byla zlost. Hmyz, o kterém se dříve domníval, že ho první objevil v Americe, tyto tse-tse a ostatní nebyly než prosté africké šestinožky, které celé množství přírodovědců dávno před ním objevilo na místech jejich původu. Musel dát smutně sbohem naději, že slavně připojí své jméno k těmto objevům! Co mohlo být na tom podivuhodného, že bratranec Benedikt sbíral africký hmyz, když byl v Africe?

Ale když první nevole minula, pomyslel si bratranec Benedikt, že „země faraonů“ - jak on ji dosud jmenoval - má nesmírné entomologické bohatství a že když zrovna není v „zemi Inků“, není přitom v nevýhodě.

„Oh!“ opakoval si a opakoval to i vůči paní Weldonové, která ho vlastně ani neposlouchala, „zde je vlast mantikor, koleopter s dlouhými nohami opatřenými chloupky, s krovkami pevně spojenými a ostře rozdělenými, s ohromnými kusadly, z nichž nejvýznačnější druh je mantikora hrbolovitá. To je země kalosom se zlatými tečkami, goliáše Guineje a Gabunu, jejichž nožky jsou opatřeny ostny, kropených anthidií, které kladou svá vajíčka do prázdných skořápek plžů, posvátných atecheů, které Egypťané horního Egyptu ctí jako bohy!

Odtud pocházejí také motýlci s umrlčí hlavou, nyní rozšíření po celé Evropě, a „Idias Bigoti“, jejichž píchnutí se Senegalci na pobřeží strašně obávají! Ano! Zde lze tedy učinit ještě mnohý skvostný objev a já jej učiním, jestli to dovolí tito dobromyslní lidé!“ Čtenáři vědí, kdo tito „dobromyslní lidé“ byli, na které si stěžovat bratranci Benediktovi ani nenapadlo. Ostatně, jak už bylo řečeno, používal entomolog v Harrisově a Negorově družině poloviční svobodu, které ho Dick Sand na cestě od pobřeží ke Cuanze zbavil. Naivní učenec byl touto blahosklonností velice potěšen.

Ostatně bratranec Benedikt by byl nejšťastnější ze všech entomologů, kdyby neutrpěl pro něj velice bolestnou zprávu. Měl sice dosud svou plechovou torbu, ale brýle mu scházely na nose a lupa mu nevisela kolem hrdla! Ale jestli někdo viděl přírodovědce bez lupy a brýlí? Bohužel bylo bratranci Benediktovi určeno osudem, že nemá už nikdy spatřit tyto dva optické přístroje, které byly pochovány s královskou loutkou. Jestliže nyní slyšel nějaký hmyz, byl nucen držet si jej před samýma očima, aby zpozoroval jeho osobité zvláštnosti! Ah!

Působilo to bratranci Benediktovi velký zármutek a on draze zaplatil pár brýlí, ale tento druh zboží nebyl obvyklý na trzích v Kazoundé.

Ať tomu bylo jakkoliv, bratranec Benedikt se mohl volně procházet po usedlosti otrokáře Alveze. Bylo o něm známo, že je neschopen pokusit se o útěk. Ostatně vysoké kůlové ohražení odlučovalo faktorii od ostatních částí města a nedalo se tak snadno přelézt.

Ačkoliv byl uzavřen, přece měl dost prostoru pro volné pohybování, protože obvod celého ohražení měřil dobrou míli. Byly zde různé stromy, zvláštní keře známé jen v Africe, vysoké traviny, několik potůčků, doškové střechy baráků a chýší - a to bylo více, než bylo zapotřebí, aby se zde nasbíralo množství nejvzácnějšího hmyzu africké pevniny a aby bratranec Benedikt se cítil šťastným. Skutečně nasbíral dost hexapod, ačkoliv by bezmála oslepl, když je bez lupy chtěl prozkoumat, ale přitom přece jen vzrůstala jeho draho cenná sbírka a chystala základy k velkému dílu o africké entomologii. Nejtoužebnějším jeho přáním však bylo, aby objevil nový hmyz, kterému by dal své jméno!

Jestliže byla Alvezova usedlost dostatečně veliká pro vědecké procházky bratrance Benedikta, zdála se být přímo obrovskou malému Jackovi, který se v ní směl zcela volně procházet. Ale toto dítě toužilo pramálo po zábavách přiměřených jeho věku. Zřídka opouštělo svou matku, kterou nechtělo nechat o samotě obávajíc se, že by se jí mohlo přihodit nějaké neštěstí. Malý Jack mluvil často o svém otci, kterého už tak dlouho neviděl! Žádal, aby se k němu mohl vrátit. Vyptával se na všechny, na starou Nan, svého přítele Herkula, na Bata, Toma, Austina, Akteona a na Dinga, který, jak se zdálo, jej také opustil. Chtěl spatřit opět svého přítele Dicka Sanda. Jeho mladistvá, dojmům velice přístupná obrazotvornost žila jen ve vzpomínkách. Na jeho otázky nemohla mu paní Weldonová odpovědět než tím, že jej tiskla k ňadrům a že jej líbala! Všechno, co mohla učinit, bylo, že před ním neplakala!

Nicméně paní Weldonová brzy zpozorovala, že, jako na cestě od Cuanzy, tak i zde, v Alvezově usedlosti, se s ní nezachází zle. Ve faktorii byli jen otroci a otrokyně určení k obchodníkově obsluze. Všichni ostatní, kteří byli předmětem obchodu, byli ubytováni v barácích blízko čitoky a byli prodáni vnitrozemským agentům. Nyní byla skladiště usedlosti naplněna látkami a slonovinou, látky byly určeny na výměnu do středo afrických provincií a slonovina měla být dopravena na hlavní trhy pevniny.

Celkem bydlelo ve faktoru málo lidí. Paní Weldonová obývala s Jackem zvláštní chýši, bratranec Benedikt zase druhou chýši. Se služebnictvem obchodníka se nestýkali. Jedli společně. Potrava, která obsahovala kozí a skopové maso, zeleninu, maniok, africké proso a ovoce, byla dostatečná. Halima, mladá otrokyně, která paní Weldonové byla dána k dispozici, jí svým způsobem osvědčovala náklonnost divošky, která byla zajisté upřímně míněna.

Paní Weldonová takřka ani nespatřila otrokáře Alveze, který bydlel v hlavní budově faktorie, ano - neviděla ani Negora, který bydlel mimo faktorii a jehož nepřítomnost jí byla dost nepochopitelná.

Toto vyhýbání se jí ji nepřestávalo naplňovat úžasem a nepokojem zároveň.

„Co chce? Na co čeká?“ ptala se sama sebe. „Proč nás zavlekl do Kazoundé?“

Tak uplynulo osm dní než dorazila karavana Ibn Hamise, dále dva dny před pohřebními obřady a konečně dalších několik dní, které po nich následovaly.

Za těchto svých úzkostí vzpomínala paní Weldonová, že její manžel bude strašně znepokojen a zoufalý nad tím, že ani

jeho žena, ani jeho syn se nevracejí do San Franciska. Pan Weldon nemohl vědět, že jeho choť pojala neblahou myšlenku, přeplout do Ameriky na Pilgrimovi, a musel se domnívat, že asi vstoupila na palubu některého parníku zámořské společnosti. Tyto parníky přijížděly pravidelně, ale nebyla na nich ani paní Weldonová, ani Jack, ani bratranec Benedikt.

Kromě toho Pilgrim sám měl být už dávno v přístavu. Ale neobjevoval se a James W. Weldon jej musel už nyní vřadit do kategorie lodí, o kterých se předpokládá, že jsou ztraceny, protože o nich scházejí veškeré zprávy. Jaká hrozná rána to pro něho musela být, když obdržel od svých obchodních dopisovatelů z Aucklandu zprávu o odplutí Pilgrima a že se na něm vracela paní Weldonová? Co asi udělal? Neuvěřil, že jeho syn a ona se ztratili na moři? Ale i pak kdyby neuvěřil, kde po nich asi mohl pátrat? Nepochybně na ostrovech v Tichém oceáně, snad na americkém pobřeží. Ale jestli ho mohlo napadnout, že by je moře vyvrhlo na pobřeží této strašlivé Afriky? Tak soudila paní Weldonová. Ale o co se měla pokusit? Utéci? Jak? Byla tak bedlivě střežena! A pak kdyby chtěla utéci, musela by se odvážit do hustých pralesů, mezi tisíceré nebezpečí, a pokusit se o cestu delší než dvě stě mil k pobřeží! Přece však byla paní Weldonová odhodlána pokusit se o to, kdyby nebylo jiného prostředku, aby dosáhla své svobody. Ale především chtěla znát pravé Negorovy záměry.

Konečně je měla poznat.

Dne 6. června, tři dny po pohřbu kazoundského krále, vstoupil Negoro do faktorie, kam nevešel už od svého návratu, a kráčel přímo do chýše, ve které bydlela jeho zajatkyně.

Paní Weldonová tam byla sama. Bratranec Benedikt byl na svých vědeckých potulkách a malý Jack pod dozorem otrokyně Halimy se prohánìl mezi ohražením Alvezovy usedlosti.

Negoro otevřel dveře chýše a bez jakékoliv předmluvy začal:

„Paní Weldonová, Tom a jeho přátelé byli prodáni na trh v Ujiji.“ „Bůh je opatruj!“ řekla paní Weldonová a utírala si slzy.

„Nan zemřela na cestě a Dick Sand zahynul...“

„Nan je mrtvá!

A Dick!...“ vykřikla paní Weldonová.

„Ano, bylo to jen spravedlivé, že váš patnáctiletý kapitán zaplatil svým životem vraždu, kterou spáchal na Harrisovi,“ pokračoval Negoro. „Vy jste sama v Kazoundé, paní, sama v moci bývalého lodního kuchaře na Pilgrimovi, naprosto sama, slyšíte!“ Co Negoro řekl, bylo až příliš pravda, i pokud se to týkalo Toma a jeho přátel. Starý černoch, jeho syn Bat, Akteon a Austin se vydali už den předtím na cestu s karavanou obchodníka z Ujiji, aniž by opět spatřili paní Weldonovou, aniž by věděli, že účastnice jejich neštěstí je v Kazoundé v Alvezově usedlosti. Ubírali se do jezerních krajin cestou čítající stovky mil, kterou jen málo otroků mělo vykonat a z nichž ještě menší počet se vrací!

„Nuže!“ prohodila paní Weldonová a dívala se na Negora, aniž mu odpověděla.

„Paní Weldonová,“ začal Portugalec potměšile, „mohl bych se pomstít na vás za to, že jste se mnou špatně nakládali na palubě Pilgrima! Ale smrt Dicka Sanda postačí mojí pomstě! Teď jsem se opět stal obchodníkem a poslyšte tedy moje záměry, které se vás týkají.“ Paní Weldonová na něj pohlédla, ale neodpověděla mu anijediným slovem.

„Vy,“ pokračoval Portugalec, „vaše dítě a ten hlupák, který se honí za mouchami, máte jistou obchodní hodnotu, z které chci těžit. Tedy, poslouchejte, prodám i vás.“ Paní Weldonová na něj upřeně hleděla, ale opět mu neodpověděla ani jediným slovem.

Nastalo ticho, které přerušila statečná žena jako první.

„Patřím ke svobodnému národu,“ odvětila paní Weldonová pevným hlasem.

„Stanete se otrokyní, když si to budu přát.“ „A kdo by mohl koupit bělošku?“

„Muž, který zaplatí, co za ni budu žádat.“ Paní Weldonová na chvíli sklonila hlavu, protože věděla, že je v této strašné zemi možné všechno.

„Rozuměla jste mi?“ ptal se Negoro.

„A kdo je ten muž, o kterém myslíte, že by mne koupil?“ namítla paní Weldonová.

„Vás koupil anebo aspoň nazpět koupil!... Aspoň to předpokládám!“ doložil Portugalec s pošklebkem.

„Jak se jmenuje tento člověk?“ naléhala paní Weldonová.

„Tento člověk..., to je James W. Weldon, váš manžel!“

„Můj manžel!“ zvolala paní Weldonová, která nechtěla uvěřit, co slyšela.

„On sám, paní Weldonová, váš manžel, kterému jeho ženu a dítě nechci sice vrátit, ale zpět prodat, a jeho bratrance mu dám ještě nádavkem!“ Paní Weldonová se ptala sama sebe, jestli jí Negoro nestrojí léčku.

Nicméně se jí zdálo, že mluví zcela vážně. Darebákovi, kterému peníze byly vším, se snad mohlo důvěřovat, když šlo pro něj o výhodný obchod.

„A kdy hodláte tento obchod vykonat?“ ptala se paní Weldonová.

„Co možná nejdříve.“

„Kde?“

„Zde. James W. Weldon se přece nebude rozpakovat, aby přijel až do Kazoundé pro svou ženu a své dítě.“

„Ne, nebude se rozpakovat! - Ale kdo mu o tom podá zprávu?“

„Já! Pojedu do San Franciska a vyhledám Jamese W. Weldona. Peníze mi na tuto cestu scházet nebudou.“

„To budou peníze, ukradené na palubě Pilgrima?“ „Ano..., ty stejné... a ještě jiné,“ odvětil drze Negoro. „Ale jestli vás chci rychle prodat, chci vás prodat také draze. Myslím, že Jamesovi W. Weldonovi nebudete drahou za sto tisíc dolarů...“

„Nebudu mu drahou, bude-li je moci dát,“ odvětila chladně paní Weldonová. „Myslím, že mému manželovi nepochybně řeknete, že jako zajatkyně jsem vězněna v Kazoundé ve střední Africe...“

„Zajisté.“
„Ale můj manžel vám to neuvěří bez důkazů a nebude tak nerozumný, aby na pouhé vaše slovo přijel do Kazoundé.“
„Však on přijede,“ namítl Negoro, ‚jestli mu přinesou list psaný vaší rukou, který mu vysvětlí váš stav a v němž mne vylíčíte jako svého věrného sluhu, kterému se podařilo uniknout z rukou divochů...“
„Moje ruka nikdy takový list nenapíše!“ odvětila ještě chladněji paní Weldonová.
„Vy můj návrh odmítáte?“ zvolal Negoro.
„Ano, odmítám!“ Myšlenka na nebezpečí, kterým by se její manžel vydával všanc, kdyby se měl odebrat až do Kazoundé, nedůvěra, jakou měla k Negorovým slibům, dále možnost, že by i pana Weldona, obdržev od něho výkupné, mohl zadržet, všechny tyto důvody působily k tomu, že paní Weldonová v první chvíli při nevzpomenutí ani na své dítě, úplně zamítla Negorův návrh.
„Oh, vy tento list napíšete!...“ řekl Negoro.
„Ne,...“ odvětila ještě jednou paní Weldonová.
„Ah, dejte pozor!“ zvolal výhružně Negoro. „Nejste zde sama! Také vaše dítě je v mé moci, a mohl bych...“ Paní Weldonová chtěla odpovědět ještě jednou, že list napsat nemůže, ale slova jí zůstala na rtech. Srdce jí prudce bušilo až k puknutí. Nemohla ze sebe vypravit jediné slovo.
„Paní Weldonová,“ začal ještě jednou Negoro, „rozvažte si dobře moji nabídku. Do osmi dnů mi odevzdáte dopis na adresu Jamese W. Weldona, jinak toho budete litovat, že jste tak neučinila!“ Po těchto slovech Portugalec odešel, aniž jeho hněv vybuchl, ale bylo patrné, že by užil všeho, aby donutil paní Weldonovou k povolnosti.

XIV. KAPITOLA
Několik zpráv o doktoru Davidu Livingstonovi

Když paní Weldonová zůstala o samotě, zabývala se v myšlenkách jen tím, že má uplynout osm dní, než ji Negoro požádá o definitivní odpověď. Nyní šlo o to, aby se po náležitém uvažování rozhodla. O Portugalcovu poctivost zde nešlo, ale jen o jeho prospěch. „Obchodní hodnota“, kterou přikládal své zajatkyni, jí patrně poskytovala jistou bezpečnost a zaručovala jí aspoň chvilkově ochranu proti všemu nebezpečí. Snad si zatím vymyslí nějaký prostředek, aby mohla být svému manželovi vrácena, aniž by se musel odebrat až do Kazoundé.
Věděla, že by James W. Weldon, kdyby od ní dostal dopis, se ihned vydal na cestu a vzdoroval by nebezpečím cestování v nejdivočejších afrických končinách. Ale až by byl v Kazoundé a až by Negoro měl v rukou částku sto tisíc dolarů, která představovala značné jmění, kdo by ručil Jamesovi W. Weldonovi,jeho ženě, jeho dítěti a bratranci Benediktovi za to, že budou propuštěni, že budou moci volně odcestovat? Nemohl by třeba i rozmar královny Moiny jí v tom zabránit? Copak by se nedalo vydání paní Weldonové a jejích blízkých vykonat za bezpečnějších podmínek na pobřeží na určitém místě?
Jamesovi W. Weldonovi by se tím ušetřila cesta do vnitrozemí. Tím by se také odstranilo nebezpečí, že by se návrat stal nemožným.
Paní Weldonová se zabývala těmito myšlenkami. Z uvedených důvodů odmítla nejdříve Negorův návrh, aby mu dala dopis na svého manžela. Pomyslela si také, že když jí Negoro oznámil, že k ní přijde pro definitivní odpověď až za osm dní, neučinil to bezdůvodně.
Patrně potřeboval tolik času, aby se připravil na cestu, jinak by ji dal mnohem kratší lhůtu na rozmyšlenou. „Copak by mne mohl skutečně odloučit od mého dítěte?“ řekla sama k sobě.
V tom okamžiku vešel Jack do chýše a objal svou matku tak prudce, jako kdyby tu už byl Negoro a chtěl jí dítě vyrvat.
„Jsi velice zarmoucena, maminko?“ ptal se chlapec.
„Ne, Jacku, ne!“ odvětila paní Weldonová. „Myslím na tatínka! Že bys byl rád, kdybys jej mohl spatřit?“
„Oh, ano, maminko! Přijde sem k nám?“
„Ne... ne! On sem nesmí přijít!“
„Tedy půjdeme my k němu?“
„Ano, moje dítě!“
„S mým přítelem Dickem... a s Herkulem... a se starým Tomem?“
„Ano... ano!...“ odvětila paní Weldonová líbajíc dítěti hlavu, aby zakryla své slzy.
„Psal ti tatínek?“ ptal se malý Jack.
„Ne, moje zlato.“
„Tedy ty mu budeš psát, maminko?“
„Ano... ano... snad!...“ odpověděla paní Weldonová.
Aniž měl Jack o tom tušení, působil přímo na myšlenky své matky, která, aby mu nemusela odpovídat, jej začala náruživě líbat.
Musíme nyní říci, že k různým důvodům, které paní Weldonovou přiměly, aby vzdorovala návrhu Negora, se přidružila ještě jiná pohnutka, která nebyla bez ceny. Paní Weldonová měla snad velmi neočekávanou naději, že by mohla nabýt opět svobody i bez zakročení svého manžela, a to i proti Negorově vůli. Byl to jen záblesk naděje, ještě velmi slabý, ale přece to byla naděje.
Slova z rozmluvy, která několik dní předtím zaslechla, v ní vzbudila tušení, že v blízké době by mohla očekávat pomoc.
Alvez a jakýsi míšenec z Ujiji spolu hovořili několik kroků od chýše, ve které paní Weldonová bydlela. Nikdo se zajisté nebude divit tomu, že rozhovor těchto ctihodných obchodníků se týkal obchodu s otroky.
Oba lidokupci vyměňovali své názory o budoucnosti svého obchodu a byli znepokojeni snahami Anglie, aby

zabránila obchodu s otroky nejen venku na moři svými křižovacími loděmi, ale i uvnitř pevniny svými misionáři a cestovateli.

José Antonio Alvez soudil, že výzkumy těchto odvážných průkopníků osvěty musí ublížit svobodné obchodní činnosti. Míšenec úplně sdílel jeho mínění a soudil, že by všichni takoví hosté, světští i duchovní, měli být uvítáni střelbou z pušek. To se do jisté míry dělo, ale k nemalé rozmrzelosti těchto obchodníků přicházeli vždy zase jiní, když někteří z těchto zvědavců byli pobiti. A když se vrátili domů, vypravovali „o přítrž přehánějíce“ o hrůzách obchodu s otroky, a to nesmírně ubližovalo obchodu, který nyní už byl mnohem menší než dříve.

Míšenec souhlasil s Alvezem a litoval toho, zejména pokud se to týkalo trhů v Nyangvé, Ujiji, Zanzibaru, jakož i v krajině velikých jezer. Tam se vystřídali Speke, Grant, Livingstone, Stanley a jiní. To byl pravý nepřátelský vpád! Brzy prý celá Anglie a celá Amerika obsadí tyto končiny!

Alvez měl upřímnou soustrast se svým obchodním přítelem a řekl, že provincie západní Afriky byly až dosud méně sužovány, totiž méně navštěvovány, ale cestovatelská epidemie se prý přece jenom pořád šíří. Kazoundé jí bylo ještě ušetřeno, ale nikoliv Kassarge a Bihé, kde Alvez měl také faktorie. Jak si čtenář zajisté pamatuje, vypravoval Harris Negorovi o jistém poručíkovi Cameronovi, který byl tak opovážlivý, že chtěl Afriku proputovat od jednoho pobřeží k druhému, a to počínaje od Zanzibaru a konče Angolou.

Obavy obchodníků s otroky byly zajisté odůvodněny, protože je známo, že několik let poté Cameron na jihu a Stanley na severu prozkoumali málo známé provincie západu, popsali hrůzy a ohavnosti obchodu s otroky, odhalili spoluviníky cizích agentů a činili je podle práva a pravdy zodpovědnými.

O těchto cestách Camerona a Stanleyho nemohl ovšem ani Alvez ani míšenec ještě vědět, ale co věděli, co si sdělovali, co paní Weldonová zaslechla, čemu z jejich slova posunků porozuměla a co pro ni bylo velice důležité, krátce, co ji přimělo, aby se Negorovým požadavkům ihned nepodrobila, to byla zpráva, že zanedlouho podle vší pravděpodobnosti doktor David Livingstone přicestuje do Kazoundé.

Protože Livingstonův příchod s jeho družinou, velký vliv, kterému se tento slavný cestovatel těšil v Africe, podpora portugalských úřadů v Angole, která by mu zajisté nebyla odepřena, to všechno mohlo vést k tomu, že by paní Weldonová a její lidé navzdory Negorovi a navzdory Alvezovi byli osvobozeni! To mohlo způsobit její návrat v blízké lhůtě, aniž by bylo zapotřebí, aby James W. Weldon vydával svůj život všanc při cestě, jejíž výsledek mohl být jen žalostný.

Ale bylo pravděpodobné, že doktor Livingstone zanedlouho navštíví tuto část pevniny? Ano, protože sledoval směr své cesty, musel přijít do střední Afriky, aby ji prozkoumal.

Běh hrdinného života tohoto syna malého obchodníka s čajem v Blantyre, vesnici v lanarském hrabství, je znám. David Livingstone se narodil 13. března 1813 jako druhý ze šesti synů svého otce, odbyl si bohoslovecká a lékařská studia a když vykonal svůj noviciát v London Missionary Society, vstoupil r. 1840 na loď, která plula k mysu Dobré naděje, hodlaje vyhledat misionáře Moffata v jižní Africe.

Z mysu Dobré naděje se budoucí cestovatel odebral do země Bečuánů, kterou poprvé prozkoumal - když se vrátil do Kurumanu, oženil se s Moffatovou dcerou, touto svou chrabrou přítelkyní, která se osvědčila jemu důstojnou, a roku 1843 založil v mobackém údolí misii.

Čtyři roky poté je vidět, jak se usadil v Kolobengu, dvě stě dvacet pět mil na sever od Kurumanu v bečuánském území.

Po dvou letech, r. 1849, opustil Livingstone Kolobeng se svou ženou a třemi dětmi a se dvěma společníky, pány Oswellem a Murrayem.

Prvního srpna téhož roku objevil jezero Ngami a vrátil se do Kolobengu dolů podél řeky Zougy.

Na této cestě nemohl Livingstone přeplout N'gami, protože mu v tom bránila nepřízeň domorodců. Druhý pokus nebylo nic šťastnější. Třetí se však zdařil. Opět zamířil se svou rodinou a panem Oswellem na sever a po nevýslovných potížích, po útrapách způsobených nedostatkem potravy a vody, kterému by jeho děti bezmála podlehly, dorazil podél Chobé, přítoku Zambezi, do země Makalolů.

Jejich náčelník, Sebituane, se s ním setkal v Linyanti. Koncem června r. 1851 byla prozkoumána řeka Zambezi a doktor se vrátil na mys Dobré naděje, aby dopravil svou rodinu do Anglie.

Neohrožený Livingstone chtěl být sám, aby se mohl odvážit na cestu, kterou chtěl vykonat.

Tentokrát šlo o to, aby opouštěje mys Dobré naděje proputoval Afriku šikmo od jihu na západ, tím způsobem, že by dorazil do Sao Paulo de Loanda.

Doktor Livingstone odejel s několika domorodci dne 3. června 1852. Dorazil do Kurumanu a táhl podél pouště Kalahari. Dne 31. prosince vkročil do Litubaruby a zjistil, že bečuánská země je zpustošena Boery, starými holandskými osadníky, kteří bývali pány na mysu Dobré naděje, než se ho zmocnila Anglie.

Livingstone opustil Litubarubu 15. ledna 1853, vnikl do středu země Bamanguatů a dne 23. května dorazil do Linyanti, kde mladý panovník Makalolů, Sekeletu, jej přijal s velikými poctami.

Tam doktor Livingstone, když byl zadržen prudkou horečkou, se oddal studiu zvyků země a poprvé zjistil, jaké zpustošení způsobuje obchod s otroky v Africe.

Měsíc potom ubíraje se podél řeky Chobé dorazil k Zambezi, vkročil do Naniele, navštívil Katongu a Libontu a dorazil k místu, kde se spojuje Zambezi s Leebou, tam se rozhodl ubírat se podél toku vody až do portugalských osad na západě, a za příčinou k tomu nutných příprav se vrátil do Linyanti po nepřítomnosti, která trvala devět týdnů.

Dne 11. listopadu r. 1853 doktor Livingstone, provázen dvaceti sedmi Makaloly, opustil Linyanti a 27. prosince dorazil k ústí Leeby.

Po toku této řeky vzhůru se ubíral až do území Balondů, tam, kde řeka přijímá přítok Makondo, který přichází z východu. To bylo poprvé, co se běloch dostal do těchto krajin.

Dne 14. ledna dorazil Livingstone do Šinteovy rezidence, nejmocnějšího panovníka Bolondů, který jej přátelsky uvítal,

a 26. téhož měsíce, když přešel Leebu, dorazil ke králi Katenovi. I tam byli ještě dobře uvítáni a malá četa, která odtud odtáhla, se 20. února utábořila na březích jezera Dilolo.

Když tohle místo opustil, stávala se cesta obtížnou, domorodci přeháněli své požadavky, různé kmeny činily útoky, družina se bouřila, ohrožovala jej smrtí, vše se spiklo proti Livingstonovi, a člověk méně energický by se svých záměrů vzdal. Doktor však všemu vzdoroval a dosáhl dne 4. dubna břehů Konga, rozsáhlé řeky, která tvoří hranici portugalského území a vlévá se na severu do Zaire.

Šest dní poté Livingstone dorazil do Kassange, kde jej Alvez jen povrchně zahlédl, a dne 31. května dorazil do Silo Paulo de Loanda.

Poprvé byla Afrika po cestě trvající dva roky šikmo proputována od jihu na západ.

Bylo to 24. září téhož roku, když David Livingstone opustil Loandu. Ubíral se po pravém břehu Cuanzy, která byla tak nešťastná pro Dicka Sanda a jeho přátele, dorazil k vtoku řeky Lombé, potkal četné karavany s otroky, přišel znova do Kassange, opustil je dne 20. února, přešel Kongo a dorazil k Zambezi v Kavavě. Dne 8. června spatřil opět jezero Dilolo, setkal se znova se Šinteem, ubíral se dolů podél Zambezi a vrátil se do Linyanti, které opustil dne 3. listopadu 1855.

Touto druhou částí cesty, která doktora Livingstona vedla k východnímu pobřeží, ukončil pochod napříč Afrikou ze západu na východ.

Když navštívil slavné Viktoriiny vodopády, opustil David Livingstone Zambezi, aby zabočil severovýchodním směrem. Prošel pak územím Batoků, domorodců otupělých kouřením konopí, navštívil Semalembua, mocného náčelníka této krajiny, viděl zříceniny Zumba, starého portugalského města, setkal se s pohlavárem Mpendem, dne 17. ledna 1856, který tehdy právě válčil s Portugalci, a konečně dorazil do Tete na březích řeky Zambezi, dne 2. března, - to byly hlavní etapy této cesty. Dne 22. dubna opustil Livingstone tuto kdysi bohatou stanici, sestoupil až k deltě řeky a dorazil do Kvilimane, k jejímu vlastnímu ústí, dne 20. května, čtyři roky po opuštění mysu Dobré naděje. Dne 12. července se odebral po lodi do Mauricia, a dne 22. prosince se vrátil do Anglie po šestnáctileté nepřítomnosti.

Slavnému cestovateli se dostalo nejen skvělého uvítání, ale i ceny Zeměpisné společnosti v Paříži a velké medaile Zeměpisné společnosti v Londýně. Jiný na jeho místě by si nyní odpočinul. Doktor Livingstone na to ale nepomyslel a odejel dne 1. března 1858, provázen svým bratrem Charlesem, kapitánem Bedinfieldem, doktory Kirkem a Mellerem, pány Thorntonem a Bainesem a dorazil v květnu na mozambické pobřeží zamýšleje prozkoumat celé povodí Zambezi.

Ale ne všichni účastníci výpravy se měli vrátit z této cesty.

Malý parník Robert dovoloval cestovatelům, aby pluli vzhůru po řece od jejího ústí u Kongoné. Dorazili do Tete dne 8. září. Prozkoumali spodní tok řeky Zambezi a řeky Chiré, jejího levého přítoku v lednu 1859, v dubnu navštívili jezero Chirua, prozkoumali území Manganjů, objevili dne 10. září jezero Nyassa a vrátili se k Viktoriiným vodopádům 9. srpna 1860. Biskup Mackenzie a jeho misionáři zatím dorazili k ústí Zambezi dne 31. ledna 1861. Livingstone prozkoumal v březnu Rovoumu na lodi Pioneer, vrátil se k jezeru Nyassa v září 1861 a setrval tam do konce října. Dne 30. ledna 1862 tam dorazila Livingstonova manželka a druhý parník Lady Nyassa. To byly hlavní události prvních let této nové výpravy. Ale v té době biskup Mackenzie ajeden z misionářů podlehli nepříznivému podnebí, a dne 27. dubna zemřela paní Livingstonová v náručí svého manžela...

V květnu se doktor Livingstone pokusil podruhé o prozkoumání Rovoumy, potom se ke konci listopadu vrátil k řece Zambezi, ubíral se podél vzhůru, ztratil v dubnu r. 1863 svého přítele Thorntona, poslal zpět do Evropy svého bratra Charlese a doktora Kirka, kteří byli vysíleni nemocemi, a dne 10. listopadu potřetí spatřil jezero Nyassa, jehož vodopis doplnil. Tři měsíce poté se zase ocitl na ústí Zambezi, odebral se do Zanzibaru a dne 20. července 1864, po pětileté nepřítomnosti, se vrátil do Anglie, kde uveřejnil známé dílo Prozkoumání řeky Zambezi a jejích přítoků.

Dne 28. ledna 1866 připlul Livingstone znova do Zanzibaru. Tím začínala jeho čtvrtá cesta.

Dne 8. srpna, když spatřil strašlivé výjevy, způsobené obchodem s otroky v této krajině, doktor Livingstone doprovázen jen několika indickými vojáky a několika černochy se ocitl v Mokalaose, na březích Nyassy. Šest týdnů poté se většina jeho družiny dala na útěk a když se vrátila do Zanzibaru, rozšířila tam pověst, že Livingstone zemřel.

Slavný cestoval se nedal útěkem své družiny zastrašit. Chtěl prozkoumat zemi mezi jezerem Nyassa a jezerem Tanganjikou. - Dne 10. prosince, provázen několika domorodci, přešel řeku Loanguu a dne 2. dubna 1867 objevil jezero Liemmbu. Tam byl asi měsíc skoro k smrti nemocen. Sotva se zotavil, už 30. srpna dorazil k jezeru Moéro, jehož severní břeh navštívil, a dne 21. listopadu dorazil do města Kazembé, kde zůstal čtyřicet dní, za kterých se dvakrát vrátil k jezeru Méru, aby je prozkoumal.

Z Kazembé postupoval na sever maje v úmyslu dorazit do nádherného města Ujiji v Tanganjice. Překvapen povodněmi, opuštěn svými průvodci, byl nucen vrátit se do Kazembé, ubíral se na jih a dne 6. června po šesti týdnech došel k velkému jezeru Benguelo. Zůstal tam až do 9. srpna a snažil se, aby se dostal znova k Tanganjice. Byla to pro něj hrozná cesta! Od 7. ledna 1869 ochably síly hrdinného doktora tou měrou, že jej museli stále nést. V únoru dosáhl konečně jezera a dorazil do Ujiji, kde našel několik předmětů, které tam Východoindická společnost v Kalkatě poslala na jeho adresu.

Livingstone se nyní zabýval myšlenkou ubírat se podél Tanganjiky, aby se tak dostal k pramenům nebo do údolí Nilu. Dne 21. září byl v Bambarré, v Manyuemě, zemi lidožroutů, a dorazil k Lualabě, o které Cameron tušil a Stanley zjistil, že je horním tokem Zaire neboli Konga.

V Mamohele byl doktor Livingstone osmdesát dní nemocen, měl tehdy s seboujen tři sluhy. Dne 21. července 1871 se konečně vydal na cestu k Tanganjice a dne 23. října se teprve vrátil do Ujiji. Byl tehdy už jen živoucí kostrou.

V té době se už dlouho nic nevědělo o slavném cestovateli. V Evropě se domnívali, že je mrtev. On sám téměř ztratil naději, že se někdy zotaví.

Jedenáct dní po jeho návratu do Ujiji, dne 3. listopadu, se ozvaly výstřely z pušek asi čtvrt míle od jezera. Doktor vyšel

z chýše. Muž, běloch, stál před ním.
„Doktor Livingstone, je to tak?“ ptal se příchozí.
„Ano,“ odvětil s přátelským úsměvem, pozvedaje tropickou přílbu.
Oba si srdečně stiskli ruce.
„Děkuji Bohu,“ pravil příchozí, „že jsem se s vámi mohl setkat.“ „Jsem také šťasten,“ řekl Livingstone, „že vás zde mohu uvítat.“ Běloch byl Američan Stanley, zpravodaj New York Herald, kterého Bennett, ředitel tohoto listu, vyslal, aby hledal Davida Livingstona.
V měsíci říjnu r. 1870 tento Američan bez váhání, bez dlouhých řečí, prostě jako hrdina, vyplul z Bombaje do Zanzibaru a sledoval bezmála cestovní směr Spekeho a Burtona a po nesčíslných svízelích, při kterých byl jeho život mnohokrát ohrožen, dorazil do Ujiji.
Oba cestovatelé, kteří se velice spřátelili, podnikli pak výpravu na sever od Tanganjiky. Vstoupili na loď, dorazili až k mysu Magale na jezeře a po podrobném prozkoumání vyslovili mínění, že velké jezero je splavem přítoku Lualaby. Několik let poté Cameron a Stanley sami zjistili, že jejich tehdejší názor byl zcela správný. Dne 12. prosince Livingstone a jeho společník se vrátili do Ujiji.
Stanley se chystal k odchodu. Dne 27. prosince po osmidenní plavbě doktor a on dorazili do Urimby a pak. 23 února dorazili do Kuihary.
Dne 12. března se rozloučili.
„Vykonal jste,“ pravil doktor k svému příteli, „co by málo lidí provedlo a to mnohem lépe, než jistí velcí cestovatelé. Jsem vám za to velmi povděčen. Žehnej a provázej vás Bůh, můj příteli!“ „Kéž bych mohl,“ pravil Stanley uchopiv ruku Livingstona, „vás uvést zdravého mezi nás, drahý doktore!“
Stanley se pak vytrhl z jeho náručí a obrátil se, aby utajil své slzy.
„Sbohem, doktore, příteli!“ zvolal hlasem, který dusil vzlykot.
„Sbohem!“ odvětil ochable Livingstone.
Stanley odejel a 12. července 1872 doplul do Marseille.
Livingstone pokračoval ve svých výzkumech dál. Dne 25. srpna, když strávil pět měsíců v Kuihaře, provázen svými černými sluhy, Suzim, Chumou a Amodem, dvěma jinými- sluhy, Jamesem Wainwrigtem a padesáti šesti muži, které mu poslal Stanley, se odebral na jih od Tanganjiky.
O měsíc později dorazila karavana do Mury za bouří, způsobených strašným suchem. Potom následovaly deště, domorodci se stávali nepřátelskými, všechen dobytek padl za oběť mouchám tse-tse.
Dne 24. ledna 1878 dorazila výprava do Čitunké. Dne 27. dubna, když obešla na východě jezero Benguelo, zamířila k vesnici Čitambo.
A to bylo místo, kde několik obchodníků s otroky vidělo Livingstona. To se od nich dozvěděl Alvez a jeho přítel z Ujiji. Dalo se zcela vážně předpokládat, že doktor, když prozkoumal jih jezera, se pustí přes Loandu a navštíví na západě neznámé krajiny. Odtud se ubírat do Angoly, navštívit krajiny pověstné obchodem s otroky, proniknout až do Kazoundé, to byl zcela jasný cestovní směr a bylo pravděpodobné, že Livingstone se jím bude ubírat...
Paní Weldonová mohla tedy spoléhat na brzký příchod velkého cestovatele, protože na počátku června tomu bylo už přes dva měsíce, co byl očekáván na jihu od jezera Benguelo.
Ale dne 13. června, den předtím, kdy Negoro chtěl přijít, aby na paní Weldonové vynutil list, který mu měl zabezpečit sto tisíc dolarů, se rozšířila smutná zpráva, z níž ovšem Alvez a ostatní obchodníci s otroky mohli mít jen radost.
Dne 1. května 1873 za svítání doktor David Livingstone zemřel!
Bylo to dne 29. dubna, kdy jeho malá karavana dorazila do vesnice Čitambo na jihu jezera. Přinesli tam doktora na nosítkách. Dne 30. dubna v noci za strašných bolestí zasténal, ale tak, že to sotva bylo slyšet: „Oh! Dear! Dear! (ach, drahá, drahá! - angl.)“ a na to padl do bezvědomí.
Po hodině zavolal svého sluhu Suziho, žádal, aby mu podal některé léky, a pak zamumlal slabým hlasem:
„Dobře! Nyní můžete odejít!“ Ke čtvrté hodině ráno Suzi a pět mužů z družiny vešli do doktorovy chýše.
David Livingstone k1eče1 u svého lože maje hlavu opřenu o ruce, a jak se zdálo, modlil se.
Suzi se jemně dotkl prstem jeho tváře: byla chladná.
David Livingstone byl mrtev. Už nežil...
Po devíti měsících bylo jeho tělo jeho věrnými sluhy za neslýchaných útrap dopraveno do Zanzibaru, a 12. dubna 1874 bylo pochováno ve Westminster Abbey uprostřed slavných mužů, které ctí Anglie jako jejím králům rovné.

XV. KAPITOLA
Kam může člověka přivést mantikora

Nechytá se nešťastný všeho, každého kusu dřeva, dokonce i stébla, aby se zachránil? Nepátrají oči odsouzence i po nejmenším zákmitu naděje?
Tak se také vedlo paní Weldonové a proto se tím spíše pochopí její žal, když z úst samotného Alveze se dozvěděla, že doktor Livingstone zemřel v malé vesnici u Benguela. Zdálo se jí, že je nyní opuštěnější než kdykoliv dříve, jakoby nějaký svazek ji poutal k cestovateli a spojoval ji s ostatním civilizovaným světem a jakoby tento svazek se nyní přetrhl. Spásonosný prostředek jí unikl pod rukou a zákmit naděje pohasnul před jejíma očima.
Tom a jeho přátelé opustili Kazoundé a odebrali se do krajiny velkých jezer. O Herkulovi nebylo nic slyšet. Paní

Weldonová už nemohla spoléhat na nikoho... Musela se tedy vrátit k Negorovu návrhu a pokusit se, aby jeho podmínky prospěšně změnila a zabezpečila si konečný výsledek.

Dne 14. června, v den, který napřed ustanovil, dostavil se Negoro opět do chatrče paní Weldonové.

Portugalec, jak říkal, se řídil jako vždy jen praktickými zásadami.

Ostatně co se týče výše výkupného, nemusel smlouvat, protože uvězněná paní se této věci ani nedotkla. Ale paní Weldonová se jinak osvědčila jako velice praktická, když mínila:

„Jestli chcete udělat dobrý obchod, nečiňte ho nemožným podmínkami, které nelze přijmout. Vykoupení naší svobody za sumu, jakou požadujete, by se mohlo uspořádat tak, že by nebylo zapotřebí, aby můj muž přišel sem do země, ve které se může bělochu přihodit to nejhorší, jak sám nejlépe víte. Naprosto nechci, aby sem přišel.“ Po nějakém váhání Negoro upustil od tohoto požadavku a paní Weldonová obdržela ujištění, že se James W. Weldon nemusí odebrat až do Kazoundé. Loď ho může vysadit na břeh v Mossamedesu, malém přístavu na jihu od Angoly, kam často otrokářské lodi přijížděly a kde byl Negoro velmi dobře znám. Tam chtěl Portugalec přivést Jamese W. Weldona v určité době a Alvezovi agenti tam měli dopravit paní Weldonovou, Jacka a bratrance Benedikta. Suma by byla vyplacena agentům za vydání zajatců a Negoro, který by vůči Jamesovi W. Weldonovi hrál úlohu poctivého člověka, by zmizel po příjezdu lodi.

Paní Weldonová si tím vymohla velmi důležitý ústupek. Ušetřila svému manželovi cestu do Kazoundé, plnou svízelů, a nevydávala ho všanc nebezpečí, že by tam, po zaplacení výkupného, sám mohl být zadržen. Těch šesti set mil, které činí cesta z Kazoundé do Mossamedesu, se nelekala, doufajíc, že je bude moci urazit za stejných podmínek, jako cestu od Cuanzy do Kazoundé. Ostatně bylo to v Alvezově zájmu, který byl v této záležitosti podílníkem na obchodu, aby zajatci dorazili zdrávi na místo svého určení.

Když byly tyto věci uspořádány, napsala paní Weldonová dopis svému manželovi v tom smyslu, jak Negoro žádal, a ponechala prozatím Negorovi na starosti, aby se sám vydával za oddaného sluhu, který unikl domorodcům. Negoro přijal list, díky kterému nemohl James W. Weldon váhat, aby se odebral do Mossamedesu, a už následujícího dne se vydal v průvodu asi dvaceti otroků na sever. Proč se dal tímto směrem? Měl snad v úmyslu vstoupit na některou z lodí, které navštěvovaly ústí veletoku Kongo, aby se tak vyhnul portugalským stanicím, jakož i káznicím, jejichž nedobrovolným hostem byl? Vypadalo to tak. Aspoň tuto příčinu udal Alvezovi.

Po jeho odchodu se musela paní Weldonová zařídit tak, aby jí jakž takž uplynula nevýslovně dlouhá doba čekání. V Kazoundé musela zůstat ještě tři nebo čtyři měsíce, protože se dalo soudit, že tolik času bude zajisté vyžadovat Negorova cesta do Ameriky a zpět.

Paní Weldonovou ani nenapadlo, že by mohla faktorii opustit. Její syn, bratranec Benedikt a ona se zde nacházeli v poměrné jistotě. Halimina péče poněkud zmírňovala nepříjemnosti tohoto osamocení.

Ostatně obchodník s otroky by jim ani nedovolil, aby jeho usedlost opustili. Veliká cena, která měla být vyplacena za vydání jeho zajatců, stála za to, aby byla přísně střežena. Bylo to také pro Alveze šťastnou náhodou, že nemusel Kazoundé opouštět, aby obě ostatní své faktorie v Bihé a Kassange navštívil. Výpravy na otroky řídil teď místo něho Coimbra a nebylo příčiny, aby někdo litoval nepřítomnosti tohoto opilce.

Kromě toho doporučil Negoro před svým odjezdem paní Weldonovou důkladné Alvezově péči! Kladl na to důraz, aby byla stále přísně střežena. Vždyť se nevědělo, co se stalo s Herkulem. Jestliže ve strašné poušti nezahynul, bylo možné, že by se pokusil, aby se přiblížil k zajatkyni a aby ji vyrval z Alvezových rukou. Obchodník s otroky porozuměl dokonale stavu věcí, při kterém šlo o značnou sumu dolarů. Nesl zodpovědnost jak za paní Weldonovou, tak i za svou vlastní pokladnu.

Jednotvárný život zajatců, jaký vedli za prvních dnů po jejich příchodu do faktorie, trval dále. Ostatně co se dělo v ohrazení Alvezovy usedlosti, poskytovalo přesně obraz života domorodců venku. Alvez měl tytéž zvyklosti jako ostatní obyvatelé v Kazoundé. V usedlosti pracovaly ženy zrovna tak, jak to dělaly ve městě, k největšímu uspokojení svých manželů nebo velitelů. Rýže byla tlučena nejprve palicí v dřevěných hmoždířích, načež úplně slupována. Kukuřice byla rozlupována a čištěna a vůbec byly vykonávány všechny práce, aby se z ní utvořila krupičnatá hmota, které bylo užíváno k přípravě oblíbené polévky, řečené „mtyellé“. Kromě toho bylo sklizeno africké proso, což bylo vždy oslavováno, vytlačován vonný olej z peckovitých rostlin „mpafu“, jakéhosi druhu oliv, jejichž tresť poskytuje voňavku - u domorodců oblíbenou, byla předena bavlna, jejíž vlákna dělnice spojovaly vřetenem půldruhé stopy dlouhým, jímž velmi rychle otáčely, látky z kůry se zhotovovaly paličkami. Kořeny manioku byly z půdy vyrývány a půda vůbec obdělávána pro plodiny, které v této zemi rostly, jako jsou: kasave, maniok, z něhož se získávala mouka, boby, jejichž patnáct palců dlouhé lusky, které se nazývají „mositsané“, rostou na stromech dvacet stop vysokých, arašídy neboli podzemnice, z nichž se tlačí olej, modrojasný hrách, známý pod jménem „čilobes“, jehož květy zlepšují mdlou chuť prosa, domácí kávovníky, cukrová třtina, jejíž šťáva se snadno mění v sirup, cibule, goyavy, sezam, okurky, jejichž velká zrna lze pražit jako kaštany. Dále se připravují kvašené nápoje, jako „malafu“ z banánů, „pombé“ a jiné lihoviny. Ženám připadala také péče o dobytek, o krávy, které se nedají jinak dojit, než když je tomu přítomno jejich vlastní telátko, nebo aspoň vycpané tele, o jalovice malého vzrůstu a krátkých rohů, z nichž mnohé mají hrb, o kozy, které v této krajině, kde je jejich maso obvyklým pokrmem a jsou důležitým předmětem výměny, ano takřka mincí stejně běžnou jako otroci, konečně starost o drůbež, vepřový dobytek, ovce, býky, atd. - tento dlouhý výpočet ukazuje, jak těžká práce připadala na bedra slabého pohlaví v těchto divokých krajinách africké pevniny.

Zatímco ženy pracují do úpadu, muži kouří tabák nebo konopí, honí slony nebo buvoly a pronajímají se na účet obchodníků k loupežným výpravám na chytání otroků. V jistých dobách se vždy něco sklízí, buď kukuřice nebo otroci.

Z těchto různých prací poznala paní Weldonová v Alvezově faktorii ovšem jen tu část, která připadala na ženy. Často se zastavovala a pohlížela na ně, ale dělnice, jak je zapotřebí říci, odpovídaly na její vlídné úsměvy jen málo příznivými posunky. Rasový pud je vedl k tomu, aby bělošku nenáviděly, a ve svém srdci neměly pro ni naprosto žádný soucit.

Jediná Halima činila výjimku a paní Weldonová, která už pochytila několik slov z jazyka domorodců, se brzy mohla dorozumívat s mladou otrokyní.

Malý Jack často doprovázel svou matku, když se procházela po ohrazené Alvezově usedlosti, ale chlapec by se rád podíval ven. Byla tam ve větvích mohutného baobabu hnízda marabutů, vystavěná z větví a proutků, hnízda „suimangů“, kteří mají nachově červená prsa a hrdlo, dále tam bylo vidět ptáky „vdovy“, kteří doškové střechy olupují ve prospěch svých rodin, ptáky „kalalo“, jejichž zpěv je velmi příjemný, světle šedé papoušky s červenými ocásky, kterým se v Manyemě říká „rus“ a jejichž jména se dávají také náčelníkům kmene, byli tam také hmyz požírající „drugové“, podobající se šedivým konopkám, a kteří měli velký červený zobák. Tu a tam, zvláště v okolí potůčků, které Alvezovu usedlost svlažovaly, poletovaly stovky motýlů, - ale toto všechno bylo zajímavé spíše pro bratrance Benedikta než pro malého Jacka, který litoval, že není větší, aby mohl vidět přes plot. Škoda, že zde nebyl ubohý přítel Dick Sand, který jej bral s sebou tak vysoko na stě žně Pilgrima! Jak by s ním šplhal po stromech, jejichž vrcholky se zvedaly na sto stop vysoko! Jak krásné výlety by spolu podnikali!

Bratranci Benediktovi se vedlo zcela dobře tam, kde byl, protože o hmyz tu nebylo nouze. Byl tak šťastný, že našel ve faktorii včelku-trpaslíka, která si zakládala buňky v červotočinách na různých stromech, a „sphexa“, který klade svá vajíčka do buněk, které mu nepatří, jako kukačka do cizích hnízd. Bratranec Benedikt byl bohužel nucen prozkoumávat tento hmyz bez lupy i brýlí. O moskyty nebyla také nouze na břehu potůčku a tetovali už svým bodáním učence, až byl skoro k nepoznání. Paní Weldonová mu vytýkala, že se dává tak zohyzďovat tímto ohavným hmyzem.

„To je jejich pud, sestřenko Weldonová,“ odpovídal škrábaje se až do krve. „To je jejich pud a není třeba, abychom se na ně hněvali!“ Konečně jednoho dne - bylo to 17. června - bratranec Benedikt by se bezmála stal nejšťastnějším ze všech entomologů. Ale toto dobrodružství, které mělo neočekávané důsledky, musí být vypravováno s některými podrobnostmi.

Bylo kolem jedenácté hodiny dopoledne. Nesnesitelné vedro nutilo obyvatele faktorie, aby nevycházeli ze svých chýší a v místních „ulicích“ se nedal vidět ani jediný domorodec.

Paní Weldonová dřímala vedle malého Jacka, který spal. I sám bratranec Benedikt, podléhaje vlivu tropické teploty, se vzdal svého oblíbeného lovu, - čehož však nemálo litoval, protože v paprscích poledního slunce slyšel bzučet celé množství hmyzu. Chtě nechtě se musel skrýt ve své chýši a tam se už také jeho zmocňoval spánek. Náhle se jeho oči pootevřely, zaslechl šumot nebo vlastně nesnesitelný bzukot mušek, z nichž některé učiní svými křidélky patnáct až šestnáct tisíc pohybů za minutu.

„Hexapoda!“ zvolal bratranec Benedikt, který už byl úplně čilý, a vzpřímil se.

Že to byla hexapoda, která v chýši bzučela, o tom nebylo pražádné pochybnosti. Ale jestliže byl bratranec Benedikt velice krátkozraký, měl za to sluch neobyčejně jemný, takže už hmyz podle síly bzukotu rozeznal, a zdálo se mu, že bzukot, který právě slyšel, je mu zcela neznámý a že jej vyluzuje nějaký obr mezi hmyzem.

„Jaká je to asi hexapoda?“ ptal se bratranec Benedikt sám sebe.

Ihned se dal do hledání hmyzu, což ale bylo velmi nesnadné, protože neměl na očích brýle, ale aspoň se tedy pokoušel poznat hexapodu podle zvuku, který způsobovala pohybem křidélek.

Jeho entomologický pud jej poučoval, že by zde mohl učinit vzácný objev, a že hmyz, který tak šťastnou náhodou vletěl do jeho chýše, není nijak něco ledabylého.

Bratranec Benedikt sebou na svém sedadle nehýbal. Naslouchal.

Několik paprsků slunce pronikalo až k němu. Jeho oči pak objevily velkou černou tečku, která se stále pohybovala, ale která dost blízko neletěla kolem něho, aby ji mohl poznat. Zatajil dech a byl odhodlán, i kdyby jej hexapoda bodala do tváří a do rukou, že sebou ani nepohne, aby ji nezaplašil.

Konečně bzučící hmyz, když kolem něho poletoval, se mu posadil na hlavu. Ústa bratrance Benedikta se na malý okamžik rozšířila k úsměvu a úsměv to byl blažený! Pociťoval, jak mu tento živočich běhá po vlasech. Už se ho zmocňovala neodolatelná touha, aby tam zvedl ruku a hmyz uchopil, ale odolal jí a dobře učinil.

„Ne, ne!“ pomyslel si, „nelapil bych hexapodu, protože bych jí ublížil. Necháme ji přiblížit se tak, abych ji mohl lehce chytit! Hleďme, jak leze! Sestupuje z hlavy. Cítím její drobné nožky, jak běží po mojí lebce! To musí být roztomilá, dokonalá hexapoda. Kéž by sestoupila až na špičku mého nosu, abych ji tam spatřil a abych mohl určit, k jakému řádu, druhu nebo třídě náleží!“ Tak uvažoval bratranec Benedikt. Ale z jeho lebky, která byla zašpičatělá, bylo hodně daleko na špičku jeho nosu. Co jiných cest si zatím mohl vrtošivý hmyz zvolit, po straně uší nebo v týle, kde by úplně unikl učencovým očím, nemluvě o tom, že každou chvíli mohl vzlétnout, opustit chýši, ztratit se v paprscích slunce, ve kterých zajisté svůj život tráví uprostřed bzukotu svých příbuzných, jejichž bzukot jej lákal ven!

Bratranec Benedikt si to vše pomyslel. Nikdy ve svém entomologickém životě neprožil tak vzrušené minuty. Africká hexapoda druhu neboli aspoň nové odrůdy byla zde na jeho hlavě a on ji mohl rozpoznat jen za té jediné podmínky, kdyby se jí uráčilo procházet se na palec daleko od jeho očí.

Ale vroucí žádost bratrance Benedikta měla být vyslyšena. Když brouk prošel jeho polojeţatými vlasy jako divokým houštím, sestupoval na čelo učence, který nyní pevně doufal, že se odváží i na hřbet jeho nosu. Když by byl na hřbetě, proč by nemohl sestoupit až k špičce nosu?

„Já na jeho místě bych slezl až tam,“ pomyslel si ctihodný učenec.

Ale bylo by správné, co by každý jiný na místě bratrance Benedikta učinil, že by se prudce pleskl do čela, aby brouka ohrožujícího člověka zničil, anebo aspoň jej zahnal...? Cítil šest nožek, jak se procházejí po kůži - nemluvě o strachu před píchnutím - a neučinit ani nejmenší pohyb, k tomu patří zajisté zvláštní hrdinství. Spartán, který si dal liškou žrát prsa, a Říman, který držel mezi svými prsty hořící uhlí, se neovládali více než bratranec Benedikt, který podle všeho byl potomkem těchto od těch dvou hrdinů.

Asi po dvaceti malých zatáčkách hexapoda došla až ke hřbetu nosu.

Tam chvíli váhala, což způsobilo, že všechna krev se hnala bratranci Benediktovi k srdci. Obrátí se zase nazpět, nebo poleze zase dolů?

Sestupovala. Bratranec cítil její nožky na hřbetě svého nosu. Hexapoda neuhýbala ani vpravo ani vlevo. Zůstala mezi oběma chvějícími se dírkami na lehce hrbolatém hřbetě tohoto učencova nosu, který byl jako stvořený k nošení brýlí. Překročila malou jamku, utvořenou ustavičným užíváním tohoto optického přístroje, který nyní tak nesmírně scházel ubohému učenci, a zastavila se na krajní špičce jeho nosu.

To bylo nejlepší místo, jaké si hexapoda mohla zvolit. V této vzdálenosti ji mohly oči bratrance Benedikta, které se postavily šikmo jako spojené paprsky dvou čoček, spatřit.

„Bože všemohoucí!“ zvolal bratranec Benedikt, který nebyl s to, aby potlačil výkřik radosti, „vždyť je to uzlovitá mantikora!“ Neměl to zvolat, ale měl si to jen myslet. Ale nežádali bychom příliš mnoho na nadšeném entomologovi?

Hostit na špičce nosu uzlovitou mantikoru s širokými krovkami, brouka z rodiny cicindelet neboli písečníků, kabinetní kousek sbírek, který má v tropických krajinách vnitřní Afriky svůj domov, a nevykřiknout obdivem - to přesahovalo lidské síly!

Ale bohužel také mantikora zaslechla tento výkřik, provázený silným kýchnutím, které nosem, který jí sloužil za sedadlo, důkladně otřáslo. Bratranec Benedikt ji chtěl nyní lapit, rychle po ní vztáhl svou ruku a zavřel dlaň, ale neuchopil nic jiného, než špičku vlastního nosu.

„Proklatě!“ zvolal.

Ihned však nabyl opět chladnokrevnosti.

Věděl, že uzlovitá mantikora nelítá, ale jen poletuje, ona totiž, abychom tak řekli, spíše ve vzduchu chodí, než lítá. Spustil se tedy na kolena a podařilo se mu spatřit asi deset palců od jeho zraku černý bod, který se ve slunečním světle rychle pohyboval. Patrně považoval učenec za vhodnější pozorovat živočicha při jeho volných pohybech, než aby jej chtěl polapit. Nechtěl jej však ztratit z očí.

„Kdybych ji chtěl polapit, mohl bych ji rozmačkat!“ pomyslel si bratranec Benedikt. „Ne! Buduji stopovat! Obdivuji její! A pak mám času nazbyt!“ Neměl bratranec Benedikt pravdu? Zajisté, lezl teď po čtyřech maje nos při zemi, jako pes, který větří stopu, a tak se ubíral ve vzdálenosti sedmi nebo osmi palců za skvostnou hexapodou. Okamžik poté byl z chýše venku, na žhavém světle poledního slunce, a několik minut na to u plotu, který ohrazoval Alvezovu usedlost.

Ale co kdyby zde mantikora přeletěla vysoký plot a tím postavila stěnu mezi jejího zbožňovatele a sebe? Ale nikoliv, to by nebylo přiměřené její povaze a bratranec Benedikt to dobře věděl. Byl jí také pořád v patách, lezl za ní jako ještěrka, ale přece jen jí byl příliš vzdálen, aby ji mohl entomologicky zkoumat.

Na úpatí plotu našla mantikora široký otvor krtiště, který se otvíral do země. Bez váhání vklouzla do podzemní chodby, protože ze zvyku vyhledává takové tmavé cesty. Bratranec Benedikt se už obával, že ji nyní úplně ztratí z očí. Ale k svému velikému překvapení zjistil, že otvor je nejméně dvě stopy široký a krtiště tvořilo jakousi chodbu, do které se jeho dlouhé, hubené tělo zcela dobře vešlo. Jeho živá snaha stopovat mantikoru jej zbavila veškeré rozvahy, takže ani nezpozoroval, když se ponořil do krtiště, že prolézá pod plotem. A skutečně krtiště tvořilo přirozené spojení mezi vnitřkem usedlosti a vnějškem. Za půl minuty se bratranec Benedikt ocitl z faktorie venku. To mu však vůbec nepřekáželo. Byl celý zaujatý nadšeným obdivem pro ušlechtilou mantikoru, která jej tak lákala. Ale, jak se zdá, měla dlouhou cestu. Její krovky se zvedaly a její křídla se rozepjala. Bratranec Benedikt větřil nebezpečí a vztáhnuv ruku, chtěl mantikoru polapit do dlaně jako do prozatímního vězení, když ona frrr!... vyletěla vzhůru.

Ach, to byla zoufalá okolnost! Ale mantikora nemohla letět daleko.

Bratranec Benedikt se vzpřímil, pohlédl za ní a už se za ní vrhl, maje paže roztaženy a ruce rozevřeny...

Mantikora poletovala nad jeho hlavou a on neviděl nic než velkou černou tečku bez tvaru, který by mohl blíže určit.

Copak by si mantikora nesedla na zem, až by učinila několik rozmarných kruhů kolem ježaté hlavy bratrance Benedikta? Všechny předpoklady mluvily pro tuto možnost.

Bohužel pro ubohého učence tato část Alvezovy usedlosti, která se rozkládala na severním konci města, hraničila s rozsáhlým lesem, který pokrýval území Kazoundé na prostoře mnoha čtverečních mil. Kdyby se mantikora dostala do lesa a kdyby tam začala poletovat z větve na větev, bylo by nutné vzdát se veškeré naděje, že se ocitne v pověstné plechové torbě, jejíž by byla nejdrahocennějším pokladem. A bohužel k tomu mělo dojít. Mantikora se na chvíli spustila na zem.

Bratranec Benedikt potěšen touto neočekávanou příznivou okolností, se rovněž vrhl tváří k zemi. Ale mantikora popoletujíc spěchala dále.

Bratranec Benedikt, jehož síly byly vyčerpány, který kolena i nehty prstů měl na krev rozedrány, skákal za ní. Jeho paže s rozevřenými dlaněmi se vztahovaly chvíli vpravo, chvíli vlevo, podle toho, kam černý bod poskakoval. Mohlo se zdát, jakoby na žhavé půdě činil pohyby plavce na vodní hladině.

Ale všechno snažení bylo marné! Jeho dlaně se vždy uzavíraly v prázdnou hrst. Mantikora mu stále unikala pohrávajíc si s ním a konečně, když se dostala pod svěží větvoví vyletěla vzhůru a zabzučela silněji, ale také posměšněji kolem uší bratrance Benedikta.

„Proklatě!“ zvolal podruhé bratranec Benedikt. „Uprchla mi! Nevděčná hexapodo! Chtěl jsem ti vyhradit čestné místo ve své sbírce!

Ale ne! Nenechám tě! Budu tě pronásledovat, až tě dostihnu!“ Popletený bratranec Benedikt zapomněl, že jeho krátký zrak nepřipouští, aby mantikoru zpozoroval mezi listovím. Ale on už se naprosto neovládal. Hněv a vztek jej úplně pomátl. Jen sobě, jen sobě jedinému musel přičítat tento ukrutný nezdar! Kdyby se ihned mantikory zmocnil, místo aby ji sledoval ponechávaje jí úplnou volnost, nemohlo se to stát a on by se zmocnil tohoto podivuhodného exempláře africké mantikory, jejíž jméno naznačuje báchorkovité zvíře s lidskou hlavou a lvím tělem!

Bratranec Benedikt takřka pozbyl smysly. Nestaral se vůbec o to, že nepředvídaná okolnost mu vrátila svobodu.

Nemyslel také na krtiště, do kterého vlezl a které mu poskytlo otevřenou cestu z Alvezovy usedlosti. Zde v lese a pod stromy mu uletěla jeho mantikora. stůj co stůj se jí chtěl opět zmocnit.

Nyní pobíhal bez cíle hustým lesem, aniž si byl vědom toho, co vůbec dělá, a stále se domníval, že vidí před sebou draho cennou mantikoru a mával rukama ve vzduchu jako obrovský pavouk! Kam běžel, jak se vrátí a zdali se vrátí, to ho ani nenapadlo a tak vnikal dále do lesa, vydávaje se v nebezpečí, že jej přepadne některý domorodec nebo nějaké dravé zvíře.

Náhle, když běžel kolem houštiny - vyskočil obrovský tvor proti němu a vrhl se na něj. Pak jej tento tvor uchopil jednou rukou za krk, jak to měl bratranec udělat mantikoře, a druhou dole na zádech, a aniž mu ponechal čas, aby se vzpamatoval, odnášel jej lesem...

Opravdu, bratranec Benedikt ztratil toho dne krásnou příležitost, aby se mohl prohlásit za nejšťastnějšího entomologa všech pěti dílů světa!

XVI. KAPITOLA
Mgannga

Když paní Weldonová řečeného dne neviděla, že by se bratranec Benedikt objevil v obvyklou hodinu, zmocnil se jí velký nepokoj. Co se stalo s jejím velkým dítětem, si nemohla představit. Že by se mu podařilo uniknout z faktorie, která byla obehnána vysokým plotem, si v mysli nemohla připustit. Ostatně paní Weldonová znala svého bratrance. Kdyby se tomu podivínovi naskytla příležitost, aby uprchl, s tou podmínkou, že by musel opustit svou plechovou torbu a svou sbírku afrického hmyzu, byl by takový návrh bez nejmenšího váhání zamítl. Ale jeho torba byla v chýši neporušena a obsahovala vše, co učenec mohl od svého příchodu na pevninu sesbírat. Domněnka, že by se dobrovolně odloučil od svých entomologických pokladů, byla tedy nepřípustná.

A přece bratranec Benedikt nebyl už v usedlosti Alveze!

Po celý ten den jej paní Weldonová vytrvale hledala. Malý Jack a otrokyně jí přitom pomáhali. Ale všechno bylo nadarmo.

A tu paní Weldonová usoudila, že zajatec na rozkaz obchodníka s otroky byl zajisté proti své vůli odveden. Příčiny tohoto jednání jí ovšem byly zcela neznámy. Co tím Alvez zamýšlel? Uvěznil jej snad v některém baráku na velkém prostranství v Kazoundé? Proč došlo k tomuto únosu teprve po ujednání mezi paní Weldonovou a Negorem, podle kterého patřil bratranec Benedikt rovněž k počtu oněch zajatých, kteří měli být dopraveni do Mossamedesu, aby tam za složení výkupného byli vydání Jamesovi W. Weldonovi?

Kdyby paní Weldonová mohla být svědkyní Alvezova hněvu, když se dozvědělo zmizení vězně, pochopila by, že toto uniknutí se stalo proti jeho vůli. Ale jestli uprchl Benedikt dobrovolně, proč ji aspoň do svého tajemství nezasvětil?

Alvez a jeho služebnictvo pátrali velmi podrobně a najednou zjistili, že krtiště spojovalo usedlost přímo se sousedním lesem. Obchodník s otroky ihned poznal, že „lovec much“ mohl uniknout jen tímto otvorem. Alvez kypěl vztekem, protože soudil, že tento útěk bude připočítán na jeho vrub a že se tím zmenší jeho podíl na zisku při tomto obchodě.

„Nestál sice za mnoho, ten hlupák,“ pomyslel si, „ale nicméně, kdybych jej zde měl, dal bych mu co proto, aby podruhé odtud neutíkal!

Oh, kdybych ho zase dostal do svých rukou!...“ Ale ačkoliv bylo uvnitř faktorie nejbedlivěji pátráno a ačkoliv les byl široko daleko prohledán, nebylo možné najít jedinou stopu po uprchlíkovi. Paní Weldonová musela pohlížet s rezignací na ztrátu svého bratrance a Alvez mohl nosit smutek za svého zajatce.

Protože se nemohlo předpokládat, že by měl styky se zevnějším světem, zdálo se, že náhodou objevil krtiště a že se dal na útěk, aniž pomyslel na ty, které zanechal v A1vezově usedlosti, jakoby nikdy neexistovali.

Paní Weldonová byla nucena k této domněnce, ale nepomyslela na to, aby to ubohému člověku měla za zlé, který vždy jednal, aniž si byl vědom svých skutků.

„Nešťastník! Co se s ním asi stalo?“ ptala se sama sebe.

Rozumí se samo sebou, že krtiště ještě téhož dne bylo velmi pečlivě ucpáno a že byla zostřena ostražitost uvnitř usedlosti i zevně.

Začal opět jednotvárný život zajatců pro paní Weldonovou a její dítě.

Ale zatím se vyskytl v okolí Kazoundé klimatický případ, který tam byl velice vzácný v této roční době. Kolem 19. června počaly dlouhotrvající lijáky, ačkoliv období masiky, které končí v dubnu, už minulo. Obloha byla stále pokryta mraky a lijáky zaplavovaly rozsáhlé území.

Co však pro paní Weldonovou bylo pouhou nepříjemností, protože se musela vzdát svých procházek uvnitř Alvezovy usedlosti, stalo se všeobecnou pohromou pro domorodce. Nížiny, pokryté už zralou úrodou, byly úplně pod vodou. Obyvatelům, jejichž původní sklizeň byla zničena, hrozil hlad. Práce v této obvyklé době se nemohly vykonávat, a ani královna Moina ani její ministři nevěděli, co si vůči této katastrofě mají počít.

Proto byla obrácena pozornost ke kouzelníkům, ale ne k těm, jejichž řemeslem je nemocné léčit zaříkáváním a kejkly, či k těm, kteří domorodcům předpovídají budoucnost. Šlo tu o všeobecnou pohromu a nejlepší „mganngové“, kteří měli moc přivolat nebo zastavit deště, byli úpěnlivě žádáni, aby nebezpečí zažehnali.

Ale to byl úkol, na který tentokrát nestačili. Zpívali sice o přítrž své jednotvárné zpěvy, také ze všech sil cinkali svými rolničkami a zvonky, stavěli na odiv své amulety, mezi nimiž zvláště rohu naplněnému hnojem a kůrou, jehož hrot se rozbíhá opět ve tři malé růžky, přikládali velkou váhu, házeli kuličkami z kravského hnoje do tváře nejvznešenějších osob při královském dvoře, - ale tohle všechno nepomáhalo a nebyli schopni, aby zahnali zlé duchy, kteří řídili tvoření oblak a mračen.

Bylo čím dál tím hůře, když královně Moině napadlo, aby povolala slavného mganngu, který pobýval kdesi na severu Angoly. To byl kouzelník prvního řádu, jehož moc tím více byla obdivována, protože v této krajině, kterou ještě nikdy nenavštívil, ji dosud nemohl osvědčit. Ale všeobecně byly známy jeho překvapující výsledky při zažehnávání masiky.

Dne 25. června ráno ohlašoval nový mganngа hlučným zvoněním zvonků svůj příchod do Kazoundé.

Tento kouzelník šel přímo na čitoku, kde jej ihned obklopil dav domorodců. Obloha byla trochu méně deštivá, vítr, jak se zdálo, se měnil, a tyto příznaky vyjasňování se, které s příchodem mganngy se dostavily, zjednávaly mu příznivé smýšlení u lidu.

Ostatně byl to člověk velmi statný, pravý, ryzí černoch. Měřil aspoň šest stop a byl neobyčejně silného tělesného složení. Tyto přednosti účinkovaly na davy lidu neobyčejnou měrou.

Obyčejně chodili kouzelníci společně po třech, čtyřech nebo pěti po vesnicích a jistý počet pomocníků nebo přátel je provázel. Tento mganngа však přicházel sám. Jeho široká prsa byla pruhována bílou strakatinou z jemné hlíny. Spodní část jeho těla byla zakryta širokou sukní z rostlinné látky, jejíž vlečka mohla závodit s vlečkami elegantních dam. Měl náhrdelník s lebkami ptáků kolem hrdla, na hlavě koženou čepici, ozdobenou péry s perlami, kolem beder měděný pás, na kterém viselo několik set zvonečků, které vydávaly větší lomoz než výstroj španělského mezka. Takto oblečen se dostavil tento vzorný exemplář cechu domorodých hadačů a čarodějů do Kazoundé.

Celé nářadí jeho umění se skládalo z jakéhosi koše, jehož dno tvořila tykvová láhev a který byl naplněn škeblemi, amulety, malými bůžky ze dřeva a jinými fetiši a konečně značným množstvím kuliček z kravského hnoje, které byly nezbytným příslušenstvím každého zaříkávání a kouzelnické praktiky ve střední Africe.

Zvláštností tohoto mganngy bylo, což dav domorodců brzy zpozoroval, že byl němý, ale tato vada spíše ještě zvyšovala úctu a obdiv, s jakým na něj bylo pohlíženo. Nepronesl ani slovo a ozval se jen hrdelním, táhlým zvukem, který neměl zvláštní význam. To však bylo o důvod více, aby byl považován za zvláště vynikajícího znalce v oboru čar a kouzel.

Mganngа především obešel náměstí dokola, přičemž prováděl jakýsi paví tanec, kterým uváděl všechny své zvonky a rolničky do pohybu. Dav jej následoval a napodoboval jeho pohyby. Mohlo se zdát, že je to stádo opic, v jejichž čele kráčí obrovský opičák. Potom náhle kouzelník zabočil do hlavní ulice a zamířil ke královské rezidenci.

Jakmile se královna Moina dozvěděla o příchodu nového kouzelníka, objevila se před svým sídlem sledována svými dvořany.

Mganngа se před ní poklonil až k zemi, zvednul hlavu a vzpřímil se v celé své síle a statnosti. Poté vytáhl ruce k nebi, které bylo pokryto rychle plujícími cáry mračen. Na tato mračna ukázal čaroděj rukou, napodobil jejich pohyby velmi živou pantomimou, ukazoval, jak prchají na západ, ale z východu opět přicházejí následkem kolotání, které žádná moc není schopná zadržet.

Poté k velikému překvapení lidu a dvora uchopil kouzelník strašnou černou panovnici za ruku. Několik dvořanů se chtělo postavit na odpor tomu skutku, který porušoval všechnu dvorní etiketu, ale silný mganngа uchopil nejbližšího za krk, a odhodil ho patnáct kroků daleko.

Královně, jak se zdálo, nebyl nijak tento smělý způsob kouzelníkova jednání proti mysli. Pohlédla s úšklebkem na čaroděje, což měl být její sladký úsměv, a kouzelník už ji odváděl rychlým krokem, zatímco se za nimi hrnul dav.

Tentokrát zamířil čaroděj k Alvezově usedlosti. Dorazil ke dveřím, které byly zavřeny. Vrazil do dveří ramenem a ty se ihned svalily na zem, načež královnu, která se podrobovala úplně jeho moci, nechal vstoupit dovnitř první.

Obchodník, jeho vojáci a otroci přiběhli, aby potrestali cizího vetřelce, který se opovážil porazit dveře, aniž by čekal, až se mu otevře.

Ale když spatřili královnu, která proti kouzelníkovu jednání neprotestovala, úctyplně se zastavili.

Alvez se chtěl královny zeptat po příčině, že jej poctila svou návštěvou, ale kouzelník mu k tomu nedopřál čas a když si kolem sebe učinil dostatečně volný prostor, započal opět svou pantomimu s ještě větší živostí. Rukou ukazoval na mračna, hrozil jim, zaklínal je a činil posunky, jakoby je chtěl co nejdříve zadržet a pak rozptýlit. Jeho tváře se nadouvaly a on foukal proti tomu množství těžkých par, jakoby chtěl, aby je rozptýlil. Pak se vzpřímil a zdálo se, jakoby je chtěl zadržet v jejich letu a jakoby byl schopen dosáhnout rukama až do oblak.

Pověrčivá Moina byla uvedena do vytržení touto hrou velkého komedianta a chovala se jako smyslů zbavená. Pokřikovala také na mračna. V nesmírném vzrušení napodobovala bezděky mganngovy posunky. Dvořané a dav lidu napodobovali zase ji a hrdelní zvuky němého se ztrácely uprostřed zpěvu, křiku a hulákání, jemuž jazyk domorodců je tak neobyčejně přizpůsoben.

Ale jestli se mračna zatím přestávala zvedat na východním obzoru a zakrývat slunce? Ztrácela se před zaklínáním nového proroka?

Ne! A právě když královna a její lid se domnívali, že zlí duchové, kteří je trápí ustavičnými lijáky, jsou zažehnáni, pokryla se obloha, která už byla poněkud jasnější, hustými mraky.

Těžké krůpěje deště, provázeného bouří, padaly na zem.

Potom nastalo v zástupech prudké hnutí. Propukl hněv na tohoto mganngu, který se o nic lépe neosvědčil, než ostatní, a královna svraštila obočí, což nasvědčovalo tomu, že čaroděj je v nebezpečí ztratit aspoň uši. Domorodci se opět tlačili v kruhu kolem něho a vyhrožovali mu už i pěstmi, chtějíce se na něj vrhnout, když nenadálý případ přerušil a změnil toto jejich nepřátelské chování.

Mganngа, který převyšoval hlučící dav aspoň o hlavu, vztáhl náhle ruku na určité místo plotu. Tento posunek byl tak velitelský, že se všichni obrátili.

Paní Weldonová a malý Jack, přilákáni vřavou a výkřiky, vystoupili ze své chýše. To byli oni, na které kouzelník s hněvem ve tváři ukázal levicí, zatímco pravici pozvedl k obloze.

Oni to byli, oni! To byla ta běloška, to bylo její dítě, kteří zavinili všechnu pohromu. Zde tedy byl pramen všeho zla!

Oni to byli, kteří ty mraky přivedli sem ze svých deštivých končin, aby území kolem Kazoundé bylo zaplaveno!
Dav mu porozuměl. Královna Moina ukazujíc na paní Weldonovou učinila hrozivý posunek. Za strašného pokřiku hnali se domorodci k cizince.
Paní Weldonová myslela, že už je ztracena a když vzala svého syna na ruku, stanula nepohnutě před rozzuřeným davem.
Mgannga kráčel k ní. Všichni ustoupili kouzelníkovi, který poznal příčinu zla, a jak se zdálo, měl také proti němu prostředek.
Obchodník s otroky Alvez, pro kterého život zajatkyně byl drahocenný, přiblížil se rovněž a nevěděl, co by měl dělat.
Mgannga když uchopil malého Jacka a vytrhnul jej jeho matce z náručí, pozvedl jej k nebi. Mohlo se zdát, že mu chce rozbít hlavu o zem, aby uchlácholil bohy domorodců!
Paní Weldonová ze sebe vyrazila strašný výkřik a padla ve mdlobách na zem!
Ale mgannga, když dal královně znamení, které ji patrně mělo upokojit v příčině jeho záměrů, pozvedl nešťastnou matku a odnášel ji s jejím dítětem, a dav ohromen jeho jednáním, všude před ním ustupoval.
Alvez však, rozzuřen, tomu rozuměl jinak. Ztratil už jednoho zajatce ze tří a teď měl vidět, jak mizí úplně zástava svěřená jeho péči a s ní zároveň veliká odměna, kterou mu Negoro slíbil! - Ne, nikdy se to nesmělo stát, i kdyby celé rozsáhlé území mělo vzít za své novou potopou! Chtěl se vzepřít tomuto únosu!
Ale tu se domorodci vzbouřili proti němu. Královna jej dala svou stráží zadržet, a protože věděl, co by jej mohl další odpor stát, obchodník s otroky chtěj nechtěj se musel chovat klidně a zlořečil jen v duchu hloupé důvěřivosti poddaných vznešené Moiny.
Divoši opravdu očekávali, že mračna zmizejí s těmi, kteří je přivolali, a nepochybovali ani za mák o tom, že kouzelník chce krví cizinců zažehnat deště, kterými už tolik vytrpěli.
Zatím mgannga odnášel své oběti jako lev pár kůzlat, které v jeho mohutné tlamě takřka nemají ani váhu, malého zděšeného Jacka a paní Weldonovou, která byla v bezvědomí, a dav v nesmírném vzrušení za divokých výkřiků jej následoval, ale on vyšel z ohražení, prošel městem, zabočil do lesa, kráčel skoro tři míle, aniž jeho nohy ochabovaly, a když byl konečně sám - domorodci zatím poznali, že nechce být dále provázen - dorazil k řece, jejíž proud se rychle hnal k severu.
Tam v záhybu břehu zakrytém houštím a svislou vysokou trávou byl uschován člun, na kterém byla zřízena chýše.
Mgannga tam složil svoje dvojí břemeno, odrazil člun nohou od břehu, který byl ihned unášen rychlým proudem, a pak vesele zvolal:
„Kapitáne Sande, zde přináším paní Weldonovou a malého Jacka!
A teď vzhůru a všechna mračna ať se nyní provalí na ty hlupáky v Kazoundé!“

XVII. KAPITOLA
Po proudu

Byl to Herkules, kterého v jeho kouzelnickém zakuklení nebylo možné poznat, který takto promluvil k Dicku Sandovi, - ano, k Dicku Sandovi, který byl pořád ještě tak slabý, že se musel opírat o bratrance Benedikta, vedle kterého ležel Dingo.
Když paní Weldonová nabyla opět vědomí, mohla pronést jen tato slova:
„Dicku! Ty zde?“ Mladý lodní kapitán povstal, ale paní Weldonová už jej stiskla ve svém náručí a Jack jej zahrnoval svým laskáním.
„Můj příteli Dicku! Můj příteli Dicku!“ opakoval malý chlapec neustále.
Poté se obrátil k Herkulovi.
„A tebe,“ pravil, „tebe jsem ani nepoznal!“ „To věřím! To bylo pořádné zakuklení!“ odvětil Herkules, který si stíral z prsou bílou hlínu, kterou se pomazal.
„Byl jsi příliš ošklivý!“ řekl malý Jack.
„Jakpak ne! Byl jsem přece ďábel a ďábel nesmí vypadat krásně!“ „Herkule!“ pravila paní Weldonová a s úsměvem podávala černochovi svou ruku.
„On vás právě tak osvobodil,“ doložil Dick Sand, ‚jako mne zachránil, ačkoliv se k tomu nechce přiznat.“ „Zachráněni! Zachráněni! To ještě nejsme!“ odpověděl Herkules.
„Ostatně kdyby nebylo pana Benedikta, který nám přišel říci, kde jste, paní Weldonová, nemohli bychom nic podniknout.“ Byl to sám Herkules, který se před pěti dny vrhl na učence ve chvíli, kdy se dal při pronásledování drahocenné mantikory vylákat z faktorie na dvě míle daleko do lesa. Bez této příhody by ani Dick Sand ani černoch nevědělo pobytu paní Weldonové a Herkules by se nemohl převlečený za kouzelníka, odvážit do Kazoundé.
Co člun uháněl prudce touto zúženou částí řeky, Herkules vypravoval, co se událo od jeho útěku z tábora na Cuanze, jak sledoval, aniž se dal vidět, kitandu, ve které našel paní Weldonovou a jejího syna, jak se setkal s Dingem, který byl raněn, jak se oba dostali do okolí Kazoundé, jak oznámil Dicku Sandovi, co se stalo s paní Weldonovou, jak po neočekávaném příchodu bratrance Benedikta se marně pokoušel dostat se do faktorie, která byla přísněji střežena než kdykoliv dříve, a jak konečně našel příležitost, aby vyrval zajatce z rukou strašného otrokáře Alveze. Tato příležitost se naskytla teprve téhož dne. Mgannga, který právě cestoval do Kazoundé, - byl to ten slavný kouzelník, kterého královna Moina tak netrpělivě očekávala - nocoval ve stejném lese, ve kterém se Herkules v noci potuloval vyzvídaje, číhaje a připraven na všechno. Vrhl se na mganngu, oloupil jej o celou jeho výstroj a kouzelnické šatstvo, přivázal jej ke stromu liánami uzly tak pevnými, že se nedaly rozvázat, ale musely se přeřezat, potom si pomaloval tělo, přičemž mu

kouzelník sloužil za vzor, a pak hrál jeho úlohu jako zaklínače deště - všechno se to událo během několika hodin a bylo ovšem třeba nevylíčitelně veliké důvěřivosti a pověrčivosti domorodců, že se mu jeho záměr tak šťastně podařil.

V tomto celém vypravování, které si Herkules velmi rychle odbyl, nebylo o Dicku Sandovi ani zmínky.

„A ty, Dicku?“ ptala se paní Weldonová.

„Já, paní Weldonová,“ odvětil mladík, „nemohu vám nic říci. Moje poslední myšlenka byla na vás a na Jacka!... Marně jsem se namáhal, abych přetrhal pouta, kterými jsem byl uvázán ke kůlu... Voda mi už šla přes hlavu... Ztratil j sem vědomí... A když j sem přišel k sobě, byl jsem v jakési prohlubni mezi třtinou na břehu, a Herkules klečel u mne a ošetřoval mne.“

„To se rozumí! Protože jsem lékař,“ odvětil Herkules, „hadač, kouzelník, magik, prorok!...“ „Herkule,“ ptala se paní Weldonová, „řekněte mi, jak jste mohl zachránit Dicka Sanda?“ „Copak jsem to byl já, paní Weldonová? Nemohl proud překotit kůl, k němuž byl náš kapitán přivázán a nemohl ho na tomto kůlu nepozorovaně odvléci tam, kde jsem jej našel polomrtvého? Ostatně nebylo to nic obtížného v temnotě vklouznout mezi oběti, kterými byl vyčalouněn hrob, vyčkat protržení hráze a při stoupání vody potají vyviklat a vytrhnout kůl, na který ti lotři našeho kapitána přivázali! Nestalo se přitom nic tak neobyčejného! Kterýkoliv člověk by vykonal totéž. Hleďte, třeba pan Benedikt sám, nebo konečně Dingo! Opravdu, proč by to nemohl vykonat Dingo?...“ Ozvalo se slabé zaštěkání a Jack uchopiv velkou hlavu psa do svých rukou, hladil ji.

„Dingo,“ pravil pak, „mluv, byl jsi to ty, který jsi zachránil našeho přítele Dicka?“ A zároveň pohyboval hlavou psa z pravé strany na levou.

„On říká, že ne, Herkule!“ pokračoval Jack. „Vidíš tedy, že on to nebyl. - Dingo, byl to Herkules, který zachránil našeho kapitána?“ A malý chlapec přinutil Dingovu hlavu, aby pětkrát nebo šestkrát kývla pohybujíc se nahoru a dolů.

„On říká ano, Herkule! On říká ano!“ zvolal malý Jack. „Vidíš tedy, že jsi to byl ty!“ „Příteli Dingo,“ odvětil Herkules hladě psa, „to není dobře! Slíbil j si mi přece, že mne nezradíš!“ Ano, byl to Herkules, který svůj život vydal všanc, aby zachránil Dicka Sanda. Ale on byl už takové povahy a jeho skromnost mu nedovolovala, aby o tom mluvil. Ostatně považoval celou věc za velmi prostou a opakoval, že ani jediný z jeho přátel by se nerozpakoval jednat za těchto okolností zrovna tak jako on.

To přimělo paní Weldonovou, že si vzpomněla na starého Toma, na jeho syna, na Akteona a Austina, na své nešťastné spolucestující!

Odebrali se do krajin velkých jezer. Herkules je viděl, když kráčeli s karavanou otroků. Sledoval je, ale žádná příležitost se mu nenaskytla, aby s nimi mohl vejít do styku. Odešli! Byli ztraceni!

Po dřívějším veselém Herkulově smíchu následovaly nyní těžké slzy, které chtěl marně utajit.

„Neplačte, příteli,“ pravila k němu paní Weldonová. „Kdo ví, jestli Bůh nám nedopřeje té milosti, abychom je jednoho dne opět spatřili!“ Paní Weldonová několika slovy poučila Dicka Sanda o tom, co se událo za jejího pobytu v Alvezově faktorii.

„Snad,“ doložila, „by bylo opravdu lepší, kdybychom zůstali v Kazoundé...“ „Oh, já nešika!“ zvolal Herkul.

„Ne, Herkule, nikoliv!“ odvětil Dick Sand. „Ti lotři by našli prostředky vlákat pana Weldona do nějaké pasti! Prchejme společně a bez otálení! Dorazíme na pobřeží dříve, než se Negoro může vrátit do Mossamedesu. Tam nám už portugalské úřady poskytnou ochranu a podporu, a kdyby Alvez přišel žádat sto tisíc dolarů...“ „Pak by ten starý darebák dostal sto ran holí přes hlavu!“ zvolal Herkules, „a já sám bych vzal na sebe úkol vyplatit mu je.“ Ačkoliv paní Weldonová nemohla naprosto myslet, aby se vrátila do Kazoundé, přece tato věc byla vážnou zápletkou. Nyní šlo o to, aby Negora předstihli. Dick Sand musel při všech dalších záměrech zachovat tento cíl na zřeteli.

Dick Sand konečně mohl uskutečnit svůj plán, který už dávno choval, aby dorazil na pobřeží, užívaje k tomu proudu řeky. Nyní byla řeka zde, její směr vedl na sever, kde patrně ústila do Zaire. V tomto případě by paní Weldonová a její družina, místo aby dorazili do Silo Paulo de Loanda, se dostali k ústí této velké řeky. Ostatně na tom nezáleželo, protože i v osadách dolní Guineje mohli spoléhat, že najdou pomoc.

Když se Dick Sand odhodlal plout dolů po této řece, bylo jeho první myšlenkou, použít k tomu voru z kmenů a větví, jakéhosi druhu plovoucích ostrůvků (Cameron mluví často o těchto plovoucích ostrůvcích), které ve velkém počtu plují po afrických řekách.

Když se Herkules v noci potuloval po břehu, přálo mu štěstí, že našel skutečný člun, který byl unášen proudem. Dick Sand si nemohl přát lepší a náhoda jim byla v této věci opravdu příznivá. Nebyl to jeden z úzkých člunů, který domorodci obyčejně užívají. Piroga, kterou Herkules našel, měla přes třicet stop délky, čtyři stopy šířky a byla z těch člunů, kterých je užíváno na vodách velkých jezer. Paní Weldonová a její přátelé se v něm mohli pohodlně usadit. Stačilo udržovat veslem směr, aby člun plul po proudu řeky.

Zpočátku chtěl Dick Sand plout jen za noci, aby nebyli spatřeni.

Ale kdyby se užilo dvanácti hodin místo dvaceti čtyř, zdvojilo by se trvání plavby, která sama o sobě byla asi velice dlouhá. Naštěstí Dicka Sanda napadlo, opatřit člun jakousi střechou z dlouhé trávy, která byla upevněna dlouhým bidlem, a pokrýt člun tak, že by jej zakrývala tráva i s dlouhým veslem, které sloužilo jako korn1idlo. Mohlo se zdát, jakoby to plula po proudu hromada trávy, která byla stržena vodou. Tato střecha byla tak důmyslně zřízena, že i ptáci se dali oklamat a bylo vidět, že často slétají na stříšku a zobají tam zrnka buď rackové s červenými zobáky nebo černí arrhingové, a šedivé i bílé vlaštovky.

Kromě toho byla tato zelená střecha úkrytem proti žhavým slunečním paprskům. Cesta za takových okolností se tedy mohla konat bez únavy, ale nikoliv bez nebezpečí.

Nebylo pochyb, že cesta bude dost dlouhá, a bylo zapotřebí opatřovat si potravu každý den. Jestliže k tomu lov nevystačil, bylo nutné honit na břehu, a Dick Sand měl jedinou pušku, kterou s sebou Herkules vzal po útoku na mraveniště. Proto se bedlivě staralo to, aby ani jediná rána nebyla vypálena nadarmo. Někdy mohl také zpod stříšky na

člunu vystřelit jako lovec na číhané ze své budky.

Zatím člun plul po řece unášen proudem rychlostí, kterou Dick Sand odhadl asi na dvě míle za hodinu. Podle toho doufal, že v době mezi dvěma východy slunce urazí padesát mil. Ale právě vzhledem k rychlosti proudu bylo potřeba ustavičné bdělosti, aby se člun vyhnul všem překážkám, skalám, kmenům obrovských stromů a vírům. Kromě toho bylo zapotřebí se obávat, aby se řeka nezměnila ve slapy a vodopády, což se často vyskytuje na afrických řekách.

Dick Sand, jemuž radost, že opět vidí paní Weldonovou a její dítě, vrátila jeho síly, seděl na předku pirogy. Zpod dlouhé trávy pozoroval proud a buď hlasem nebo posunky naznačoval Herkulovi, jehož mohutná ruka držela veslo, co je zapotřebí dělat, aby se člun udržoval v dolním směru.

Paní Weldonová ležíc ve středu člunu na lůžku ze suchého listí, byla zahloubána do svých myšlenek. Bratranec Benedikt seděl zamlkle a svrašťoval čelo pohlížeje na Herkula, jemuž nemohl dosud odpustit, že přerušil jeho honbu za mantikorou. Vzpomínal na svou ztracenou sbírku a na své entomologické zápisky, jejichž cenu domorodci v Kazoundé zajisté nedovedli odhadnout. Seděl zde maje nohy roztaženy, ruce křížem položeny na prsou a často prováděl bezděčný posunek, jakoby chtěl zvednout na čelo své brýle, které už dlouho na jeho nose nebyly. Co se týče malého Jacka, porozuměl, že nesmí dělat hluk, ale protože nebylo zakázáno pohybovat se, napodoboval Dinga a běhal po čtyřech z jednoho konce člunu na druhý.

Za prvních dvou dní se brala potrava pro paní Weldonovou a její družinu ze zásob, které si Herkules opatřil před odplutím. Dick Sand proto zastavoval člun na málo hodin v noci, aby si popřáli odpočinku.

Ale pro zatím nešel na břeh, dokud jej potřeba, aby obnovili potraviny, k tomu nenutila.

Žádná příhoda se neudála na počátku této plavby po neznámé řece, která průměrně neměla více než sto padesát stop šířky. Několik plovoucích ostrůvků se pohybovalo na povrchu stejnou rychlostí jako člun. Nebylo tedy zapotřebí se obávat, že se člun s nimi srazí, dokud by je nezadržela nějaká překážka.

Ostatně břehy, jak se zdálo, byly pusté. Patrně tato část území kolem Kazoundé byla domorodci málo navštěvována.

Na pokraji řeky bujelo v ohromném množství divoké rostlinstvo nejživějších barev. Klejichy, mečíky, lilie, barvínek, balzamina, umbellifery, aloe, stromovité kapradí, vonné keře lemovaly břehy svou nevylíčitelnou nádherou. Několik lesů také smáčelo své okraje do rychle proudící vody. Kopálové stromy, akáty s drsnými listy, bauhinie poskytující „železné dřevo“, jejichž kmeny byly pokryty lišejníky na straně vystavené chladnějším větrům, - fikovníky, které se zvedaly nad svými kořeny do břehu jako kůly zasazenými, podobně i magnolie a jiné nádherné stromy se skláněly nad řekou. Jejich vysoké vrcholky se spojovaly ve výšce sto stop a tvořily tak zelenou střechu, kterou sluneční paprsky nemohly proniknout. Často také vznikl most z lián z jednoho břehu k druhému a jednoho dne malý Jack ne bez velkého podivení viděl tlupu opic, která se po takové rostlinné lávce ubírala přes řeku. Opice se držely za ohony pro případ, že by se lávka jejich tíhou strhala.

Tyto opice, které patřily k druhu malých šimpanzů a dostaly ve střední Africe jméno „soko“, patřily k nejohyzdnějším členům rodiny opů, měly nízké čelo, světle žlutou tvář, vysoko umístěné oči. Žijí v tlupách po deseti a štěkají jako potulní psi. Domorodci se jich bojí, protože jim někdy kradou děti, které rozdrápají a ukoušou. Když se ubíraly po mostě spleteném z lián, neměly tušení, že pod tou hromadou trávy, kterou proud unášel, je chlapec, se kterým by si asi chtěly hrát.

Dopravní prostředek, který si Dick Sand vymyslel, byl sestrojen tak znamenitě, že i tato bystrozraká zvířata se jím dala oklamat.

O dvacet mil dále téhož dne se člun náhle zastavil.

„Co se děje?“ ptal se Herkules, který řídil kormidelní veslo.

„Cesta je zahražena,“ odvětil Dick Sand, „ale přirozenou překážkou.“ „Musíme ji odstranit, pane Dicku!“ „Ano, Herkule, a to sekyrou! Několik ostrůvků už ne ni narazilo, ale ona jim vzdoruje!“ „Dejme se do toho, kapitáne!“ odvětil Herkules a postavil se na předek člunu.

Zahražení řeky způsobila tuhá tráva s lesklými listy, která tlačíc se k sobě způsobila přirozenou ucpávku a tím tuhou překážku. Říká se tomu „tikatika“ a nezřídka je zahražení tak silné, že by člověk mohl řeku přejít suchou nohou, kdyby se neobával, že zapadne na stopu hlub oko do té rostlinné spleti. Hustá spleť lotosu zde pokrývala povrch této zahrážky.

Už se stmívalo. Herkules mohl, aniž se dopouštěl příliš velké neobezřelosti, opustit člun a tak obratně pracoval se svou sekyrou, že po dvou hodinách zahrážka povolila, načež proud obě její polovice zahnal k břehům a člun mohl plout dále.

Ale musíme zde zaznamenat, že to velké dítě, bratranec Benedikt, na chvíli doufal, že člun nepropluje. Takováto cesta se mu zdála být vůbec nudná a mrzutá. Téměř litoval, že není ve faktorii ničemného otrokáře Alveze a v chýši, kde dosud ležela jeho drahocenná entomologická torba. Jeho zármutek byl zajisté zcela oprávněn, protože zde nebylo nic vidět. Ani jediný exemplář hmyzu zde nemohl polapit!

Lze si proto pomyslet, jak velká byla jeho radost, když Herkules - který byl přece jen „jeho žákem“ - mu přinesl malé ohavné zvířátko, které sebral na některém stéble této tikatiky. Podivné! Statečný černoch, jak se zdálo, byl sám trochu spleten, když je podával učenému pánovi.

Ale sotvaže bratranec Benedikt když vzal hmyz mezi ukazováček a palec, jej přiblížil co možná nejvíce ke svým krátkozrakým očím, kterým nyní ani lupou ani brýlemi nemohl přispět na pomoc, začal křičet a jásat:

„Herkule!“ zvolal. „Herkule! Tím jsi si získal odpuštění! Sestřenko Weldonová! Dicku! To je hexapoda jediná svého druhu a afrického původu! Tuto mi aspoň nikdo nebude upírat, tato mne neopustí, dokud budu živ!“ „Je tedy velmi draho cenná?“ ptala se shovívavě paní Weldonová.

„To se rozumí, velice!“ zvolal bratranec Benedikt. „To je brouk, který není ani koleopterou, ani neuropterou, ani hymenopterou prostě hmyz, který nepřináleží k žádnému z těch deseti řádů, jež učenci znají, a jsem v pokušení zařadit jej spíše do druhého oddílu pavoukovitých! Je to druh pavouka, který by byl pavoukovitým, i kdyby měl osm noh, a

který je přece hexapodou, protože jich má pouze šest! Ah, přátelé, nebesa mně způsobila radost, a konečně budu moci své jméno připojit k důležitému objevu! Tento brouk to bude zřejmě Hexapodes benedictus!“ Nadšený učenec tak zářil štěstím, že úplně zapomněl na všechny minulé trampoty a projížděl se nyní na svém zamilovaném entomologickém koníčku, že paní Weldonová i Dick Sand mu srdečně museli blahopřát.

Zatím piroga plula dále po temných vodách řeky. Ticho noci bylo přerušováno jen šramotem, který způsobovaly šupiny krokodýlů nebo chroptění hrochů, kteří se váleli na březích.

Skulinami ve stříšce vnikaly jemné paprsky měsíce, který vystupoval na obloze za vrcholy stromů, až do vnitřku pirogy.

Náhle na pravém břehu se ozval vzdálený dupot a pak hluk, jako kdyby potmě pracovala obrovská čerpadla.

To bylo několik set slonů, kteří když se byli za dne nasytit dřevnatými kořeny, nyní svou žízeň hasili před nočním odpočinkem. Mohlo se zdát, když to množství chobotů se automatickým pohybem sklánělo a zvedalo, že se řeka vysuší.

XVIII. KAPITOLA
Různé příhody

Osm dní plul člun unášen proudem za podmínek, které jsme vylíčili. V té době se neudálo nic důležitějšího. Na prostoru několika mil řeka omývala pokraj překrásných pralesů, potom stromy zmizely a široko daleko, až kam sahal obzor, bylo vidět jen třtinoví.

V této krajině nebyli domorodci - nač si ovšem Dick Sand nikterak nestěžoval, - ale za to oplývala zvířaty. Na břehu pobíhaly zebry, afričtí jeleni, „kaamové“, jistý druh neobyčejně půvabných antilop, které za noci zmizely, aby učinily místo levhartům, jejichž řev bylo slyšet, jakož i lvům, kteří skákali ve vysoké trávě. Až dosud uprchlíci nebyli znepokojováni divokými šelmami, ani z lesů, ani z řeky.

Nicméně každého dne obyčejně odpoledne Dick Sand přirazil k některé straně břehu, vystoupil z člunu a prozkoumal okolí.

Potraviny se musely obnovovat každodenně. Protože v této zemi, kde nebylo po nějakém obdělávání půdy ani stopy, se nemohlo spoléhat na maniok, proso, kukuřici, ovoce, což tvoří hlavní rostlinnou potravu domorodých kmenů. Tyto rostliny zde sice také rostly, ale v divokém stavu, a jejich plody proto nebyly jedlé. Dick Sand byl odkázán výhradně na lov, i když střelba z jeho pušky mohla mít vzápětí za následek nepříjemné setkání.

Oheň si připravovala malá četa rychlým otáčením kusu tvrdšího dřeva v prohloubeném kuse dřeva fíkovníku, právě tak, jak to dělají domorodci a dokonce prý i opice, aspoň se tvrdí, že gorily si tímto způsobem opatřují oheň. Když byl oheň rozdělán, bylo upečeno hned na několik dní trochu masa z jelena nebo antilopy. Dne 4. července se Dicku Sandovi podařilo jedinou kulkou zabít zvíře „poku“, které poskytlo celou zásobu zvěřiny. To bylo zvíře pět stop dlouhé, které mělo dlouhé rohy, jakoby kruhy opatřené, žlutočervenou srst, která byla poseta lesklými tečkami, pouze na břiše bylo zvíře bílé, jeho maso bylo uznáno jako znamenité.

Počítáme-li, kolik času vyžadovalo téměř denní přistání k břehu, jakož i hodiny odpočinku za noci, může se říci, že člun do 8. července urazil nanejvýš sto mil. Byl to dost značný kus cesty a přece se Dick Sand ptal sám sebe, kam až jej tato nekonečná řeka ponese, která až dosud přijímala jen nepatrné vedlejší přítoky, aniž by se patrněji rozšířila. Co se týče směru, ubírala se řeka dlouho na sever a pak se zatočila na severozápad.

Také řeka sama poskytovala uprchlíkům část potravy. Na dlouhé liány, ozdobené tmy, které byly zakrouceny jako udice, se chytilo několik velmi chutných „sandžiků“, které byly usušeny podle divošského způsobu, dlouho vydržely, dále několik černých, velmi dobrých, „usaků“, „mondé“ se širokými hlavami, jejichž dásně mají místo zubů tvrdé chlupy, a malé „dagaly“, které mají rády proudící vody, přináležejí k druhu sleďovitých ryb a připomínají „whitebaity“ v Temži.

Dne 9. července za dne Dick Sand podal důkaz krajní chladnokrevnosti. Byl sám na břehu a číhal na „kaamu“, jejíž rohy se ukazovaly nad houštím, a právě střelil po zvířeti, když náhle vyskočil na třicet kroků od něho strašlivý lovec, který nepochybně přišel požadovat svou kořist a nejevil chuť, aby ji opustil.

Byl to mohutný lev, z těch, které domorodci nazývají „karamos“ a ne z toho druhu bez hřívy, kterým říkají „nyassijský lev“. A tento lev byl pět stop vysoký - strašlivé zvíře.

Skokem, který učinil, padl lev přímo na „kaamu“, kterou kulka Dicka Sanda srazila k zemi a která ještě žijíc se svíjela a ječela pod tlapou strašného zvířete.

Dick Sand neměl čas, aby zasunul druhý náboj do své pušky, a byl tedy úplně bezbranný.

Lev jej už také spatřil a spokojil se nejprve tím, že se na něj díval.

Dick Sand se tou měrou opanoval, že sebou ani nepohnut Vzpomněl si, že za podobných okolností se lidé zachránili tím, že se ani nepohnuli. Nepohnul se tedy ani o to, aby znova nabil svou pušku, ani o to, aby se dal na útěk.

Lev na něj stále pohlížel svýma kočičíma očima, které byly žhavé a zářící. Nemohl se patrně rozhodnout mezi kořistí, která se pod jeho tlapami chvěla, a tou, která stála nepohnutě. Kdyby se kaama pod jeho drápy nezmítala, byl by Dick Sand ztracen.

Dvě minuty minuly. Lev pohlížel na Dicka Sanda a Dick Sand pohlížel na lva, aniž pohnul brvou.

Potom lev otevřel tlamu, zvedl chvějící se kaamu a mrskaje keře ohonem zmizel ve vysokém houští.

Dick Sand stanul nepohnutě ještě několik okamžiků, potom opustil také on místo a vrátil se k svým druhům, ale neřekl

jim nic o nebezpečí, kterému právě jen svou chladnokrevností unikl. Kdyby prchající místo po řece museli táhnout rovinami a lesy hojně oživenými podobnými šelmami, snad v této chvíli už by nebyl ani jediný z trosečníků Pilgrima naživu.

Ale jestliže až dosud byla země neobydlena, nebývalo tomu tak nadále. Nejednou na nížinách bylo možné pozorovat stopy bývalých vesnic. Cestovatel, který byl zvyklý putovat těmito končinami, jako to činil Livingstone, by se o tomto zjevu neklamal. Ploty z pryščovitých rostlin, které přetrvaly doškové chýše, a posvátný fikovník, osaměle vyčnívající nad plotem, potvrzovaly, že zde bývala osada domorodců.

Podle zvyků některých kmenů postačila smrt jejich pohlavára, aby obyvatelé opustili svůj dosavadní domova přestěhovali se na jiné místo na tomto území.

Snad také v této krajině, kterou řeka protínala, žily kmeny domorodců pod zemí, jako je tomu v jiných částech Afriky. Tito divoši, stojící na posledním stupni inteligence lidských bytostí, vylézali ze svých děr jen v noci jako zvířata ze svých pelechů a setkání s jedněmi by mohlo být stejně strašné jako s druhými.

Dick Sand nemohl být v pochybnostech o tom, že plují v domovině lidojedů. Třikrát nebo čtyřikrát na pasekách v lese spatřil v popelu sotva vychladlém zbytky strašlivé hostiny. Krutá náhoda mohla zajisté kanibaly horní Kazoundé přivést na břeh řeky právě ve chvíli, kdy by tam Dick Sand přistál. Nikdy proto bez naléhavé potřeby nezůstával dlouho na břehu a vždy mu Herkules musel slíbit, že při prvním poplachu odrazí člun od břehu. Statečný černoch mu to slíbil, ale kdykoliv Dick Sand vystoupil na břeh, stěží před paní Weldonovou dovedl zatajit svůj nepokoj.

Navečer dne 10. června bylo zapotřebí veliké ostražitosti. Napravo u samé řeky bylo vidět vesnici. Řečiště zde bylo rozšířeno a tvořilo jakési laguny, jejichž voda šplouchala kolem třiceti chýší, vystavěných na vysokých kůlech. Proud vedl přímo kolem chýší a člun je musel sledovat, neboť vlevo řeka pro skaliska v řečišti nebyla splavná.

A vesnice byla obydlena. Několik ohníčků hořelo v chýších. Bylo slyšet také hlasy, které se podobaly řevu. Kdyby neblahou náhodou byly roztaženy sítě mezi kůly, mohli by se uprchlíci prozradit, jakmile by chtěli násilně proplout.

Dick Sand stoje na přídi šeptem dával pokyny, aby se zabránilo každému nárazu na spodní červotočivou stavbu. Noc byla jasná. Bylo dost vidět, aby se mohl člun řídit, ale bylo také dost jasno, aby byl viděn.

Nastal strašlivý okamžik... Dva domorodci, kteří nahlas mluvili, seděli nad vodou právě tam na kůlech, mezi kterými člun musel proplout, protože jeho směr na tak úzkém místě se nemohl změnit. Jestli nebylo zapotřebí se obávat, že je uvidí a že na jejich pokřik se seběhne celá osada?

Bylo zapotřebí proplout ještě sto stop, když Dick Sand zaslechl, že oba domorodci si cosi živě sdělují. Ukazovali si navzájem domnělou hromadu trávy, která k nim byla proudem unášena a která hrozila přetrhat jim liánové sítě, které právě ponořovali do vody.

Zvedali tedy sítě a volali na ostatní, aby jim přišli pomoci.

Brzy se spustilo pět nebo šest černochů po kůlech až dolů k vodě a za divokého pokřiku, který si nelze představit, se postavili na příční trámy, které spojovaly kůly.

Naproti tomu bylo v člunu úplné ticho, které jen rozkazy Dicka Sanda, který je pouze šeptal, bylo přerušováno, nic se nehýbalo než pravé rameno Herkula, který řídil kormidelní veslo, chvílemi hluše zakňučel Dingo, kterému však Jack svýma ručkama stlačoval obě čelisti, zvenčí bylo slyšet šum proudu, který se rozráželo kůly, nad nimi nahoře se však ozýval zvířecí řev kanibalů.

Zatím domorodci rychle vytahovali ponořené sítě. Jestli se jim podaří včas je vytáhnout, bylo možné jen doufat, že člun propluje, v opačném případě by se zapletl do sítí a byl by polapen a s ním všichni, kdo v něm byli! Změnit směr nebo zadržet pohyb člunu Dick Sand nemohl, protože proud zde byl zúžen a unášel proto člun kupředu rychleji než dříve.

Za půl minuty už vplul člun mezi kůly. Neslýchaným štěstím bylo, že domorodcům se posledním vzepjetím sil podařilo sítě zvednout.

Ale při prudké plavbě kolem těchto vodních staveb se stalo, čeho se Dick Sand obával, že nárazem se kus trávy, který zakrýval pravý bok člunu, odhrnul.

Jeden z domorodců vykřikl. Poznal snad, co tato střecha z trávy skrývala a chtěl to sdělit svým přátelům?... Zdálo se to být velice pravděpodobné.

Ale Dick Sand byl už mimo dosah divochů a v několika okamžicích řeka, která zde byla velice prudká, zanesla pirogu tak daleko, že uprchlíci už ani osadu zbudovanou na kůlech neviděli.

„Na levý břeh!“ velel Dick Sand z opatrnosti. „Voda je zde opět splavná!“ „Na levý břeh!“ odpověděl Herkules a rázně zabočil kormidlem.

Dick Sand se posadil vedle něho a rozhlížel se po vodní hladině, měsícem jasně osvětlené. Ale nespatřil nic podezřelého. Žádná piroga se neobjevila, aby je pronásledovala. Snad ti divoši žádnou neměli, a také když se rozednívalo, nebylo ani na řece ani na jejich březích stopy po domorodcích. Ale z opatrnosti se člun stále držel levého břehu.

Za následujících čtyř dnů, od 11. do 14. července, paní Weldonová a její přátelé pozorovali, že se krajina valně změnila. To už nebyla opuštěná země, ale samotná poušť, a mohla se přirovnat k poušti Kalahari, kterou Livingstone prozkoumal za své první cesty. Půda, příliš vyprahlá nepřipomínala ničím úrodný kraj v horní části území.

A řeka se vinula dále, nekonečně dále a zasluhovala vlastně pojmenování veletok, protože se zdálo, že jí nebude dříve konce, až teprve, když se vlije do Atlantického oceánu.

Zásobovat se v této vyprahlé zemi bylo pořád obtížnější. Z dřívějších zásob už nezbylo nic. Lov ryb přinášel málo, lov zvěře žádnou kořist. Afričtí jeleni, antilopy, „poku“ a jiná zvířata nenacházejíce v této poušti potravu, zmizela a s nimi zároveň i dravci.

Také za nocí už nebylo slyšet obvyklý řev šelem. Ticho bylo přerušováno jen koncertem žab, který Cameron přirovnal

k práci ucpavačů lodí, k zatloukání nýtů a vrtání kovových desek v loděnicích.

Na obou březích byla krajina úplně rovná a bez stromů až do dalekých pahorků, které ji vroubily na východě a západě. Jen pryščovitým rostlinám se zde dařilo, ale nikoliv těm, z nichž se získává „kassave“ a manioková mouka, ale těm, z nichž se vytlačuje olej, ale takový, který se nehodí k požívání.

Nicméně bylo zapotřebí starat se o potraviny. Dick Sand si už nevěděl rady, když mu Herkules připomněl, že domorodci požívají mladé výhonky kapradí a měkké části stonků papyrusu. On sám, když sledoval karavanu Ibna Hamise po lesích, nejednou byl nucen takto utišovat svůj hlad. Naštěstí bujelo podél břehů množství kapradí a papyrusu a zvláště dřeň toho druhého, která je příjemná a sladká, chutnala všem a malému Jackovi zvlášť.

Ovšem byla to potrava málo posilňující, ale za to zásluhou bratrance Benedikta měli být následujícího dne lépe obslouženi.

Od objevení brouka, kterého nazval Hexapodus benedictus a který měl jeho jméno učinit nesmrtelným, se bratranec Benedikt opět vrátil ke svým zvykům. Když hmyz uložil na bezpečné místo, totiž zapíchl jej pečlivě do podšívky svého klobouku, učenec vycházel opět na lov ve chvílích, kdy loď se zastavila u břehu. A tu řečeného dne brouzdaje se vysokou trávou, vyplašil ptáka, jehož zpěv přivábil jeho pozornost.

Dick Sand už na ptáka namířil, chtěje jej zastřelit, když bratranec Benedikt zvolal:

„Nestřílejte, Dicku! Jeden pták pro pět osob, to by bylo málo!“ „Ale pro J acka postačí,“ odvětil Dick Sand.

„Ne! Ne!“ namítl bratranec Benedikt. „Nestřílejte! To je ukazatel, ten nám opatří hojnost medu!“ Dick Sand spustil svou pušku, protože se mu zdálo, že několik liber medu by mělo přece více ceny než pták, a ihned bratranec Benedikt a on následovali ptáka, který chvílemi se zastavuje a zase odlétaje, jak se zdálo, je pobízel, aby ho doprovázeli.

Nemuseli jít daleko, protože už po několika minutách spatřili staré kmeny skryté mezi pryščovými dřevinami, kolem kterých se ozýval veliký bzukot včel.

Bratranec Benedikt by snad chtěl, aby se pracovité hymenoptery neolupovaly „o plody své práce“ - jak pravil. Ale Dick Sand tomu tak nerozuměl. Vykouřil včely, když zapálil suchou trávu a zmocnil se značného množství medu. Potom, když nechali ptákovi, který jim ukázal cestu, plástve vosku jako jeho podíl na kořisti, vrátili se bratranec Benedikt a on do člunu.

Med byl uvítán s radostí, ale bylo ho celkem přece jen málo, a všichni by v následujících dnech krutě trpěli hladem, kdyby člun nezastavil v malé zátoce, kde se hemžilo množství kobylek.

Po myriadách, po dvou až třech vrstvách pokrývaly půdu a keře.

Protože bratranec Benedikt už dříve řekl, že domorodci se často živí těmito orthopterami - což bylo úplně správné - s chutí bylo požíváno této manny. Člun by se mohl desetkrát naplnit těmito kobylkami, tak mnoho jich bylo. A při mírném ohni byly upraženy, a chutnaly i méně hladovým lidem. Bratranec Benedikt jich snědl značné množství vzdychal sice soustrastně, to je pravda, - ale jedl je přece.

Nicméně byl už čas, aby tato dlouhá řada mravních i tělesných zkoušek byla ukončena. Ačkoliv plavba po tomto rychlém proudu řeky nebyla tak unavující, jako pochod lesy na pobřeží, přece nesnesitelné vedro za dne, vlhké výpary za noci a ustavičné útoky moskytů činily cestu po řece velice svízelnou. Byl už čas, aby dorazili na místo, a přece Dick Sand nemohl ještě říci, kdy bude této cesty konec. Kdyby se řeka ubírala přímo na západ, byli by už na severním pobřeží Angoly, ale celkový směr vedl více na sever a proto mohlo ještě dlouho trvat, než by dorazili k pobřeží.

Dick Sand byl tedy už velice znepokojen, když se náhle vyskytla ráno dne 14. července změna ve směru řeky.

Malý Jack byl vpředu na člunu a díval se skulinami v trávě ven, když se najednou na obzoru objevilo velké prostranství pokryté vodou.

„Moře!“ vykřikl chlapec.

Na tohle zvolání se Dick Sand zachvěl, přičemž se přiblížil k Jackovi.

„Moře,“ odvětil, „ještě to není, ale aspoň řeka, která běží západně, a jejímž přítokem je tato řeka. Snad je to sama Zaire!“

„Ať tě spravedlivý Bůh vyslyší!“ odvětila paní Weldonová.

Ano! Kdyby to byla Zaire nebo Kongo, kterou Stanley několik let poté prozkoumal, stačilo by to, aby se ubírali řekou dolů až k portugalským osadám při jejím ústí. Dick Sand doufal, že tomu tak bude a měl své důvody, aby se tak domníval.

Ve dnech 15., 16., 17. a 18. července plul člun dále na stříbro lesklé vodní hladině v krajině, která už byla méně pustá a vyprahlá. Stále ovšem byla zachovávána největší obezřelost a člun pořád plul jako hromada trávy.

Zdálo se, že několik dnů utrpení ubohých trosečníků Pilgrima bude u konce. Pak se bude moci každému vyměřit jeho podíl na záchraně a kdyby mladý lodní kapitán se nechtěl největšího domáhat pro sebe, paní Weldonová by se ho zajisté domáhala pro něj sama.

Ale dne 18. července za noci se udál případ, který opět ohrožoval jejich záchranu.

Ke třetí hodině ranní bylo zdaleka slyšet na západě zvláštní temný hukot. Dick Sand jako velice úzkostlivý chtěl zjistit, co tento hukot znamená. Zatímco paní Weldonová, malý Jack a bratranec Benedikt klidně spali na dně člunu, zavolal Herkula a vyzval jej, aby s největší pozorností naslouchal.

Noc byla klidná. Ani vánek nehýbal ovzduším.

„To je hukot moře!“ mínil Herkules a oči mu zazářily radostí.

„Ne!“ odvětil Dick potřásaje hlavou.

„Co je to tedy?“ ptal se Herkules.

„Musíme vyčkat, až se rozbřeskne, ale zatím musíme být ve střehu.“ Na tuto odpověď se Herkules vrátil na záď člunu.

Dick Sand zůstal vpředu na stráži. Ustavičně naslouchal. Hukot byl pořád silnější. Brzy se dalo rozeznat, že to je vzdálené silné šumění vody.

Nastal den, takřka bez ranního šera. Vpředu, pod řekou, asi půl míle daleko bylo vidět, jak se mlha zvedá do vzduchu.

Ale že to nebyly vodní výpary, bylo až příliš patrné, když první sluneční paprsky odrážejíce se o vlny utvořily obdivuhodnou mlhu, která se klenula od jednoho břehu k druhému.
„Ke břehu!“ zvolal Dick Sand, jehož hlas probudil paní Weldonovou. „To jsou vodopády! Ta mlha se skládá z rozprášených částeček vody! Ke břehu, Herkule!“ Dick Sand se nemýlil. Vpředu tvořilo řečiště svah sto stop hluboký, po kterém voda hnána neodolatelnou silou splývala, tvořic tak čarokrásný vodopád. Kdyby pluli ještě o půl míle dál, strhla by voda člun do propasti.

XIX. KAPITOLA
Opět S. V.

Herkules mocnými údery vesla zatočil člunem k levému břehu. Ostatně proud na tomto místě se ještě nezrychloval, protože řečiště zachovávalo svůj pravidelný sklon až k sráznému svahu vodopádu. Tam teprve, takřka náhle, se řečiště ocitlo před hlubokou propastí, jejíž přitažlivost byla patrná teprve tři nebo čtyři sta stop nad vodopádem.
Na levém břehu se zvedal veliký, velmi hustý prales. V něm bylo pološero, protože sluneční svit nepadal do neproniknutelných lesních stěn. Dick pohlížel nikoliv bez hrůzy na toto území, obydlené lidojedy, spodního toku Konga, jehož území bylo nyní potřeba proputovat, protože člun už nemohl sledovat běh řeky. Na přenesení člunu pod vodopády nebylo ani pomyšlení. To byla skutečně strašná rána, která postihla tyto ubohé lidi, snad den před tím než by mohli dorazit do portugalských osad ležících při ústí. Až dosud si pomáhali sami.
Copak jim tentokrát nepřijdou nebesa sama na pomoc?
Brzy dorazil člun k levému břehu. Ale čím více se mu blížili, tím nápadnější známky bolesti a netrpělivosti projevoval Dingo.
Dick Sand, který jej pozoroval, - neboť kolem dokola hrozilo všechno nebezpečím, - se ptal sám sebe, jestli není snad nějaká dravá šelma nebo domorodec ukryt v hustém třtinoví papyrusu na břehu.
Ale brzy poznal, že to není pocit hněvu, kterým bylo zvíře zmítáno.
„Zdá se, jakoby plakali“ zvolal malý Jack a objal Dinga svýma rukama.
Dingo se mu však vytrhl a vyskočiv do vody, když člun byl ještě dvacet kroků vzdálen od břehu, doplul k břehu a zmizel v trávě. Ano - paní Weldonová, ani Dick Sand, ani Herkules si nedovedli jeho jednání vysvětlit.
Po několika okamžicích přistáli uprostřed zelené pěny, která byla pokryta řasami a jinými vodními rostlinami.
Několik ledňáčků, kteří ze sebe vyrazili ostrý pískot, a několik sněhobílých volavek vzlétlo. Herkules upevnil člun u kmene magnolie a všichni vystoupili na břeh, nad nímž se nachylovaly vysoké stromy.
V lese nebylo vidět stezku, ale pošlapaný mech svědčilo tom, že tímto místem se nedávno ubírali domorodci nebo zvěř.
Dick Sand maje nabitou pušku a Herkules maje v ruce sekyru neučinili ani deset kroků, když spatřili zase Dinga. Pes maje nos k zemi skloněný sledoval jakousi stopu a pořád kňučel. První nevysvětlitelný pocit jej vábil na tuto část břehu, jiný jej lákal do hloubi lesa. To bylo všem zřejmé.
„Pozor!“ pravil Dick Sand. „Paní Weldonová, pane Benedikte, Jacku, nespouštějte se nás! - Pozor, Herkule!“ V tom okamžiku pozvedl Dingo hlavu a malými skoky, při kterých se stále otáčel, je vyzýval, aby jej následovali.
Za malou chvíli paní Weldonová a její průvodci se ocitli pod starou sykomorou, skrytou v nejhustším pralese.
Tam spatřili polozbořenou chýši, jejíž trámoví již bylo rozpadlé.
Dingo se zde dal do žalostného vytí.
„Co to zde Dingo má?“ zvolal Dick Sand.
Vešel do chýše.
Paní Weldonová a ostatní jej následovali.
Země byla pokryta kostmi, už zbělenými působením vzduchu.
„V této chýši zemřel člověk!“ pravila pohnutě paní Weldonová.
„A Dingo znal tohoto člověka!“ odvětil Dick Sand. „To byl, to musel být jeho pán! Podívejte se!“ Dick Sand ukázal v pozadí chýše na kmen sykomory, zbavený kůry.
Tam bylo vidět velká, červená písmena, už vybledlá, ale dosud bylo možné je rozeznat.
Dingo opřel přední pravou tlapu o strom, jakoby je chtěl ukázat... „S. V.!“ zvolal Dick Sand. „To jsou ta písmena, která Dingo poznal mezi ostatními! To jsou začáteční písmena, která má na obojku!“
Nedokončil svá slova, ale shýbnul se a zvedl malou měděnou skříňku, která už byla celá potažena měděnkou a kterou spatřil v koutě chýše.
Tato skříňka byla otevřena a Dick Sand z ní vytáhl kus papíru, ze kterého přečetl tato slova:

Byl jsem zabit - okraden - mým průvodcem Negorem - 3. prosince 1871 - zde - 120 mil od pobřeží - Dingo! - ke mně!

S. Vernon

Lístek řekl vše. Samuel Vemon odejel se svým psem, aby prozkoumal střední Afriku a vzal si za průvodce Negora. Peníze, které u sebe měl, podněcovaly hrabivost darebáka, který se odhodlal se jich zmocnit. Francouzský cestovatel, když dorazil na tohle místo na břehu Konga, se utábořil zde v této chýši.
Zde byl smrtelně poraněn, okraden, opuštěn... Negoro, který vykonal vraždu, se dal podle všeho na útěk a přitom padl do rukou Portugalců. Poznán jako agent obchodníka s otroky Alveze, byl dopraven do Sao Paulo de Loanda a byl odsouzen strávit dny svého života v osadní káznici. Čtenářům je už známo, že se mu podařilo uprchnout, že se dostal,

ukryt v podpalubí anglické lodi, na Nový Zéland, kde vstoupil na loď Pilgrim k neštěstí všech, kteří na této lodi pluli.
Ale co se stalo po zločinu? Nic, co by se nedalo snadno pochopit!
Nešťastný Vernon, než zemřel, mohl ještě napsat lístek, na kterém udal nejen den a pohnutku zločinu, ale i vrahovo jméno. Tento lístek vložil do skříňky, ve které se nepochybně dříve nalézaly ukradené peníze a s vypětím posledních sil zakrvácenými prsty narýsoval jako náhrobní nápis na kmen stromu začáteční písmena svého jména...
Dingo asi zůstal několik dní zde u těch rudých písmen! Proto se mu tak vryla do paměti! Nemohl je zapomenout! Potom, když se vrátil na pobřeží, byl přijat kapitánem Waldecka na palubu a konečně se dostal na palubu Pilgrima, kde našel opět Negora. Za této doby kosti cestovatele měnily stále svou podobu a zbělely v hlubokém pralese střední Afriky, a na ubohého cestovatele nevzpomínal už nikdo jiný, než jeho pes. Ano! Tak se asi všechno událo a Dick Sand a Herkules se už chystali pozůstatky Samuela Vernona křesťanským způsobem pohřbít, když náhle Dingo ze sebe vyrazil strašný skřek a vyběhl z chýše.
Skoro ihned zaslechli naši cestovatelé nedaleko odtud děsný výkřik. Patrně se mohutné zvíře vrhlo na nějakého člověka.
Herkules učinil totéž, co Dingo dříve. Jedním skokem vyskočil z chýše a Dick Sand, paní Weldonová, Jack i Benedikt hledíce za ním spatřili, že se vrhl na člověka, který se svíjel na zemi a kterému pes své strašné zuby zaťal do hrdla.
Byl to Negoro.
Na cestě k ústí Zaire, odkud chtěl odplout do Ameriky, tento darebák, když předešel svou družinu, se odebral na místo, kde zavraždil cestovatele, který mu úplně důvěřoval.
Ale nebylo to bez příčiny, že sem zašel. Všichni pochopili, proč sem zabočil, když spatřili v čerstvě vyrytém otvoru na úpatí stromu lesknout se ještě několik hrstí francouzských franků. Bylo tedy patrné, že Negoro, když zabil francouzského cestovatele, než padl do rukou Portugalců, zde ukryl svou kořist maje patrně v úmyslu jednoho dne se sem vrátit a odnést všechno zlato, když Dingo zvětřiv jej skočil mu na hrdlo. Lotr byl překvapen, vytáhl svůj lovecký tesák a bodl jím psa, právě když Herkules se na něj vrhl.
„Ty, ničemo! Konečně tě mám a teď tě zardousím!“ zvolal Herkules.
Ale toho už nebylo zapotřebí. Portugalec už o sobě nedával známky života. Mohlo se říci, že byl spravedlností Boží postižen na stejném místě, kde spáchal zločin. Ale také věrný pes dostal smrtelnou ránu a když se dovlekl do chýše, skonal na stejném místě, kde zahynul Samuel Vernon...
Herkules zakopal pozůstatky cestovatele, a Dingo, jehož všichni želeli, byl položen do téže jámy jako jeho pán.
Negoro už nežil, ale domorodci, kteří jej sem z Kazoundé doprovázeli, nemohli být daleko. Protože se k nim nevrátí, budou ho hledat na břehu řeky. A to bylo nejvážnějším nebezpečím.
Dick Sand a paní Weldonová se radili, co by bylo nyní potřeba učinit, a co se muselo bez odkladu stát.
Jednu věc nyní věděli zcela bezpečně, že touto řekou je Kongo, které domorodci nazývají Koango nebo lkutuja Kongo, a které na jisté zeměpisné délce se nazývá Zaire a na jiné Lualaba. To byla ta veliká tepna střední Afriky, které hrdinný Stanley dal slavné jméno „Livingstone“, ale které zeměpisní učenci snad nahradí Stanleyovým jménem.
Jestliže už nebylo pochybnosti o tom, že trosečníci Pilgrima mají před sebou Kongo, lístek francouzského cestovatele jim oznamoval, že jeho ústí do moře je ještě sto dvacet mil vzdáleno a bohužel řeka na tomto místě nebyla splavná. Obrovské vodopády - nepochybně Ntamské vodopády - nepřipouštěly plavbu ve člunu. Bylo tedy zapotřebí jít po jednom nebo druhém břehu aspoň jednu nebo dvě míle daleko a tam zbudovat prám a znova se dát unášet proudem.
„Nezbývá nám nyní,“ pravil Dick Sand, „než se rozhodnout, jestli se máme dát po levém břehu, na kterém se nacházíme, anebo po břehu pravém. Oba břehy se mi zdají být nebezpečné, paní Weldonová, protože divoši jsou zde strašní. Nicméně zdá se mi, že na tomto břehu jsme ještě ohroženější, protože se můžeme obávat, že se zde setkáme s Negorovou družinou.“
„Přeplujeme tedy na druhý břeh,“ odvětila paní Weldonová.
„Jenom jestli je schůdný?“ podotknul Dick Sand. „Cesta k ústí Konga patrně vede po levém břehu, protože Negoro se tudy ubíral. Ať je tomu jakkoliv, nesmíme váhat. Ale než se vydáme přes řeku, musíme zjistit, jestli se po pravém břehu můžeme dostat až za vodopády.“ Poznámka byla zajisté zcela správná a Dick Sand chtěl svůj úmysl ihned vykonat.
Řeka měla na tomto místě jen asi tři nebo čtyři sta stop šířky a pro mladého kapitána, který byl výborným veslařem, to bylo věcí zcela lehkou, aby ji přeplul. Paní Weldonová, Jack a bratranec Bepedikt měli zůstat pod Herkulovou ochranou na levém břehu a očekávat jeho návrat.
Když byly všechny přípravy vykonány a Dick Sand chtěl vstoupit do člunu, pravila paní Weldonová:
„Neobáváš se, že tě vodopád strhne, Dicku?“ „Ne, paní Weldonová. Pluji čtyři sta stop nad ním.“ „Ale na druhém břehu?..“
„Ani bych nepřistál, kdyby tam hrozilo nejmenší nebezpečí.“
„Vezmi s sebou svou pušku.“
„Ano, ale nemějte o mne strach.“
„Snad by bylo lepší, kdybychom se neodlučovali, Dicku,“ doložila rychle paní Weldonová, jako kdyby měla nějaké zlé tušení.
„Ne... nechte mne jít samotného...“ odvětil Dick Sand. „Musím tak učinit pro bezpečnost všech! Než mine hodina, vrátím se. Herkule, buďte na stráži!“ Potom odvázal Dick Sand člun a zamířil už na druhou stranu Zaire.
Paní Weldonová a Herkules, kteří byli skryti ve třtinoví papyrusu, sledovali jej svým zrakem.
Brzy dosáhl Dick Sand středu řeky. Ačkoliv proud zde nebyl příliš silný, přece už bylo znát, že na něj vodopád působí. Čtyři sta stop odtud otřásal vzduchem mohutný hukot a hřmění vody, valící se dolů po srázném svahu, a jemný drobný déšť unášen od vodopádu západním větrem spadal až na mladého lodního kapitána. Zachvěl se při myšlence, že piroga, kdyby minulou noc tak ostražitě nebděl, mohla být do vodopádu, který by jen jejich mrtvoly vynesl na povrch,

stržena! Ale toho se nyní nebylo nutné obávat, veslo obratně řízené postačilo udržet loď v trochu šikmém směru nad proudem.

Čtvrt hodiny poté dosáhl Dick Sand protějšího břehu a chystal se právě vyskočit z člunu...

V tom okamžiku se však ozval divoký pokřik a asi deset domorodců se vrhlo na hromadu trávy, která dosud zakrývala člun.

To byli kanibalové z dříve zmíněné lagunové vesnice, vystavěné na kůlech v řece. Už osm dní sledovali pravý břeh řeky. Pod střískou člunu, která když narazila o kůly se trochu posunula, spatřili prchající a považovali je za svou zcela bezpečnou kořist, protože věděli, že vodopád dříve nebo později je donutí, aby se uchýlili najeden nebo druhý břeh.

Dick Sand viděl, že je ztracen, ale ptal se sám sebe, jestli by nemohl, při obětování vlastního života, zachránit aspoň své přátele. Úplně se ovládaje stál na předku lodi a puška, kterou měl v ruce, jej chránila, že se na něj domorodci ihned nevrhli.

Zatím však divoši trhali celou střechu, pod kterou se domnívali, že tam najdou ostatní oběti. Když však viděli, že jen mladý lodní kapitán jim padl do rukou, bylo to zklamání, které tlumočili strašným řevem. Byl tu jen patnáctiletý chlapec pro deset lidožroutů!

Ale v tom se jeden z domorodců vzpřímil, když vztyčil ruku k levému břehu a ukázal tak na paní Weldonovou a její přátele, kteří všechno viděli a nevědouce, co by měli dělat, vyběhli na břeh!

Dick Sand nemyslel už na sebe, ale očekával vnuknutí nebes, aby je zachránil.

Člun, na který divoši vskočili, byl odražen od břehu. Kanibalové na něm chtěli přeplout řeku. Na Dicka Sanda, který na ně mířil, si netroufali, znajíce účinek střelné zbraně. Ale jeden z nich uchopil veslo a obratně jím řídil člun, který opět šikmo plul na druhý břeh. Brzy byl už pouze na sto stop vzdálen od levého břehu.

„Utečte!“ křičel Dick Sand na paní Weldonovou.

„Utečte!“ Ale ani paní Weldonová, ani Herkules se nehýbali. Zdálo se, že jejich nohy jsou připoutány k zemi.

Utéci? Proč by ostatně utíkali? Než by uplynula hodina, tak by padli do rukou kanibalů!

Dick Sand je pochopil. Ale tu mu přišlo vnuknutí, za které prosil nebesa. V tom okamžiku postřehl možnost, aby když obětuje svůj vlastní život zachránil všechny, které miloval!... Neváhal to udělat.

„Bůhje opatruj!“ zamumlal pro sebe, „a budiž mi ve své nekonečné dobrotě milostivý!“

Ve stejném okamžiku Dick Sand namířil na domorodce, který řídil člun, a veslo zasažené střelou se rozletělo.

Lidožrouti zděšeně vykřikli.

Člun, který veslem nebyl udržován ve svém směru, byl stržen proudem. Proud jej s rostoucí rychlostí unášel a v několika okamžicích byl už jen sto stop vzdálen od vodopádu.

Paní Weldonová a Herkules porozuměli tomu, co se stalo. Dick Sand se pokusilo to, aby je zachránil tím, že se dal i s domorodci strhnout do propasti. Malý Jack a jeho matka klečíce na břehu, posílali mu poslední sbohem. Také malomocná Herkulova ruka byla k němu vztažena...

V tom okamžiku domorodci podlehli panice chtějíce doplout na levý břeh a tak se zachránit z člunu, který se následkem toho překotil. Dick Sand neztratil svou chladnokrevnost ani vůči smrti, která mu hrozila. V posledním okamžiku ho napadlo, že tento člun právě proto, že byl obrácen spodkem nahoru, by jej mohl zachránit.

Dickovi Sandovi hrozilo dvojí nebezpečí v okamžiku, kdy se ocitl nad vodopádem: udušení vodou a udušení vzduchem. Ale tento převrácený člun se podobal skříni, ve které mohl snad udržet hlavu nad vodou, zatímco zároveň byl chráněn před působením zevnějšího vzduchu, kterým by se při prudkosti vodopádu zajisté zalknul a udusil. Za těchto poměrů se zdá, že by člověk mohl mít naději, že unikne dvojímu zadušení, i kdyby se pustil do Niagarských vodopádů!

Dick Sand to všechno pochopil zcela zřetelně, jako kdyby mu náhle blesk ozářil mozek. Bezděky se křečovitě přidržel lavice, která spojovala oba okraje člunu, a maje hlavu nad vodou pod překoceným člunem, cítil, jak jej proud neodolatelnou mocí strhuje do vodopádu, který skoro kolmo se zde řítil do hloubky.

Piroga klesala do propasti, vyhloubené vodami na dně vodopádu, a když se hluboko ponořil, objevil se zase na povrchu. Dick Sand jako dobrý plavec věděl, že jeho spása záleží nyní v jeho pažích, jestli budou dost silné...

Po čtvrthodině se dostal na levý břeh a tam našel opět paní Weldonovou, malého Jacka a bratrance Benedikta, které Herkules v maximálním spěchu dovedl na tato místa.

Ale kanibalové už zmizeli v divokém vodním víru. Protože překocený člun jim neskýtal ochranu, chtěli se v poslední chvíli zachránit plaváním ke břehu, ale ocitli se už v proudu, který je neodolatelnou silou strhoval do propasti a jejich těla byla rozedrána o ostrá skaliska, o která se lámal proud řeky pod vodopádem...

XX. KAPITOLA
Vzájemné štěstí

Dva dny poté, dne 20. července, paní Weldonová a její průvodci potkali karavanu, která se ubírala do Embomy na ústí Konga.

To nebyli obchodníci s otroky, ale počestní Portugalci, kteří vedli obchod se slonovinou. Uprchlíci byli slušně uvítáni a poslední část cesty byla vykonána za snesitelných podmínek.

Setkání s touto karavanou bylo pravou milostí Boží. Dick Sand. by nemohl plout na voru dolů po Zaire. Od slapů u Ntama až po Yellala řeka tvořila samé prudké proudy a vodopády. Stanley jich napočítal šedesát dva a je to zcela pochopitelné, že žádný člun by se tam nemohl odvážit. A při ústí Konga to bylo, kde neohrožený cestovatel čtyři roky poté musel svést poslední z třiceti dvou svých bojů s domorodci. A níže ve Mbelských vodopádech unikl takřka

zázrakem smrti.

Dne 11. srpna paní Weldonová, Dick Sand, Jack, Herkules a bratranec Benedikt dorazili do Embomy, kde je srdečně uvítali pánové Motta, Viega a Harrison a dopřáli jim šlechetné pohostinství. Právě se chystal parník k odplutí do Ameriky, k panamské úžině. Paní Weldonová a její přátelé vstoupili na palubu a šťastně dorazili na americkou půdu.

Depeše odeslaná do San Franciska poučila Jamese W. Weldona o neočekávaném návratu jeho ženy a dítěte, jejichž stopy marně hledal všude, kde se jen domníval, že Pilgrim mohl ztroskotat.

Dne 25. srpna konečně přijeli trosečníci do hlavního města Kalifornie. Ah, kéž by starý Tom a jeho přátelé mohli být s nimi!...

Co máme nyní ještě říci o Dickovi Sandovi a Herkulovi? Jeden z nich se stal synem, druhý přítelem rodiny. James W. Weldon věděl, čím byl povinen mladému lodnímu kapitánovi a statnému černochovi.

Byl také šťasten, že Negoro se nedostal až k němu, protože by mu dal třeba celé své jmění, aby vykoupil svou ženu a své dítě! Také by odejel na africké pobřeží, a kdo ví, jakým nebezpečím, jakým úskokům by tam byl vydán napospas.

Ještě musíme něco říci o bratranci Benediktovi. V den svého návratu ctihodný učenec stiskl ruku Jamesovi W. Weldonovi, načež se zavřel do svého pracovního pokoje a ujal se práce, jakoby dokončoval větu, kterou včera přerušil. Přemítalo obrovském díle, týkajícím se hmyzu nazvaného Hexapodes benedictus, jakoby tu šlo o dávno toužebně očekávaný objev v entomologické vědě.

Zde ve svém kabinetu, jehož stěny byly pokryty hmyzem, ozbrojil se především lupou a brýlemi... Spravedlivá nebesa! Vyrazil ze sebe zoufalý výkřik, když poprvé použil těchto optických nástrojů, aby prostudoval tento neobyčejný druh afrického hmyzu!

Hexapodes benedictus nebyl ani šestinožkou. To byl zcela sprostý pavouk! Jestliže měl šest noh místo osmi, příčinou toho bylo, že mu dvě nožky scházely! A že mu scházely, toho příčinou zase bylo, že mu je Herkules, když jej lapil, ulomil! Hexapodes benedictus byl tedy obyčejným invalidou a musel být přidružen k třídě obyčejných arachnid - což bratranec Benedikt nemohl pro svou strašnou krátkozrakost až dodneška poznat. Toto zklamání způsobilo, že učenec onemocněl, ale naštěstí se zase brzy uzdravil...

O tři roky později bylo malému Jackovi osm let a Dick Sand s ním opakoval jeho úkoly, vedle toho však sám usilovně pracoval, aby nabyl vědomostí. Jakmile se ocitl na souši, pochopil, co všechno mu ještě scházelo, a vrhl se na studia s jakýmisi výčitkami svědomí jako člověk, který pro nedostatek vědomostí necítí dost síly, aby dostál úplně svým povinnostem.

„Ano!“ opakoval často. „Kdybych na palubě Pilgrima věděl všechno, co námořník musí vědět, co neštěstí by bylo od nás odvráceno!“

Tak mluvil Dick Sand. A když mu bylo osmnáct let, dokončil s vyznamenáním svá hydrografická studia a když obdržel ze zvláštní přízně už tehdy dekret, přijal velení na lodi Jamese W. Weldona.

Až tam to svým chováním a svou prací přivedl malý, opuštěný sirotek, který byl nalezen na mořském břehu na Sandy Hooku. Ačkoliv byl ještě mladý, všichni si ho vážili, a měli k němu úctu, ale skromnost mu byla vrozena, že se tím nijak nestal pyšným. Ano o tom takřka nevěděl, že je vyznamenáván a že jeho pevnost, odvaha a vytrvalost za tak těžkých zkoušek z něho učinily hrdinu.

Ale jedna myšlenka ho neopouštěla. Kdykoliv měl čas, což ovšem při jeho studiích bylo jen zřídka, nemyslel na nic jiného, než na starého Toma, Bata, Austina a Akteona, za jejichž neblahý osud sám se činil zodpovědným. Také paní Weldonová těžce želela, že její bývalí přátelé jsou nyní v tak politováníhodném postavení! James W. Weldon, Dick Sand a Herkules vykonali všechno, co se vykonat mohlo, aby se jim přišlo na stopu. Konečně se jejich namáhání potkalo s úspěchem, za co se především dalo děkovat korespondentům, které měl bohatý loďař po celém světě. Tom a jeho přátelé byli prodáni na Madagaskar, kde ostatně otroctví zanedlouho mělo být zrušeno. Dick Sand chtěl obětovat na to své drobné úspory, aby byli koupeni zpět, ale James W. Weldon to nepřipustil. Jeden z jeho obchodních korespondentů vyřídil celou záležitost a dne l5.listopadu 1877 zaklepali čtyři černoši na dveře jeho domu...

Byli to starý Tom, Bat, Akteon a Austin. Stateční lidé byli toho dne v nebezpečí, když unikli tolika protivenstvím, že se udusí v objetí svých přátel.

Scházela tedy pouze ubohá Nan ze všech, které Pilgrim uvrhl na neblahé africké pobřeží. Ale staré služce se už nemohl vrátit život a Dingovi také ne. A zajisté to byl takřka zázrak, že jen tyto dvě bytosti podlehly tolika dobrodružstvím!

Rozumí se samo sebou, že ten den byla v domě kalifornského obchodníka veliká slavnost a nejlepší přípitek, kterému všichni přizvukovali, byl ten, který pronesla paní Weldonová Dicku Sandovi patnáctiletému kapitánovi!